

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת אמור | גיליון 134 | אייר תש"פ

חסד ואמת

נטפי געגועים אחרי מיסתו של איש החסד המופלא
הגאון רבי **אברהם ישעיה הבר** זצ"ל
מרבני ישיבת נתיבות חכמה
מייסד ויו"ר ארגון "מתנת חיים"
דברי הספד מפי
הגאון רבי נתן רוטמן שליט"א
דברי פרידה מאחיו יבדלחט"א
הרה"ג רבי אהרן הבר שליט"א

מתוקים מדבש

שיעור הומש על פרישת השבוע
משיעורי מרחק ומאן רכי דיים פיינשטיין שליט"א

חשבתי דרכי
נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

דרכי החיזוק
משא מרן ראש הישיבה שליט"א
בועידת החינוך למרביצי התורה שע"י לב שומע

פנינו הלכה

עומק הפשט

עינינו גל

נחל אליהו
עטרת המערים

לענין הלכה

תוספת שבת
המרשה המחכימה

{ אז נדברו }

הרה"ג ר' מרדכי דוד נייגרשרל שליט"א

התפקיד שלנו, ועבודת ד' של כל אחד בימי המגיפה - שיחה שנמסרה ע"י המחנך הרב יחיאל יעקובסון שליט"א

תמצית השי"ס - מורחב
כולל מבחני הדף היומי "לדעת"
עם המדור החדש "לדעת חכמה" - עמוד 30

לעילוי נשמת
ר' שמעון ב"ר צבי קנול ז"ל
י"א מרחשוון תשע"ב

זמני כניסת ויציאת השבת
פרשת אמור

ר"ת	יציאה	כניסה	יחידים
ספר	20:05	18:49	ירושלים
י'צא	20:07	19:04	בני ברק
לאור	20:08	18:57	חיפה
בצוף	20:06	18:58	מודיעין עילית
	20:05	18:48	בית שמש

הקלדה עריכה הגהה עימוד הדפסה הפצה

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

”ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד”

’אוסף גיליונות’ מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים
ניתן לפרסם מודעות ב’אוסף גיליונות’

לתגובות ובירורים בכל ענייני ה’אוסף’ -

פרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא”ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

באמצעות עמדות ”נדרים פלוס” או ”קהילות”

בחיפוש המילים ”אוסף גיליונות”

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס’ 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס’ 9641

מערכת ’אוסף גיליונות’
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט”א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט”א

הרב חיים וכסלר שליט”א

הרב משה הכהן שליט”א

הרב יוסף בן יהודה שליט”א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט”א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט”א

הרב בנימין יודלביץ שליט”א

הרב אליעזר וייס שליט”א

מבית ’צוף’
הוצאה לאור

נתן פלדמן

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

עומק הפשט | 37

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה | 41

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

לוח "כולל ירושלמי" | 46

לוח ללימוד תלמוד ירושלמי

במקביל לסדר תלמוד בבלי

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה | 49

תובנותיו של הרה"ג **מרדכי דוד נויגרשל** שליט"א

אז נדברו | 51

מחשבות לבני הישיבות

התפקיד שלנו ועבודת ד' של כל אחד בימי המגיפה | 57

שיחה שנמסרה לבני הישיבה

ע"י המחנך הרב **יחיאל יעקובסון** שליט"א

תוספת שבת | 59

מעלת השבת וקדושתה

הפרשה המחכימה | 61

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

לענין הלכה | 63

הערות הלכתיות מעשיות לעורר לב המעיין

חסד ואמת | 65

נטפי געגועים אחרי מיטתו של איש החסד המופלא

הגאון רבי **אברהם ישעיהו הבר** זצ"ל

מרבני ישיבת נתיבות חכמה מייסד ויו"ר ארגון "מתנת חיים"

דברי הספד מפי הגאון רבי **נתן רוטמן** שליט"א

דברי פרידה מאחיו יבדלחט"א הרה"ג רבי **אהרן הבר** שליט"א

דרכי החיזוק | 7

משא מרן ראש הישיבה **הגרי"ג אדלשטיין** שליט"א

בועידת החינוך למרביצי התורה שע"י לב שומע

חישבתי דרכי | 9

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי **משה שפירא** זצ"ל

שיעור חומש | 15

מאת הגאון הגדול רבי **חיים פיינשטיין** שליט"א

ראש ישיבת "עטרת שלמה

נחל אליהו | 17

משיעורי הגאון רבי **אליהו דיסקין** שליט"א

על פרשת השבוע ועניני דיומא

מתוקים מדבש | 21

נטפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

עטרת המועדים | 23

משיעורי הגאון רבי **עקיבא מדלוב** שליט"א

שיעורי ספירת העומר

תמצית הש"ס | 25

דף היומי - מורחב, תמצית מ"ב ומוסר

לדעת | 30

מבחן בדף היומי

עינינו גל | 31

מאמרי 'עין לא ראתה'

בתקופה זו

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות"

בימי חמישי במקומות הבאים:

	בית שמש	בני ברק
סנהדריה מורחבת -	רחוב בן איש חי 48 (משפחת לוי)	בית הכנסת "משכנות יעקב" רחוב
סנהדריה מורחבת 114 כניסה		קהילות יעקב פינת בן דוד (בכניסה לבנין)
ג (משפחת דרזי)	ירושלים	ישיבת "בית הלל" רחוב דמשק
"גל פז" רח' מלכי ישראל	בית וגן -	אליעזר (ברחבה למטה)
מודיעין עילית	רח' משולם ראש 1 (בכניסה לבנין)	בית הכנסת "יוצאי פוניבז'" (צעירים)
ברכפלד - רבי עקיבא 30 בכניסה לבנין	בית הכנסת "מנין אברכים"	רח' האדמו"ר מצאנז (בכניסה לבית המדרש)
ברכפלד - רבי יהודה הנשיא 37-39	גבעת שאול -	בית הכנסת "תפארת ציון" (בכניסה לבנין)
ברכפלד - רשב"י 36	בית הכנסת "ברכת יוסף" (בכניסה)	בית הכנסת "הליכות חיים"
ברכפלד - ביהכ"נ אהל	רמות א' -	רחוב ראב"ד (בכניסה)
תורה (בכניסה לבנין)	בית הכנסת "שערי תבונה" (בכניסה)	בית הכנסת המרכזי "רמת
קרית ספר - רחוב אבני נזר ליד "יש"	בית הכנסת "משכן שרגא" (בכניסה)	אלחנן" (בכניסה לבנין)
קרית ספר - אולם בית אבא	רמות פולין -	בית הכנסת "נאות יוסף" (במקום הקבוע)
רחוב אור החיים (בכניסה)	בית הכנסת "אהל יוסף" (בכניסה)	"גל פז" - רבי עקיבא 88
שכונות מזרחיות - חזון איש 7 גרין פארק		

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

453

שיחת מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת אחרי קדושים תש"פ

ועידת החינוך למרביצי התורה שעל ידי "לב שומע"

זיכוי הרבים זה דבר גדול מאד, ומי שמזכה את הציבור במעשים טובים זה כאילו שהוא מקיים אותם, כך ידוע. ומי זה מזכה הרבים? ראש ישיבה הוא מזכה הרבים, שמזכה את כל הישיבה, וכן מגיד שיעור, ומשגיח, ומשיב, הם מזכי הרבים, וגם כל אחד ואחד, כל אדם עם ההנהגה שלו הוא משפיע על אחרים, כי כשרואים הנהגה יפה זה משפיע, ואיזו השפעה? השפעה של אהבת תורה, והתמדה, והבנה בתורה, ויראת שמים, ומידות טובות, ההשפעה באה על ידי התנהגות עצמית, דוגמא אישית, וגם על ידי דיבורים שמדברים על זה.

וידוע שיש טבע של יראת הרוממות, כל מי שיש לו איזה שררה משהו, ראש ישיבה, משגיח, מגיד שיעור, משיב, וכל איזה שררה שתהיה, יש לציבור יראת הרוממות ממנו, המושפעים רואים עליו רוממות, ומחשיבים אותו מאד, ובזה הוא משפיע, כיון שמחשיבים אותו הוא משפיע.

אבל זה תלוי גם בהנהגה, אם הוא מתנהג הנהגה ראויה, הנהגה רצינית, הנהגה יפה, שמתאימה לבעל מדרגה. וגם צריך שלא יהיה כמו 'חבר' של המושפעים, כי אם הוא עושה את עצמו לחבר כבר אין לו השפעה עליהם. הוא יכול להיות 'ידיד', שדואג להם ורוצה את טובתם, אבל לא חבר, כי אם יהיה כמו חבר אין השפעה.

ויש עוד כלל בהשפעה. ההשפעה היא רק בדרכי נועם ובידידות, ולא בכפייה. השפעה בכפייה היא לא השפעה חינוכית, ואינה חינוך. כי אמנם בזמן שיש את הכפייה, המושפע מוכרח ומתנהג כפי מה שכופים אותו, אבל אחר כך כשאין כפייה הוא שוב הולך לפי הטבע שלו ואינו מחונך.

ומצינו בגמרא (ברכות יז, א) שגם נשים יש להן זכות זיכוי הרבים, במשפחה, לילדים ולבעל, על ידי שנותנות להם את האפשרויות ללמוד ולעשות מעשים טובים. והן גם כן מזכות את הרבים בזה.

והנה כל זה הוא בזמן שהיה קשר אישי עם כל אחד ואחד, אבל עכשיו הקשר הוא רק בטלפון, ומקווים שיהיה בקרוב איזה פתרון, אבל בינתיים גם בטלפון אפשר להשפיע, הראש ישיבה, והמגיד שיעור, וכל השפעה, אפשר גם בטלפון, להשפיע תורה, וגם יראת שמים ומידות טובות, גם משגיחים ומשיבים, וחברים גם כן, כל השפעה יכולה להיות גם בטלפון, ואנחנו מקווים שההשפעה תוכל להתחדש כמו שהייתה קודם בעזרת השם.

שו"ת הוראות והדרכות בענייני השעה

למגידי שיעורים

שאלה. הרמ"ם שואלים, מה שרבינו שליט"א אומר שצריכים לדבר בלימוד עם התלמידים גם בטלפון, האם זה צריך להיות גם על חשבון הלימוד של הרב עצמו?

רבינו שליט"א: בודאי, זה זיכוי הרבים, איזו שאלה, זה זיכוי הרבים, מה השאלה, הרב עצמו ילמד בזמן אחר, אבל זה זיכוי הרבים, וזה נקרא שהוא לומד! ומה שהוא מלמד לאחרים גם יותר ברור אצלו ממה שהוא לומד לעצמו. כשהוא לומד לבד זה לא ברור לו כל כך, אבל כשהוא מסביר לאחרים זה יותר ברור, למלמד עצמו זה יותר ברור.

שאלה. וכשהוא מלמד בטלפון, האם יש צורך לדבר עם הבחורים גם לא בלימוד, בשביל להתקרב ללב שלהם?

רבינו שליט"א: נכון, גם זה כדאי, לדבר שיחות אישיות עם כל אחד, לדעת מה מעיק עליו, מה קשה לו ומה מפריע לו, בודאי, לתת הדרכה, להדריך ולהרגיע, זה חשוב מאד.

שאלה. האם גם אצל בנות יש את הענין הזה שהמורות צריכות להתקשר לתלמידות?

רבינו שליט"א: למה לא, בודאי, זה מוסיף הרבה לתלמידות, בלימודי קודש למשל, או בשאר דברים שהתלמידות צריכות, וגם לדבר שיחות אישיות, שיחות עידוד והרגעה.

שאלה. רמ"ם שואלים, כשנותנים עכשיו את השיעורים בטלפון, האם לתת את השיעור באותו אורך כמו שרגילים תמיד בישיבה, לפעמים זה שעה ולפעמים שתיים, או לעשות יותר קצר שיהיה יותר קל לבחורים?

רבינו שליט"א: תלוי לפי הטבע והכוחות של הבחורים. אם זה קשה לא כדאי, כי אם זה קשה זה לא נקלט. צריך לברר אצל הבחורים, לראות אם זה קשה להם או לא קשה להם.

להורים ומחנכים

שאלה. יש הורים שמרגישים שהם קצת מאוכזבים מהבנים שלהם, כי כשהבנים באו רק לפעמים הביתה הם חשבו שהבנים בישיבות כל הזמן לומדים, אבל עכשיו הבחורים במצב שקצת קשה להם, והאבא או האמא רואים שהבן לא כל כך כל הזמן שקוע בלימוד ותפילה. מה כדאי להגיד להורים האלה?

ניתן לקבל את השיחות במייל B0527600485@gmail.com לתרומות והנצחות - 0527600485
תרומות ניתן להעביר בעמדות 'קהילות' ו'נדרים פלוס' לפי החיפוש 'דרכי החיזוק' (קוד 710)

הוא שואל אם זה לא חילול השם, כי אנשים חושבים שהם רבים, שצועקים אחד על השני...

רבינו שליט"א: לא יחשבו, לא יחשבו...

שאלה. והאם אין בכך הרגל של חוצפה, שהוא צועק בקול רם?

רבינו שליט"א: אין מה לחשוש.

שאלה. יש בחור שרוצה לקום בשבע בבוקר כמו הזמנים של הסדרים בישיבה וללמוד לפי סדרי הישיבה, אבל הוא נמצא בבית והמניין של השכנים זה רק מאוחר יותר, בשעה שמונה או שמונה וחצי בבוקר. מה להעדיף, האם תפילה ביחידות או שמירת הזמנים של הלימוד כפי סדרי הישיבה?

רבינו שליט"א: לא, תפילה בציבור! שילמד בזמנים אחרים, תפילה בציבור זה דבר גדול מאד, הוא ילמד בזמן אחר.

שאלה. יש בחורים שקשה להם ללמוד במצב הזה, האם אפשר להגיד להם שזה זמן מסוגל יותר להצלחה? האם ראינו דברים כאלה בדורות הקודמים?

רבינו שליט"א: שילמדו דברים יותר קלים, מה שיותר קל.

שאלה. אבל כדי לעודד אותם ללמוד, האם הזמן הזה דווקא הוא זמן יותר מסוגל?

רבינו שליט"א: כן, אבל זה קשה. שילמדו דברים קלים, מה שלא קשה, דברים יותר קלים, גמרא עם רש"י בלי תוספות, או פחות תוספות, תוספות קלים, מה שיותר מבינים, וזה גם גורם להתמדה, לימוד פשוט מושך ומביא להתמדה, ולימוד משעמם גורם בטלה, ללמוד מה שמעניין, מה שמושך.

שואל: ישר כוח גדול, שהראש ישיבה יתן ברכה.

רבינו שליט"א: בהצלחה, בסייעתא דשמיא.

רבינו שליט"א: רק בידדות, בידדות בלי כפייה. השפעה בלי כפייה. כל הערה שמעירים זה מוזק וגורם שיהיה עוד יותר גרוע. הילד הזה עדיין לא הגיע לידי אהבת תורה ולידי יראת שמים מספיק, ומכל הערה יהיה יותר גרוע. הילד כבר יודע את מה שההורים רוצים, רק קשה לו. וידוע כי אלו שמעירים הערות לילדים זה מקלקל אותם עוד יותר.

שאלה. מה להגיד לבחורים שמתקשרים שהם מרגישים שההורים שלהם מאוכזבים מהם?

רבינו שליט"א: ההורים צודקים! הם באמת מאוכזבים! מה הם רוצים, שלא יהיו מאוכזבים?! הם צריכים ללמוד מוסר, וכשילמדו מוסר אזי ההורים יהיו מרוצים מהם גם כן, שיתנהגו התנהגות כפי הדין, כפי מה שהתורה דורשת. ההורים צודקים שהם מאוכזבים. אלא מה, הבחור אכפת לו, זה כואב לו: נכון, אבל הוא אשם בזה.

שאלה. יש בחורים שנכנסים לחרדות מהמגפה, מפחדים למות, ומפחדים מהמצב, מה צריך לומר להם?

רבינו שליט"א: יש כללי זהירות, ואם נזהרים אין שום בעיה! שיזהרו, צריכים להיזהר באמת, ואם נזהרים אין שום בעיה.

לבני הישיבות

שאלה. בחור שמבקשים ממנו ללמוד עם אחיו הקטן חומש, וזה בא על חשבון לימודו בעיון, האם זה ראוי?

רבינו שליט"א: כן, הרי הילד צריך ללמוד, וזה חינוך, זה זיכוי הרבים.

שאלה. גם כשבחור לומד עם אחיו הקטן יש בזה זיכוי הרבים?

רבינו שליט"א: בודאי, זה מחנך אותו! וזה לא רק הרגע הזה, זה נותן לו חינוך על העתיד גם כן, הוא מקבל אהבת תורה.

שאלה. בחור התקשר ל"לב שומע"י ואומר שיש לו שכן שהוא לומד איתו חברותא דרך המרפסת, והוא צועק איתו מהמרפסת.

הכנסייה הגדולה שעל ידי "לב לאחים" – ניסן תש"פ

הפעילות של ארגון "לב לאחים" היא זיכוי הרבים, זיכוי הרבים בתר"ג מצוות, בכל המצוות, תורה, ומעשים טובים, תפילה, וכל המעשים הטובים, כל תר"ג מצוות. וידוע מה שכתוב שמי שמזכה את הרבים, כל המעשים הטובים שעושים המושפעים שייכים למשפיע, כל המעשים הטובים של המושפעים ושל הדורות הבאים, שהמושפעים משפיעים הלאה על המשפחה ועל הצאצאים שלהם, הכל שייך למשפיע הראשון.

הפעילים, האברכים, הגברים והנשים, וכל המסייעים, התומכים והפקידים, כולם עוסקים בזיכוי הרבים.

וזיכוי הרבים מזכה את המזכים לא רק בעולם הבא, אלא גם בתורה ממש, כל התורה שלומדים המושפעים שייכת למשפיעים והם יודעים את כל התורה שלמדו מכוחם, ועכשיו בעולם הזה זה רק נכנס לנשמה שלהם ועדיין לא יוצא לפועל, אבל בעולם הבא הם יודעים ממש את התורה שלמדו מכוחם.

ומעשה שהיה באחד שהשאיר עיזבון בשביל החזקת תורה, וקנו מהעיזבון ארון עם ספרים לישיבה, והיה שם בין הספרים גם חידושי הרשב"א, ולמדו אז בישיבה מסכת גיטין, ולאחר זמן בא הנפטר בחלום למי שהתעסק עם העיזבון ואמר לו בעל פה רשב"א בגיטין מילה במילה! למרות שהוא לא למד בחייו רשב"א, וגם האדם שחלם, למד רשב"א אבל לא זכר את לשונו בעל פה, עכשיו לאחר פטירתו ידע הנפטר בדיוק ממש את הרשב"א.

כל התורה שלומדים פה בעולם הזה מכוח המשפיע, גם המשפיע יודע אותה, ורק פה זה נכנס לנשמה, ובעולם הבא הוא יודע את זה ממש ברור. זהו הענין מה שיש בזיכוי הרבים.

ועכשיו בתקופה הזו אי אפשר לעשות כינוס או פעילות רגילה, אבל אפשר לעשות את הפעילות דרך הטלפון, להמשיך את הקשר עם טלפון, לחדש קשר ולהמשיך קשר, גברים ונשים, וזו זכות גדולה מאד לכל אחד ואחד.

גיליון זה מוקדש לע"נ מלכה מחלה בת מרדכי זיסקינד ע"ה
נלב"ע ג' אייר תשס"ז – תנצב"ה

חשבותי דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת אחרי מות קדושים – ספירת העומר תש"פ | גליון מס' 130

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לוי ע"ה

"לעולם אל תהי מצוות העומר קלה בעיניך" זה הכח שבו נזכה להיוושע

הדבר המיוחד שכתוב כאן הוא, שהניצחון והזכייה כנגד המן היו מכח מצות העומר בדוקא. זה לא דרך מקרה שהם ישבו ולמדו והתעסקו בפרשת העומר אבל הניצחון היה בגלל סיבות אחרות, אלא ההכרעה הייתה רק בגלל מצות העומר, היא שעמדה להם בימי המן.

כך גם כותב הפייטן בסליחות לתענית אסתר, כאשר הוא רומז לזאת בדרך פיוט ומליצה, "לשבות הקמן ממחרת", זו לשון הפסוק ביהושע (ה' י') "וישבבות המן ממחרת", היינו ממחרת יום ראשון של פסח שבת המן שירד לישראל במדבר, והפייטן, מביא זאת על הקמן "לשבות הקמן ממחרת". זה אותו הדבר. שם, כאשר שבת המן ממחרת, זאת הייתה הסיבה, משום שכתוב בפסוק הקודם "ויאכלו מעבור הארץ מצות וקלוי בעצם היום הזה", אחר שהם הביאו את העומר, לכן שבת המן, כאשר עתה היה להם מה לאכול. עד אז, עד לאותו יום, לא היה להם מה לאכול, כי לא יכלו לאכול מהתבואה החדשה שהעומר לא התיר אותה. הפייטן רומז לנו כאן, שהקמן שבת, באותו זמן ששבת המן, וכפי ששם זה היה בגלל העומר, אף כאן, בגלל אותה סיבה, אף המן בן המדתא שבת.

במהר"ל מבאר כי בשני זמנים אלו היה העולם נהוג כמנהגו

נעסוק עתה בביאור שני הדברים האלו שלמדנו כאן, שבהם עמדה להם אותה מצוה, מצות העומר. היא זאת שעמדה בימי גדעון, והיא זאת שעמדה בימי המן. וכפי שמבאר זאת המהר"ל בספר "אור חדש" על מגילת אסתר (עמ' קפ"ב), הרי שבדווקא ובמסויים, מצות העומר היא זאת שמצילה אותנו בשני הזמנים האלה, בזמן גדעון ובזמן המן.

וכך כותב המהר"ל, שם באותה פרשה, על הפסוק ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, בתחילה הוא מביא את לשון הגמרא במגילה (ט"ז ע"א) על אותו מעשה דהמן, כאשר שם הלשון היא שהמן אמר להם "אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרת אלפים ככרי כספא דהווא גברא", וממשיך המהר"ל "ויש לשאול, מנין שעשה זה מצות העומר דווקא ולא מצוה אחרת מה שהוא" והוא מביא כי כך גם כתוב במדרש שהבאנו לעיל "וכך אמרו במדרש גם כן אמר ר' יוחנן אל תהי מצות העומר קלה בעיניך וכו'" והוא מאריך להביא את המדרש.

היא שעמדה להם בימי גדעון ובימי המן

בויקרא רבה בפרשת אמור (כ"ח ו'), על מצות העומר בתורה, יש פרשה גדולה במדרש, הפותחת "לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך", וכתובים כאן כמה וכמה דברים שזיכתה אותנו מצות העומר, כאשר הראשון בהם הוא "שעל ידי מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען".

בהמשך המדרש כתוב "אמר רבי אבהו ורבי סימון ורבי יהושע בן לוי היא שעמדה להם בימי גדעון, שנאמר ויבוא גדעון והנה איש מספר לרעהו חלום ויאמר הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם שעורים, מהו צליל לחם שעורים, רבנן אמרי על שצלל עליהם אותו הדור מן הצדיקים, ובזכות מה ניצולו, בזכות לחם שעורים, ואיזו, זו מצות העומר".

ושם בהמשך "רבי לוי אמר היא שעמדה להם בימי המן, דאמר רבי לוי כיון שראה מרדכי את המן בא כנגדו והסוס בידו אמר דומה אני שאין רשע זה בא אלא להרגני, והיו תלמידיו יתבין תניין קמוהי כו'" והמדרש מספר שמרדכי "נתעטף בטליתו ועמד בתפלה לפני הקב"ה ותלמידיו יתבין תניין", תלמידיו ישבו ולמדו, "אמר להם במה אתם עוסקים" המן פנה אל הנערים בבית המדרש ושאל אותם במה אתם עוסקים "אמרו לו במצות העומר שהיו ישראל מקריבין במקדש ביום הזה", כתוב כאן בחז"ל שהיום הזה היה היום ראשון של חול המועד פסח, היינו יום ט"ז בניסן הנקרא יום הנף, יום הקרבת העומר, ובאותו היום הם למדו את פרשת היום, את דיני קרבן העומר שהיו מקריבים בזמן שבית המקדש היה קיים.

"אמר להון הדין עומרא במאי הוה דדהב או דכסף", המן שאלם האם אותו העומר היה עשוי מזהב או מכסף "אמרו לו דשעורין, אמר להון וכמה הות טימי ידידיה בעשרה קנטרין" היינו האם שיעורו היה בעשרה קנטרין שהם כעשרה קרונות, "אמרין ליה סגין בי מנין" בוררים אותו מתוך עשר מנים, כאשר אף אותם מנפים בי"ג נפות, "אמר להון קומו", אתם יכולים לעמוד על רגליכם "דנצחו עשרת מנכון לעשרת אלפים קנטריא דכספא", עשרת המנים של השעורים שלכם ניצחו את עשרת אלפים ככר הכסף שלי.

כותב על כך המהר"ל "ופירוש דבר זה הוא דבר מופלג ועמוק, וזה כמו שבארנו, כי הדבר הזה והנס הזה היה בזמן שלא היו ניסים ונפלאות בעולם, אלא עולם היה נהוג כמנהגו. כי בזמן בית ראשון היו ניסים ונפלאות בעולם" הוא מדבר כאן על מה שנקרא זמן המן, לא היו ניסים ונפלאות בעולם אלא עולם היה נהוג כמנהגו. ולהבנת הדברים צריך להדגיש, כי הזמן הזה של מרדכי ואסתר, זמן המן כלשון חז"ל, "היא שעמדה להם בימי המן", היה באופן מיוחד זמן שמופקע מניסים, היינו, זה זמן כזה שאין בו סיבה לניסים, ונבאר מעט עניין זה.

כי הנה, בזמן בית ראשון הייתה נבואה בישראל, אכן, משחרב בית המקדש, כפי שאומרת הגמרא בבבא בתרא (י"ב ע"ב), ניטלה נבואה מן הנביאים. כל זמן שהיו נביאים בעולם, היו ניסים ונפלאות בעולם, משום שעצם נביא זה דבר שהוא נס ופלא. ניסים ונפלאות יש בעולם בזמן שיש נבואה בעולם. ועתה, בזמן בית ראשון היו עשרה ניסים שנעשו. בית המקדש כולו היה בהנהגה ניסית, כולו היה נס, בזמן בית שני כבר לא היה גילוי שכונה, אבל על כל פנים עדיין היה בית, עדיין היו עשרה ניסים, שנעשו לאבותינו גם בבית שני.

אבל, בין שני הבתים, כשאין נבואה בישראל, כאשר זה מצב שבעצם נקרא פסקה נבואה, כל הנבואה שהייתה אז הייתה רק קצת שיירים של המשך למה שהתחיל מקודם, אבל בעצם, משחרב הבית ניטלה נבואה מן הנביאים, מעתה, כשניטלה נבואה מן הנביאים, ובית שני לא נבנה, הזמן הזה, הוא זמן שבו העולם יורד להנהגה שהיא כולה דרך הטבע. כשאין נבואה ואין בית אין הנהגה של ניסים. וכיון שבנוסף לכל הדברים האלו, הזמן הזה היה באופן מיוחד זמן של הסתר פנים, "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", (עי' חולין קל"ט ע"ב), שום גילוי פנים לא היה באותו זמן, הרי שכאשר הזמן הוא כולו הסתר אין הנהגה של ניסים. זה דבר אחד, בימי המן.

בביאור טענת גדעון למלאך "ואיה כל נפלאותיו"

דומה לזה, מצינו במה שהיה בימי גדעון, ולשון המהר"ל בזה "ולפיכך אמר גם כן שמצות העומר עמדה להם בימי גדעון, כי בזמנו גם כן לא היה ניסים נעשה להם, כמו שאמר גדעון אל המלאך ויש ה' עמנו ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו וגומר, שתראה מזה כי לא היו ניסים בימים ההם".

להבנת הדברים עלינו ללמוד מעט את הפרשה בספר שופטים (פ"ו), "ועשו בני ישראל הרע בעיני ה' ויתנם ה' ביד מדין שבע שנים. ותעז יד מדין על ישראל וגו'. וידל ישראל מאד מפני מדין ויזעקו בני ישראל אל ה'. ויהי כי זעקו בני ישראל אל ה' על אדות מדין. וישלח ה' איש נביא אל בני ישראל ויאמר להם כה אמר ה' אלהי ישראל אנכי העליתי אתכם ממצרים ואצא אתכם מבית עבדים. ואצל אתכם מיד מצרים ומיד כל לחציםם ואגרש אותם מפניכם ואתנה לכם את ארצם. ואמרה לכם אני ה' אלהיכם לא תיראו את אלהי האמרי אשר אתם יושבים בארצם ולא שמעתם בקולי. ויבא מלאך ה' וישב תחת האלה אשר בעפרה אשר ליואש אבי העזרי וגדעון בנו חבט חטים בגת להניס מפני מדין. וירא אליו מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל. ויאמר אליו גדעון בי אדני ויש ה' עמנו ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין".

כותב רש"י על דברי גדעון "ואם יש ה' עימנו ולמה מצאתנו וגו', אשר סיפרו לנו אבותינו. פסח היה, אמר לו, אמש הקרני אבא את ההלל, ושמעתי שהיה אומר בצאת ישראל ממצרים", "ועתה נטשנו. אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חינוס כן יעשה לנו, ואיה כל נפלאותיו".

זאת הייתה טענת גדעון. הוא בא בטענה, כביכול, אל מלאך ה', ואמר לו, אם יש ה' בקרבנו, איה כל נפלאותיו אשר סיפרו לנו אבותינו, אתמול, כך אומר גדעון, הקריא לי אבא את ההלל, ושמעתי ממנו בצאת ישראל ממצרים. אב צריך לספר לבנו את סיפור יציאת מצרים, ואתמול הוא הקריא לי את ההלל, וממילא, שואל גדעון את המלאך, "איה כל נפלאותיו".

והנה, גדעון הלא היה שופט מהשופטים ששפטו את ישראל, ומצינו דברים מפורשים ברש"י בתחילת ספר שמואל, כי המכוון במשנה באבות "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים" הזקנים אלו השופטים, ולשון רש"י שם "ושופט מסר לשופט", היינו, את כל התורה כולה, נמצא כי גדעון מסר לשופט שבא אחריו, ודבורה הנביאה שהייתה לפניו מסרה לו את כל התורה כולה, וכך מפרט במחזור ויטרי את כל השופטים אחד לאחד, דבורה קיבלה מהשופט הקודם אהוד בן גרא, וגדעון קיבל מדבורה, הוא קיבל את כל התורה כולה ואחר כך הוא היה שופט. אם כן תמוה מאד, וכי גדעון לא ידע שבני ישראל יצאו ממצרים, מה כוונתו באמרו אבא הקריא לי אתמול הלל, וכי מה היה בשנה שעברה, הלא מדובר פה על אחד מהשופטים ששפטו את ישראל, אחד מהזקנים שנמסרה להם תורה.

קריאת ההלל היא מכח יציאת מצרים שלנו

כפי הנראה, כך הוא פירוש הדברים. לשון הרמב"ם (חמץ ומצה פ"ז ה"ו) "בכל דור ודור חייב אדם להראות (ובמשנה בפסחים הלשון היא "לראות") את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים", כך היא ההנהגה בליל הסדר. היינו, סיפור יציאת מצרים אינו סיפור על דבר שהיה, אלא זה דבר הווה. מדיני סיפור יציאת מצרים חייבים להתנהג, להראות ולהיות, כאילו כעת אנו יוצאים מתחת יד מצרים. היינו כאילו יציאת מצרים מתרחשת כעת, עכשיו, ברגע הזה.

וכך, מפורש בהגדה של פסח, שזאת הסיבה שלכן קוראים הלל. כי הנה, הלל של מועד, אמרו גם בבית הכנסת. אולם כאן, כפי שידועה סוגיא זו, זה הלל שנאמר מכח ה"לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל וגו' ולומר לפניו שיר חדש", היינו, לומר לפניו את השיר החדש, את ההלל, ודבר זה הוא משום ש"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא ממצרים", וממילא, מכיון שכך, אנו אומרים הלל על גאולתנו שלנו. נמצא שההלל נאמר על יציאת מצרים שחלה אצלנו, בנו. על כך אנו אומרים הלל.

והנה, בהגדה של פסח כתוב, "בכל דור ודור לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ולכאורה, ישנן כמה שיטות כמה זה משך זמן של דור אבל אין אף שיטה שאומרת שדור זה שנה, שנה היא לכל השיטות פחות מדור, אולם בכל שנה ושנה חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, אם כן, מה הכוונה בכל דור ודור.

כפי הנראה, וכך משמע שפירשו הראשונים, הכוונה היא לאותן המילים שאמרנו קודם לכן בהגדה "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקב"ה מצילנו מידם", הפירוש בזה, כאשר אומרים "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים", אין זה מתייחס רק למצרים אלא גם ל"בכל דור ודור" אשר בהם "עומדים עלינו לכלותנו", היינו, צריך לייחס את יציאת מצרים לא רק ליציאת מצרים עצמה, אלא, לצרף אותה גם לכך ש"בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו", גם על זה צריך לחול "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".

זו טענת גדעון, אמש הקרני אבא את ההלל. כי הנה, לכאורה, מדוע הוא מזכיר את ההלל, הלא כל ההגדה של פסח מלאה מהנסים והנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים, בהלל כתוב "בצאת ישראל

ממצרים בית יעקב מעם לוועז", ושם כתוב הנס של קריעת ים סוף. אולם זה מוזכר כבר מספר פעמים קודם לכן בהגדה של פסח, הלא כל ההגדה של פסח, כמו שכתוב ברמב"ם, עניינה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים.

אכן, כאן כתוב, שמתוך ההלל הוא למד שיציאת מצרים היא דבר שמתרחש עכשיו. כך נלמד מעצם אמירת ההלל שאנו אומרים כלילה, כי הלא אין אפשרות להגיד הלל כלילה, רק על הלל של גאולה בשעת מעשה, נמצא שיציאת מצרים זה דבר שמתרחש עכשיו, וזה מצטרף לכל דור ודור שעומדים עלינו לכלותינו, זה הדבר שלמד גדעון מכך שאביו הקריא לו את ההלל, וכעת, מכח זה, הוא בא בטענה אל המלאך. אין צורך לומר שאין הפירוש בזה שגדעון שמע אתמול בפעם הראשונה שהקב"ה עשה ניסים לכלל ישראל והוציא אותנו ממצרים בניסים ונפלאות, אלא, הכונה היא, שהוא למד מאותו הלל של ליל פסח, מכך ש"אמש הקרני אבא את ההלל", שפירוש הדבר שנעשים ניסים איתנו בעצמנו, והם מצטרפים לכל דור ודור שעומדים עלינו לכלותינו.

לכן, טען גדעון למלאך, "איה כל נפלאותיו שסיפרו לנו אבותינו" איפה הם הנפלאות, הרי אנחנו היינו אתמול עם הנפלאות של יציאת מצרים שהיו בפועל עכשיו, אז למה זה לא קיים גם היום.

תשובת המלאך על כך הייתה, כלשון הפסוק "ויפן אליו ה' ויאמר לך בכחך זה והושעת את ישראל מכף מדין הלא שלחתיך", וברש"י כותב על כך "בכחך זה". בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני, כך דרש רבי תנחומא. "לך בכוחך זה", בכוח הדיבורים האלו שגדעון אמר, "והושעת את ישראל". הכונה בזה, אותה הסניגוריה היא שגם לנו מגיע נס, אותם ניסי מצרים שייכים גם לנו, זאת הייתה הטענה, וכתוב שמלאך ה' אמר לו בשם ה', הדבר הזה עצמו שאמרת הוא סיבה ל"לך בכחך זה והושעת את ישראל".

ובהמשך הדברים נבאר היאך הצטרפה כאן מצות העומר.

מצות העומר עומדת גם כש"וידל ישראל מאד"

על כל פנים למדנו, כי כאן כתוב בפירוש, שמפני חטאינו, מפני שהיינו ירודים, היינו כמצב שלא הייתה לנו שום זכות להארת פנים. מעתה, אנו מדברים על שני הזמנים האלו שבהם היה מצב של "וידל ישראל מאד", זמן גדעון וזמן המן, וזהו"ל מגלים לנו, שגם בשני הזמנים האלו, שהם זמנים נמוכים וירודים מאד, ואין לנו זכות להארת פנים, ישנה זכות אחת שעומדת לנו, והיא מצות העומר.

ממשיך המהר"ל לבאר זאת, ונעתיק כאן חלק מהדברים, וז"ל "כי העומר מביאים אל הקב"ה בשביל שהוא מנהיג הטבע, ואין הטבע מעצמו, אבל הוא יתברך מנהיג הטבע", והמהר"ל מביא שם מדברי חז"ל, ואחר כך ממשיך ואומר "הנה תראה כי מצות העומר בשביל שהוא יתברך מנהיג הטבע, משיב הרוח ומגדל צמחים, ולפיכך הבאת העומר הוא מן השעורין דווקא, כי הטבע הוא חמרי, כאשר ידוע וכו'", ונסה להבין זאת לפי ערכנו.

קרבן העומר נתייחד בכך שהוא קרבן ראשית

מצות העומר זאת מצוה מיוחדת במינה, זו מצות ראשית. כי הנה, יש הרבה ראשיות. יש ראשית של תרומה, יש של חלה, יש ראשית ביכורים, כל מיני ראשיות, ואת כל הדברים האלו צריכים לתת כביכול לבורא העולם. על הפסוק "בראשית", כתוב, שזה בזכות חלה, בזכות תרומה, בזכות ביכורים, בזכות כל מה שיכול להיקרא ראשית.

אכן, יש דבר אחד שנקרא קרבן ראשית, והדבר האחד המיוחד הזה זה קרבן ציבור שמביאים אותו כל כלל ישראל כולו, זהו קרבן העומר. לא מצינו כן בתרומה, לא בחלה, ולא ביכורים, אין דברים כאלו שבאים

בקרבן ציבור, כמתנה של כלל ישראל כולו. כאן כלל ישראל נותן קרבן שהקרבן הזה הוא ראשית.

פירוש הדברים הוא, בורא העולם הוציא אותנו ממצרים בניסים, עם כל הנפלאות של יציאת מצרים. יציאת מצרים היא יציאה ממהלך מסוים, והעמידו אותנו על מהלך אחר, מהלך בפני עצמו, סדר עולם אחר.

והנה, יציאת מצרים התחילה ב"החודש הזה לכם", כך מפורש בתורה שאלו הן המילים הראשונות של יציאת מצרים, וכפי שכבר נתבאר בעבר, הכונה בזה היא, שסדר העולם, היינו סדר הזמן שהוא הסדר הגדול של העולם, השתנה, ונעשה סדר חדש ומיוחד. הפירוש ב"החודש הזה לכם", הוא, שההנהגה כולה, הסדר כולו, הוא סדר שהוא מיוחד לנו, יש סדר זמן מיוחד ששייך רק לנו ואין לאף אחד שייכות אליו, "מקדש ישראל והזמנים", וכאן זאת ההתחלה. וכפי שידועים דברי רש"י בתחילת התורה שהתורה מתחילה מ"החודש הזה לכם", כאן מתחיל הסדר של התורה. "החודש הזה לכם" זה דבר שחל עלינו, זה שייך אלינו, אותנו הוציא בורא העולם מסדר הזמן של העולם כולו ושם אותנו על סדר זמן אחר.

אכן, כאן, למחרת יציאת מצרים שלנו, נתחדש קרבן העומר, ונבאר עניין זה, אשר מרומז בדברי חז"ל.

יציאת מצרים יהיב חיי-קרבן העומר יהיב מזוני

יציאת מצרים נקראת בלשון הכתוב ביחזקאל (ט"ז ו') "ואמר לך בדמיק חיי ואמר לך בדמיק חיי", היינו, יציאת מצרים נקראת בלשון הכתוב חיים, וכפי שנאמר שם בפסוק הקודם "ומולדותיך ביום הולדת אותך", זאת הייתה הלידה של כלל ישראל, תחילת החיים. כאן כלל ישראל יצא, כאן הוא נולד. בדמיק חיי.

והנה, הכלל הגדול הוא "מאן דיהיב חיי יהיב מזוני" (תענית ח' ע"ב), מי שנותן חיים נותן מזון, כאשר בורא העולם משפיע חיים, השפעת החיים כוללת בתוכה "מאן דיהיב חיי יהיב מזוני", כך נראית השפעת החיים בעולם. בורא העולם כביכול "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", כל מי שחי מקבל השפעה של משביע לכל חי רצון, זהו השבח הגדול של בורא העולם. כך מצינו בברכות (ד' ע"ב) כי "כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מוכטח לו שהוא בן העולם הבא", ומפורש בגמרא שעניין "תהלה לדוד" הוא משום שבפרק הזה נמצא השבח הגדול של "שבח הכנת מזון לכל חי" כלשון רש"י שם, בורא העולם משפיע חיים, ומאן דיהיב חיי יהיב מזוני.

מעתה, נמצא, כי יציאת מצרים היא ה"יהיב חיי", והעומר למחרת יציאת מצרים הוא ה"יהיב מזוני", הרי זהו המזון, זה מה שנקרא מאכל, "לחם לבב אנוש יסעד", זאת יציאת מצרים של יהיב מזוני.

הפירוש בזה, זה זמן הקציר, והדין הוא, שאסור לקצור קודם קצירת העומר, העומר צריך להיות קודם לכל הנקצרים, ואסור לאכול תבואה קודם הבאת העומר כמו שכתוב בתורה "ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם וגו'", בזמן הזה האיר המזרח מתיר, אבל בזמן המקדש, כשיש עומר, הוא זה שמתיר, העומר מאפשר ופותח את האפשרות של השפעת חיים לעולם.

היינו, אנו יודעים, והדבר ברור, כך הוא טבע הדברים בעולם, שהארץ מצמיחה ונותנת מזון, מזה אנו חיים. בורא העולם מוציא לחם מן הארץ, וזהו המאכל שאנו אוכלים, ומזה אנו חיים.

הדבר המיוחד שנתחדש בקרבן העומר, כי הנה, זה כלל גדול, שעניינו של המושג ראשית, שכל מה שבא אחר כך הוא תמיד, כלשון חז"ל, "גופא בתר רישא גריר", וכך, חוץ מעצם הראשית שבה, יש את

העובדה שהראשית עושה ופועלת, וכל מה שבא אחר כך נגרר והולך אחרי הראשית.

המיוחד בקרבן הזה שמקריבים הציבור, בקרבן העומר שמקריב כלל ישראל, שכאן איננו יכולים לאכול, ואפילו לקצור ולקחת בשבילנו אין לנו אפשרות, אלא רק אחרי שמתברר שיש כאן ראשית וכל מה שאנו לוקחים זה "בתר רישא גריר", היינו, כל מה שאנו לוקחים, כל מה שאנחנו אוכלים אחר כך, בא אחרי אותה ראשית. הראשית הזאת היא צריכה לפתוח, והיא פותחת כראשית, וכפי שהתורה קוראת לזה ראשית, "והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן". צריך את האופן הזה שהראשית עושה שכל מה שבא אחר כך הולך אחרי אותה הראשית.

היינו, הקרבן הזה, הוא קרבן שאומר שאיננו יכולים לקחת בסתם את הגידולי קרקע, איננו יכולים להוציא להם מן הארץ, כביכול, בורא העולם, הוא, המוציא להם מן הארץ, אנחנו יכולים לאכול רק מפני שראשית הדבר שייך אליו, ואנחנו יכולים לאכול רק אחרי הראשית הזאת.

עצם יציאת מצרים – גילוי הראשית של הבריאה

באמת, אנו מוצאים, כי כל עניין יציאת מצרים, הוא מכת בכורות, כפי שאנו אומרים זאת בתפילה, וכך גם כתוב בפסוק שנאמר בתחילת שליחותו של משה רבינו בסנה "ואמרת אל פרעה כה אמר ה' בני בכורי ישראל. ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכרך", היינו זו יציאת מצרים, וכמו שאנו אומרים בתפילה "כל בכוריהם הרגת ובכורך גאלת", היינו גאולת מצרים הייתה, משום שכביכול בורא העולם גילה פה את הסיבה, היכן נמצאת הראשית.

על הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", דורשים חז"ל "בשביל ישראל שנקראו ראשית". היינו, שכל הדברים, כל הנמצאים שישנם בעולם, נמצאים רק בתר רישא גריר, רק מפני שאנחנו נמצאים. כל הבריאה כולה נמצאת, אבל יש מציאות שהיא ראשית, והמציאות שהיא ראשית פועלת ומחייבת, באופן, שכל הדברים האחרים שנמצאים, הם נמצאים רק בתר רישא גריר, הם באים אחרי הרישא.

וכך, יציאת מצרים עצמה הייתה הוצאה של מה שנקרא ראשית, "ובכורך גאלת", יציאת מצרים הייתה הגאולה, כאן, ביציאת מצרים, גילה בורא העולם היכן נמצאת נקודת העיקר בבריאה, אותה נקודה שהיא הנקראת ראשית בבריאה, וכל מה שקורה ונמצא בבריאה, כל מה שיש בבריאה, כל היש כולו, כולו בתר רישא גריר, כולו נמצא בשביל ישראל. וכלשון רש"י בתחילת התורה, בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית.

הנקודה הזאת שנקראת ראשית בעולם, זאת הנקודה שנתגלתה ביציאת מצרים. היא נתגלתה בעצם בבריאת העולם, זה כתוב בפסוק, אבל זה לא נתגלה בפועל בבריאה, אכן, זה נתגלה בבריאה ביציאת מצרים.

"החודש הזה לכם", יש מי שמוביל את כל סדר הזמן בעולם, יש מי שמוביל את כל סדר הזמן, יש מי שהוא ראשית, וכל סדר הדברים הולך אחריו, הולך בעקבותיו, בתר רישא גריר.

כך, כביכול, בורא העולם הוציא אותנו ממצרים בשביל לגלות את ה"בני בכורי ישראל", היינו, את הראשית שלי, ולמחרת יציאת מצרים, היינו, למחרת הפסח, "ממחרת השבת", אנו מביאים "את עומר התנופה", היינו, את ראשית קצירכם. כאן, העומר, כאמור, זאת בחינת יציאת מצרים של כל סדר העולם, וכפי שהמהר"ל קורא לזה "שהוא יתברך מנהיג הטבע", זוהי ההנהגה של "מנהגו של עולם".

הנהגת "עולם כמנהגו נוהג" תלויה בכל אחד

דהנה איתא בע"ז (נ"ד ע"ב) "הרי שגזל סאה של חטים והלך וזרעה בקרקע דין הוא שלא תצמח, אלא עולם כמנהגו נוהג והולך, ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין", כך צריך היה להיות, כשאדם זורע חטים גזולים באמת לא מגיע לו שזה יצמח, בדין הוא שלא יצמח, אלא, בכל זאת זה צומח משום שעולם שמנהגו נוהג, העולם נוהג כמנהגו ממילא, כך כביכול בורא העולם מנהיג את הבריאה.

וכך היא לשון הברייתא שם בע"ז "תנו רבנן, שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי, אם אלהיכם אין רצונו בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה, אמרו להם אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה, הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות, יאבד עולם מפני השוטים, אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין", והנה, צריך להבין מה הכוונה בתשובה שהשיבו להם.

ביאור הדברים, העובדה שהחמה והלבנה נמצאים בעולם זה משום שהעולם כמנהגו נוהג, אכן, השוטים שקלקלו, ידונו אותם כאילו שהם סילקו את החמה והלבנה מהעולם. לגביהם, ההנהגה תהיה כאילו שאין חמה ולבנה, הם באמת נקראים מחריבי העולם. העובדה שהעולם ממשיך לנהוג, זה משום שעולם כמנהגו נוהג, אבל לגבי דידהו, מצידם, הם חייבים כמחריבי עולם. השוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין, היינו את אותו הדין שהם טוענים, "אם אלהיכם שונא עבודה זרה מפני מה אינו מבטלה", אכן, הוא באמת שונא, והוא באמת כן מבטל את העבודה הזרה מהעולם, אבל הביעור הזה חל רק על ראשם של אותם הרשעים, העולם, כמנהגו נוהג, אבל הם נידונים כמחריבי העולם כולו, ככאלה שכיבו את אור השמש, הם נידונים כמישהו שהחריב את כל העולם כולו.

זאת ההנהגה שבורא העולם מנהיג בעולם, למדנו מכאן, שישנם שתי הנהגות, יש הנהגה אחת שנקראת "עולם כמנהגו נוהג", אבל ישנה ההנהגה הפרטית, ההנהגה השייכת לדין של כל אחד ואחד. כל אחד ואחד נידון, לגבי עצמו, לגבי דידהו, איך מבחינתו שלו, איך מצידו שלו, אם מצידו שלו העולם צריך להמשיך להתקיים, או מצידו שלו העולם צריך היה להיחרב. אם מצידו שלו העולם צריך היה להיחרב והוא קיים רק מכח עולם כמנהגו נוהג, אז הוא יענש על זה. השוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין.

נמצא, שאותו עולם כמנהגו נוהג, הרי שכך הדברים נראים כלפי חוץ, אבל בדין, באותו עולם כמנהגו נוהג, בעצם כל אחד ואחד מצידו, הוא אחראי לגמרי לאותו עולם. כל אחד ואחד מצידו, אם הוא מחריב את העולם הוא נידון כמחריב עולם ואם הוא בונה את העולם הוא נידון כבונה עולם.

"בעשרה מאמרות" כל אחד נידון כלפי העולם

שינוי באבות (פ"ה מ"א) "בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות", לכאורה, צריך להבין מה פשר הדברים, שלכן הוסיפו מאמרות, כדי ליתן עונש לרשעים וכדי ליתן שכר טוב לצדיקים.

הביאור, שמגלה לנו המהר"ל בזה, כי הנה, בכל מקום שאנו אומרים עשרה, אנו מדברים על פרטים שנצטרפו לכלל אחד שלם. בורא העולם ברא את העולם בעשרה מאמרות, היינו, הוא היה יכול לברוא אותו במאמר אחד, וכל העולם כולו היה נברא במאמר אחד, אבל הוא ברא אותו בעשרה מאמרות, היינו, כאן מקום העבודה שלנו, וכאן מקום החורבן שמחריבים הרשעים. כיון שהעולם נברא בעשרה מאמרות, הרי

ספירת העומר מעמידה את סדר ההנהגה

אנחנו, אין לנו את מצות העומר עצמה, מה שנשאר בידינו זו ספירת העומר, לדעת הרי"ף והרמב"ם והרבה ראשונים, זאת מצוה דאורייתא גם בימינו, ודעת התוספות, ועוד כמה וכמה ראשונים, שכעת המצוה לא מתקיימת מדאורייתא, המצוה לא מתקיימת מעיקר דינה, אבל על כל פנים, לכולי עלמא, זאת האחיזה היחידה שלנו במצות העומר. כאן אנו אחוזים במצות העומר, כאן אנו נמצאים ביחד עם מצות העומר.

פירוש הדבר, הרי זה ענינה של הספירה, כמו שמפורש בראשונים, להמשיך את ה"מיום הביאכם את עומר התנופה", להמשיך את סדר הדברים, עד שסדר העולם בעצמו יביא אותנו ליום החמישים, ולמתן תורה.

כאן אנו רואים עין בעין, שהעומר זה התחלת סדר ההנהגה, שסופו, זה להביא לאותו יום חמישים שהוא מתן תורה, לכאן העולם נהג, לכאן הולכת ההנהגה.

רק מצות העומר יכולה להאיר לנו בדלותנו

אין צורך להאריך בזה שאנחנו דלים, הדברים ידועים וברורים לכל אחד ואחד מאיתנו, "וידל ישראל מאד", אנחנו מאד דלים. פירוש המילה דל, כמו שכתוב בראשונים, הוא כמו דלי, דבר שדולים בו מים מהמעייץ, "וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן" (שמות ב' י"ט), זה נקרא לדלות. אדם דל, זה מישהו שדלו ממנו את כל הלחלוחית, לא נשאר בו כלום.

במקום "דולים" אנו נדלים. דל נקרא מי שהוא נדלה, לא מי שדולה, מי שדלו ממנו את הכל, מתקיים בנו "וידל ישראל מאד", מתקיים בנו "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים", כמוכן, הרווחנו זאת ביושר רב, אבל בכל אופן כך הן העובדות, כך אנו נראים, אנו נמצאים בהסתר פנים נורא, ובדלות כל כך נוראה.

ישנה מצוה אחת, וזאת המצוה שאנו נמצאים בתוכה היום, שיכולה להאיר לנו בזמן חשוך כזה, זאת מצות העומר, זאת המצוה שעניינה להאיר לנו בזמנים כאלה. כי הלא איך אפשר להאיר, אנו נמצאים בתוך מערכת שהיא בסדר הנהגה של עולם כמנהגו נוהג, ובמצב שהעולם כמנהגו נוהג כולו מופנה נגדנו. מכוון לעקור אותנו. אנחנו זכינו בשני הדברים, גם העולם כמנהגו נוהג הוא נגדנו, ואנחנו גם השוטים שקלקלו, ועתה מה נעשה. אכן, האופן היחיד, כפי שחז"ל מגלים לנו, הוא "אל תהי מצות העומר קלה בעיניך", היא שעמדה להם בימי המן, הישועה מהמן, אותה תשועה גדולה, מגלים לנו חז"ל שהיא הייתה בזכות מצות העומר, והיא שעמדה להם בימי גדעון. ואנחנו נמצאים היום בשני הזמנים גם יחד.

גדעון חידש את גאולת מצרים – זוכה לישועה

מכת העומר – ההמשך של יציאת מצרים

ונשוב עתה לעיין ולהבין עוד בפרשה זו של גדעון. כאמור, הטענה שהוא טען למלאך ומכוחה זכה ב"לך בכוחך זה", הייתה טענה מכח יום ראשון של פסח, אכן, את הכח שבו הוא זכה "בכוחך זה", הוא זכה בכח ההמשך, בכח אותה מצות העומר, אשר באה אחרי יום ראשון של פסח, היינו, אחרי שגדעון גילה את הטענה הזאת.

כי הנה, לשון הכתוב, בדברי גדעון למלאך, "ויש ה' עמנו ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתנו בכף מדין", היינו, בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם, וההצלה הזאת היא

שכל מי שמצדק נידון כבורא עולם, כמקיים את העולם, וכל מי שמפריד, נידון כמחריבו. אילו העולם היה נברא במאמר אחד ולא בצירוף של עשרה מאמרות, אז אי אפשר היה לדון את אותו יחיד כמקיים ואת אותו יחיד כמחריב, אבל כיון שהעולם נברא בעשרה מאמרות, אז הקיום שלו הוא על ידי הצירוף. ומעתה, כל מי שמתעסק בחיבור, לא ב"תפרדו כל פועלי און" או ב"קשר רשעים" שאינו מן המניין, אלא בצירוף, מתעסק בקיום העולם, וכל מי שמתעסק בהפרדה ובפירוד, זה נקרא חורבן, הרשעים מחריבים את העולם שנברא בעשרה מאמרות. היינו, העובדה שהעולם נברא בעשרה מאמרות, היא הסיבה לגודל שכרם של הצדיקים שהם נקראים מקיימי עולם, והיא עצמה הסיבה לגודל חטא הרשעים, שהם נקראים מחריבי עולם.

כתוב כאן, שכמו שיכולים השוטים שמקלקלים להחריב מבחינתם שלהם את העולם כמנהגו נוהג, וזה יחשב שאותו עולם כמנהגו נוהג יהיה נידון לגבי דיידהו כאילו שהם החריבו אותו, ובאמת זה כך, כי הרי הם מצידם החריבו אותו, והעובדה שהוא קיים זה מסיבה אחרת, כך, כמו שהם מחריבים אותו, כך אפשר לקיים אותו. היינו, את מה שנקרא מנהגו של עולם, וזה נקרא, ליתן שכר טוב לצדיקים, שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות.

עומק הדברים הוא, הקרבן הזה, שנקרא קרבן העומר, אותו קרבן ראשית, זה הקרבן שעל ידו אנו מקיימים את מה שנקרא עולם כמנהגו נוהג. אכן, העולם כמנהגו נוהג, אבל בעומק הדברים, העולם כמנהגו נוהג, הוא נוהג, כביכול, באופן של "גופא בתר רישא גריר", הוא נוהג, כביכול, על ידי מנהיג העולם. כאן אנו מוסרים בידי את העולם כמנהגו נוהג. זה נקרא לקיים את העולם שנברא בעשרה מאמרות.

עומר מלשון מעמר – צירוף כל הפרטים

וכבר כתוב בראשונים וגם מרומז בחז"ל, כי הנה, הקרבן הזה נקרא עומר, ולכאורה, מדוע הוא נקרא עומר, הרי זו תבואה והעומר הוא רק שיעור, כלשון הפסוק "והעומר עשירית האיפה הוא", היכן מצינו שהקרבן יקרא על שם השיעור, הקרבן נקרא על אופן ההקרבה, על צורת ההקרבה, על ההקרבה עצמה, אבל איך אפשר לקרוא לקרבן על שם השיעור.

אכן, מצינו בשבת את מלאכת מעמר, שעניינה צירוף של פרטים יחד, וזה אף עניינו של קרבן העומר. המילה עומר עניינה דוגמת מלאכת מעמר, לצרף הרבה פרטים יחד לדבר אחד שלם, זה עניינו של הקרבן, אין זה שיעור בעלמא, הקרבן לא נקרא על שם השיעור, אלא זה קרבן שמלכתחילה בא על אותו עולם כמנהגו נוהג, הוא מלכתחילה בא כדי להוביל את הסדר, את הדרך, את המהלך, של אותה הנהגה של עולם כמנהגו נוהג. כאן אנו מקיימים את אותו עולם כמנהגו נוהג, אותו עולם כמנהגו נוהג, לא נוהג כמנהגו בעלמא, אלא הוא נוהג, כביכול, באופן של בתר רישא גריר.

עומק הדבר, בזמן כזה שאין גילוי פנים בעולם, בזמן שהעולם נמצא ב"ועזבוני והפר את בריתו", "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים", כפי שהיה הזמן של המן, וכפי שהיה באותו זמן של גדעון, "וידל ישראל מאד", הסתר פנים, איזה דבר, איזו מצוה יכולה להוציא אותנו, היינו, איזה מצוה יכולה להאיר כך שהעולם כמנהגו נוהג בעצמו יאיר לנו פנים, לא בניסים גלויים, אחר שזה זמן שאין לנו זכות בניסים גלויים, אבל שהעולם כמנהגו נוהג בעצמו יאיר לנו פנים, את זה עושה מצות העומר. זה מה שחז"ל מגלים, "אל תהי מצות העומר קלה בעיניך".

הצלה, זה המשך גאולת מצרים, ואם כן, איפה גאולת מצרים היום, זאת הייתה טענתו, ואז, כיון שגדעון הבין והעלה מחדש את גאולת מצרים, כביכול בורא העולם נתן לו את העומר שימשיך את ההצלה, זה ההמשך שבא מיציאת מצרים, ממחרת השבת, וכך הוא המשך הפרשה שם כדלהלן.

"ויהי בלילה ההוא ויאמר לו ה' קח את פר השור אשר לאביך ופר השני שבע שנים והרסת את מזבח הבעל אשר לאביך ואת האשרה אשר עליו תכרת. ובנית מזבח לה' אלהיך על ראש המעוז הזה במערכה ולקחת את הפר השני והעלית עולה בעצי האשרה אשר תכרת. ויקח גדעון עשרה אנשים מעבדיו ויעש כאשר דבר אליו ה' וגו'. וישכימו אנשי העיר בבקר והנה נתן מזבח הבעל וגו'. ויאמרו אנשי העיר אל יואש הוצא את בנך וימת וגו'. ויאמר יואש לכל אשר עמדו עליו האתם תריבון לבעל אם אתם תושיעון אותו אשר יריב לו יומת עד הבקר אם אלהים הוא ירב לו כי נתן את מזבחו. ויקרא לו ביום ההוא ירבעל לאמר ירב בו הבעל כי נתן את מזבחו".

בהמשך כתוב שמדין ועמלק וכל בני קדם נאספו יחדיו ויאמר גדעון אל האלהים אם ישך מושיע בידי את ישראל כאשר דברת" הוא בקש אות מה' וניתן לו אות, ובהמשך "ויאמר ה' אל גדעון בשלש מאות המלקקים אושיע אתכם וגו'".

והמשך הכתובים "ויהי בלילה ההוא ויאמר אליו ה' קום רד במחנה כי נתתו בידך. ואם ירא אתה לרדת רד אתה ופרה נערך אל המחנה. ושמעת מה ידברו ואחר תחזקנה ידך וירדת במחנה וירד הוא ופרה נערך אל קצה החמשים אשר במחנה. ומדין ועמלק וכל בני קדם נפלים בעמק כארבה לרב ולגמליהם אין מספר כחול שעל שפת הים לרב. ויבא גדעון והנה איש מספר לרעהו חלום ויאמר הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם שערים מתהפך במחנה מדין ויבא עד האהל ויכהו ויפל ויהפכו למעלה ונפל האהל. ויען רעהו ויאמר אין זאת בלתי אם חרב גדעון בן יואש איש ישראל נתן האלהים בידו את מדין ואת כל המחנה. ויהי כשמע גדעון את מספר החלום ואת שברו וישתחו וישב אל מחנה ישראל ויאמר קומו כי נתן ה' בידכם את מחנה מדין. ויחן את שלש מאות האיש שלשה ראשים גו'".

וה' נתן בידו, כמו שכתוב, את כל התשועה הגדולה הזאת. "ויתקעו שלשת הראשים בשופרות וישברו הכדים ויחזיקו ביד שמאולם בלפדים וביד ימינם השופרות לתקוע ויקראו חרב לה' ולגדעון. ויעמדו איש תחתיו סביב למחנה וירץ כל המחנה ויריעו וינוסו. ויתקעו שלש מאות השופרות וישם ה' את חרב איש ברעהו ובכל המחנה וינס המחנה עד בית השטה צררתה עד שפת אבל מחולה על טבת", כתוב בחז"ל שהם נסו מרחק עצום, והייתה חרב איש ברעהו והם הרגו אחד את השני, זאת הייתה הישועה הגדולה שהקב"ה עשה, בזכות, כפי שכתוב בחז"ל, צליל לחם שעורים, בזכות העומר. אותו צליל לחם שעורים מתגלגל במחנה, ויבוא עד האהל, והוא הפך את האהל, מכאן לומדים חז"ל, שהישועה הגדולה הזאת נעשתה בזכות העומר. כלומר, גדעון בעצם חידש פה את כל יציאת מצרים. הטענה שלו היתה מכח תחילת יציאת מצרים, וההמשך, הניצחון, התשועה הגדולה שנעשתה, זה מכח מצות העומר, וזה ההמשך, ממחרת השבת.

אנו זקוקים לגילוי בתוך ה"עולם כמנהגו נוהג"

הנה, כאמור, אין חולק שאנו במצב של "וידל ישראל מאד", "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה". אנחנו גם בהסתר

פנים וגם בדלות נוראה ואיומה. אנחנו עלובים שאין כמותנו, ואנחנו עלובים עוד יותר, משום שאיננו תופסים כמה אנחנו עלובים, אנחנו באמת במצב נורא, ואנחנו זקוקים להארה. אנחנו זקוקים שבורא העולם יאיר פניו אלינו ויהפוך לנו את אותו עולם כמנהגו נוהג, שהוא יתגלה בו, כמו באותו סדר של אותו עולם כמנהגו נוהג בימי המן, אז העולם כמנהגו נוהג נתהפך, ונהפוך הוא.

לזה אנחנו מחכים. אבל הדבר הזה קורה רק בזכות מצות העומר. כך מגלים לנו חז"ל בפירוש, אין מצוה אחרת בתורה שעל ידה ומכוחה דבר כזה יכול לקרות.

עלינו להבין, כי הנה התוכן של ספירת העומר, הוא להמשיך הלאה, "מיום הביאכם את עומר התנופה", להמשיך את סדר ומהלך הדברים, באופן שמהלך הדברים הולך כך שנקודת המוצא היא העומר, ואז נקודת היעד היא מתן תורה, אולם כשנקודת המוצא היא אחרת, אז נקודת היעד היא כמו שאנחנו נראים היום.

בכת הזעקה נהפוך את ה"דלותי" ל"ולי יהושיע"

עד שלא נבין זאת לא יזוז שום דבר. אלו דברים מפורשים. אנו יכולים לקחת את אותו "דלותי", ולהפוך אותו ל"דלותי ולי יהושיע", אותו דלותי בעצמו, צריך להיות סיבה לתפילה, לזעקה שנזעק "רבנו של עולם, ראה כי דלוננו מאד", הצרה הגדולה ביותר היא, שלכל אחד נדמה שבאיזה אופן שהוא עוד אפשר להסתדר עם סדר העולם, יש פתרונות אחרים, זה לא נורא כל כך, יש כל מיני אפשרויות, אבל כל זה הולך ונסגר. אנו מחכים שזה יסגר לגמרי, אך זה יכול להיות נורא ואיום, זה יכול לעלות, חלילה, בשפיכות דמים רבה. אם נתעקש להמשיך כמו שהתחלנו, להמשיך הלאה בדרך כמו שהיה, לא להתחיל מחדש באופן שנקודת המוצא תהיה העומר, אלא פשוט להמשיך כמו שאנחנו רגילים, וכמו שאנחנו מבינים, זה הרי אותו עולם כמנהגו נוהג של השוטים שקלקלו, אם נמשיך כך, אנו הולכים ונכנסים למבוי סתום, ונייחל שכשנגיע למבוי סתום ממש, ה' יעזור שהכל יהיה ברחמים, אבל זה בדינו, הדבר הוא בדינו, אם נראה לאן אנו הולכים, אז יוכל להתקיים בנו "דלותי ולי יהושיע", ולהיפך, ניקח את ה"דלותי" שלנו, והוא צריך להיות סיבה לצעקה גדולה לבורא העולם.

"וידל ישראל מאד מפני מדין ויצעקו בני ישראל אל ה'", זה הדבר לפחות זה, וצעקה אמיתית יוצאת ובוקעת ממישהו שיודע היטב שאין לו שום עצה אחרת. כל זמן שנדמה לנו שיש כל מיני עצות, נדמה ככה, ונדמה ככה, זה יעזור לנו, זה יציל אותנו, כל זמן שנישאר בדבר הזה, כל זמן שנחזיק בשטויות האלו, כל זמן שנחזיק אותן בכל הכח ולא ניפרד מהן בשום אופן, נהיה שוטים עד מסירות נפש, כל זמן שנעשה כך נפסיד את עצמנו יותר ויותר, ה' ישמרנו.

אנחנו כבר מספיק דלים כדי שנקיים גם אנחנו "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו, וישמע ה' את קולנו, וירא את ענינו, ואת עמלנו ואת לחצנו".

זאת האפשרות היחידה. לקחת את כל העומק של ה"וידל ישראל מאד", ולקחת את כל ההסתר פנים, את כל הדברים האלה, ולעשות מהם עצמם סיבה לתפילה. אז יתקיים בנו דלותי ולי יהושיע, במהרה בימינו אמן.

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

פרשת אמור תש"פ

מום בשלמים.

ונראה לכאור בזה, דהנה עולה אינה באה אלא מן הזכרים, אבל נקבה פסולה לעולה, והמקריב נקבה לעולה לוקה משום בעל מום, הרי דנקבה אינה רק דין פסול לעולה אלא היא גם נחשבת כבעל מום. [יעו"ו תוס' תמורה דף ז' ד"ה אפילו]. א"כ נמצא דחלוק דין בעל מום דעולה משלמים, ושפיר חילקו הכתוב לתרתי.

ובאמת דבגוף הפסוק מבואר כן, דהרי בפסוק דעולה כתיב 'לרצנכם תמים זכר', וצריך ביאור מה ענין דין זכרות לדין בע"מ דבה איירי הקרא, ולמה הביא כאן בדין מומין את דין זכרות. והביאור בזה הוא משום דנקבה יש בה פסול דבע"מ, ע"כ שפיר שייך דין זכרות לדין בע"מ. ומבואר דקרא איירי להדיא בדין פסול בע"מ דנקבה, וזהו הרי רק בעולה ולא בשלמים, ושפיר חילקו הכתוב לתרתי.

וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם וגו'. (כ"ג, כ"א).

כבר העירו המפרשים, למה דוקא הכא בהג' השבועות, כתוב שהוא בעצם היום הזה, מה שלא כתב כן בשאר המועדים ובשבת. וזולת יום הכיפורים, ועיין ברמב"ן שעמד בזה.

ובחידושי מרן רי"ז הלוי ביאר על פי דעת הרמב"ם דאפשר לקדש החדש למפרע, ואפילו אם באו עדים בסוף החדש, הוורין למנות לאותו החדש מיום שלושים של החדש הקודם, ולפי זה נמצא דבשאר המועדות יוכל להיות דבעצם היום המקודש עדיין אין המועד קדוש כלל, דאם יבואו עדים לאחר שעבר המועד, ויקדשו את החדש למפרע, נמצא דהמועד היה בזמן שאינו קדוש כלל, משא"כ בעצרת, דבעצרת אין זמן המועד תלוי ביום החדש, אלא הוא תלוי בספירת המישים יום מהבאת העומר, וכדתניא דעצרת פעמים ד', פעמים ה', פעמים ו', ונמצא שאינו תלוי אלא בקידוש החדש של הודש ניסן, ושוב אינו יכול להשתנות זמנו, נדבדברי הרמב"ם מבואר דרק אם באו בסוף החדש מקדשין למפרע, אבל לאחר שכבר עבר החדש ונקבע החדש שלאחריו, כבר אי אפשר לו להשתנות עוד, ולפי"ז פירש, דזהו דכתיב וקראתם בעצם היום הזה, שבמועד זה דעצרת, הרי כבר בעצמו של יום מקודש המועד, משא"כ בשאר מועדות שאפשר שישתנה זמנם ואינם מקודשים, עכ"ד.

ויש לומר בזה בעוד אופן, דהנה מבואר בגמ' במנחות דף ס"ז ע"א, דבמצות ספירת העומר איכא תרתני, מצוה למימני יומא, ומצוה למימני שבועי. ונראה לומר דממילא גם בדין יו"ט דעצרת יש בו שני עניינים, ושתי תורות חג ביה, הדא דהוי יו"ט של יום אחד, מכח המצוה דמנין הימים, ועוד יש בו תורת חג של שבועה ימים, מכח

כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו וגו'. (כ"א, ב').

הנה בכהן הדייט הזכיר הכתוב קודם את אמו ואח"כ את אביו, ולהלן אצל כהן גדול כתוב ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו וגו', הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו.

ויש לבאר החילוק דהנה באמת אמו היא ודאי, אבל אביו אינו אלא חוקה שהוא אביו, ובתורת כהנים איתא להדיא דהפסוק מדבר ממי שהוא רק בהזקת אביו, ואינו ידוע כודאי, מעתה יש לבאר דבכהן הדייט שהכתוב בא להתירו, איכא רבותא טפי באביו מבאמו, דאמו היא ודאי ואביו אינו אלא בחוקה, לכן הזכיר הכתוב תחלה את אמו ואח"כ את אביו, משא"כ אצל כהן גדול שהכתוב בא לאוסרו, בזה הוא להיפוך שהרבותא לאיסור היא באמו טפי מבאביו, ולכן הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו.

ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלוקיו. (כ"א, י"ב).

צריך ביאור, דהנה מבואר בפסוק דכשהכה"ג יוצא מן המקדש יש בזה חילול המקדש, וצריך ביאור איזה חילול יש בזה שיוצא מן המקדש.

וברש"י כתב מן המקדש לא יצא אינו הולך אחר המיטה. ודין זה שכה"ג אינו הולך אחר המיטה כמדומה שהוא רק איסור דרבנן שמו יטמא, וקרא דמן המקדש לא יצא אסמכתא בעלמא הוא. וצ"ב מהו כונת הפסוק.

ונראה לומר כביאור הדבר, דהנה הרמב"ם (פ"ה מכלי המקדש ה"ז) כתב ו"ל, ובית יהיה לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כהן גדול, ותפארתו וכבודו שיהיה יושב במקדש כל היום, ולא יצא אלא לביתו בלבד כלילה או שעה או שתיים ביום, ויהיה ביתו בירושלים ואינו זו משם. הרי דיש קיום דין של כבוד ותפארת, במה שהכ"ג יושב במקדש כל היום ואינו יוצא משם ולא זו משם.

ויש לומר דזהו הדין דכתיב הכא בקרא דמן המקדש לא יצא, דהכהן מוזהר שלא לצאת מן המקדש, משום דביציאתו הוא מחלל את כבוד ותפארת המקדש. וולפי"ז נמצא דמש"כ הרמב"ם שזהו כבודו ותפארתו לא קאי על הכ"ג, אלא שזהו כבודו ותפארתו של המקדש.

אשר יקריבו לה' לעולה. לרצנכם תמים זכר וגו'. כל אשר מום בו לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם. ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' וגו' תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו" (כ"ב, י"ח - כ"א).

הנה חלקה התורה דין בעל מום בעולה ודין בעל מום בשלמים בציונים נפרדים, ציווי אחד לעולה וציווי בפ"ע לשלמים. וצ"ב אמאי חלקינהו לתרתי ולא כללם בהדדי, והרי כל שהוא מום בעולה, הוא

המצוה דמנין שבועות, וכשם שבספירת הימים יש בסיום הספירה יום מיוחד, כן גם בספירת השבועות, השבוע שאח"כ הוא מיוחד ליו"ט, ומבואר בגמ' ר"ה דף ה' ע"א דכל השבוע הוא תשלומין לעצרת, שאם לא הביא קרבן, יכול להביא כל השבוע, והנה יש לחקור בגדר ימי התשלומין, אי הששה ימים שאחר עצרת, הוי"ט ימי חול ככל שאר ימות השנה, ורק שניתן להקריב הגיגת היו"ט בהנך ימים, או דהוי חלות דין בעצם הימים, דמיוחדים ומקודשים המה לתשלומי הגיגתו.

והנה בגמ' שם איתא דלפינן דין תשלומין לעצרת מדתני רבה בר שמואל, אמרה תורה מנה ימים וקדש חודש, ומנה ימים וקדש עצרת, מה חדש למנוויו, אף עצרת למנוויו, ומייתי דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, ופירש רש"י מה חודש קדושו אחד ממנוויו וכו', אף עצרת הבאת קרבנותיה באחד ממנוויה, והרי היא נמנית ע"י שבועים, שנאמר שבע שבתות תמימות תהינה.

ומבואר דדין תשלומין כל שבעה בעצרת, אין זה רק דין כלפי הגברא שיכול להשלים הבאת הקרבנות, אלא הוא דין בגוף הימים שהם ימים מקודשים לתשלומין, וכמו שיום החמישים מקודש בסוף הספירה, כן גם השבוע דבסוף הספירה מקודש להבאת הקרבנות. מעתה יש לומר, דעל כן נקט הכתוב 'וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש', לומר, דאע"פ שבאמת כל השבוע מקודש, וכל השבעה ימים יש בהם דין יו"ט דעצרת, אבל מ"מ אין זה אלא לגבי תשלומין, דכל השבעה ימים מקודשין הם לתשלומין, אבל מקרא קודש אינו אלא היום החמישי, ולא כל השבעה ימים, ואינם אמורים בעשיית מלאכה, והאיסור מלאכה אינו אלא בעצם היום הזה.

ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגו'. (כ"ד, י).

וברש"י הביא דברי התורת כהנים, ויצא בן אשה ישראלית, מהיכן יצא, רבי ברכיה אמר, מפרשה שלמעלה יצא, לגלגל ואמר, ביום

השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, שמא פת צוננת של תשעה ימים, בתמיה.

ויש להתבונן, דלכאורה הוא יצא ללגלג בשביל כבוד שמים, דאיך יתכן דהמלך יאכל פת צוננת של תשעה ימים, ולבסוף נתהפך לקצה השני לבנות את השם באופן המור ביותר, ואיך נתרדרר ונתהפך מלהיות מבקש כבוד שמים לגדף את השם.

אכן הביאור הוא שסוף מעשיו שגדף מוכיחים על תהילתו, שמתחילה כל טענתו לא היה לכבוד שמים כלל, ולא היה אלא מחמת רצונו ללגלג על מצות ה', כי באמת אין בטענתו ממש, שהרי מפורש בגמ' בהגיגה דף כ"ז ע"א, שנס גדול נעשה בלחם הפנים, שכסדורו כך סלוקו, שנאמר 'לשום לחם הם כיום הלקחו', והרי שהיה הלחם הם ולא היה פת צוננת כלל. וגם לפי דבריו שהייתה פת צוננת, הרי אין בדבריו ממש, שהרי איתא בזהר הקדוש, שלכן הדין שיהא הלחם על השלחן כל השבוע, משום שהלחם הפנים, משפיע ברכה על התבואה של ישראל, וא"כ גם לפי דבריו, אדרבה נמצא שהוי"ט בזה גדולת ה' שכביכול ויתר על כבודו שיהא הלחם מונח שם בשביל תועלתן של ישראל, ונמצא שכל טענתו הייתה היפך האמת, ובעל כרחך שלא בא לקנא לכבוד ה', אלא בא ללגלג.

וכבר היה מעשה ברבנו הגר"ה וצ"ל, שבא לפניו אפיקורס אחד עם שאלות וקושיות על התורה, אמר לו הגר"ה, שדבריו אינם קושיות אלא תירוצים, שכל דבריו אינם אלא לתרץ את דרכו הרעה, וכדי להניח מצפוניו הנוקפו, שהרי עוד לפני הקושיות כבר הלך בשרירות לבו, וכן הדבר גם בענייניו, שכונת המלגלג הייתה רק לתרץ את רשעתו, אלא שהרשעים אינם שואלים שאלתם כדי לחפש האמת, אלא רק למעון דברים שחושבים להשקיט את נפשם ולתרץ את עצמם.

מכתב לבני הישיבה עם פתיחת שערי הישיבה

יום שנכפל בו כי טוב י"א אייר תש"פ.

עליכם בני יקירי בני הישיבה שיחיו.

יום בשורה טובה היא לנו, אתם קרבים לפני משכן ה', זכות גדולה עולה בחלקכם לזכות לפתוח שער בעת נעילת שער, לפתוח שערי בית המדרש הלא היא ישיבתנו הקדושה. עלינו לדעת, כי הכל בהשגחה פרטית, גם נעילת שער וגם פתיחת שערים, והנה ע"י שהיו השערים נעולים, קיימתם ובקשתם משם את ה' אלוהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, אבל עדיין אין אנו שומעים את קול השער הגדול שנפתח, ובגמ' בשבת דף ל איתא כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קודש הקדשים, דבקו שערים זה בזה, אמר שלמה כ"ד רננות ולא נענה, כיון שאמר ה' אלוהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך, מיד נענה, למידיים אנו שצריך זכויות יתירות לפתוח שערי קודש הקדשים להכניס את הארון המה העמלי תורה שהם כדוגמת הארון. ולזה יש לפנינו כשני שבועות של עמל התורה בתנאים מיוחדים, עיני כל נשואות אליכם, עמדו בנסייון הזה בכל תוקף, ללמוד לחזק ולהתחזק בכל כח ובכל עוז, בשמחה בעמל התורה בהתמדה בתפילה בשמירת הסדרים ובכל מדה טובה ונכונה, ובה נזכה לשמוע קול שער הגדול שנפתח. בואו ונחזיק טובה מכופלת לראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א אשר במסירות עצומה ובכל כוחו ובכל מאוודו לא נח ולא שקט עד שאנחנו זוכים ליום הזה.

חזקו ואמצו עמכם בכל לב.

הננו להודיע כי מידי יום נמסרים שיעורים שיחות ושיעורי חומש בקו שיעורי הרב במס' 033069951

ניתו למבל את השיעור במייל: 5703353@gmail.com

נחל אליהו

פר' אמור
פסח שני
ל"ג בעומר

פרשת אמור

להתפלל - כוחות הנפש שלו חלשים, הן בבין אדם לחבירו והן בבין אדם למקום. אבל יש אדם שהוא כזה בעל דרגה, בעל רוח, שכוחות הנפש שלו לא נחלשים אפילו כשהוא שרוי בתענית, רוחו ונפשו מרוממים מעל הגוף שאפילו כשהגוף שרוי בתענית, כוחות נפשו אינם נחלשים כלל.

זוהי כוונת הגמ': הא דמצי לצעורי נפשיה - שגם כשהוא צם הנפש שלו נשארת בריאה, נשארת במעלתה ובדרגתה, הוא נקרא קדוש כשהוא שרוי בתענית. הא דלא מצי לצעוריה נפשיה - שכשהוא צם הנפש שלו נחלשת, הוא מריר ואכול, אדם כזה כשהוא שרוי בתענית נקרא חוטא.

קיום המצוות מתוך שמחה גורם לשמחה גם בהתנתקות מגשמיות

יש לפעמים אחד שהוא צם אבל כל היום הוא חושב רק על הכוס קפה, ועליו אומרים שיותר טוב שיאכל ויחשוב על הגמ', משיצום ויחשוב על האוכל.

הפשט הזה התחדש לי בלווייה של הגאון הצדיק ר' חיים ברים זצ"ל, הוא היה עושה תעניות בלי סוף, אבל תמיד היה מלא שמחת חיים, ומאור פנים, לא ראו עליו אותו של תענית ולא היה ניכר עליו שהוא שרוי בצום, כל יומו היה בעסק התורה והתפילה והכל בשמחה - זה נקרא מצי לצעוריה נפשיה, ואדם כזה נקרא קדוש, לו מותר לצום!!

יום הכיפורים הוא יום של כפרה, ובשביל זה הקב"ה רוצה שנהיה כמו מלאכים, טהורים, רוחניים, ולכן הוא אמר לנו להתנתק מהגשמיות, התענית ביום כיפור אין זה סתם צום, אלא התענית ביום כיפור נקרא שביתה מאכילה, וכן מדויק מלשון הרמב"ם (פ"א שביתה עשור ה"ד-ה) שכתב: מצות עשה אחרת יש ביום הכיפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה וכו' וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך או לנעול את הסנדל או לבעול, ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששבות מאכילה ושתייה, שנאמר: שבת שבתון, שבת לענין אכילה ושבתון לענינים אלו. יום כפור זה שביתה מאכילה, זה גדר של שבת, להיות מנותק - לא רק לא לאכול אלא לא להיות שייך לעניני אכילה, עניני אכילה לא תופסים מקום, הראש שלך והמחשבה שלך מנותקים מהם.

כמו ששביתה בשבת ממלאכה שנאמר בו (שמות כ, ט): ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, אמרו במכילתא (שם): ועשית כל מלאכתך - וכי אפשר לו לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים, אלא שבות כאלו כל מלאכתך עשויה, דבר אחר שבות ממחשבת עבודה. דהיינו בשבת לא רק שלא עושים מלאכה, אלא הראש מנותק ממלאכה, זה לא בראש שלך, כך אף שביתה מאכילה ביום כיפור צריך להתנתק מעניני העולם, מגשמיות, ואז אדם נהיה מלאך!

אולם למה שנתבאר לעיל יש בעיה, נכון שמצד אחד כשאדם שקוע בגשמיות הרוחניות היא פחות, וככל שבן אדם מתנתק מהגשמיות יש יותר מקום לרוחניות, גשמיות ורוחניות הם צרה לחברתה, אבל מצד שני הנפש מחוברת לגוף, וכשהגוף נחלש גם הנפש נחלשת, כוחות הנפש נחלשים, מה עושים?

יסוד קיום המצוות בשלימות לחשוב לזכך גם את הגוף ולא להילחם איתו

שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם (כג, לב).

תנא ליה חייא בר רב מדפתי: כתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, וכי בתשעה מתענין? והלא בעשרה מתענין! אלא לומר לך: כל האוכל ושותה בתשיעי - מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי (ברכות ח, ב).

מה זה כאילו התענה תשיעי ועשירי?

יש שאומרים: שכתוב במקובלים שתענית של יומיים מעלתה אינה כמעלת שני ימי צום בלבד, אלא זה כמו הרבה יותר תעניות, ולמה? כי זה הרבה יותר קשה! הצום של היום השני הוא הרבה יותר קשה מצום של יום אחד ולכן מעלתו מרובה.

ועל כך אמרו, שהאוכל בתשיעי אין זה רק כאילו התענה ביום התשיעי, אלא שזה מצטרף אף לצום של היום העשירי, ומעלתו כאילו התענה תשיעי ועשירי - כאילו התענה שתי ימים רצופים.

אבל צריך להבין מדוע באמת? למה האכילה הזאת בתשיעי נחשבת כאילו התענה? ועוד כאילו התענה תשיעי ועשירי?

ונראה ביאורו על דרך הפשט, מצאנו בדברי חז"ל הקדושים (תענית יא, א) רבי אלעזר אומר: היושב בתענית נקרא קדוש, שנאמר (במדבר ו, ה): קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו, ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר - על אחת כמה וכמה. והקשו בגמ' ומי אמר רבי אלעזר הכי? והאמר רבי אלעזר: לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר (הושע יא, ט): בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר - (כאילו כל מעיו קדוש, ואסור להכחישן, דהכי משמע: בקרבך קדוש, כלומר: דאסור להתענות, רש"י). ומתרגמת הגמ': לא קשיא, הא - דמצי לצעורי נפשיה, הא - דלא מצי לצעורי נפשיה - (הא דמצי מצער נפשיה - שיכול לסבול התענית - משבחו הקדוש ברוך הוא, אבל מי שאינו יכול להתענות נקרא חוטא, רש"י).

ולפום ריהטא נראה הפשט בדברי הגמ' וכך למדתי כל השנים: שאם הוא חזק וגבור שהצום לא מחליש אותו הוא נקרא קדוש, אבל אם אינו חזק וגיבור והצום מחליש אותו הוא נקרא חוטא.

אבל אם לכך כוונת הגמ' היה צריך להיות כתוב: הא דמצי לצעורי גופיה, הא דלא מצי לצעורי גופיה? מדוע הגמ' אומרת ההא דמצי לצעוריה נפשיה, הא דלא מצי לצעוריה נפשיה? מה ענין הנפש כאן?

והתחדש לי בעזר ה' פשט חדש בזה, מצי לצעורי נפשיה - אין הכוונה שיש לו כוחות הגוף והתענית לא תשפיע על גופו, אלא הפשט הוא: בדרך כלל כשאדם אוכל יש לו יותר לב טוב, לב רחב, כמו שנאמר (משלי טו, טו): וטוב לב משתה תמיד, וכן אצל בועז נאמר (רות ג, ז): ויאכל בועז וישת וייטב לבו, אבל כשהוא צם כוחות הנפש שלו חלשים, הוא יותר מריר, יותר קצר רוח, אין לו סבלנות לאנשים, אין לו כח ללמוד,

נתן הקב"ה עצה עמוקה - הוא ציווה לצום ביום כפור, להתנתק מהגשמיות, לשבות מענייני אכילה, אבל עוד הוא ציווה לאכול לפני יום כפור, לתת כוח לגוף לעמוד בתענית ולחזק את כוחות הגוף והנפש, ועל ידי כך אין את הגשמיות שמתנגדת לרוחניות - ששובתים מענייני הגשמיות, אבל גם הרוחניות לא נחלשת שאכלו ומלאו צורך הגוף לפני התענית.

פרשת פסח שני - כח הרצון

דבר מעניין מצאנו בפרשת פסח שני, אנשים שהיו טמאים לנפש אדם ולא יכלו להקריב את הפסח במועדו, זוכים ומצליחים שעל ידם תרד פרשה חדשה בתורה לעולם, הלא דבר הוא! במה זכו אותם שהיו טמאים שבזכותם יתחדש ויאמר דין פסח שני?

כיוצא בו מצאנו אצל בנות צלפחד, חמש בנות שאביהן מת, רוצות ליטול חלק ונחלה בארץ ישראל, וזכות ופרשה שלימה התחדשה על ידן, שאף בת יורשת את אביה, איזו זכות עמדה להן לכך שתרד הפרשה על ידן? והאם יש דבר משותף בין שתי הפרשות?

בשתי הפרשות, בפסח שני ובבנות צלפחד, כתב רש"י לשון השווה בשניהם (במדבר ט, ז, ה): ראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי. מהי אותה זכות, שעל ידה זכו שנתגלגלה להם אף הזכות שתקרא פרשה על שמם?

אלא ענינו, שהן האנשים הטמאים לנפש אדם והן בנות צלפחד, כשבאו לפני משה נקטו בלשון אחד "למה נגרע", האנשים הטמאים שהתחדשה על ידם פרשת פסח שני, אמרו (במדבר ט, ז): למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו, ובנות צלפחד אמרו (במדבר כז, ד) למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו. שתי מילים אלו - למה נגרע, הם הזכות שמכוחה זכו שתאמר פרשה על ידם, מפני שלשון זה מבטא כאב מעומק הלב, ורצון עז שלא להפסיד ולהיגרע, אפילו שמעיקר הדין כיון שאינם ראויים למצוה - שהם טמאים, יש להם פטור. כאב זה מעומק הלב של למה נגרע, כוח אדיר זה של רצון, הוא הזכות הגדולה שראוי להוריד פרשה חדשה בתורה, על שמו של בעל הרצון החזק.

צריכים לדעת, כמה מעלות אדם יכול להשיג, אם יש לו את ההרגשה של למה נגרע! כל גדולי העולם גדלו והתרוממו בדרך זאת, כך צריך לשאוף לבנות בית, וכך צריך לחנך את הילדים, שיכאב הרצון לתוספת ברוחניות! שיכאב, למה לי אין!

רבי צדוק מלובלין (צדקת הצדיק אות ריג) מאריך בעניין כוח הרצון, ומביא על כך את משנת רב נתן במסכתא תמורה (טז, א), בביאור תפילת עתניאל בן קנז (דברי הימים א, ד, ז): ויקרא יעבץ לאלוקי ישראל לאמור, אם ברך תברכני והרבית את גבולי, והיתה ירך עמי, ועשיית מרעה לבלתי עצבי, ויבא אלהים את אשר שאל. ופירש רב נתן תפילתו: אם ברך תברכני - בתורה, והרבית את גבולי - בתלמידים, והיתה ירך עמדי - שלא ישתכח תלמודי מלבי, ועשה מרעתי - שיזדמנו לי ריעים כמותי, לבלתי עצבי - שלא ישגבני יצה"ר מלשונות, אם אתה עושה כן - מוטב, ואם לאו - הריני הולך לנסיסי לשאול, מיד - ויבא אלהים את אשר שאל. היתה לו לעתניאל בן קנז רשימה שלמה של דרישות, שיהיו לו הרבה תלמידים, ואף ביקש אלו תלמידים יהיו לו - תלמידים הגונים, ונענה! ומדוע נענה בתפילתו?! מפני שכשסיים בקשתו הוסיף: שאם לא תתקבל תפילתו הוא רוצה לרדת בשאול, כי למה לו חיים! כיון שכך, מיד - ויבא אלוקים את אשר שאל, מבואר מדברי הגמ' שבשביל לזכות למעלות ברוחניות, ושיתמלאו הרצונות והשאיפות להתעלות, לא צריך כשרונות מיוחדים ולא נצרכת גאונות מיוחדת, אלא רק שאיפה אמיתית! הרגשה ברורה וכנה, שבלי תורה למה לי חיים! ועל ידי כך זוכים לקבל הכל.

ונמצא שאת אותו תפקיד שממלא הצום של עשירי - לשבות מענייני העולם הזה, ממלא גם אכילת תשיעי, שניהם מובילים לאותה מטרה - להעצים ולחזק את הנשמה, את הרוחניות! הצום עושה שהגשמיות לא תתנגש להפריע לרוחניות, ואכילה בתשיעי עושה שהגוף לא יהיה חלש, ולא ייחלש הרוחניות. והיות ושניהם מובילים לאותה מטרה, לכן: כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי!

חז"ל מספרים (ויקרא רבה פרשת צו פרשה ט אות ג): פעם אחת בשני בצורת עבר אדם לפני רב ינאי, שהיה מתחזה בפניו כצדיק, ראה אותו רב ינאי וסבור היה שהוא תלמיד חכם, וביקש ממנו להיכנס אליו לביתו לסעוד, הגיש לו רב ינאי ארוחה מכובדת כראוי לו לפי כבודו. התחילו לאכול, המתין רב ינאי שאותו אדם יפתח פיו בחכמה, ויתחיל לדבר בדברי תורה, אבל האיש שתק, ולא אמר לא במקרא ולא במשנה, כלום! חשב רב ינאי בלבו, שמא צדיק נסתר הוא שמסתיר צדקותו. סיימו את הסעודה והגיעו לברכת המזון, כיבדו רב ינאי לברך, והאיש סרב, ושתק, אמר לו רב ינאי: מדוע אתה מסרב, הרי אסור לסרב לזימון? ענה לו אותו אדם: איני יודע לברך, עם הארץ אני! שאל אותו רב ינאי: איך בבית אתה מברך, אמר לו: אומרים לי מילה, ואני חוזר אחר כך מילה במילה, אמר לו רב ינאי: אם כן אף עכשיו נעשה כן, אני אומר ואתה תאמר אחרי, אכל - וחזר אחריו: אכל, כלבא - וחזר אחריו: כלבא, פיסתיה - וחזר אחריו: פיסתיה, דינאי - וחזר אחריו: דינאי, כך: אכל כלבא פיסתיה דינאי. שמע את זה האיש, ונפגע עד עמקי נשמתו, מדוע מכנה אותו רב ינאי כלבא?! ושאל את רב ינאי, האם בגלל שאינני גאון, ראוי לקרוא לי כלב? הרי לימדו אותי בנערותי, שכתוב (דברים לג, ד): תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, לא כתוב קהילת ינאי אלא קהילת יעקב! התורה שייכת לכולם, ואף לי יש חלק בה.

נקודה מענינת יש במעשה זה, הרי ודאי שאותו אדם אינו ישר, שהוא מתחזה כצדיק, והולך לרב ינאי לאכול אצלו ארוחות, וודאי שהיה צריך לחנכו ולהעמידו על מקומו. אבל האם כך היא דרכו של רב ינאי? לכנותו כלבא, ולבזותו שיאמר: אכל כלבא פיסתיה דינאי? ודאי שאין זה צורת התנהגותו של רב ינאי?! ומדוע עשה כך?

החזו"א כותב: שיש אנשים שחושבים שתורה זה לוקוסוס, זה מותרות ח"ו, הם חושבים שמספיק ללמוד רק כשנחת, והם מסתפקים במועט! לשבת בגן עדן עם בעלי בתים פשוטים! אותם האנשים שאין להם את השאיפה בכלל, עליהם - אומר החזו"א, נאמר (במדבר טו, לא): כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההיא, ופירשוהו חז"ל (סנהדרין צט, א) הכרת - בעולם הזה, תכרת - לעולם הבא, כיון שמי שאין לו הכרה ברורה, שתורה זה עיקר החיים! ואין זה מעלה בלבד, שיש מקום להסתפק במועט, אלא זה היסוד ושורש החיים! הרי הוא מבזה דבר ה'.

רב ינאי ראה אצל אותו איש שהתארח על שולחנו, שיש לו זלזול לתורה, אצלו תורה זה מותרות ולא עיקר החיים! על זה ראה רב ינאי שצריך לעזעזע אותו! לקרוא לו כלב! ודאי לא הייתה כוונתו סתם לזלזל בו, אלא שיביץ - על ידי שיאמר מילה במילה אחרי רב ינאי, את היחס האמיתי למי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק, שזה כמו ההבדל בין אדם לבהמה, מי שאינו עוסק הוא כבהמה! הוא כלבא! מיד השפיעו עליו הדברים ונכנסו בליבו כארס של עכנאי, ואמר מיד שאכן אף לו יש חלק בתורה, שהרי נאמר: תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, שהתורה שייכת לכולם, וכל הרוצה ליטול יבא ויטול.

דבר מענין שרואים בדורנו, משפחת מרן החזו"א הפליאה בפירותיה, אחייניו הגדולים הם גאוני הדור כל אחד לפי דרכו! אין זה דבר מיקרי, מהו הסוד שעומד מאחורי תופעה מופלאה זו?!

רוצה להתקדם בדבר שהוא עיקר החיים. וכך צריך כל אחד לדעת לחנך את ביתו אחריו, לרצון ולהשתוקקות ללמוד תורה.

אם יש אדם שאינו בעל כשרון, שכשעובר ליד ארון ספרים ושואל: למה רעק"א הצליח כל כך? "למה נגרע" מכזאת תורה עמוקה ויפה, בבלי, ירושלמי, טור, שו"ע, בית יוסף, ראשונים ואחרונים! בסוף הוא יצליח, סוד ההצלחה הוא בשני מילים "למה נגרע", תורה שלמה אפשר להוריד מן השמים, על ידי סוד זה.

כל אחד צריך לדעת ולהפנים, שאין מציאות שיודע לעסוק בתורה ואינו עוסק!! אם כך נבנה בית, כך נחנך את ילדינו, אפשר לזכות למעמקים גדולים בתורה, שכל אחד ואחד יכול ממש להוריד תורה מן השמים.

ל" בעומר

כל מי שהיה בכלל גזירת (במדבר יד, לה): במדבר הזה יתמו ושם ימתו, ולא היה עוד מי שימות, ועל מה השמחה הגדולה, שלא היו ימים טובים כמותה? (ועי' ביאור הגר"א סי' קלא ס"ק טז, שדימה הדברים).

וטעם הדבר מתבאר, בלשונו הזהב של הרמב"ם בפירוש המשניות תענית שם: ובחרו יום חמשה עשר באב, לפי שבו נסתלקה המגיפה ממתי מדבר בשנת הארבעים, כי המוות הייתה הרבה בכל תשעה באב, ובשנה האחרונה נסתלקה, והמתינו עד חצי החודש, ואז בטחו בנפשם, והאמינו בעצמם, והרגישו בו רצון הבורא והשבת חרון אפו וסילוק חמתו מהם, ולפיכך עשו אותו יום משתה ושמחה.

מבואר בדברי הרמב"ם, שהשמחה אינה על עצם הפסקת המיתה, שעל כך אין מקום לשמחה, אלא השמחה היא על סילוק החרון אף, שעל ידי שפסקו למות נסתלק מהם החרון אף, ונהיו רצויים לפני הקב"ה. קודם שמתו כל הדור ההוא - בני ישראל היו נזופים לפני הקב"ה, והיה בהם חרון אפו, כמו שכתב רש"י (דברים ב, ז): שמשלוח המרגלים אין כתוב וידבר - שהוא לשון חיבה, וישב הדעת ודיבור פנים אל פנים, אלא ויאמר, רק אחרי ארבעים שנה, כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות, נאמר (דברים שם): וידבר ה' אלי לאמר, שחזרו ישראל להיות רצויים לפני ה', ונסתלק חרון אפו, ועל כך בחמשה עשר באב, כשבטחו בנפשם שנסתלק חרון אפו, עשאוהו יום משתה ושמחה.

השמחה היא על סילוק חרון אף כעין ט"ו באב ויום הכיפורים

ובזה מתבאר עוד, לשון המשנה שם: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, מה הדמיון בין ט"ו באב ליום הכיפורים, הרי לכאורה יום הכיפורים שהוא יום מחילה וסליחה, גדול הרבה יותר מט"ו באב, ומדוע נשנו במשנה כאחד?

התשובה היא, לכלל ישראל במדבר היו שני חטאים גדולים, חטא העגל, וחטא המרגלים, ביום הכיפורים קיבל הקב"ה את תחינת משה רבינו, ונתרצה לישראל, וסלח להם על עוון העגל, ולמחרתו נצטוו על עשיית המשכן (שמות כה, ח): ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ובחמשה עשר באב הרגישו רצון הבורא, והשבת חרון אפו וסילוק חמתו מהם, מעוון המרגלים, כמו שביאר הרמב"ם. סילוק החרון אף והשמחה שהיה בט"ו באב, הרי הוא שווה לסילוק החרון אף שהיה ביום הכיפורים על חטא העגל! זהו המכנה המשותף בין יום כיפור לט"ו באב, ולפיכך נשנו במשנה כאחד.

בביאור הגר"א לשיר השירים (א, ז), כתוב דברים נפלאים, שיבארו גודל היום טוב שבחמשה עשר באב:

אנחנו אומרים בכל יום בסדר התפילה: אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו, חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו. מה היא חמלה? מתי שייך הלשון חמלה? ובמה היא גדולה ויתירה?

וכי יעלה על הדעת, שהחזו"א הרביץ להם עם מקל, צעק עליהם, ועורר אותם שילמדו חזק - שיעמלו, ודאי שלא, אין זו הדרך. הרבין מקלויזנבורג שאל פעם: בכל המצוות יש דין שכופין על המצוות, ומכין אותו עד שתצא נפשו, מדוע במצוה הכי חשובה - מצוות תלמוד תורה, אין כופין על המצוה? אמר הרבין מקלויזנבורג: נער הייתי וגם זקנתי, ולא ראיתי אדם גדול אחד שגדל כתוצאה מכפיה על לימוד תורה, תלמיד חכם אי אפשר לצאת בלי חשק ללימוד! צריך חשק ורצון ושאיפה.

מי שהיה לצידי של החזו"א, ידע והרגיש שלהיות עם הארץ זה "אכל כלבא פיסתיה דינאי", כל משפחתו ותלמידיו הגדולים ראו אצלו דבר אחד, שתורה זה עיקר החיים! בלי תורה לא שייך לחיות!! זה לא מותרות, אלא עצם החיים! ולכן גדלו וצמחו לגאוני הדור, שכל אחד

השמחה בל"ג בעומר - הסרת חרון אף

בל"ג בעומר, נפסק להלכה (או"ח סי' תצג ס"ב): שאין אומרים בו תחנון, ויש בו שמחה גדולה, וכמה טעמים נאמרו בראשונים, מה טעם השמחה יתירה שביום זה. אחד הטעמים שהוזכרו (טור שם): מפני שבו פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, ועל כך השמחה הגדולה.

ושורש הדברים, מדברי חז"ל ביבמות (סב, ב): שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת ועד אנטיפרס, וכולם מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, והיה העולם שם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם, רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת. ובמדרש (הביאו הבית יוסף שם) שנינו: שמתו מפסח ועד פרוס עצרת, דהיינו חמשה עשר יום קודם עצרת, שהוא ל"ד בעומר, ולפיכך רק מיום ל"ד בעומר רשאים להסתפר, אך הרמ"א (שם) מביא את שיטת מהרי"ל: שמל"ג בעומר רשאים, מפני שפסקו בל"ג בעומר.

ובמדרש רבה (בראשית פר' סא אות ג) שנו: ובסוף העמיד שבעה, רבי מאיר, ורבי יהודה, רבי יוסי, ור' שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, ורבי יוחנן הסנדלר, ור' אליעזר בן יעקב, ואית דאמרי ר' יהודה, ור' נחמיה, ורבי מאיר, רבי יוסי, ורשב"י, ור' חנינא בן חכנאי, ורבי יוחנן הסנדלר - שהיו לו לבסוף שבעה תלמידים, ולא רק חמשה כמבואר בתלמוד דידן.

מה השמחה המיוחדת שפסקו למות הרי לא נשאר עוד תלמידים

אך השאלה העולה מעצמה, ולשמחה מה זו עושה, שפסקו למות? הלא לא נשארו אף לא אחד מהתלמידים, שכולם מתו, ומה טיבה של שמחה זו? ועוד שמה שפסקו למות היא סיבה להפסיק את האבילות, אך לא לעשות לאותו יום טוב?

ובפרי חדש (סי' תצג ס"ב) מיישב: שהשמחה היא על אותם תלמידים שהוסיף אח"כ רבי עקיבא, שלא מתו כראשונים. וכע"ז כתב האר"י ז"ל: שהטעם שיום זה הוא יום טוב, מפני שבו ביום נסמכו חמשה תלמידים חדשים, וביניהם היה רבי שמעון בר יוחאי ולכן נקרא ל"ג בעומר יום שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי.

אבל מדברי הראשונים שפירשו הטעם מפני שפסקו למות, נראה שיש שמחה בעצם זה שפסקו למות, ולא רק מחמת שהיו תלמידים חדשים, כדברי האר"י ז"ל והפרי חדש, וצריך ליתן טעם, לשמחה מה זו עושה?

כעין זה מצאנו במשנה בסוף מסכתא תענית (ל, ב): לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, ובגמ' שם הובאו כמה טעמים לשמחה בחמשה עשר באב, ורבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן: יום שכלו בו מתי מדבר. ואף שם עולה התמיהה, הרי כבר מתו

למות, ונסתלק החרון אף.

ועל פי האמור, יש לבאר אף לפי המהלך של האר"י ז"ל, שטעם השמחה בל"ג בעומר מפני שבו נסמכו תלמידים חדשים, שיתכן שלא היה סמיכת התלמידים באותו היום, אלא שבכך שפסקו למות, שזה היה סילוק החרון אף, על ידו נהיו כלל ישראל ראויים שיצמיד רבי עקיבא חמשה תלמידים חדשים, שעל ידם תעמוד תורה שבעל פה.

ובאר"י ז"ל מובא, שבל"ג בעומר שהוא יום שניתנה בו תורה שבע"פ מחדש, נהגו להשתטח על קברי כל החמשה תלמידים, אמנם יום זה קורא אותו האר"י ז"ל: יום שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי.

ומפני שהחמלה ה"יתירה" שיש בל"ג בעומר, היא תורת הסוד שגילה רבי שמעון בר יוחאי, וודאי שמכל החמשה תלמידים היה שמחת התורה עצומה, והיא בכלל החמלה גדולה, אבל החמלה ה"יתירה" היא חלקו של רבי שמעון בר יוחאי, שתורת הסוד יתירה על מה שהיה לנו מקודם, ולכן נקרא היום הזה יום שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי.

יסוד חשוב נוסף יש בימים אלו, בלימוד תורה שבעל פה

בנביא ישעיהו (ג, ו) נאמר: והמכשלה הזאת תחת ירך, ופירשו חז"ל (שבת קי"ט, א) שהכתוב הזה מדבר על תורה שבעל פה. ומהכתוב הזה דרשו (גיטין מג, א): אין אדם עומד על דברי תורה, אלא אם כן נכשל בהן.

והנה ידוע (על בית הלוי דרוש יח), שכשניתנו לוחות ראשונות לא היה לישראל אלא תורה שבכתב, מפני שכל התורה כולה הייתה חקוקה בהם, אף מה שעתה בידנו הוא בכלל תורה שבעל פה, ואין לכלל ישראל חלק בה, והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות (שמות לב, טז), אבל בלוחות שניות לא נכתב אלא תורה שבכתב, והמשנה וההלכה נשאר תורה שבעל פה, ככתוב (שמות לד, א): פסל לך, ויש לכלל ישראל חלק בתורה עצמה, שהיא מעלה יתירה על מה שהיה מתחילה בראשונות.

החטא הגדול שהיה לפני הלוחות השניות, שבהם נהיה המהלך של תורה שבעל פה, הוא חטא העגל שנכשלו בו ישראל לפני שהיה תורה שבעל פה, ורק אחריו זכו לתורה שבעל פה. יש פה גילוי עצום בחז"ל, שאין אדם עומד על דברי תורה, דהיינו על תורה שבעל פה, אלא אם כן נכשל בהן, ולפיכך קודם שנכשלו בחטא העגל לא יכלו לקבל תורה שבעל פה.

וכן הוא במיתת עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, על ידי המכשול שלא נהגו כבוד זה בזה, זכו כלל ישראל לחמלה גדולה ויתירה שבתורה שבעל פה, שיש היום. ואף בנס פורים, שכתב החתם סופר: שהטעם שלעולם פורים ול"ג בעומר חלים באותו יום בשבוע, מפני הדמיון שבהם, שבשניהם היה התחלה חדשה לתורה שבעל פה, היו הדברים כן, אחרי המכשול הגדול שהיה לכלל ישראל, שנהנו מסעודתו של אותו רשע, הדר קבלה באהבה בימי אחשורוש - הייתה התחדשות במהלך התורה שבעל פה, אחרי שנכשלו בה.

וכדרך הזה מצאנו אף בט"ו באב, שאמרו בגמ' (תענית לא, א): שמט"ו באב ואילך מאן דמוסיף - יוסיף, ודלא מוסיף - יסיף, ופ"י רש"י: לפי שהלילות מתארכים, ראוי להוסיף בה בלימוד התורה בלילה, והמוסיף - יוסיף חיים, ושאינו מוסיף - ימות בלא עתו, הרי שיש בזה התחלה נוספת למעלת תורה שבעל פה, שזמנה בלילה, וזה נהיה אחרי המכשול של המרגלים.

יסוד גדול זה, שכל התחלה והצלחה בתורה שבעל פה, מגיעה אחרי נפילה או מכשול, צריך כל אחד לדעת ולהפנים. ואף בתורה שבעל פה שלו! ידע נאמנה, שאם ח"ו הוא נכשל, אל לו להתיימשח מחמת כך, אלא אדרבה זה סימן שהוא עמל ויגע, והמכשלה הזאת תהיה בסוף תחת ידו, וודאי יגדל לתלמיד חכם.

חמלה, מבאר הגר"א: שייך רק אחרי חרון אף, כשהיה חרון אף ומסתלק נקרא חמלה, כי החמלה הוא אחרי הכעס, ולפיכך אומר הגר"א: אהבה רבה אהבתנו - בימי האבות ומועד צאתנו ממצרים, ולוחות ראשונות של מתן תורה, שהיה אהבתך רבה עלינו, חמלה - זה לוחות שניות שניתנו ביום כיפור, אחר חטא העגל, שניתנו אחר השבת חרון אפו של הקב"ה, ובלוחות שניות הייתה החמלה גדולה ויתירה - שהשפעת עלינו יותר טובה מבלוחות ראשונות, שאז זכו לציזוי על הקמת המשכן, שעל ידו שורה השכינה בישראל. ובדרך דרוש אפשר להוסיף, שחמלה הם אותיות מחילה.

מבואר בדבריו יסוד נורא, שאחרי תיקון של חטא, יש חמלה מיוחדת מהקב"ה, חמלה של תשובה לאחר החטא!!

וכן בסדר התפילה בימים טובים אומרים: אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, וביאר הגר"א (סידור הגר"א): שזה נאמר כנגד שלושה רגלים, "אתה בחרתנו" כנגד פסח, שבו היה יציאת מצרים, "אהבת אותנו" כנגד שבועות, שניתנה בו תורה לישראל, שנקראת אהבה, ו"רצית בנו" כנגד חג הסוכות, שבו יש ריזוי לישראל, מפני שהריזוי מגיע לאחר שיש תשובה ומחילה של יום הכיפורים.

מבואר כאמור, שאחרי שיש תיקון של החטא ומחילה של יום הכיפורים, יש חמלה מיוחדת שיש אף ריזוי, וזהו חג הסוכות, וכיון שיש בו חמלה גדולה ויתירה, נקבע שמו: זמן שמחתנו, יותר משאר המועדים, שיש בה שמחה יתירה מפני החמלה והריזוי.

זהו היום טוב הגדול שיש על סילוק החרון אף, שיש בו חמלה יתירה ורצוי, ולכן לא היו ימים טובים לישראל כימים אלו. ויבואר בהרחבה בעז"ה בעניני תשעה באב.

כן העניין אף ביום טוב של ל"ג בעומר. בל"ג בעומר שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות, מפני שתמו כולם, היה העולם שמם! לא תלמידי לבד מתו אלא כל העולם היה שמם, שכחת התורה! חושך עצום! מסילוקם של עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא. ההפסד היה גדול ועצום, מפני שכל התורה שבעל פה הייתה תלויה בהם! שהרי מחמשה תלמידים בלבד שהעמיד אחרי כן, נשנית כל התורה שבעל פה שיש לנו היום, משנה, ספרא, ספרי, תוספתא, זוהר, כולם נשנו על ידי תלמידיו, וכולהו אליבא דר"ע. ומפני כן בדור כזה של מוסרי התורה, מדת הדין הייתה מדוקדקת שלא יהיה שום פגם במידות, הכל צריך להיות נקי, שהרי ודאי תלמידי רבי עקיבא היו גדולי עולם, תנאים גדולים, שהרי רבי עקיבא היה רבם, ורבם אינו ללימוד תורה בלבד, אלא אף לתיקון המידות, ואיך יתכן שפגמו וקלקלו עד שלא נהגו כבוד זה בזה? ובהכרח שח"ו לעלות על הדעת שהיה בהם פגם לפי השגתינו, אלא היה זה משהו דק מן הדק בעומק הנפש, אבל כלפי חוץ לא ראו שום פגם וקלקול. ואת כל זה הפסדנו ואיבדנו בזמן זה שמפסח ועד ל"ג בעומר, ובו פסקו כולם למות, ונעשה העולם שמם!

השמחה הגדולה על ההתחלה של תושבע"פ על ידי חמשה תלמידים

וביום זה אף הגיעה הישועה! רבי עקיבא הולך אצל רבותינו שבדרום, ומעמיד תלמידים חדשים, ושונה להם תורה שבעל פה. אף זה היה בל"ג בעומר.

נמצא אם כן, שביום זה שפסקו תלמידי ר"ע למות, שמתו כולם, נסתלק החרון אף שהיה על התורה שבעל פה, ומכאן והילך, באה החמלה גדולה ויתירה, החמלה - שהתחיל מהלך חדש של התורה שבעל פה, אחר הסרת החרון אף, וגדולה ויתירה - שנוסף בה עוד מה שלא היה קודם לכן, עד שכתב האר"י הקדוש: שיום ל"ג בעומר הוא ראש השנה של תורת הזוהר, ועל פי האמור אפשר להוסיף על דברי האר"י ז"ל, שיום זה הוא ראש השנה לכל התורה שבעל פה. ומיושב היטב טעם השמחה הגדולה בל"ג בעומר, היום שבו פסקו תלמידי ר"ע

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

עבודת ה' בשמחה - כבסיס לחינוך הילדים

"ויאמר ה' אל משה, אמור על הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם", אמירת ה' אל משה שיאמר לכהנים יש בה כפילות. שכן אחרי שנאמר "אמור", שוב אין צורך לחזור ולומר "ואמרת". גם הלשון "ויאמר ה' אל משה" המוזכרת כאן בענין הלכתי, הינה יוצאת דופן, אומר הגר"מ פינשטיין זצ"ל בספרו "קול רם", שכן בדרך כלל התורה משתמשת בענינים אלה במלה "וידבר".

שתי הערות אלו מביאות אותנו, לדברי הגר"מ פינשטיין, ליסוד גדול וחשוב בחינוך הילדים ובהעמדת תלמידים. הוא אומר זאת בעקבות דברי חכמינו זכרונם לברכה אשר עמדו במסכת יבמות (קיד), על הכפילות הנ"ל שבפסוק, וייחסו את הנרמז כאן לנושא של חינוך הילדים. "אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים", כך דורשים שם חז"ל. ובמסכת חולין הוסיפו שזה לא נאמר רק לענין טומאת כהנים, אלא כדי ללמדנו שיש להזהיר את הקטנים ולחנכם בדרך הישר בכל ענייני התורה.

ולא רק אזהרה יש כאן, אלא גם הדרכה מאלפת כיצד יש לחנך ולהדריך. הדרכה זו נלמדת מהשינוי שנקט כאן, כאשר נאמר "ויאמר" במקום "וידבר". הכיצד? הגמ' אומרת במסכת מכות (דף יא.) שדיבור הוא לשון עז, לעומת זאת אמירה היא לשון רכה, כדברי רש"י על הפסוק (שמות יט) "כה תאמר לבית יעקב". ומהי משמעות ההבדל בנושא הנידון כאן?

אומר הגר"מ פ' שנראה שעיקר כהונת הכהנים וקדושתם, היא כדי שיהיו מורי העם, כדברי משה רבינו בברכתו לבני שבט לוי (דברים, לג): "ויראו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל". כמו כן נאמר בהבאת מעשר שני לירושלים (שם יד) "למען תלמד ליראה", והכוונה ליראה הנלמדת ע"י ראיית הכהנים בעבודתם בירושלים. ומכיון שנדרש מהכהנים להיות בקדושה יתירה, שהרי נתוספו להם דינים מיוחדים, והדבר דורש זהירות רבה בכל הליכותיהם. לכן נקטה כאן התורה בלשון "ויאמר", שהוא לשון נוח וקל. כדי שיקבלו בשמחה ובטוב לבב את המוטל עליהם ושיעשו זאת מתוך הכרה והערכה רבה למעמד המיוחד שניתן להם.

מכאן ילמדו כל המתעסקים בחינוך ובהרבצת תורה, ויחד עמם אבות ואמהות אשר זיכה אותם הבורא בזרע קודש. כידוע, ביצוע תפקיד החינוך והגידול וכן ההדרכה וההשגחה שילכו חניכיהם בדרך הישר, כרוך בקשיים, אך יש לקבל את הכל בשמחה ובאהבה. לכן נאמר כאן "ויאמר" שהוא לשון קל ונוח, שבאמצעותו מניחים את הכתר של מחנכים על ראשי, נושאי התפקיד הנעלה הזה, שלא יתייחסו אליו כעול, אלא כאל שליחות חשובה שהיא גם זכות גדולה!

עתה, נצעד צעד נוסף. לכאורה יש לשאול על מדרש החכמים, כיצד יתפרש "ואמרת" לאזהרת הקטנים, הרי סוף סוף ציווי זה מופנה אל הגדולים? הדבר בא ללמדנו שחינוך הקטנים לא יצליח אם לא יראו המתחנכים שמחנכיהם קיבלו את מה שנצטוו, בבחינה של "ואמרת אליהם". אם מה שנאמר לגדולים התקבל על ידם באיכות של אמירה, כלומר בחביבות ובשמחה, אז הם יצליחו בחינוך. אם הקטנים ישמעו ויראו שאצל המחנכים קיום צו ה' והתמודדות עם נסיונות מוגדרים אצלם כקשיים, הם יאמרו אנו לא גיבורים כהורינו או כרבתינו, ואיננו מסוגלים לעמוד בזה.

רק כאשר יגדלו באוירה של "אין קושי לעמוד בנסיונות" ו"אין עול כבד", ויראו זאת בהבחינם בחביבות ובשמחה בקיום המצוות ע"י מחנכיהם, אז ימשיכו גם הם ללכת בדרך הזו. נמצא שאין כאן כפילות בפסוק, ושתי האמירות נצרכות. האחת, לאופן קבלת הציווי על האיסורים והחיובים, והשניה שיהיה הדבר חביב. כלומר, אזהרת הגדולים על הקטנים תעשה מתוך חביבות חשק ושמחה, וכך יצליחו.

*

בכתבי הסבא מקלם מובא מהגמ' במסכת סוכה (נ): המעשה של מרים בת בילגה אשר המירה את דתה ונשאה לגוי. כשנכנסו יוונים להיכל בעטה במזבח ואמרה "לוקוס, לוקוס (=זאב, זאב) עד מתי אתה מכלה את ממונם של ישראל?!". מספרת הגמ' שבגללה הענישו את בית אביה שאם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה, לא היתה מתבטאת על המזבח בזלזול. בעקבות זה נענשו גם כל אנשי המשמר שלהם.

אומר הסבא, אין ספק בכך שאביה לא התבטא בביטויים חמורים כל-כך, אולם די בכך שלא שמעה ממנו דברי יקר וחשיבות על עבודת בית המקדש, כדי שתגיע לזלזול שכזה. אילו היתה רואה ושומעת בבית אביה דברי חיבה ושבח על עבודת הכהנים במקדש, וכן אם היתה בבית אווירה של שמחה האופפת את המצווה החשובה הזו, לא היתה מקבלת מבט של זלזול בעבודה. מסכם הסבא מקלם ואומר: "בא וראה כי בשביל אשה אחת שלא חינכו אותה כראוי לכהנים, קנסו בבזיון גדול לדורי דורות ובהיזק ממון לכל אלפי אנשים.

נוסיף כאן סיפור שסופר ע"י הגר"מ פינשטיין זצ"ל על שני ראשי בית אב בארה"ב אשר התמודדו עם הנסיון הקשה של עבודה בשבת. האחד היה מגיע בכל יום ששי לביתו מדוכא מכח הידיעה שאם לא יצא לעבודתו ביום שבת קודש הוא יפוט. וכך היו עוברות עליו השבתות כולן, מצד אחד הוא התגבר כארי והפסיד את מקור עבודתו למען השבת. אולם עשה זאת מתוך יגון ואנחה, אשר העידו על קושי ההתמודדות.

כנגדו השני, הנסיון הקשה לא היה ניכר על פניו כלל, והבית היה מלא אורה ושמחה והשבת היתה שבת מנוחה. התוצאה: בני הראשון העריכו אמנם את גבורת אביהם, אך העידו על עצמם שאין בכוחם לעמוד בפני קשיים כאלה, ונהיו מחללי שבת. לעומתם בני השני, ראו לעיניהם דוגמא כיצד עובדים את ה' בשמחה ומקטינים את הנסיון. הם המשיכו ללכת בדרך אביהם, מכח החינוך המעולה שקיבלו ממנו.

*

הגר"י זילברשטיין שליט"א הביע פעם את הזדעזעותו משני ילדים אשר אמרו זה לזה הבה נשחק ונהיה שנינו "אבא". לקחו שתי גמרות גדולות, והחלו "ללמוד". הרב היטה אוזן לתוכן הדברים שהוציאו מפייהם, ולהפתעתו שמע אותם אומרם בניגון של לימוד גמרא: "אסור אסור אסור אסור, אסור אסור אסור אסור". ודי למבינים.

יצילנו ה' משגיאות ונכלכל מעשינו בתבונה, בדעת ובשמחה.

ביאור חדש בשיטת הבה"ג בדין תמימות

עצמו, [והיינו אף דפטור מדין עוסק במצוה כמש"כ בשעה"צ סי' תר"מ, ובה' פסח סי' תע"ה לענין עוסק במצוה, כתב דקיום מצוה יש לו ואינו מחויב לחזור ולאכול מצה, מ"מ באונן כיון דמפני כבודו של מת אינו רשאי, הרי בזה איכא הפקעה מקיום מצותו, ואכ"מ, ומיושב מש"כ הגרע"א בגליון סי' קפ"ד]. א"כ דעת הבה"ג אונן שספר, אינו יכול להמשיך לספור, דחסר בתמימות.

ומבואר דלדעת הבה"ג בקיום מצוה תליא מילתא, ודין אונן כדין קטן דבתרווייהו ליכא קיום מצוה, ואף דאיכא מעשה ספירה, נמצא דדעת המ"ב כשיטת המנ"ח דבעינן "מעשה מצוה" כדי שלא יהי' חסרון בתמימות, ולא די במעשה ספירה.

הסתירות בשיטת הבה"ג

והנה היכא דלא ספר בלילה, דעת הבה"ג עצמו דסופר ביום עם ברכה, כדאיתא ברא"ש שלהי פסחים בשם הבה"ג, וכ"כ בטור סי' תפ"ט, וכן משמעות תוס' מנחות. ואמנם המרדכי במגילה שם כתב דלבה"ג אין מברך ביום, והתוס' מגילה כ' ע"ב הביא מהבה"ג דביום סופר בלא ברכה.

והנה ספירה ביום ליכא קיום דתמימות כדכתבו הראשונים. מ"מ להנך שיטות סברי דסופר ביום בברכה, משום דאין תמימות מעכב כי אם למצוה, כדביאר המאירי מגילה דף כ' ע"א ואור זרוע אות שכ"ט.

ויל"ע, דלפ"ז יש בזה סתירה בשיטת הבה"ג האם דין תמימות למצוה או לעיכובא, דלענין לא ספר בלילה וספר ביום, מוכח דע"ז אין תמימות לעיכובא כי אם למצוה. ואילו בדילג יום אחד, אינו ממשיך לספור מכח דינא דתמימות, וע"כ הוא לעיכובא. וצ"ע.

וזוהו לא קש"י לשי' המרדכי והתוס' במגילה, דהא לשי' סופר בלא ברכה. ולכא"ו משום דדין תמימות גם כלפי זה הוא לעיכובא. אכן לשיטתם יש לעיין בעיקר הא דסופר ביום, דאי הוא לעיכובא ומש"ה אינו מברך, אמאי סופר כלל. וצ"ל דהבה"ג בזה לשיטתו, דאי דילג יום אחד, שוב אינו סופר. ולהכי סופר ביום, דשוב לא הוי דילוג יום, וממשיך לספור בברכה, כדכתבו הראשונים.

אלא דצ"ע היאך מהני ע"י ספירתו ביום, דלא יחשב דילוג יום, הרי ע"כ דלא מתקיים בזה מצות ספירה להנך שי', וכמש"כ. וא"כ היאך ממשיך לספור בברכה ע"י כך.

הנה ידועה שיטת הבה"ג, והו"ד בתוס' מנחות ע"א ד"ה זכר למקדש, בר"ן סוף פסחים, ובטור סי' תפ"ט, דאם שכח יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר, דבעינן תמימות. והיינו דדין תמימות מעכב במצוה. ואילו דעת הרס"ג ורה"ג המובא בטור שם, ותוס' מנחות, וכ"כ הרא"ש שלהי פסחים דכל לילה ולילה מצוה בפנ"ע. ולהלכה פסק השו"ע סי' תפ"ט סעיף ח', שאם שכח יספור בשאר הימים בלא ברכה, והיינו כדי לחוש לשיטות דאין ספירת הימים מעכבת זה את זה, ומ"מ לא יברך כיון דחיישינן לדעת הבה"ג.

ולשון החינוך מצוה ש"ו, "ויש שאמרו שמי ששכח ולא מנה יום אחד, שאין יכול למנות עוד באותה שנה, לפי שכולן מצוה אחת היא, ומכיון ששכח מהן יום אחד, הרי כל החשבון בטל ממנו".

ומפורסמים בזה שני מהלכים לבאר דעת הבה"ג. א. דמצות ספירת העומר היא מצוה אחת לספור חמישים יום והכל חלק ממצוה אחת. ובכתבי הגר"ז במנחות שם ביאר לפי"ז הא דמברכין כל היום, אע"פ שלדעת הבה"ג אינו קיום בפנ"ע, וע"כ משום דשייך ברכה על מעשה מצוה אף בלא הקיום. ובאמת חלק מהראשונים חולקים על הבה"ג מה"ט דמאי שייך ברכה כל יום. ב. לעולם אף לדעת הבה"ג כל יום הוא מצוה בפנ"ע, ומ"מ בעינן ספירה אחת, וכל דחיסר יום אחד לא הוי ספירה אחת, וכלשון החינוך דבטל החשבון, והוא גרעון במעשה הספירה, ולא משום דהכל מצוה אחת.

והמנ"ח דיצא לדון בענין קטן שהגדיל בימי הספירה, דלדעת הבה"ג כיון שלא בר קיום מצוה הוא, [וכמבואר בגליון הגרע"א סי' קפ"ד ובהגר"ח ה' קרבן פסח] א"כ תו אינו יכול לספור, דהרי ליכא גבי' קיום מצוה דתמימות. וכ"ז הוא משום דקסבר דבעי מ"ט ימים דמתקיימת בהו מצות ספירה. אמנם למאי דמטו בבי מדרשא דכוונת הבה"ג לאו משום חסרון בקיום המצוה, כי אם חסרון בחשבון הימים, ואין כאן ספירה אחת,

לכאורה אינו כן, דהרי בזה אף קטן מעשיו מעשה, כדאיתא בחולין יב ע"ב. והדברים עתיקין.

והנה דעת המ"ב נראה כמש"כ המנ"ח, דיעויין ביאור הלכה סעיף ח' ד"ה "בלא ברכה", דכתב דאונן דפטור מכל המצות, אי נימא דהוא פטור ואינו מקיים המצוה, כמו לענין ק"ש ומגילה דכתב המג"א דחוזר וקורא, להנך שיטות דאינו רשאי להחמיר על

והנה אי ביאור דברי הבה"ג כמטו בבי מזרשא, דהוא חסרון במעשה הספירה ובטל החשבון, לק"מ. דלענין ספירה ביום, אף דלא נתקיימה מצוה דתמימות, מ"מ לא בטל החשבון, וכ"ז אליבא דתוס' מגילה בדעת הבה"ג דסופר בלא ברכה ביום, והיינו דלעולם תמימות הוא לעיכובא. ולכן בדילג יום אחד אינו סופר אח"כ. והא דסופר ביום היכא דשכח בלילה, לעולם אינו מקיים בזה מצוה, ומ"מ חשבון הספירה לא בטל, דלהא מהני ספירת יום. אמנם דאכתי יקשה עפ"מ דהוכחנו לדעת המנ"ח וביאור הלכה דבעינן קיום מצוה. ויש לעי'.

ביאור חדש בשיטת הסו"ג -

מצות יומי כל יום בפנ"ע מצות שבועי מצוה א'

ואמר בזה בני הרב ר' מרדכי שליט"א, ביאור חדש ביסוד דברי הבה"ג, דהנה במנחות ס"ו ע"א, אמר אביי מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי. ולשי' הרבה פוסקים מעכבין זא"ז.

והנה כתב הרי"ף גיאות בשם רב האי גאון דאפילו דילג יום אחד, מ"מ אין הימים מעכבין זה את זה. משום דעיקר דין תמימות נאמר בשבועי, ובכל משלם שבועי כשאומר חשבון השבוע, מקיים "שבעה שבועות תמימות תהיינה", והביאו בביאור הלכה שם סעיף ח. [ולפי טעם זה פשוט שאם שכח לספור ביום שנשלם שבוע, לכל הדעות אינו רשאי להמשיך לספור בברכה]. ובפשיטות זהו דלא כדברי הבה"ג, דע"כ סבר דתמימות קאי גם אספירת יומי, דהא מש"ה בדילג יום אחד, שוב אינו סופר, דימים מעכבין זא"ז.

ואשר נראה בזה, דליכא בזה פלוגתא, ואף לדעת הבה"ג כן הוא, דמודה דעיקר דין תמימות נאמר בשבועי דקרא, ואמנם חידש בזה הבה"ג דלצורך חשבון השבועות בעינן ספירת הימים, ואך ע"י השלמת הימים בזה הושלם חשבון השבוע. והיינו, בשכח יום אחד אינו חסרון במצות הימים, דלענין מימני ימים, כל יום הוא מצוה בפנ"ע. ובזה לא נאמר תמימות לעיכובא כי אם למצוה, [יעוין גר"ז סי' תפ"ט סעיף ג'], אכן בשכח יום אחד הרי הוא מגרע בחשבון השבועי, ולצורך מימני שבועי בעינן כל הימים ספורים, דרק בזה איכא שבועות תמימות. באופן דכל יומא מתקיים מצוה בפנ"ע "דמימני יומי", ועוד דהך ספירה הוא חלק מקיום "מצות שבועי", ובזה הוא חדא מצוה עם שאר הימים במצות שבועי.

ואשר לפ"ז מיושבים היטב כל דברי הבה"ג, דלעולם אף לדידי' במצוה למימני יומי, כל יום הוא מצוה בפנ"ע וכדעת שאר הראשונים, ומה"ט מברכים ברכת המצוות כל יום, ולא בעינן למש"כ הגרי"ז במנחות דמברכין על מעשה מצוה, כי אם דהוא קיום מצוה בפנ"ע.

ואמנם דאיכא ג"כ דין תמימות כלפי ספירת הימים, דמש"ה בלא ספר בלילה, לא הוי תמימות. אלא דבזה אין דין התמימות לעיכובא. ומה"ט כתב הרא"ש וטור לדעת הבה"ג, דסופר ביום

בברכה, דאין תמימות כי אם למצוה. רק כלפי דין ספירת שבועות הוי התמימות לעיכובא. ומשום דעיקר דין ספירה ע"י ספירת שבועות, ומש"ה גם גבי זה הוי תמימות לעיכובא. ואך לשי' התוס' אליבא דבה"ג, הוי ג"כ תמימות דיומי לעיכובא, דמש"ה אינו סופר בברכה ביום.

ודאתי להכי א"ש, דכשסופר ביום, אף אי לא קיים בזה דין ספירת ימים, ולהך שי' דהוא לעיכובא, מ"מ כלפי דין ספירת שבועות שפיר איכא תמימות גם ע"י ספירה ביום, דלא בעי' אלא דיצטרפו ספירת הימים לחשבון שבוע. ומצטרפי שפיר ג"כ ע"י ספירתו ביום. וליכא בזה מעלת לילה, רק גבי ספירת הימים.

במצות יומי כל יום בפנ"ע ואילו במצות שבועי מצוה א' היא

ומעתה באופן דדילג יום אחד, נהי דלמחרת יש לקיים מצוה "דיומי", דהוא חיוב דכל יום בפנ"ע, ומ"מ הרי בעינן מצוה למימני "שבועי", והוא מעכב אף בספירת הימים. וכלפי המצוה למימני שבועי נאמר דין תמימות תהיינה, והוא לעיכובא בספירת השבועי, והתמימות דשבועי הוא ע"י דמונה כל יום ויום דמצטרף להשבועי, וכל דחסר יום אחד הוא חסרון בתמימות דהשבועי, דלדין תמימות דשבועי, בעינן קיום מצוה ספירה דכל יום, ובהך דין דשבועי הוי מצוה אחת. וזהו דכתבו המנ"ח והח"ח דקטן ואונן דלא קיימו המצוה יום אחד, שוב אינו מונה בשאר ימים, והיינו נהי דכלפי מצוה דיומי כל יום מצוה בפנ"ע. מ"מ לענין שבועי, הוי מצוה אחת, וכל דחסר קיום מצות אותו היום, הרי הוא מגרע במצוה דשבועי. דלדעתם, המצוה אחת דשבועי, מתקיים ע"י מצוה דספירה דכל יום, וכל דחיסר בקיום מצוה, הוא חסרון בתמימות דשבועי, וכמש"נ.

והנה הט"ז סק"י כתב בדין השו"ע, דאם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר יספור בשאר ימים עם ברכה. דה"ה אם טעה בימים ולא טעה בשבועות. ובביאור הלכה יצא לדון בדעת הט"ז דאפילו ביומי דמשלם שבועי דלכו"ע מעכב ספירת הימים. מ"מ לענין דינא דהבה"ג יוכל להמשיך לספור. ותמוה טובא דהרי לא קיים לגמרי מצות ספירה, דביומי דמשלם שבועי לכו"ע מעכב ספירת הימים. ולפ"ד י"ל דאף דמעכב ספירת הימים, כ"ז לענין קיום מצות מימני יומי, אמנם הרי במצוה דשבועי מתקיים במאי דהזכיר שבועי. ומעתה י"ל דכלפי התמימות תהיינה, הנאמר בשבועי ליכא חסרון בכה"ג, דדי בזה דהזכיר שבוע במשלם שבועי. דהדין תמימות המעכב הוא לא משום דמעכב קיום מצות היומי. כי אם דבכל יום שסופר, מלבד קיום מצות היומי, הרי איכא עוד קיום דחלק משבועי, וכל יום הרי הוא מצטרף לחשבון השבועי, ובזה כל דהזכיר שבוע ביומי דמשלם שבועי, הוא מצטרף לחשבון השבועי, אף דליכא בזה קיום דספירת היומי שבזה, ואתין היטב שיטת הט"ז, עכת"ד, והדברים מאירים ודפח"ח.

תמצית הש"ס

מסכת שבת נ"ח. – ס"א:

יציאה עם דברים העשויים לעבדים, וכמה דיני טומאה

דבר שיש חשש שהאדם יסירו ויטלטלו ברה"ר, אסור לצאת איתו בשבת. דברים העשויים לעבד לסימן שהוא עבד, והעבד מקפיד שלא להסירו מאימת רבו, מותר לצאת בו בשבת, אא"כ יש חשש שישבר ויטלטלו ברה"ר.

כלי מקבל טומאה אם נגמרה מלאכתו והוא משמש את האדם (אא"כ הוא מחובר לקרקע), וכן תכשיט של אדם מקבל טומאה, וכן דבר העשוי להשמעת קול לצורך האדם מקבל טומאה. כלי שנשבר ואינו ראוי למלאכה, אף אם היה טמא הוא נטהר מטומאתו, וי"א שכל שאינו ראוי למעין מלאכתו הראשונה אינו מקבל טומאה.

נ"ח. כבול של עבדים העשוי בסכותו לסימן שהוא עבד לרבי אבהו אסור לצאת בו בשבת לרה"ר, אבל לחצר מותר. ולשמואל כבול שעשה העבד לעצמו מותר רק לחצר כדי שרבו לא יחשוב שכונתו למרוד בו, כשיעשה דבר קטן כנגד רבו, ויבואו לידי קטטה. (תוד"ה אי). אבל כבול שעשה לו רבו מותר אף לרה"ר דמפני אימת רבו אין חשש שיסירו.

חותם – חותם של טיט אם הוא בצוארו שאינו מוכיח שהוא עבד, מותר לעבד לצאת בו דלא קפיד עליה לאתיי, ואם הוא בכסותו אסור. וחותם של מתכת, אף אם הוא בצוארו אסור, ואף שעשאו רבו, שמוא ישר ויקפל את כסותו לכתפיו כדי שלא יחשוב רבו שהוא הסירו כדי להראות בשוק שהוא בן חורין, וכדמצינו שהיוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתפו חייב חטאת, כיון שאין לנבשו בדרך מלבוש, ומטעם זה אסור לרבנן דבי ריש גלותא לצאת עם טליתות התומות בחותמת המורה שחם כפופים לריש גלותא, מלבד רב חנינא בר שילא שלא יקפידו עליו אם ילך בלא חותם. חותם של מתכת בין בצוארו ובין בכסותו אין מקבל טומאה, כיון שאינו עשוי לנוי דנימא שיקבל טומאה משום תכשיט, וגם אינו כלי תשמיש. כלי מתכת מקבלים טומאה, אבל כלי אבנים גללים ואדמה אין מקבלים טומאה.

זוג שבצוארו אסור לצאת בו, שמוא יפול ויבוא לטלטלו, וכתבו התוס' (ד"ה תוס') דהא דתנן לקמן (ס"ו): שכל אדם יכול לצאת בזוגין כמו בני מלכים, איירי התם ביקרים מגון של כסף או זהב שמתמנה הם מחבורים היטב, אבל בסתם זוגין אסור. עוד כתבו התוס' (ד"ה הבי"ט) שאפי' אם הזוג מחובר לחתיכת הבגד שסביב צוארו ואינו יכול ליפול ללא חתיכה, אסור. אבל מותר לצאת בזוג שבכסותו היכא שארגו מנומחה, דלא חיישינן דילמא מיפסיק. וכתבו התוס' (שם) שכיון שאין בגד שאינו ראוי שיתפרו בו זוג לנוי, לא הטיחו חכמים להורידו מכל הבגדים, משא"כ חותם דלעיל גזרו חכמים שאפי' בארוג בכסותו צריך להסירו, כיון שאינו יפוי הבגד.

נ"ח: זוג של בהמה או של דלת – בהמה אסורה לצאת בזוג ובחותם שבכסותה ובצוארה, וכולם אינם מקבלים טומאה, והני מיילי בזוג שאין בו עינבל העשוי בתוכו להשמיע קול, אבל יש בו עינבל חשיב כלי ומקבל טומאה, דמשמיע קול בכלי מתכות טמא, דכתיב "כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש" אפילו דיבור יבוא באש, וזה נחשב כלי תשמיש של אדם, כיון שעי' הזוג האדם יודע היכן בהמתו ונמצאת. (תוד"ה אי). ואם לקח זוג של בהמה וחיברו לדלת במסמרים עדיין מקבל טומאה, עד שיעשה בו שינוי מעשה, דכלי אינו עולה מידי קבלת טומאה אע"פ שעדיין לא נטמא בפועל, אלא בשינוי מעשה. זוג של דלת טהור מפני שהדלת נחשבת מחוברת לקרקע, והזוג בטל לדלת. וזוג של דלת שעשאו לבהמה מקבל טומאה אע"פ שלא עשה מעשה, דתליה בהמה אינה נחשבת מעשה, מ"מ כלי ורוד לידי קבלת טומאה ע"י מעשה.

זוג של אדם שבצוארו ובכסותו מקבל טומאה, ואף שאין בו עינבל תכשיט הוא ומקבל טומאה, אבל העושה זוג לשם השמעת קול, כגון למכתשת בשמים ולעריסת התינוק ולמטפחות ספרים ולמטפחות שתולים בצווארי תינוקות, אינם טמאים אלא ביש להם עינבל כיון שזה עשוי להשמעת קול, ואם היה להם עינבל וניטל, עדיין טומאתם עליהם, אם הוכשרו לקבל טומאה עדיין הם מקבלים טומאה, ואם נטמאו נטמאו בטומאתם. ובתוס' (ד"ה אלא) גרסו ברש"י שרק אם נטמאו נטמאו בטומאתם, וכתבו שגורא שגם נטמאו לקבל טומאה. וכדלהלן.

חיבור לטומאה – הזוג והענבל כשהם מחוברים חשוב חיבור, לענין שאם נטמא אחד נטמא השני, ואם היוז על אחד נטהר השני. מספורת של פרקים ששני סכיניה מתפרקים, ואיזמול של רהיטני מדאורייתא בשעת מלאכה חיבור לטומאה ולהזאה, ושלא בשעת מלאכה שאינם צריכים להיות מחוברים אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה, ומדברנן חיבור לטומאה אף שלא בשעת מלאכה, ואינו חיבור להזאה אף בשעת מלאכה.

נ"ט. ניטלו עינבליהם עדיין טומאתם עליהם – לאביי הטעם משום עדיין חשיב כלי הואיל וההדיטו יכול להחזירו בקלות, ואם נטמא העינבל וחיברו אותו לזוג נטמא הזוג, אבל בלא חיבור טמא רק העינבל. (תוד"ה מתיב, הראשון). לרבא כשניטלו עינבליהם אין הענבל כלי, והא עדיין טומאתם עליהם היינו דחוקא הזוג מפני שראוי להקישו על גבי חרס והוא משמיע קול ונמצא שלא בטל ממלאכה ראשונה, וכן אמר רבי יוחנן. ולרבי יוסי בר חנינא הטעם הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק, ואע"פ שאין שימוש זה מעין מלאכה ראשונה, וטמא אפי' אם לא יתחדו לכן. (תוד"ה ורבי יוחנן). וי"א שאם אינו ראוי למלאכה מעין מלאכתו הראשונה, נטהר מטומאתו.

כלי המשמש למלאכה שאינה מעין מלאכתו – זב שישב על כלי העומד לשיבה, טמא הכלי טומאת מדרס, ואם ישב על כלי העומד למדידה אינו טמא מדרס, דכתיב "וכל הכלי אשר ישב עליו" ולא כתיב בלשון עבד, והיינו מיוחד לשיבה. ואם היה עומד לשיבה וישב עליו, וכעת אינו ראוי לשיבה אלא לדבר אחר, פקעה ממנו טומאת מדרס. ואם נטמא בטומאת

מות, ואינו משמש למעין מלאכתו אלא למלאכה אחרת, לרבי יוחנן טהור אם נשבר, ולרבי אלעזר טמא.

סנדל של בהמה של מתכת (אבל של עץ אינו ראוי לדברים דלהלן. תוד"ה סנדל) מקבל טומאה מפני שהוא ראוי לתשמיש אדם. לרב הטעם משום שהוא ראוי לשתות בו מים במלחמה. לרב חנינא הטעם משום שהוא ראוי לסוך בו שמן במלחמה, אבל לרב אין מוליכים שמן למלחמה לסוך, ונ"מ שאף במאוס לשתות נטמא. ולר"ח צריך מעין מלאכתו כדלעיל, והוא מקבל טומאה מפני שהוא ראוי לבורח בן הקרב לשום על רגלו, ונ"מ שאם הוא כבד ואינו ראוי לברוח עמו אינו מקבל טומאה.

יציאת אשה בתכשיטים – המשך

דבר המשמש בתכשיט לאשה אין בו איסור הוצאה בשבת, כמו שמוותר לצאת עם בגד בשבת, אמנם כיון שמצויי אשה תוריד את התכשיט כדי להראותו לחברותיה, או שיש לחוש שהתכשיט יפול, לכן גזרו חכמים בתכשיטים נוסוים לאסור לצאת בהם בשבת, שמוא מתוך כך תבוא לידי טלטול ברה"ר.

נ"ט: עיר של זהב – לר"מ אין אשה יוצאת בעיר של זהב (-כמו שמצינו נדרים נ. שעשה ר"ע לאשתו תכשיט של זהב שירושלים מצויר בה), ואם יצאה חייבת חטאת, דמשא הוא. ולחכמים אסור לצאת בו שמוא תוריד אותו כדי להראותו לחברותיה ותטלטלו ברה"ר, ואם יצאה פטורה דתכשיט הוא. ולר"א מותר לאשה לצאת עמו, דכיון שרק אשה חשובה יוצאת בו, אשה חשובה אין דרכה להורידו כדי להראותו.

כלילא (תכשיט הנמצא על מצח האשה והוא קשור מאוזן לאוזן) רב אסר לצאת בו ושמואל התייר. י"א שאם הכלילא עשוי מזהב או כסף לכו"ע אסור שכיון שהוא חשוב יש חשש שתורידו כדי להראותו, ונחלקו בשל משי שהוא טווי עם חוטי זהב ואבנים טובות, שאם הרצועה עיקר מותר כיון שהרצועה אינה חשובה כדי להראותה, ואם חוטי הזהב עיקר אסור. ולרב אשי בשל משי מותר לכו"ע, ובשל זהב או כסף נחלקו אי חיישינן שתורידו כדי להראותו ותבוא לטלטלו ברה"ר, או שרק אשה חשובה רגילה לצאת בו, ואשה חשובה אין דרכה להורידו, וכן דרש לוי שמוותר לצאת עם כלילא ואיכא לאוקמי בשל משי. (כשרב שמע שלוי הגיע לבבל, הוא הבין שרבי אפס נפטר והתמנה רבי חנינא במקומו, ולוי בא לבבל כיון שלא היה לו עם לשבת כיון שרבי חנינא לא היה גדול ממנו לא בחכמה ולא בשנים, דאין לומר שרבי חנינא נפטר, דא"כ היה נכנס לוי לרבי אפס שדיה זקן ממנו, ועוד שהרי רבי אמר בשעת פטירתו שרבי חנינא ימלוך (ולא קיבל זאת רבי חנינא כיון שרבי אפס היה גדול ממנו בשתי שנים, וכיון שהיה רבי חנינא חשוב לא נכנס לרבי אפס, ומפני כבודו ישב אצלו לוי, וכתביב בצדיקים "ותגזר אומר ויקם לך").

וכתבו התוס' (ד"ה נואן) שרק כלילא או עיר של זהב יש להתיר לנשים חשובות, כיון שאין שאר הנשים רגילות לצאת בזה, אבל דבר שרגילות שאר הנשים לצאת בו, גם אשה חשובה אסורה לצאת בו.

קמרא (-אבנט חשוב) מותר לצאת בו. י"מ דהיינו ברצועה המשובצת בזהב, ומותר לצאת בו כמו בטלית מוזהבת, דהוי תכשיט, ואין לחוש שתורידו כדי להראותו, מפני שעי"ז יפלו בגדיה. וי"מ דהיינו בעשוי מכסף וזהב ומותר לצאת בו כאבנט של מלכים וכל ישראל הם בני מלכים וראוים לו. ואם הקמרא נמצא ע"ג אבנט אסור לצאת בו, ומה שמוותר להציל בשבת מפני הדליקה גם אזור וגם חגור, היינו היכא שיש בגד שמפסיק ביניהם, אבל בלבוש זה ע"ג זה הוי משא ואסור, ולא דמי ללבוש כמה מלבושים מפני הקור, דכאן אין הנאה ואין דרך ללבוש שתיים. (תוד"ה תרי). וי"ג שמוותר לצאת בו, ורש"י מוכיח שאסור.

רסוקא (-חתיכת מעיל רחבה), אם יש לה רצועות לקושרה בהם ולהדק סביבותיו מותר לצאת בה, דכיון שזה מהודק אין לחוש שיפול, ואם לאו אסור.

קטלא (מנקטא פארי בגד חשוב המצוייר בזהב תלוי כנגד ליבה לקבל פרוי הפת), אסור לצאת בו.

נזמיים – נזמי האף אסורים, ושל אוזן מותרים לכתחילה, מפני שיש טירחה להסירם. (אבל חוטים צבעונים שיש באוזניים אסורה לצאת בהם, מפני שיותר קל להסירם מנזמי האוזן. תוד"ה נזמי האף).

טבעת שאין עליה חותם אסור לצאת בה, אבל אינה חייבת חטאת, ואם יש עליה חותם אינו תכשיט וחייבת חטאת, ומה שמצינו שאף טבעת שיש עליה חותם מקבלת טומאה (וכן קטלאות ונזמיים של אוזן ונזמי האף), ומבואר שתכשיט הוא, מתני' כר' נחמיה שהחותם עיקר, וחותם אינו תכשיט לאשה מפני שחותם עשוי לאדם גדול וממונה, ואין דרך אשה לחתום ולשלוח מלוחים, (ואם הוא של מתכת מקבל טומאה אף שהטבעת של אלמוג, ולחכמים אינה מקבלת טומאה כיון שהטבעת היא העיקר, ופשטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה, ואם היא של מתכת מקבלת טומאה כפשטי כלי מתכות, אף שהחותם של אלמוג, ולרב נחמיה אינה מקבלת טומאה, כי רק החותם הוא עיקר ולא הטבעת. תוד"ה רבי). לרב נחמיה בעול סימלוניו (-התדות הנתונים בעול הבהמה מצוידו הראש) עיקר ואם הם ממתכת הוא טמא, ובקולב (-עמוד שתחובים בו מסמרים והחנוני מנעמיו לפני חלון חמתו ותולה בו אבנשים למכור) המסמרות עיקר, ובסולם שליבותיו, ובמאזניים שלשלותיו, ולחכמים הכל הולך אחר המעמיד, הטבעת מנעמדה את החותם והעול את סמלוניו והקולב את מסמרותיו והסולם את שליבותיו ובמאזנים שלשלות המאזניים תלויים בעץ שלמעלה). לרבא באמת ביש עליה חותם אינו תכשיט אלא לאיש, ולכן היא מקבלת טומאה. ולרב נחמן בר יצחק אף שאסור לצאת בה בשבת משום שזה משא, מ"מ היא מקבלת טומאה, דכל דבר שהוא "כלי מעשה" מקבל טומאה.

ס. מחט שאינה נקובה – אסור לאשה לצאת במחט שאינה נקובה. ואם יצאה אינה חייבת חטאת, רב יוסף אמר שהטעם הוא כיון שאשה קושרת בה את שערה היוצא חוץ לקישוריה כדי

שלא יראו אותו. רש"י. והתוס' (ד"ה הוואל) כתבו שעושה כך כדי שלא יפלו שערותיה חוץ לקישוריה. ואבי הקשה דא"כ יהיה דינה כביבית שהיא טהורה ויוצאים בה בשבת דכיון שזה עשוי לצניעות אין חוששים שתורידו, ומחט השיער ג"כ עשוי לצניעות דשיער באשה ערוה. רש"י. אבל התוס' (ד"ה ותיורו) כתבו שגם דבר שעשוי לצניעות שייך בו איסור טלטול, כמו בכבלים, אלא כוונת הגמ' שאם בירית היא טהורה מוכח שאינה תכשית כיון שזה רק באחת מרגליה, וא"כ כמו שמוטר טלטול בירית כדי להחזיק את בתי השקויים, גם מחט יהיה מותר כדי להחזיק את השיער. אלא הטעם מפני שיש לאשה טס על ראשה של המחט והצד השני הוא עוקץ. שבחול היא חולקת על ידו של העוקץ את שיערה, ובשבת מניחתו לטס כנגד פדחתה ותחבת את העוקץ בשבטה. וכתבו התוס' (ד"ה לנאי) כדעת רש"י שבשבת האשה אסורה לחלוק שיערה, והקשו איזה איסור יש בה.

יצאה בסנדל המסומר

סנדל המסומר (-סנדל עץ שמחברים לו מלמעלה רצועות עור ע"י מסומרים), אסור לצאת בו בשבת, מפני המעשה שהיו נחבאים במערה מפני הגזירה, ואמרו שיכולים להכנס ולראות שאף אחד לא רואה בכניסתו, ואסור לצאת שמו יראום האויבים, ונתהפך הסנדל לאחד מהם, וי"א ששמעו קול של סנדל המסומר מנעל גבי המערה, וחשבו שאויבים באים עליהם, ודחקו והרגו זה בזה מפני סנדליהם היו מסומרים, יותר ממה שהרגו בהם אויבים. וי"א ששמעו קול מאחורי בית הכנסת. ולא אסרו אלא בשבת כיון שהמעשה היה בשבת, וביו"ט אסרו (כדמצינו שאין שולחים ביו"ט סנדל המסומר ואם היה מותר ללבושו היה מותר לשולחו. והחמירו בזה מפני מעשה שהיה, וגם לרבנן שמתירים לטלטלו לצורך גופו ומקומו אסור לשולחו, אע"פ ששילוח משום שמחת יו"ט נחשב כצורך גופו, הכא משום מעשה שהיה אין בו שמחת יו"ט. תוד"ה לא). דדמי לשבת, שיש בו התכנסות ואסור במלאכה (משא"כ תענית שאינה אסורה במלאכה), ולא דמי לגזירה שלא להעביר מי חטאת בספינה, כיון שאירע שהעבירו בספינה בירדן ומצאו כזית של מות תחוב בספינה ונטאמו, שרלבנן לחכמים אסור בכל נהר ובכל צורת העברה, אבל לר' חנינא בן עוקבא לא אסור אלא בספינה ובירדן, דירדן שונה משאר נהרות כרובת או בעומק, ויו"ט אינו שונה משבת אלא לענין מלאכת אוכל נפש, ואף לבי"ה סדיל שאומרים מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, מ"מ כיון שהותרה משום שהותרה לצורך אוכל נפש, דמי לשבת. תוד"ה אין. והיוצא בסנדל המסומר אינו חייב חטאת.

ס: סנדל המסומר לנוי מותר לצאת בו בשבת, כיון שאינו מעין המאורע. לריו"ח היינו חמשי בכל סנדל (ו"ל דס"ל שרק בסנדל נוטה שהוא עבה יותר בצד אחד וצריך להגבירו בצד הצר מותר שבע), שתיים בכל צד ואחד ברצועות, וכדעת רבי נהוראי, ולרבי חנינא שבע בכל סנדל, שלש בכל צד ואחד ברצועות, וכדעת רבי נתן, ורבי מתיר ב"ג, ובסורה התיירו כ"ב ובפומבדיתא כ"ד.

ובברייתא איתא שאם נשרו רוב מסמרותיו ונשארו בו ד' (בסנדל קטן) או ה' (בגדול) מותר, והגמ' מנבאת שיש חילוק בין נגממו מלמעלה ורישומם ניכר בתוך העץ לנעקרו לגמרי, שבנגממו מותר אם נשרו רוב ונעקרו כיון שאינו ניכר רק ד' או ה', וי"מ איפכא. עוד איתא התם שרבי מתיר עד ז' (ורק בסנדל נוטה מתיר רבי ג'). וי"א שלא התייר ר' נתן בו' אלא בנעשו כך מתחילה אבל בנשרו מותר רק בה' וכריו"ח.

סנדל המסומר שמוותר לצאת בו בשבת - תפרו מבפנים שתפר תחוב מנעל של עור, מותר, כיון דחשיב מנעל ולא סנדל. ומסומר כמין כלבוש שיש לו שני ראשים, או רחב כמין טס, או חד כמין יתד, מותר, דלא גזרו אלא מעין המאורע. חיפהו כולו במסמרות מלמטה כדי שלא יתקלקל מהקרקע. מותר. חיפהו בעור מלמטה וקבע לו מסמרות מלמעלה מותר.

איסורי סנדל המסומר - אסור לצאת בו לרה"ר או לחצר ואפי' בתוך הבית ממיטה למיטה אסור. ומותר בטלטול לצורך גופו, ורשב"א אסור שמוא יבוא לנועלו, ואף שמסתבר טעמא דרשב"א, הלכה כרבים.

ס"א. יצאה בסנדל יחיד - אם אין ברגלו מכה אסור לצאת בו שמוא יחשדו שהוא נושא את השניה תחת כפיו, וי"מ שמוא יצחקו עליו ויורידו. ואם יצא אינו חייב חטאת, ואם יש ברגלו מכה מותר, לרב הונא ורבי יוחנן היינו שלובשו על הרגל שיש בה מכה, דסנדל לצער עביד שלא תפצע רגלו, ששכרואים שהוא צועל לא חושדים בו שהוא נושא את השניה תחת ידו, ול"מ גם אם יצחקו עליו לא יורידו כדי שלא יצטער. ולחייא בר רב לובש ברגל שאין בה מכה, לשם תענוגו, ומבינים שאינו יכול לנועל עוד נעל בגלל המכה, ולא יחשדו בו ולא יצחקו עליו.

סדר לבישת הנעליים - לריו"ח נועל של שמואל תחילה כתפילין דכתבי בהו "ידכה" מלשון יד כהה, ושמואל היא חלשה לענין תשמישו. ובברייתא איתא שלובשו של ימין תחילה, (וחולץ של שמואל תחילה מפני כבודו של ימין, ורוחץ וסך של ימין תחילה, והסך כל גופו יתחיל בראש מפני שהוא מלך על הארץ). לרב יוסף יכול לעשות איך שירצה, מפני שאין בה מוחלוקת, דכוונת ריו"ח שאע"פ שלענין בן יד ורגל ולענין חליצה ימין חשובה, יכול להתחיל בשמואל ולחבבה בכך משום מצות תפילין. והברייתא קמ"ל שאע"פ ששמואל חשוב לענין תפילין יכול להתחיל בימין, משום חשיבותה של ימין. (תוד"ה דעבד). ולאביי אין ידוע אם לא שמיע ליה לברייתא, ואם היה שומע היה חוזר בו, או דס"ל שאין הלכה כך וילבוש של שמואל תחילה. לרב נחמן בר יצחק ירא שמים יוצא ידי שניהם, שינעול של ימין ואח"כ של שמואל ויקשור אותה, ואח"כ יקשור של ימין, משום חשיבות התפילין היא בקשריה, ולא יעשה הפוך, ולכן מנעלים שאין להם קשריה ינעל של ימין תחילה. (תוד"ה וסיים). רב כהנא לא הקפיד על הסדר.

יצאה בתפילין - אסור לצאת בשבת עם תפילין, ואם יצא אינו חייב חטאת. רב ספרא אמר שדין זה הוא בין למ"ד שבת זמן תפילין ובין למ"ד שבת לאו זמן תפילין. ללישנא קמא כוונתו שגם למ"ד שבת זמן תפילין אסור לצאת, שמוא יבוא לטלטלם ברה"ר. לרש"י החתש שיוידיהם בשלל הפנות, ולתוס' (ד"ה דילמא) החתש שהיפסק רצועה. וללישנא בתרא כוונתו שגם למ"ד שבת לאו זמן תפילין אינו חייב חטאת, מפני שזה דרך מלבוש.

יצאה בקמיע - קמיע מומחה, והיינו שריפא ג' פעמים (וכדלהלן), מותר לצאת בו בשבת, בין קמיע של כתב בין של עיקרין, ואף לחולה שאין בו סכנה, ואף כדי שלא יכפה (מחלה הנפילה) אם הוא בא ממשפחת נכפין ודואג שמוא יפול, וקושר ומתיר אפי' ברה"ל, ולא יקשרנו לשיר או לטבעת יוצא בו לרה"ר משום מראית העין שנראה שלובשו להכשיתו זה אינו תכשיתו, (ולא יעבירונו בידו אלא רק דרך מלבוש, ויש בזה איסור הוצאה דאורייתא, ואסור אפי' היכא שאין בזה משום

מראית העין, כגון שמוציא בקומו אוינו נראה, ואף שכל דבר שאסור משום מראית העין אסור אפי' בחדרי חדרים, הכא שגם בשוק יכול להוציא בקומו אין לאסור באופן זה משום מראית העין. תוד"ה והתניא. ס"ב).

ס"א: קמיע שריפא ג' פעמים, נחשב הקמיע למומחה אפי' אם ג' הפעמים הם באדם אחד, אבל הגברא שכתב את הקמיע לא נעשה מומחה אלא בג' בני אדם. והיכא שאדם אחד כתב ג' קמיעות לג' אנשים ושלשתם הועילו לג' בני אדם, גם האדם וגם הקמיעות נחשבים מומחה, וי"מ שכל הקמיעות שאותו אדם כתב הם מומחים, וקמיע שהועיל לג' בני אדם נעשה מומחה גם אם אדם אחר יכתוב כתב זה. ואם כל אחד מהקמיעות הנ"ל הועיל רק פעם אחת, רק האדם נעשה מומחה לכל הקמיעים, ולא הקמיעים אם יכתוב אותו אדם אחר. ואם קמיע אחד הועיל לג' אנשים בחולי אחד, רק הקמיע נעשה מומחה אפי' אם יכתובו אחר, ולא האדם. והיכא שכתב ג' קמיעות שהועילו לאדם אחד ג' פעמים, הקמיעות ודאי אינם מומחים אם יכתבם אחר, ורב פפא מסתפק אם האדם נעשה מומחה כיון שריפא ג' פעמים, או שלא נעשה מומחה דאמרינן שמזול (-מלאך) החולה גרם, אמנם היכא שכתב קמיע אחד שריפא חולה אחד ג' פעמים, תולים שהקמיע גרם ונעשה הקמיע מומחה. ע"כ ביאור רש"י בסוגיה. אבל שיטת התוס' (ד"ה עד) שאף אדם שכתב ג' מיני קמיעות לג' אנשים בג' חולאים, אינו נעשה מומחה ללחש אחר אלא דווקא לאותו לחש, וכן לחש שהועיל ג' פעמים, אינו נחשב מומחה אם כתבו אחר, ומ"מ אם מומחה לאותו לחש כתב קמיע חדש באותו לחש שהומחה, חשיב מומחה אף שאותו קמיע עדיין לא נעשה מומחה, וכ"ש (תוד"ה אע"ג, קמא) שקמיע מומחה מועיל אף היכא שהאדם אינו מומחה. והיכא (תוד"ה אע"ג, בתרא) שהאדם איבד המחאתו ע"י שכתב ג' קמיעים ולא הועילו, מ"מ אותו קמיע שהומחה לא איבד מחאתו.

קדושת קמיע - אין מצילים קמיעות מפני הדליקה בשבת לחצר המעורבת (משא"כ שאר כתבי הקודש), אע"פ שיש בהם אותיות ועניינות שבתורה (וכן ברכות שהינן כממים), וחייבים גזירה (כדאיתא בברייתא אשה היה כתוב שם על ידות הכלים ועל כרעי המיטה, טעונים גזירה), ואסור ליכנס בהם לבית הכסא (ו"ל שבאופן זה אסור לצאת בהם בשבת), ואם מוכסים עור מותר, (ותפילין אסור אף במחופים עור, משום אותיות שד"י שהם הלכה למשה מסיני, שעושה ש' בבית ע"י קימוט העור, וקושר הרצועה כמין ד', ונעושה רצועה קטנה מאד כמין ו' מופפה כשהעור לח והיא נשארת כך לעולם).

ס"ב. אסור לאיש לצאת עם שריון או קסדה או עם מגפים, ואם יצא אינו חייב חטאת מפני שזה מלבוש בחול לצאת בהם למלחמה.

לא תצא אשה במחט הנקובה, ולא בטבעת שיש עליה חותם, ולא בכוליאיר, (ולא במפתח שבידה. ס"ב), **ואם יצאה חייבת חטאת.**

יצאה בטבעת - אשה אסורה לצאת בטבעת שיש עליה חותם, ואם יצאה חייבת חטאת, אבל בטבעת שאין עליה חותם אם יצאה אינה חייבת חטאת. שיטת עולא שדין האישה הפוך מדין האשה שביש עליה חותם פטור ובאין עליה חותם חייב. רב יוסף מבאר שאף שדרך אשה לצאת בזה, ואם שראוי לאחד מותר אף לאחר, כמו שמצינו ששק שדרך הרועים לצאת בו, מותר לכל אדם לצאת בו, נשים עם בפני עצמם, (ומה שמצינו בברייתא שהמוציא תפילין בשוק או בדרך מכניסים זוג זוג כדרך לבישתם בחול, בין איש בין אשה, היינו למ"ד שלילה ושבת זמן תפילין, דהוי כמ"ע שאין הזמן גרמא והנשים חייבות, אבל למ"ד שנשים פטורות אסור לאשה, דאף שזה הוצאה כלאחר יד, כיון שאם מוציא בלי שום שנינו חייב חטאת, לא התייר דבר זה משום בזיון התפילין. תוד"ה וכל). אשה המוציאה טבעת שיש עליה חותם או איש שמוציא טבעת שאין עליה חותם חשיב דרך הוצאה לחייב חטאת, דפעמים האישה נותן טבעת שלו לאשה או האשה לאיש.

מובלת וצלוחית של פליטון - מובלת היינו חומרתא דפילון (שקשור בו בושם ששמו פילון). לר"מ אשה שיצאה עם מובלת או עם צלוחית של פליטון (-שמן אפרסמון) חייבת חטאת דמשאוי הוא, לחכמים פטור אבל אסור דתכשית הוא וגזרו שמוא תורידו כדי להראותו, ולרבי אליעזר מותר לכתחילה, דאין דרך לצאת בזה אלא אשה שריחה רע, והיא אין דרכה להורידו דגנאי הוא לה, והני מילי שיש בהם בושם, אבל אם אין בהם בושם חייבת. רב אדא בר אבהו מוכיח מדין זה שהמוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי חייב, ולא אמרינן שהכלי נעשה טפל לפחות מכשיעור שבתוכו, ויש בזה מחלוקת לקמן צ"ג, וכלי שאין בו בושם והוא קלט את ריח הבושם כפחות מכשיעור דמי דהשיעור בבושם הוא כל שהוא, ורב אשי דוחה ש"ל שבעלמא פטור ורק בבושם חייב כיון דלית ביה ממשא ואינו נחשב אפי' כפחות מכשיעור.

החטאים שגרמו לחורבן

ס"ב: וראשית שמינים ימשחו - שסכו עצמם בשמן אפרסמון והתענוגו למרות נמאות על החורבן. **השותים במזדקי יין** - י"א קנישקנים כלי עם ב' פיות שהיין נורק מזה לזה, וי"א שזרקו כוסותיהם זה לזה.

רבי יהודה בן בבא גזר אחרי החורבן לאסור פליטון, ולא הודו לו חכמים, שלא אסרו אלא מה שיש בו תענוג ושמחה, ותענוג גרידא מותר.

השוכבים על מיטות שן וסרוחים על ערסותם - לרבי יוסי בר חנינא היו משתנים מים בפני מיטותיהם ערומים, ולר' אבהו היו אוכלים ושותים זה עם זה ובאים לידי זנות.

יען כי גבהו בנות ציון (-שהלכו בקומה זקופה), ותלכנה נטויות גרון (-עקב בצד גודל כדי שיתכלו בה), ומשקרות עיניים (-ממלאות עיניהם כחול ומרמזות), הלון וטפוף (-ארוכה בצד קצרה שזה מיפה את הארוכה, וכיון שהיו נשאות יש בה גנאי), וברגליהם תעכסנה (-שמטילות בושם נבעליהם ובעוטות לפזרו לגרות את הבהורים). **ופורעותם** - מקום הבושם נעשה נמקים, ומקום שחגרו בצלצול נעשה צרות, ושערותיהם שהתקשטו בהם נעשו קרחות, ופתחיהם חגרו שם שקים, ופרחה בהם צרעת, וד' פתחיהם יערה - י"א דם זיבה כקיתון, וי"א שגדלו שם שערות הרבה.

אנשי ירושלים אנשי חין ודיברו על זנותם בלשון גאווה.

עצי הסקה שכירושלים של קינמון היו והיה ריחם נודף בכל ארץ ישראל, ומשחרבה ירושלים נגנזו.

ג' דברים מביאים לידי עניות

המשותף מים בפני מיטתו ערום – כשפניו כלפי מיטתו, ומשתין לארץ ולא כללי, שיש בזה מאוס. וערום לאו דווקא, אלא אורחא דמילתא שכשהוא ערום אינו טורח להתלבש ולצאת.

ומזלזל בנשילת ידים – לרבא דווקא כשאינו נוטל ידיו כלל אפי' במועט מים. והגמ' אומרת שאינו נכון, שהרי רב חסדא אמר שהוא רחץ ידיו בהרבה מים ונתנו לו משמים טוב מלוא הפנים.

שאשתו מקללתו בפניו – שאינו קונה לה תכשיטים אף שיש לו ממונן.

ס"ג. יציאה לרה"ר בכלי מלחמה – לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומוח. ואם יצא, להכמים חייב חטאת ולרבי אלעזר פטור. ללישנא קמא סוברים חכמים דהוי משאוי ולא תכשיט, כיון שהם יתבטלו לימות המשיח, דכתיב "וכתבת חרבותם לאיתים וחניתותיהם למזמורות לא ישא גוי אל גוי חרב", ור"א סובר דמי"מ בזמן הזה הם תכשיט, דכתיב "חגור הרבך על ירך גבור הודך והדרך" (ואף בדברי תורה כתיב שיהיה אדם זריר לחזור על משנתו באופן שבשעת הדן יוכל להביא ממנה ראיה, והוא הודך והדרך, אין מקרא יוצא מידי פשוטו), ובימות המשיח לא יהיו תכשיט כיון שכבר לא יהיה בהם צורך (כמו נר בצהרי היום שכיון שאינו נצרך אינו נאה), וכרבי חייא בר אבא הסובר שכל נבואות הנביאים של התנאים, הם על ימות המשיח, אבל עולם הבא "עין לא ראתה אלוקים וזולתך", ודלא כשמואל הסובר שאין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, דכתיב "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", וכתבו התוס' דהאי אין בין לאו דווקא, שהרי ירושלים ובית המקדש יבנו בימות המשיח. ולל"ב ר"א סובר שכלי המלחמה לא יתבטלו לימות המשיח, כשמואל ודלא כרבי חייא בר אבא.

ליגמר איניש והדר ליסבר, כדמצינו שרב כהנא בגיל י"ח סיים את הש"ס, אף שלא הבין טעמו של דבר מסוים.

מעלת לימוד התורה בחברותא

שני ת"ח המחדדים זה לזה בהלכה ששואלים ומשיבים כדי להתחדד ולא כדי לקפח זה את זה, ולומדים לשמה ובלא גאווה, הקב"ה מצליח להם, ועולים לגדולה, וזוהים לתורה שניתנה בימין. וי"א שזוהים לדברים שניתנו למימינים בתורה והיינו שמוחפשים ומדקדקים בטעמי הדברים כימין המיומנת למלאכה, וי"מ שלומדים לשמה, והיינו אורח ימים עושר וכבוד, (אבל המשמאילים בתורה שאינם יגיעים כל צרכם, וי"מ שעוסקים שלא לשמה, זוכים לעושר וכבוד ולא לאורח ימים).

שני תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה שנושאים ונותנים בה בנחת רוח באופן שאחד לומד מהשני, וי"מ שנמחים אחד את השני להבנתה של ההלכה, הקב"ה מקשיב להם, דכתיב "אז נדברו יראי ד' וכו'".

שני תלמידי חכמים המוקשיבים זה לזה בהלכה שמלמדים ולומדים אחד מהשני, הקב"ה שומע לקולם, ואם אין מקשיבים זה לזה, גורמים לשכינה שתסתלק מישראל.

שני תלמידי חכמים המודגלים זה לזה נאספים ללמוד יחד ללא רב, ויודעים צורתא דשמעתא שלמדו קצת שורש הדבר מרובם, ואין להם רב ללמוד ממנו, הקב"ה אוהבם.

חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות, והגזירות הרעות שנגזרו מתבטלות.

הלואה גדולה מוצדקה מפני שהעני לא מתבייש בכך, ומטיל בכיס באופן שמשתכרים מהנעוה שלו חצי מהרווחים גדול יותר מכולם.

אם ת"ח נוקם ונוטר כנחש חגרהו על מנתין – הדבק בו שסופך להנות מתלמודו, אבל אל תגור ליד עם הארץ חסיד, לפי שסופך ללמוד ממנו, ואין חסידותו שלימה.

ס"ג. כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד, ופורק מעצמו יראת שמים, ופעם אחת גרם להמית העובר.

שמוח בחור בילדותו ... ובמראה עיניו – לרב הונא אלו דברי יצר הרע, ודע כי על כל אלה יביאך אלוקים במשפט אלו דברי יצר הטוב. וריש לקיש אמר שמוח בחור בילדותו בדברי תורה, ודע שעל כל המעשים תבוא במשפט אם לא יקיים את מה שלמד.

בירית וכבלים – בירית תחת אצעה עומדת, והיינו ששמים אותה ברגל כדי להחזיק בתי שוקיה שלא יפלו ויראו שוקיה, כמו האצעה שביד, ואינה מקבלת טומאה דאניה עשויה לנוי, ואינה כלי תשמיש אלא כלי המשמש כלי אחר, (אבל אצעה מקבלת טומאה לרש"י דכתיב אצעה כלי מדין, וכתיב תם תחטאו. ולתוס' ד"ה ואילו) תחטאו לא מדבר על הכל, שהרי בהמות שהיו כשבי אינם בני קבלת טומאה, אלא מדכתיב תם "כל כלי מעשה" ולפיכך כלי משרצים, ויוצאים בה בשבת מפני שזה לצורך מלבושיה, ואין לחוש שתורידה כיון שבזה יתגלו שוקיה. רש"י. כבלים מקבלים טומאה ואין יוצאים בהם. ודעת התוס' ד"ה בירית) שאפשר להוריד בירית וכבלים בלא שיתגלו שוקיה, ולכן אין יוצאים בכבלים שתא תורידם כדי להראותם כיון שהם לנוי, אבל בירית שאינה לנוי שהרי זה רק ברגל אחת, אין לחוש שתוריד, וכיון שאינה לנוי אינה מקבלת טומאה, ולא הוי כלי תשמיש אלא כלי המשמש כלי. רבין אמר שבירית נמצאת ברגל אחת וכבלים בשתיים, ואמר לו רב הונא שבירית היא בשתי הרגלים, ואם יש שרשרת בין בירית לבירית היינו כבלים, והם מקבלים טומאה מפני שהם תשמישי האשה, שעל ידם הפסיעות קטנות יותר ויתר בתולותיהן נושרות.

דיני קבלת טומאה

כיון שהזכר במשנה דין קבלת טומאה בבירית וכבלים, מביאה הגמ' עוד כמה דינים אלו דברים מקבלים טומאה, ומקור דינים אלו בתורה.

כלי מתכת העשוי להשמיע קול טמא, כיון שהאדם צריך להשמעת הקול, וכתיב "כל דבר אשר יבוא באש" אפי' דיבור במשמע.

אריג כל שהוא מקבל טומאה, דכתיב "או בגד", וכתבו התוס' ד"ה מניין) דהיינו כשעשאו מתחילה כל שהוא, והא דמצינו שרק בגד ג' על ג' מקבל טומאה, היינו דווקא בבא מבגד גדול. ואף דבעינן שיטלטל מלא וריקן, ראו הוה לכופפו ולקחת בו מרגלית או מחט, ור"ה דפשוטי כלי עור הראויים לכך מקבלים טומאה, ורק עור קשה אינו מקבל טומאה. תכשיט כל שהוא מקבל טומאה, דילפינן מציץ (שהיה כמין טס של זהב ברוחב ב' אצבעות, ומקיף מאוזן לאוזן, וכתוב עליו בשתי שורות 'ה' ה' כלומר השם שלם למעלה, וקודש ל' למטה כדי שלא להקדים שאר אותיות למעלה מן השם. רש"י. וכתבו התוס' ד"ה וכתוב) ששם השם היה כתוב בסוף השורה העליונה, וקדש ל' בתחילה השורה התחתונה, דא"כ אינו נקרא כהלתו. ורבי אליעזר ברבי יוסי אמר שרהרו ברומי כשנכנס לאוצר המלך לטול מה שירצה, והיה כתוב עליו קודש לה' בשיטה אחת. חציו אריג וחציו תכשיט מקבל טומאה, דכתיב "כל כלי מעשה" וילפינן לטומאת שריצים בגז"ש כלי כלי. מדין זה הוכיחו התוס' ד"ה אריג) שיש קצת שיעור לכל שהוא הנ"ל, דאי לאו הכי מה שייך חצי לכל שהוא.

ס"ד. שק (קליעה קטנה מנוצה של עיזים העשויה לתלות תכשיט של בת) מקבל טומאה משום אריג אע"פ שאינו אריג ממש, שהרי עני קולע שלש חוטים ותולה בצואר בתו וקליעתו זו היא אריגתו כיון שהוא טווי.

חבלים ומשיחות העשויים למדידה וקולעים אותם מנוצת עיזים כמו שנתלשה אינם מקבלים טומאת שרץ או מית, דגבי שרץ בעינן טווי וארוג כמו "שק", וטומאת מית נלמדת מגז"ש (בגד ועור), (וללא גז"ש א"א ללומדים, שהרי טומאת מית חמורה מטומאת שרץ). וקילקילי וחבק (רצועות שקשורים בהם את האקף) מקבלים טומאת מית, דכתיב "וכל מעשה עיזים", וה"ה בטומאת שרץ, דילפינן מהגז"ש הנ"ל, ואף דבעינן שיטלטל מלא וריקן, הוי יכול לקפול והיה להם בית קיבול, ועשייתם לכך. (תוד"ה מניין). עוד כתבו התוס' שמדובר כאן בנוצה גסה שעושים ממנה חבלים וכדומה, ונוצה שעושים ממנה בגדים חשובים מטמאה בג' אצבעות כנגד. ודבר הבא מנוזב הסוס או מנוזב הפרה נטמא משרץ, דכתיב "או שק", ומת א"א ללמוד משרץ, שהרי אם הרבה הכתוב טומאה בשרץ שזה טומאת ערב שהיא מצויה שהרי גם נבילה ושכבת זרע זכר וטמא מית מטמאים טומאת ערב, אין ראיה שגם בטומאת שבעה שהיא מועטת שאינה אלא במגע המת, הרבה הכתוב טומאה, אלא לומדים דין זה מהגז"ש הנ"ל. וזו גז"ש מופנית שאין משיבין עליה שכיון שזה מיותר הרי זה כאילו הדבר נכתב במפורש, (שהרי שרץ הוקש לשכבת זרע, ובשכבת זרע כתיב "וכל בגד וכל עור"), דאי לאו הכי איכא למיפרך מה לשרץ שהוא מטמא כעדשה, ולמ"ד מופנה מצד אחד למידיים אם אין תשובה, ואם יש תשובה משיבים, גם בגד ועור שכתובים במת מופנים לגז"ש, כיון שגם מת הוקש לשכבת זרע.

למה הביאו ישראל לד' מכלי מדין – ונקרב את קרבן ד', איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמידי טבעת, עגיל (דפוס של דדים), וכמוז (דפוס של בית הרחם), ויקנף משה וכו' (אמר שמה חזרתם לקלוקלם הראשון לנות עם בנות מדין כפי שהיה עם בנות מואב, אמרו לו) לא נפקד ממנו איש (לא נחסר מדת יהודית). (אמר להם א"כ כפרה למה, אמרו לו מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו, שזנו עיניהם מן הערוה, מייד ונקרב את קרבן ד'. וכתבו התוס' ד"ה מידי) שאף שהותרה להם יפת תואר, מ"מ שייך איסור "וחשקת בה" ולא בחברתה).

ס"ד. כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה.

מה מותר לאשה להוציא בשבת

לאחר שנתבאר (מ"ז. נ"ט. ס"ב.) באלו דברים אסור לאשה לצאת בשבת, מדאורייתא, או מדרבנן שמה תבוא לטלטלם ברה"ר, הגמ' מביארת באלו דברים מותר לאשה לצאת בשבת.

חזטי שיער – יוצאה אשה לרה"ר בחזטי שיער שלה שהם תלושים, ואפילו של חברתה אע"ג דמאיס ואין חוששים שילעגו עליה ותורידם, ואפילו של בהמה אע"ג שאינה בת מינה ואין חוששים שכיון שניכר שאינו שלה תורידם, אבל לא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה, ולבנות על שחורות או איסכא מאיס ויש לחוש שתורידם.

יוצאה אשה לרה"ר בטוטפת ובסרביטין בזמן שהם תפורים. (דין זה נתבאר לעיל נ"ז:).

כבול ופאה נכרית, ודין הוצאה לחצר – אסור לצאת עימם לרה"ר אבל לחצר מותר, ואף שרב אמר שכל דבר שאסרו חכמים במשניות הניל לצאת בו לרה"ר, אסור אף לחצר אף שיש עליהם תורת כלי, דיש לחוש שתמשיך עמהם לרה"ר, (ורבי ענני בר ששון רבי ישמעאל ברבי יוסי מתיר), כאן התירו כדי שלא תתנגה על בעלה, כדמצינו שזקנים הראשונים דרשו מ"והודו בנדתה" שאסור לנדה לכהול ולפקוס ולהתקשט בבגדי צבעונים כדבר המנדה ומרחיקה מבעלה, עד שבא ר"ע ואמר שא"כ יבוא בעלה לגרשה, אלא התירו לה קצת קישוטים הנאים, וכוונת הפסוק הוא שתהא בטומאתה עד שתבוא במים, ולא מספיק שעברו ז' שלה ופסק מניינה.

יוצאה עם תכשיטים בזמנו – כתבו התוס' ד"ה רבי ענני) שהלכה כרבי ענני, ולדבריו מותר לצאת עם כבול ופאה נכרית אף לחצר שאינה מעורבת, וא"כ אנו שאין לנו רה"ר גמורה (כיון שאינה רחבת ט"ז אמה ואין ס' רבוא עוברים בה) מותר לנשים שלנו לצאת עם טבעות ותכשיטים לרה"ר שלנו. ור"א שהתיר לנשים שלנו הוא מפני שאין רגילות להראות תכשיטין וטבעותיהן. סוף דבר אמרו הקדמונים שמותרות לצאת בהן, דמטוב יהי שונגות ואל יהי מזידות.

מראית העין – לרב דבר שנאסר משום מראית העין שלא יחשדוהו שעושה איסור (כגון יציאה בשריון קסדה ומגפיים, ויוצאה עם גמלים הקשורים זה בזה), אסור אף בחדידי חדרים, ומהאי טעמא אסורים ור"א ר"ש לטווח בגדי הטובים בחמה שלא כנגד העם, ור"ק מתיר בזה, וכן מתיר לצאת לחצר עם חמור שהזוג שלו פקוק ואינו מוליד קול, אע"פ שלרה"ר אסור משום דמחזי שהולך למכור, דס"ל דאין מראית העין אסור במקום שאין רואים.

ס"ה. מוך – יוצאה אשה במוך שבאזנה לספוג צואת האון ושבסנדלה לתנונו, ובלבד שיהא קשור או מהודק. רי"ח יצא לרה"ר עם מוך שהיה מהודק באזנו, ור' ינאי יצא לכרמליית, והלוקים עליהם חבריהם. מוך שהתקינה לנדתה (לרש"י ונתנה כדי שיספוג את הדם ולא ישפכו בגדיה, והתוס' הקשו שדבר שנעשה למניעת טינוף אסור לצאת עימו בשבת, אלא ונתנה כדי שלא יפול דם על שורה וייתייב וצטער). מותרת לצאת בו אע"פ שאינו קשור, שכיון שהוא מאוס אין לחוש שתטלטלו ברה"ר, ואפי' בעשתה לו בית יד מותר.

יוצאה אשה בפלפל המועיל לריח הפה, או בגריגרי מלח המועיל לשיניים, ובכל דבר (זוגגלי או קנמוז) שנתנה לתוך פיה, ובלבד שלא תתן לכתחילה בשבת, ואם נפל לא תחזור. ה"ר פורת מפרש שאסור לתת בשבת גזירה משום שחיקת סמננים, כיון שזה עשוי לרפואה, והקשו התוס' (ד"ה ובלבד) א"כ למה אסור להחזיר אם נפל (דאין איסור אלא בהחזרת רטיה, כגון ימרח, וכאן אין חשש זה), ולכן ביארו שטעם האיסור שנראה כמערמת להוציא, ולפי"ז גם מוכן אסור לתת לכתחילה בשבת.

שן תותבת של כסף מותר, של זהב- רבי מותרי, וחכמים אסורים שכיון שהוא שונה משאר השיניים יש לחוש שתיסרו ותבוא לטלטלו, (ושן תותבת של אדם כול"ע מותר לצאת בו), דס"ל לרבי שכל דבר שהאשה מותגנה ע"י הסרתו, אין חוששים שתבוא לטלטלו, דמגניא ביה לא אתי לאתווי, ומהאי טעמא רבי אליעזר התיר לצאת כמובלת ובצלוחית של פלייטון, ורשב"א התיר לצאת בתכשיט למטה מן הסבכה.

סלע שעל הצנינית- מותר לצאת עם מטבע המונחת על מכה שבכף הרגל, והוא מועיל יותר משאר דברים מפני שהוא קשה ויש בו להלוחית ויש עליו צורה.

הבנות הקטנות יוצאות בחוטי"ן ואפי"י בקיימים שבאזניהם שעושים נקבים באוזן ושמים שם חוטים כדי א' קיימים שלה יסתם החור. וי"מ חוטים שקולעת בהם שערה, דלגדולה אסור שמא תסירם לצורך טבילה, ולקטנה שאין מצינו בה טבילה מותר.

מותר לכל אשה לצאת רעולה, או פרופה עטופה בטלית עד צוארה וכורכת את הטלית ע"י אבן וכדומה, ומותר לפרוף אבן או אגוז או מטבע, ובלבד שלא תפרוף במטבע בשבת.

מנהגי אבהו דשמואל-

לא נתן לבנותיו לצאת עם חוטי"ן **צבעונים** שבאזניהם דחייש למישלף ולאחויי.

ס"ה: לא נתן לבנותיו לשכב יחד בעודן בתולות, ולא מפני שנשים המתכחכות זו בזו מחמת תאות תשמיש פסולות לכהונה והיינו לכהן גדול, דאינה בתולה שלימה, ואע"פ שבזמנם לא היה כהן גדול, מ"מ כיון שזה דרך זנות זה אינו דרך ארץ, (והתוס' הביאו ש"מ שפסולות משום זונה אף לכהן הדיוט), אלא כדי שלא יכירו גוף אחר ויתאוו לשכב עם איש.

עשה לבנותיו מוקאוות של מים מונסים או שהיה ממושך את מי הנהר למקום סמוך, ושם היה טובלות, ביומי ניסן, שאז בנהר פרת יש לחוש שירבו הנוטפים (-מי הגשמים) על הזוחלים, דמעין הנובע מטהר אף בזוחלים, אבל מי גשמים אין מטרהים אלא באשבורן, והיינו כשהם עומדים במקומם, אמנם כמו שמעין כשר דווקא בידי שמים, כך מוקה צריך שיהיה בידי שמים. ואין לפרש הטעם שהן ספק זבות זבה טעונה מים חיים, דמבואר בתוספתא שזבה אינה טעונה מים חיים. וביומי תשרי עשה להם אריג, שידרכו עליו כדי שחטיט לא יהיה חציצה. רש"י. והתוס' (ד"ה ומצפי) ביארו שהאריג היה זקוף כדי שלא יראו אותם ויתביישו ולא יטבלו היטב.

ובשיטת שמואל יש סתירה אם אין לטבול במי נהרות זוחלין אלא בנהר פרת ביומי תשרי ואז הרוב מהנביעה שהרי כבר הפסיקו הגשמים, ומי הגשמים מתבטלים ברוב ומטהרים. וכתבו התוס' (ד"ה שמוא) שלדבריו זב שצריך לטבול דווקא במים חיים, צריך לטבול דווקא במעין כמנסה. עוד כתבו התוס' דלא אמרין קמא קמא בטיל, אלא לפני שמי הגשמים נהיו רוב, ואז בדבר האוסר בנותן טעם דווקא לפני שהגיע לכלל בנותן טעם. או שהנהר מובחר ממוקדו וממילא מותר לטבול בו. וכן הלכה, ולאו דווקא בפרת אלא בכל הנהרות, ועל זה אנו סומכים לטבול בנהרות אפילו אם גדלו מאד. ואף דחזינן שהנהר מתרחק ממי גשמים, מ"מ אין לך טעמא ויהא מלמעלה שאין שפתיים עולים כנגדו מלמטה. (תוד"ה דאבוי).

איסור הערמה- לגבי דליקה נחלקו אם מותר ללבוש הרבה בגדים בדרך הערמה כדי להצילם מזליקה, לשיטת ר"מ מותר ללבוש אפי' עשרה חלוקים זה ע"ג זה, ולרבי יוסי יכול ללבוש שמונה עשר בגדים בדרך שהוא לובש בחול. **אביי** מוסתפק אם מותר לאשה לפרוף אגוז בדרך הערמה כדי להוציא לבנה, והספק הוא אם מותר כי אין דרך הוצאה בכך, או שאסור, כי גם אם לא נתיר אין חשש שיבוא להוציא, כמו שחוששים בדליקה. תיקו.

ס"ו. **מונעל של עץ**- לר"מ מונעל של עץ חשיב מונעל. ויש בזה כמה נ"מ: א' הקיטע יוצא בקב שלו בשבת אע"פ שהוא של עץ. ב' חליצה בסנדל של עץ כשרה, (וכן בסנדל שאינו של היבם או שנעל געל של שמואל ברגל מיון). ג' סנדל של סיידיים (י"מ שהוא של עץ, וי"מ שהוא של קש ודינו כעץ מפני שהוא קשה, וי"ח בן גורי מטהר דס"ל שאין דינו כעץ) טמא מדרס (ואף שאינו עשוי להליכה אלא הוא אחד מכלי המלאכה, ועשוי לטוח בו את הבית, וי"מ שהוא עשוי לשמור מונעליו שלא ישרפו בסיד (תוד"ה והא), הסייד מהלך בו עד שמוגיע לביתו). אבל לרבי יוסי מונעל של עץ אינו מונעל, ולכן אסור לקיטע לצאת בקב שלו בשבת, ואינו כשר לחליצה, ואין סנדל של סיידיים טמא מדרס, מפני שאין רגילות לעשות כזה מונעל להילוך (מוש"כ כופת שאור שיחידה לישיבה מקבלת טומאת מדרס). ואי נימא שזה עשוי מוקש, הטעם הוא מפני שאינו בר קיימא. תוד"ה טמא.

כוורת של קש ושפופרת של קנים לר"ע חשובים כלי ומקבלים טומאה מדין כלי עץ, דאילן שאכל ממנו אדם הראשון חיטה היה, אי נמי מדרבנן. (תוד"ה כוורת). ולרבי יוחנן בן גורי אינם מקבלים טומאה. וי"ל שהמחלוקת גבי סנדל של סיידיים תלויה במחלוקת זו. לפי הפירוש שהמנעל מקש נוחא שפיר, ואם הוא מעץ הדימוי הוא שגם כוורת אין רגילות לעשותה מקש. כמו שאין רגילות לעשות מונעל מעץ. תוד"ה ורבי.

קבלת טומאה בקב של קיטע קב שיש לו בית קיבול כתייתן כדי להניח ראש שוקו על דברים רכים, טמא טומאת מות ושאר טומאות מגע, אבל מה שיש בית קיבול לשוקו אינו סיבה לטומאה, דבעינן שיטלטלו את הדברים שבכלי עם הכלי, דומיא ד"שק". ולענין טומאת מדרס לאביי טהור, כדמצינו שמקל של זקנים אינו מקבל טומאה כלל, לא טומאת מדרס מפני שעיקר ההליכה היא ע"י הרגל, ולא טומאת כלים משום שזה פשוטי כלי עץ שאין מקבלים טומאת מגע ואהל, (אמנם פשוטי כלי עץ מקבלים טומאת מדרס). ולרבא שאני התם שאינו נעשה אלא לתקן פסיעותיו, אבל כאן נעשה לסמוך עליו, וטמא כעגלה של קטן שהוא מושך בה ויושב עליה. רש"י. ולתוס' ביושב עליה פשיטא שטמא מדרס, אלא זו עגלה שהקטן מתלמד בה ללכת. (וקב שאין לו בית קיבול כתייתן, אינו ראוי למדרס, ואינו טמא לא טומאת מדרס ולא טומאת מות. תוד"ה רבא). ולאביי שאני עגלה של קטן שהקטן נסמך עליה, אבל הקב אינו נעשה כדי להשען עליו.

ס"ז: **כסא וסמכוות של קיטע**- סמכוות של קיטע שהוא מהלך על שוקיו ועל ארכובותיו ועושה סמכוות של עור לשוקיו, טמאים מדרס אם הוא זב כיון שזה עשוי לסמיכת גופו, ומדרס הזב נעשה אב

הטומאה, ויוצאים בהם בשבת מפני שזה תכשיט שלו, ונכנסים בהם בעזרה דכיון שאינם בראש רגלו אינם מנעל שאסור להכנס עימו להר הבית. אבל כסא וסמכוות שלו והיינו של קיטע שאינו יכול ללכת אפי' על ברכיו, והוא יושב על כסא קטן הקשור לו מאחוריו, ומהלך כשהוא נשען על ידיו ע"ג ספסלים קטנים, והוא נסמך אז קצת גם על רגליו ויש לו ברגלים סמכוות, טמאים מדרס, ואין יוצאים בהם בשבת כיון שהם תלויים ויש לחוש שיפלו. (ו"מ מפני שאינם צרכים לו כל כך, ולא נהיירא), ואין נכנסים בהם בעזרה דמנעל נינהו, ואשה חולצת בהם.

לוקטמין- אינם מקבלים טומאה, מפני שאינם לא כלי תשמיש ולא תכשיט, ואין יוצאים בהם. י"מ דהיינו חמור הנישא בכתפיים, י"מ קישורי שמהלך בהם בטיט, והקשה רש"י דהיי שאינם מקבלים טומאת מגע כיון שהם פשוטי כלי עץ למה אינם מקבלים טומאת מדרס. ות"י התוס' שאינם עשויים להליכה אלא לעבור בטיט, ובערוך פירש שזה דבר שעושים הליצינים כדי להגביהם, ואינם עשויים להילוך אלא לרקד עליהם. וי"מ צורה ששמים על הפרצוף להבעית קטנים.

משום רפואה

הבנים וכל אדם יוצאים בקשרים- לרב יהודה קשרים היינו קישורי פואה העשויים לרפואה, (הגמ' מפרשת באיזה אופן קשרים אלו מועילים לרפואה). והגמ' שואלת א"כ למה נקטה המשנה שדווקא הבנים ורגילים בזה. ועל כן מבארת הגמ' שהכונה לקשר שעושים לבן שיש לו געגועין על אביו, נוטל רצועה מנעל שמאל וקושר לילד בימינו.

רפואה בשבת- מותר בשבת להניח על הטבור כוס חמה למי שחש במעייו, או לסוך שמן ומלח בכפות הידים והרגלים כדי להפיג את השכרות, או ליחנק לתלות בראש מי שנפיקה חוליה ממפרקתו, או לרכוך בגדים לתינוק כדי ליישב פרקי אבריו שהם רכים ונשטמים בחבלי הלידה.

יציאה עם אבן תקומה- אבן תקומה מותר לצאת בה בשבת, ואפי' לצורך שמא תעבר ותפיל, ולר"מ מותר לצאת גם בדבר שמשקלו יצא מכוון מאיליו כמשקל אבן תקומה. והגמ' מוסתפקת אם דבר שנשקל כנגד דבר שנשקל כנגד האבן תקומה מותר לצאת בו, תיקו.

רפואות- הלוחש לרפואה אומר שם החולה ושם אמו. לחש שלא נתפרש מניינו יאמרו מ"א פעמים. הגמ' מבארת מהם דרכי רפואת אשתא בת יומא, ואשתא תילתא, ואשתא צמירתא, שחיץ, שחיץ כואב, אבעבעות, הזק שד והזק שד של בית הכסא.

ס"ז. **יציאה בזגין**- לר"ש כל ישראל בני מלכים ומותר להם לצאת בזגין מפני שאינו דרך גאווה, אי נמי אינו דבר חידוש בשבילו, ולכן אין חוששים שיסירם. רש"י. וכתבו התוס' דאיירי שהם תלויים בשלשלת ואין חשש שיפלו, ולרבי"א איירי בקטנים, ומ"מ לולא הטעם שישראל בני מלכים היינו חוששים שיסיר ויבוא אביו לטלטל, אבל אם החשש רק שמא יפול, א"צ לחוש שבדיוק באותה שעה יהיה אביו לצידו. ולחולקים על ר"ש אין מוציא אלא בארזו בכסותו.

יציאה בשבת עם דברים העשויים לרפואה- לר"מ מותר לצאת בביצת החרגול לרפואת האוזן, ובשן שועל חי לשינה, ובשן שועל מת להתעורר, ובמסמור מן הצלוב לנפח מכה. ולחכמים אף בחול אסור משום דרכי האמורי מפני שזה נוחש, וכתבי "בזבוחותיהם לא תלכו".

דרכי האמורי- לאביי ורבא כל דבר שרפואתו ניכרת מגון שתית כוס או חבישת מכה אין בו משום דרכי האמורי. ומה שהותר לצבוע באדום אילן שמשירי פירותיו, אינו לרפואה אלא כדי שיתפללו עליו, כדתנאי "טמא טמא יקרא" (שיתרחקו ממנו), צריך להודיע צערו לרבים כדי שהרבים יבקשו עליו רחמים (וכן טוענים עליו אבנים, כדי להחליש כוחו, שכיון שהוא שמן וכוחו רב פירותיו נושרים), ומהאי טעמא הותרה תלית אשכול תמרים על דקל. בתוספתא יש פרק בהלכות דרכי האמורי, ואמר ר' חייא בר אבין שכולם אסורות משום דרכי האמורי חוץ מהרפואה למי שיש לו עצם בגרונו שביא עצם מאותו מין ויניח על דקדקו ויאמר חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד, וכן הרפואה למי שישבה לו עצם בושטו, שיאמרו ננעצתא כמחט ננעלתא כתרסם שייא שייא.

ס"ז: אסור לומר גד גדי וכו' או דונו דני משום דרכי האמורי, ולרבי יהודה גד הוא שם עבודה זרה ואסור משום קורא בשם עבודה זרה.

אסור לאיש ואשה להחליף שמוותיהם בילה משום נוחש, או לומר לעורב צרה ולעורבתא שריקי וכו', או לומר שחטו תרגולו זה וכו', או לומר אשתה ואותיר אשתה ואותיר.

הגמ' מביאה כמה דברים שאסור לעשות לצורך שלא ימותו האפרוחים, ולבישול הקדירה, אבל מותר לתת בקדירה קיסם של עץ תות ושברי זכוכית, ולחכמים אסור בשברי זכוכית אע"פ שאין בזה משום דרכי האמורי, משום סכנה שמא יבלע, ומותר לתת מלח לתוך הנר כדי שיאיר יותר מפני שהמלח מציל את השמן והוא נמשך אחרי הפתילה, וטיט זחרסית תחת הנר כדי שיצננו את השמן והוא ידלק יותר זמן, ומותר לומר חמרא וחיי לפום רבנן.

אסור לגרום לכילוי השמן או הנפט מוהר, משום בל תשחית.

כלל גדול:

חילוק מלאכות לחיוב כמה חטאות

מי שעשה הרבה מלאכות בשוגג בהרבה שבתות-

אם הוא לא ידע כלל שיש איסור מלאכה בשבת, חייב חטאת אחת על כל המלאכות והשבתות.

ואם הוא יודע שיש איסור מלאכה בשבת אבל שכח בכמה שבתות שהיום שבת, ולא נודע לו באמצע שעשה מלאכה בשבת, חייב חטאת אחת על כל שבת. לרש"י הטעם מפני שהימים שבינתיים מחלקים, דא"א שלא נודע לו בינתיים שאותו יום שבת היה, ואינו חייב על כל מלאכה, כיון ששגג בשבת ולא במלאכות. ולתוס' אין ידיעה כזו מחלקת, שהרי לא נודע לו שחטא כיון שהוא סבור שהמלאכה מותרת, אלא גזירת הכתוב היא שימות החול מחלקים כמו שידעה מחלקת. (דכתבי "ושמרו בני ישראל את השבת", וכתבי את

שבתותי תשמורו", פסוק אחד מלמד שיש שמירה אחת להרבה שבתות, ופסוק אחר מלמד שיש שמירה לכל שבת ושבת, ונחלקו בגמ' על איזה אופן מדבר כל פסוק. "ס"ט):

ואם הוא יודע שהיום שבת ולא ידע שמלאכות אלו אסורות, חייב חטאת אחת על כל אב מלאכה, (וה"ה שעל ב' תולדות של ב' אבות חייב שתיים), ואע"פ שעשה כל מלאכה כמה פעמים, כולה חזא שגגה היא, והפסק הימים אינו מחלק במלאכות, כיון שאם לא ילמד לא ידע מהם המלאכות, ואין די לו בחטאת אחת על כל שבת, מפני שהשגגה היא בכל מלאכה ולא בשבת. (לרב ספרא שאני הכא שאם יאמרו לו שזה מלאכה יפרוש, משא"כ במקרה הקודם אם יאמרו לו שזה שבת יפרוש. ולרב נחמן אין זה הטעם, שהרי צריך את שתי המלאכות בשביל לפרוש, אבל הטעם משום שחייב קרבן הוא על השגגה, וכאן יש הרבה שגגות, ובמקרה הקודם יש שגגה אחת. ע.)

ס"ח. העושה כמה מלאכות וכולם מעין מלאכה אחת והיינו ב' תולדות של אב אחד או אב ותולדה שלו, אינו חייב אלא חטאת אחת, דהרי הוא כעושה וחוזר ועושה בהעלם אחד, דאין חילוק חטאות אלא בגופי עבירה שאינם דומים, או בחילוק שבתות לענין שגגת שבת.

היכא תני כלל גדול - הא דתני במתני' וכן במסכת שביעית כלל גדול, אין הטעם משום שאח"כ מוזכר עוד כלל, שהרי לגבי מעשר מוזכרים ב' כללים ולא תני כלל גדול, אלא י"ל דתני כלל גדול מפני שבשבת ובשביעית יש גם אבות וגם תולדות. (אבות דשביעית זריעה וקצירה וזמירה ופצירה דכתבין, ותולדות שאר עבודות שבשדה ובכרם דלא כתבין. וכתבו התוס' ד"ה דאית) שגם לר"ב שהתורה לא אסרה תולדות, מ"מ אסורים מדרבנן. ובמעשר אף שמינים שאינם דגן תירוש ויצהר חייבים רק מדרבנן, לא חשיב תולדות כיון שאין זה איסור מלאכה. הגמ' שואלת שלבר קפרא תני כלל גדול גם במעשר. והגמ' מבארת שכל דבר שעונשו גדול יותר מדבר אחר נאמר בו כלל גדול, ושבת חמורה משביעית שמלאכות שבת אסורות גם בדבר שהיה תלוש לפני שבת, כגון טוחן ולש, משא"כ שביעית שאינה בדבר שהיה תלוש לפני שביעית. רש"י. ולתוס' ד"ה גדול) כוונת הגמ' שאיסור מלאכות שבת נוהג אף בתלוש, ואיסור מלאכות שביעית אינו נוהג בתלוש כלל. ושביעית חמורה ממעשר, ששביעית נוהגת גם במאכל הבמה דכתיב "ולבנהותן ולחיה", ומעשר נוהג רק במאכל אדם דמדאורייתא אינו נוהג אלא בדגן תירוש ויצהר, ורבנן תיקנו בפירות האילן ובירק, ושביעית חמורה מפאה שאין חיוב פאה בתנאה ובירק (וה"ה ברוב האילנות, ורק ח"א אילנות חייבים כפאה. ואומר ר"ת שמדאורייתא אין חיוב פאה אלא בדגן תירוש ויצהר שעליהם דיברה התורה, והשאר חייבים מדרבנן, ולא תיקנו חמנים פאה בתנאה וירק מפני שיש בזה פוסה לעניים שאינם יודעים מתי יזמן הלקטיה, וכן דבר שאין נמכרים לקיום אדם נחשב, ויפקידו בלקיטתו יותר משהיה שריוחו בדבר אחר. תוד"ה ואלו). דאין חיוב פאה ומעשר אלא בדבר שהוא אוכל (ולא בספיחיו) ס"ט) וקצוה העומדים לצבע. לרש"י נקט ס"ט) וקצוה ולא שאר דברים שאינם ראויים לאכילה, לומר שאף שחייבים בשביעית פטורים מפאה, ולתוס' לומר שאף שהם ראויים קצת לאכילה פטורים מפאה. לרש"י נקט ספיחים מפני שדרך ללקטם אחרי ד' ה' שנים והתורש הוא העיקר, ולתוס' י"ל שבלא ספיחים אינם ראויים כלל לאכילת אדם ואין בה חידוש, או שמא הם אוכל גמור ולא נתמעטו מקרא) ונשמר (ולא בהפקר) וגידולו מן הארץ (ולא בכמהין ופטוריות), ולחייב פאה בעינין גם שתהא לקיטתו כאחד (ולא תאנה) ומכניסו לקיום (למעט ירק כגון לפת וקפלוטות).

מה נחשב שוגג לחיוב קרבן

הנה חיוב קרבן הוא כמי שעשה בשוגג, איסור שחייבים על זדון כרת ועל שגגות חטאת, ונדוד על שחטא. וכמתני' נתבאר מתי העושה כמה מלאכות בשוגג חייב כמה חטאות, ולהלן יתבאר מה נחשב שוגג.

ס"ח: הכיר ולבסוף שכת, ותינוק שנשבה - לרב ושמואל האופן הראשון במשנה שחייב רק חטאת אחת, איירי בידע איסור שבת ושכת, אמנם גם מי שלא ידע מעולם, כגון תינוק שנשבה לבין הנכרים ולא ידע מעולם על שבת, וגר שנתגייר (בפני ג' ולא הודיעוהו מצות שבת, אבל בינו לבין עצמו לא היו גירות. תוד"ה גר) בין האומות חייב חטאת אחת. לרבי יוחנן וריש לקיש מתני' איירי דזוקא בידע ושכת, אבל תינוק שנשבה וגר שנתגייר פטורים מחטאת, לרש"י הטעם משום דס"ל שהאומר מותר אנוס הוא ולא שוגג. ולתוס' ד"ה (אבל) רי"ח ור"ל סוברים כמובן וכדלהלן, ורק לגבי גלות אומר מותר נחשב אנוס לאבי (מצות ז). ובברייתא איתא ש"ל"ת גר שנתגייר ותינוק שנשבה חייבים חטאת אחת על כל המלאכות והשבתות, כרב ושמואל, (ואיתא התם שכמו כן חייב חטאת אחת על כל הדם שאכל, וכן על כל איסור ואיסור שיש בו כרת חייב חטאת אחת, ואפי' באכלם בכמה תמומים, שבאדם רגיל לרבי יהושע (ע"א). חייב על כל תמוחו, הכא אינו חייב אלא אחת. תוד"ה וחי"ה), ומובן פוסטרו לגמרי, מפני שהוקש שוגג למזיד דכתיב "תורה אחת לכם לעושה בשגגה" וסמין ליה "והנפש אשר תעשה ביד רמה", לומר שגם שוגג איירי שהיתה לו ידיעה, (ולרבנן דורשים מהקש שאין חיוב חטאת אלא בדבר שזדונו בכרת, כעבודה זרה, "תורה אחת יהיה לכם" כתיב גבי קרבן ע"ז). וכתבו התוס' ד"ה (מה) שאף שבע"ז חייב סקילה, לא לומדים שחייב קרבן הוא כשיש סקילה, כיון שחייב סקילה לא נאמר בפרשה זו. עוד כתבו התוס' שר"ע סובר דהאי קרא איירי במבדק את השם כתיב, ולדבריו הוקשה כל התורה למבדק את השם).

ס"ט. ידיעת האיסור ללא ידיעת חיוב קרבן - למונבז חייב חטאת אף אם ידע שהדבר אסור, אם לא ידע שחייבים עליו קרבן. ולרבנן זה נחשב מזיד כיון שלא שגג בעבירה עצמה, ולדבריהם, לרבי יוחנן חשיב שוגג אם לא ידע שעונשו כרת אע"פ שידע מהלאו, כיון שהקרבן בא על הכרת, (ובהקישא לא כתיב לאו אלא רק כרת. תוד"ה כגון). אבל לר"ל אם ידע מהלאו זהו מזיד, ושוגג היינו שלא ידע מהלאו ומהכרת, דכתיב "אשר לא תיעשנה בשגגה ואשם" עד שישגוג בלאו ובכרת שבה, (ור"י"ל לומד מזה שמומרו אינו מתכפר בחטאת, ויש לומדים דין זה מ"מועם הארץ). ולמונבז אם שגג בלאו והזיד בקרבן, אין סברא לחייב, כיון שלא שב מידיעתו. והיכא שיש חיוב סקילה, אינו חייב אלא כשהוא שוגג גם על הסקילה, דאם אינו שב בגלל הסקילה כ"ש שלא היה שב בגלל הקרבן, (משא"כ כרת שאפשר בתשובה, וכן י"ל שאם היה יודע שחייב גם כרת וגם קרבן היה שב). תוד"ה אלא.

העושה כן הל"ט מלאכות בהעלם אחת חייב ל"ט חטאות. וצ"ב שהרי אם לא ידע משום איסור אין כולל שגגת מלאכות, וכיון שחייב יודע אפי' נמלאכה אחת, אין שבת חלוקה לו מנאר הימים, והיו כמו מי שלא ידע שזה שבת, שחייב אחת על כולו. לר"י"ח איירי שידע על הלאו של מלאכה אחת, של כל המלאכות, ולא על הכרת. ולר"ל לא ידע גם מהלאו, וידע באיסורי שבת רק איסור תחומין שאין על זה חיוב קרבן, ואל"בא דרבי עקיבא דס"ל תחומין מדאורייתא. והקשו התוס' ד"ה (ידע) אמאי לא קאמר שידע שיש על שבת רק עשה.

שוגג בשבועת ביטוי - לאבי רבי יוחנן מוזיא בשבועת ביטוי (שנשבע לשקר על מה שהיה, או שנשבע על העתיד ועבר על שבועתו. לרש"י איירי ששכח שבועתו כשאכל, ולתוס' איירי שהיה סבור שמתור לעבור על שבועתו) שאינו חייב קרבן עד שיהיה שוגג בלאו שבה, ואם שגג בקרבן והזיד בלאו חשיב מזיד, (ואף דהכא לכתא ור"כ אם הוא מזיד על הלאו במוה הוא שוגג, סלקא דעתך אמאי שכיין שחייב קרבן במקום שיש רק לאו הוא חידוש, נתייבו גם במזיד על הלאו אם שגג בקרבן, קמ"ל). ואם נשבע שאכל והיה סבור שאכל ובאמת לא אכל, או שנעלמה ממנו אזהרת שבועה, פטור, דכתיב "האדם בשבועה" פרט לאנוס, ואין חיוב בשבועת ביטוי לשעבר, וכרבי ישמעאל. ולמונבז אם אמר יודע אני שבועה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבים עליה קרבן, גם זה חשוב שוגג וחייב קרבן. כך הגירסה שישית רש"י. אבל לתוס' הגמ' מוכיחה דלא כאבי, דליכא למימרו שהברייתא כרבנן, שהיי רבנן הם ר"ע שסובר שחייבים קרבן בשבועת ביטוי על לשעבר, ומבואר שרבנן מודים שבשבועת ביטוי שגגה בקרבן הוי שגגה.

ס"ט: שוגג בתרומה - לאבי מוזיא ר"י"ח שחייב חומש בזר שאכל תרומה, הוא רק כששגג בלאו שהוא סבור שזה חולין ואין כאן לאו, אבל אם שגג במיתה והזיד בלאו לא, דלא אמרינן מיתה במקום כרת עומדת. ומזיד פטור מחומש, דבחומוש כתיב "בשגגה", וחייב מיתה דכתיב "ומתו בו יחללוהו" וסמין ליה "וכל זה לא יאכל קודש". ולרבא גם זה חשיב שוגג לר"י"ח, דמיתה דתרומה במקום כרת דשאר עבירות עומדת, וחומש במקום קרבן קאי.

המהלך בדרך ואינו יודע מתי שבת - מונבז ו' ימים מהיום ששם לב שהוא שכח מתי שבת, ובשביעי מקדש ומבדיל לזכרון בעלמא שלא ישכח את השבת, כברייתו של עולם שתיחיה נמנו ימי החול, ובכל יום כולל יום השביעי שלו עושה מלאכות רק כדי צורך אותו היום, אמנם לכת יכול כמה שירצה, דא"כ לעולם לא יגיע לישוב, וכיום השביעי שלו מסתפקים התוס' ד"ה עושה) אם יכול ללכת. (ואינו יכול לעשות יום קודם מלאכות לב' ימים, דשמוא אותו יום הוא שבת). לחייא בר רב מקדש ומבדיל בראשון למניינו, כברייתו של אדם הראשון שנברא ביום ששי והיום הראשון למניינו היה שבת, ואיתותב חייא בר רב. ואם יודע לפני כמה ימים יצא, עושה מלאכה באותו היום דודאי לא יצא בשבת, אבל ביום שלפניו אסור אף שאין דרך לצאת בערב שבת מפני כבוד השבת, דיתכן שהזדמנה לו שיירה ויצא לדרך בערב שבת.

מתי חייב חטאת אחת על כמה עבירות

ע. מנלן שהעשה כמה מלאכות בשבת, חייב על כל מלאכה -

העושה כמה מלאכות האסורות בשבת, חייב חטאת על כל אחת ואחת, אפי' אם עשאן בהעלם אחד.

שמואל לומד דין זה מ"ומחללה מות יומת" משמע מיתה הרבה, אם אינו ענין למזיד דכבר כתיב "כל העושה בו מלאכה יומת", תנהו ענין לשוגג, ויומת היינו בממונן.

ורבי נתן לומד מדכתיב "אלה הדברים", "דברים אחת", ה' ד"הדברים" עוד שתיים, "אלה" בגימטריה זה עוד לו', הרי ל"ט מלאכות, (ונ"מ בדרשה זו שכל הל"ט הם מלאכות, אע"פ שיש מהם שאינם מלאכות חשובות. תוד"ה יכול. עוד כתבו התוס' שלפי הה"א לא היה חייב חטאת אלא בעבור על כל הל"ט מלאכות יחד), ומדכתיב "בחירוש ובקציר תשבות" אפשר ללמוד אם לא היה כתוב "לא תבערו", לחייב שתיים רק על חירשה וקצירה, ואין ללמוד שאר מלאכות משום דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמוד על עצמו יצא אלא ללמוד על הכלל כולו יצא, דכלל בלא תעשה ופרט בעשה אין דנים אותו בכלל ופרט, א מני חירש וקציר הוא ב' כתובין הבאין כאחד ואין מלמדיו. רש"י. והתוס' ד"ה (ועל) חולקים על התירוק הראשון, וחילוק חטאות בשאר מלאכות נלמדות מ"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", הבערה בכלל היתה, ויצאה כדי להקיש ולומר שכמו שהבערה היא אב מלאכה וחייבים עליה חטאת, ה"ה בשאר אבות מלאכות, דהבערה חלק יצאה. ומ"בחירוש ובקציר תשבות" לומד רבי עקיבא תוספת שביעית, ורבי ישמעאל לומד שקציר העומר דוחה שבת. וכתבו התוס' ד"ה (ועל) ש"לא תבערו" ו"בחירוש ובקציר תשבות" לא הו' ג' כתובין הבאים כאחד, כיון שפסוק אחד הוא לאו והשני הוא עשה.

ורבי יוסי לומד חילוק מלאכות מדכתיב "ועשה מאחת מהנה", "אחת" כגון שכתב שמעון, ו"מאחת" כגון שכתב אנתיות שם מתיבת שמעון (נקט הכי משום שזה לשון המשנה בהכותב לרבי יהודה, אבל לרבי יוסי חייב אף בשריטה אחת על שני נסרים, או על שני שריטות בנסר אחד. תוד"ה שם), "הנה" אבות, "מהנה" תולדות כלומר היוצאות מן האבות, אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות שהוא מחלל שכתב אחת וחייב הרבה חטאות, הנה שהיא אחת שגגת שבת וזדון מלאכות שהוא עושה הרבה מלאכות וחייב חטאת אחת. ושמואל לא יליף מהבערה, דס"ל כרבי יוסי דהבערה ללאו יצאה, ולא יליף מ"ועשה מאחת מהנה" דלא משמע ליה אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת.

ע. העלם שבת ומלאכות - אם לא ידע שהיום שבת וגם לא ידע שהמלאכות אסורות, (לרש"י איירי שיועד עיקר שבת, אבל שכח שמלאכות אלו אסורות, ולתוס' ד"ה העלם) איירי שאם זכירו לו הוא יזכר, ושוכח עיקר שבת היינו ענין תינוק שנשבה). רב נחמן סבר לחייבו אחת משום שנעלם ממנו שהיום שבת. ורבא שואל שהרי נעלם ממנו גם שמלאכות אלו אסורות. ולכן אמר רב אשי שהדבר תלוי מחמת מה פרש אותו אדם מהמלאכה ובא להביא קרבן (לרש"י) הנה מה אמרו לו, והקשו התוס' ד"ה (חזין) דשמוא אם היו אומרים לו את הדבר השני גם היה פורש, ולכן ביארו שהכונה מה הוא אומר שמספיק שהיו אומרים לו רק דבר זה והוא היה פורש). ורבינא שואל שהרי בשביל לפרוש צריך לדעת גם שזה שבת וגם שזו מלאכה האסורה בשבת דא"כ למה הווקע לומר לו שחייב שבת. אלא אין נ"מ מחמת מה פרש ובכל גוונא חייב אחת. ולפי זה הא דנתן שיש אע"פ שכל המלאכות בהעלם אחד חייב ל"ט חטאות, קאי כר"י"ח ואיירי בשגג כרת והזיד בלאו, או כר"ל וכגון שידע לשבת בתחומין וכר"ע.

ניתן לקבל סיכומים חודשיים על הדף היומי, וכן על משנה ברורה לפי סדר מבחני דרשו, במייל A0527692282@gmail.com או בנקודות התפצה.

בס"ד הושלמה מלאכת כתיבת סיכומי "תמצית הש"ס" על כל הש"ס. (ברכות ומועד, נשים, נזיקין, קדשים ונה). ניתן לרכוש חוברות אלו בחנויות הספרים, או במשלוח הביתה, במחיר 90 ₪ לארבעת החלקים כולל משלוח. להזמנות ניתן להתקשר ל-0537125663, לנקודות המכירה יש להתקשר ל-0732789669.

"לדעת"

מבחן שבועי – בדף היומי

א"ת ר' זמך ז"ר יוסף יום 216 ז"ל

שבת אמור~ שבת נ"ח-ס"ד ~מבחן מס' 18

פרטי הצטרפות:

1. מטרת המבחן לעידוד חזרה שבועית על הגמרא או על סיכום, והשאלות מותאמות לכך.
2. יש להתקשר לטלפון 073-7289669 ולהירשם במערכת, ולאחר מכן להזין את התשובות.
3. ניתן לענות תשובות בטלפון עד יום שני בשעה: 04: 59. וכן ברישום במייל a0527692282@gmail.com.
4. המבחן מיועד ללומדי הדף היומי בלבד. המבחן הינו על גמ' רש"י, ויש לענות בגמרות סגורות.
5. מענה נכון על 8 מתוך 10 השאלות מצרף להגרלה. לחוזרים על הגמ' או הסיכום מספיק 7 שאלות.
6. ההגרלה ע"י רבני האירגון, בחורים שזוכים יקבלו סך 300 ₪. – ניתן לשמוע שמות הזוכים בשלוחה 5.
7. לפרטים ולתרומות בטל' 050-4172898 בין 22-21.15 בערב.
8. מדי חודש, **הגרלה נוספת לכלל** הנבחרים (3 זכיות ע"ס 150 ₪ כ"א) לעושים 3 מתוך 4 מבחנים.
9. ניתן להשיג את המבחן ואת סיכומי התמצית בק"י הפצה (שלוחה 4), בפקס 15389285851 או במייל לעיל.
10. **חדש!! מדור "לדעת חכמה" - 4 שאלות נוספות להעמקת החזרה.** הזוכה בהגרלה השבועית, באם ענה נכון על 3 מתוך 4 שאלות אלו, יקבל בנוסף לזכייה בנוסח של 200 ₪.

6. לגבי איזה דברים סובר תנא דברייתא (ס"א). שצריך להקדים את הימין?

- א. נעילת הנעלים, רחיצה וסיכה.
- ב. נעילת וחליצת הנעלים, רחיצה וסיכה.
- ג. נעילת וקשירת הנעלים, רחיצה וסיכה.

7. בגד המשמש לסוג אנשים מסוים, האם מותר לאנשים אחרים לצאת בו בשבת?

- א. מותר, ובאיש ואשה אסור לפי עולא.
- ב. פטור אבל אסור.
- ג. מותר בכל גוונא.

8. מה המקור ששני תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה הקב"ה מקשיב להם?

- א. היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני.
- ב. את הברכה אשר תשמעו אל מצוות השם.
- ג. אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע.

9. מה ביאור הפסוק שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך?

- א. דברים אלו הם דברי היצר הרע ואין לעשות כן.
- ב. שילמד בשמחה ובטוב לבב.
- ג. שני הביאורים הנ"ל הם מחלוקת בגמרא.

10. במה טומאת שרץ יותר חמורה מטומאת מת (ס"ד)?

- א. ששרץ מטמא בכעדשה.
- ב. שהשרצים מצויים יותר מן המתים.
- ג. שכיון ששרץ אינו מטמא באהל אין נוהרים בו כל כך.

1. האם מותר לעבד לצאת עם זוג?

- א. זוג שבצוארו אסור, ושכסותו מותר בכל גוונא.
- ב. זוג שבצוארו אסור, ושכסותו מותר אם ארגו מומחה.
- ג. זוג שבצוארו מותר אם ארגו מומחה, ושכסותו מותר בכל גוונא.

2. זוג של תינוק העשוי להשמעת קול, האם הוא מקבל טומאה?

- א. דווקא ביש לו עינבל הוא מקבל טומאה.
- ב. אף בהיה לו עינבל וניטל הוא מקבל טומאה.
- ג. אף באין לו עינבל הוא מקבל טומאה.

3. דבר שהיה כלי ונשבר, והוא ראוי למלאכה אחרת שאינה מעין מלאכתו הראשונה, האם הוא מקבל טומאה?

- א. מקבל טומאה לכו"ע.
- ב. אינו מקבל טומאה לכו"ע.
- ג. מחלוקת.

4. למה לא אסרו יציאה בסנדל המסומר ביום חול?

- א. מפני שבחול אין אסור טלטול.
- ב. מפני שזו גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.
- ג. מפני שהמועשה היה בשבת.

5. האם מותר לטלטל בבית סנדל המסומר לצורך גופו?

- א. אסור, שמא יבוא לנועלו.
- ב. מותר, כיון שיש עליו תורת כלי.
- ג. מחלוקת.

"האיש שנותן ליבו תמיד לחזור על למודו, לבד שבזה מצליח ומשתמר תורתו, -ניכר בזה חביבותו לתורה" (תורת הבית פ"ו).

ההגרלה השבוע על משחקי פליימוביל

בשווי 500 ₪

ב"בית המשחקים"

מדור "לדעת חכמה"

1. אשה שיצאה בטבעת שיש עליה חותם, האם היא חייבת חטאת (לרבי זירא)?
 - א. תלוי במחלוקת אם העיקר זה הטבעת או החותם..
 - ב. לכו"ע אינה חטאת, כיון שזה תכשיט לאשה.
 - ג. אם החותם מאלמוג חייבת חטאת, ואם הוא ממתכת אינה חייבת חטאת.
2. אדם שכתב ג' קמיעות שהועילו לאדם אחד לג' מיני חולי, מה נעשה מומחה?
 - א. הקמיע נעשה מומחה והאדם לא.
 - ב. הקמיע לא נעשה מומחה, ורב פפא מסתפק מה דין האדם.
 - ג. הקמיע נעשה מומחה, ורב פפא מסתפק מה דין האדם.
3. מה הדין באשה שהוציאה צלוחית של שמן אפרסמון (פלייטון)?
 - א. לר"מ חייבת חטאת אם אין בה שמן, ור"א פוטר בכל גוונא.
 - ב. לר"מ חייבת חטאת, ורבי אלעזר פוטר אם יש בה שמן.
 - ג. לר"מ חייבת חטאת, ורבי אלעזר פוטר אף אם אין בה שמן.
4. האם מותר לצאת עם שן של אדם שנתנה כשן תותבת (רש"י)?
 - א. רבי מתיר והכמים אוסרים.
 - ב. אסור לכו"ע.
 - ג. מותר לכו"ע.

צא מן התיבה

א. כבר כתבנו (בגיליון 232) שהגדרת מצבינו, כנתונים בתיבת נח שמגינה מן המבול של דבר שמשותלל בעולם, שמבואר בחז"ל שהאופן שנח ניצל מן המבול, לא היה מחמת ההגנה הפיזית של מכסה התיבה, אלא בזכות כל החסד העצום שעשה נח עם החיות והבהמות שבתיבה, כדאי בב"ר (נח לג,א): עהפ"ם "ויזכור אלהים את נח", מזה זכירה נזכר לו, שזן ופירנס אותם כל י"ב חודש בתיבה, ע"כ. ויש בחז"ל, ששאל אברהם אבינו ע"ה את שם בן נח איך נצלתם אתם ממי המבול ומחרון אף הגדול שהיה בעולם וענה לו: בזכות שרחמנו על העוף והבהמה והחיה, אשר כל ימי המבול עסקנו בצרכם להספיק לכל אחד ואחד בזמנו, בזכות זה רחם עלינו ה'. ומאז קיבל על עצמו אברהם לאחוז בעמוד החסד ופתח אהלו לכלל יעווי"ש.

אבל כעת נראה להשתמש בעוד השוואה למצבו של נח בשעת יציאתו מהתיבה, שהנה אחר שהפסיק המבול ויבשה הארץ, בכל זאת התעכב נח ולא יצא מן התיבה, עד שקיבל רשות מהקב"ה, וז"ל המדרש (בובר): "כשנכנס לתיבה ברשותו של הקב"ה נכנס, שנאמר "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה", כיון שיבשה הארץ ונחה התיבה, שנא' "ותנח התיבה" וגו', אמרו לו בניו: נצא מכאן, אמר להם: חס ושלום, ברשותו של הקב"ה נכנסנו, וברשותו אנו יוצאים, כיון ששמע הקב"ה כך, מיד "וידבר אלהים אל נח לאמר, צא מן התיבה" (בראשית ח טו,טז), לכך נאמר "אני פי מלך שמור" וגו' (קהלת ח ב). עכ"ל.

וכן אי' בקהלת רבה (ג,א) "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים", זמן היה לו לנח לבוא אל התיבה, שנאמר "בא אתה אל התיבה". וזמן היה לו שיצא משם, שנאמר (בראשית ח, טז) "צא אתה וגו'". וכתב המוהר"ל: "זמן היה לנח שיצא מן התיבה, ולא תאמר כי כשנגמר העונש, יצא מן התיבה. דבר זה אינו, כי יציאתו מהתיבה הוא קיום העולם וישוב שלו, ואין ראוי שיהיה ישוב העולם במקרה.

דברי חז"ל אלו עושים מהפך בחשיבה, אין כזה דבר שאדם סתם נתקע באיזה מקום, אין כזה דבר שאדם נפל לאיזה מצב תקוע, הכל הוא על פי ציווי של מלך, מונח בזה שליחות, ממילא אין אדם רשאי להפקיע מן המצב הזה ללא פקודה חדשה שמישנה את המצב הקודם.

ב. כך כתב השפת אמת אודות יוסף הצדיק, שהרי אחר שהגיע לרום תפקידו בבית פוטיפר, היו לו הסכונות וכוח שלטון, ויכל לעשות כמה תחבולות לברוח בחזרה

לאביו, שחיכה לו בכליון עיניים בארץ כנען וחרד לגורלו, ובכל זאת נשאר יוסף במצבו, כי ידע שיש כאן שליחות. הוא אינו תקוע במצב מקרי תקוע בגלל אחים בוגדניים, אלא ממלא תפקיד אלקי עלום, שהציב לו אתגר מסויים כזה, ותפקידו עכשיו לא לחשוב איך לברוח מן המצב, או לשנותו, אלא איך להתרומם בו, להיות יותר 'עבד השם'.

וחשבתי לדרוש, שבוזה תיקן נח את מה שתפסו עליו חז"ל שבעת הכניסה לתיבה היה חלש באמונתו, כדכתי' "ויבא נח... אל התיבה מפני מי המבול" ופירש רש"י: אף נח מקטני אמונה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו הים (ומקורו מחז"ל בב"ר לבו), אבל עתה בעת יציאתו מן התיבה כשלא שמע לבניו ולא הסכים לצאת עד שיורוהו ה', כתיב: "ויסר נח את מ'כסה ה'תיבה" ר"ת אמונ"ה, לרמוז שכבר תיקן את קלישת האמונה שהיה בו, וחזר לסמוך בשלימות על ה'.

ג. כך אנו, איננו 'תקועים' במצב, איננו 'סגורים' מחמת איזה נגיף שעושה שמות בכל העולם, אנחנו ב"שליחות" אלקית! אנחנו ממלאים עתה את רצון ה' באופן מסויים, ובדרך שמנחים אותנו משמים! אנחנו מציינים להוראה מגובה, ממלאים פקודה אלקית שמיימית שהורתה לנו להיכנס למסלול חיים בתוך תיבת נח בייתית, לא רק כדי להינצל מהמבול של דבר שמטביע את העולם, אלא כדי לעשות את רצון ה', בחסד ותפילה ובתורה, המיוחדים למצב של שהייה ממושכת בבית, עם כל המשתמע מכך.

וכן עתה לעת יציאתנו מהתיבה הבייתית, איננו יוצאים כשהממשלה מאפשרת לצאת... איננו ממהרים לשוטט ברחובות כשהמשטרה מתירה לעשות זאת... כי אף אם בחסד ה' זכינו, וכבר יבשה הארץ, וניצלנו מהסכנה הרבה שריחפה עלינו, מ"מ מצפים אנו להוראת ה': "אני את פי מלך שמור"! כי נכנסו לתיבה ע"פ הוראת ה', וכך יציאתנו תהיה רק ברשותו של ה'! ומהיכן אנו יודעים את רצון ה'? בוודאי כמו בכל ענין, אך ורק מפי גדולי הדור שליט"א ששתלן הי"ת ברחמיו הגדולים עלינו, כדי שיורו לנו מה נכון וראוי לנהוג על פי תורה, ורק אז נדע שכבר נשלם התפקיד, ויכולים לשוב אנו למסלול חיים רגיל, ובכך אנו מחזקים את האמונ"ה, שכה נצרכת בשעות גורליות אלו.

הלוח היהודי מתקדם, וממשיך להביא אותנו לחג מתן תורה. בין נבין, שהתפקיד המרכזי כעת, להמשיך ביתר שאת את ההכנה לקבל את התורה. לא עת מנוחה עתה! לא עת פגרה! רק המשך התפקיד בראש מעיינינו, לזכות לצרף את פסח לשבועות, ולהגיע לקבלת תורה מאהבה.

לקראת החזרה לשיגרה

א. אי אפשר, ולא שייך, לחזור לשיגרה כאילו לא קרה כלום, מוכרחים להפיק את מקסימום התובנות שנוכל להפיק, מהמצב בו היינו נתונים בכל התקופה האחרונה.

ראשית, בתחום לשון הרע ודיבורים אסורים, הקושי של מי שנכשל בזה, שלטענתו הוא לא מסוגל שלא להיות בכל המפגשים המעניינים של החברים הטובים, שם יושבים ביחד ומפטמים על כל העולם, ואם הוא לא מופיע, אז הוא מרגיש מוחץ לעניינים, וכל שניה חושב מי יודע מה אני מפסיד שאני לא יושב שם... אז הנה חודש וחצי אנשים היו מנותקים מכל העולם, ספונים בביתם, ולא הפסידו כלום... אז אפשר גם בלי מפגשים אסורים.

שנית, בתחום הרכש והקניינות, אין בית שלא הרגיש איך שנושא הקניות הצטמצם באופן ניכר, בכל תקופה זו נאלצנו לחשוב פעמיים ושלוש לפני כל יציאה אל חנות הזומה באנשים שאפשר להידבק מהם חלילה, ולא קנינו אלא את ההכרח הנצרך באמת, וזולת כל החיסרון הכספי שמונח בזה, יש בזה צורה נכונה של חיים, שכל דבר שקונים ללא צורך חיוני, הוא בעצם איבוד כסף, נהנתנות והליכה אחרי תאוות העולם הזה, ופעם הח"ח התארח אצל תלמיד וראה טפטים על הקירות, אמר דפי גמי אני רואה שדבוק כאן על הקירות... כי בשביל לקנות טפטים צריך כסף, ובשביל להשיג כסף, צריך לסגור את הגמי...

שלישית, כמה חשבו שבלתי אפשרי לפתוח גמרא בבית, אז הנה כורח המציאות הכריח אותנו למצוא פינוק בבית שאפשר ללמוד שם ולנצל את הזמן, אז גם כאשר נחזור לבתי המדרש, לא נשכח להספיג את קירות הבית בקול התורה הקדו, כי קורות ביתו של אדם מעידים עליו לעתיד לבא, מה עשה בין כתלי הבית, ומה שמעו בביתו, ומי יודע איזה חיזוק זה נוסך בילדים הרכים, כשרואים את אבא שלהם יושב ליד הדף גמרא ומתענג על תורת ה' ברגש, ותמונה אחת כזאת שווה אלף דרשות ומאמרים.

ב. בנוגע לבחורים היקרים, ג"כ יש כמה תובנות שטוב אם יפיקו מהמצב שעבר עלינו, ראשית, כל בחור ששכל לו בקדקדו, וטיפי טיפה של מידות בליבו, נהג בזהירות בכל התקופה הזאת, בכבוד אחיו ואחיינותו, ובכבוד הוריו, עזר יותר בבית, והשתדל לחלוק את המטלות הבייתיות ביחד עם שאר בני הבית, אז גם כשהוא יפרח בחזרה אל חבריו ופינתו בבית המדרש, אסור לשכוח את ההתנהגות הנאותה הראויה לבן תורה, כדי שיתקדש שמו של הי"ת ויאמרו ראו פלוני למד תורה כמה נאים ומתוקנים דרכיו.

ובעיקר בנושא של טיולי בין הזמנים, הרי יש בחורים שלא יכולים לדמיין לעצמם את בין הזמנים של פסח בלי להסתובב בצפון, הם יכולים להבטיח לעצמם שזה הכרח

חיוני לבריאות הנפש והרוח שלהם, ושכלי זה אין מה לדבר וכו', ואם תשאל אותם למה לפי חמש עשרה שנה אף בחור לא חשב ככה, הם יגידו שנשתנו הדורות והיום כבר אי אפשר בלי זה, אז הנה היה בין הזמנים מסוג שונה, במנוחה נעימה בחיק המשפחה, והשמים לא נפלו, ואפי' כבר התחיל הזמן בלי עזרים חיצוניים, ובכל זאת לומדים ומתעלים, אז הנה אפשר גם בלי להסתובב בכל הצפון...

ומי מדבר על ה"סיגריות", יש בחורים שמרוב הרגל והתמכרות לניקוטין, הם מוכנים להבטיח שבלי סיגריות אין להם חיים, אבל הרבה מהם בתקופה זו, שהחניויות היו סגורות, ושהיו ספונים בביתם בלי יכולת ליצאת ולעשן, ירדו במינון היומי או הפסיקו לגמרי מכל הרגל העישון, אז נכון שהסיבה העיקרית שהצליחו להפסיק מפני שהתנתקו קצת מהחברה הסוחפת... אבל למה לא לקחת את ההזדמנות פז הזאת, ובאמת להפסיק עם זה...

ג. גם ביחס לענייני הכלל והרגלי הציבור, יש הרבה מה להתעורר ממה שהורגלו על כורחנו בכל התקופה הזאת, בחתונות בר מצוות ובריתות... מי אומר שצריך לבזבז הון עתק על אולמות מפוארים, ומוזמנים רבים, וכי לא ראינו כמה אירועים יכולים להיות משמחים ויפים דווקא בחיק משפחה קרובה, ובצורה ספונטנית, כאשר השמחה עולה ופורצת ממצעמקי הלב, וכולם מתאחדים בשמחת יקירם.

ובנוגע להרגלי הפלאפונים, יש הרבה אנשים שיכולים להבטיח שאי אפשר בלי פלאפון צמוד, אז הנה עכשיו בגלל כל הלמידה מרחוק, ומעבר המוסדות לשיעורים דרך הטלפון, נוצר מצב שבני המשפחה עושים תורניות על המכשירים השונים, וכמעט שלא יתכן מצב שמכשיר נשאר ללא שימוש, א"כ קלטנו פתאם שאפשרי ללכת ד' אמות ללא פלאפון בכיס, אז אולי כדאי לאמץ את זה...

ד. ובנוגע לעם ישראל כולו, כולנו תפילה לבורא עולם שכולם יתעוררו לאהבתו יתב' וישבו אליו בלבב שלם, כשראו כולם איך שהקב"ה שולט בכל הפרנסה העולמית ובכל פרט קטן וגדול, הלוואי יתחזקו כולם לשוב אל ה'.

ובפרט בתחום הפעלת התחבורה הציבורית בשבת, נקווה מאד שראשי העיריות יפנימו את הצעקה האלקית, שהרי הגזירה הראשונה שהיתה בפרוץ הנגיף בארץ היה ביטול התחבורה הציבורית מיום חמישי בלילה, כדי שגם אחרוני הנהגים יספיק להכין את שבתו כראוי, והנה מי שלב יהודי פועם בו, מיד התעורר להבין את הרמז שנשלח אלינו מן שמיא לעורר אותנו על מנת להסיר חרפה זו מעלינו, והלוואי ויפנימו זאת הגורמים האחראים שלא לשוב לכיסלם עוד, ולהשאיר את הרחוב היהודי באווירה של שבת, ובהפסקת חילולה בפרהסיא... ויה"ר, שאכן נוכל לשוב לסדר עולמי מתוקן, ברוח וגשם.

לקראת החזרה לבתי הכנסת

א. כמה סייעתא דשמיא מונח בעצם מה שכבר דנים על חזרה לשגרה, הרי זה מראה לנו איזה גילויי אהבה עצומים מגלה לנו ה"ת, אם אך נשווה את מצבינו אל מול מצב מדינות העולם נוכח מבולו של דבר שכיילה בהם ואיבד מהם אלפים ורבבות. ואף שהלב כואב ודואב בלי גבול על נפשות יקרות וראשי משפחות, שנלקחו מעימנו בעת האחרונה, מ"מ א"א שלא להתפעם מצד שני מכל החסד העצום שמתחסד עימנו הבורא, בכל התקופה הזו.

אולם רגע לפני שאנו עומדים לשוב לבתי הכנסת ברוב עם ובמקהילות בצוותא חדא, שומא עלינו לבדוק את האופן הנכון והראוי לחזרה לבתי מקדש מעט, כדי שיצא משהו "הלכה למעשה", מכל הטלטלה העולמית הזאת.

ב. הנה בגמ' במגילה (כטא) איתא "ואהי להם למקדש מעט", אמר רבי יצחק, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. ורבי אלעזר אמר, זה בית רבינו שבבבל. כלומר בתי כנסיות ומדרשות, והישיבות שהם "בית רבינו", הם נחשבים בגלות לבתי מקדש מעט. וכבר אמר הגר"ש פינקוס זצוק"ל ש"מעט" אין הכוונה שהם חלק זעיר מבית מקדש, אלא כל מה שיש בבית מקדש נתכוון לתוך בתי הכנסיות ובתי מדרשות, והביא דוגמא מ"נגן" קטן שניתן לשמוע בו שירים ומנגינות כמו במערכת עם רמקולים ענקיים, כי אין הפשט שה"נגן" הוא חלקיק מתוך מערכת סטראופונית ענקית, אלא כל מה שיש במערכת הגדולה שיכול להרקיד אולם שלם, נמצא בקטן בתוכי ה"נגן" הקטנטן, וכך בבית כנסת מונח כל סדרי הקדושה ופרטי השראת השכינה שהיו בביהמ"ק, כשהיה בנוי על מכונו.

ועוד שם דרש רבא, מאי דכתיב "ה' מעון אתה היית לנו" אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. אמר אביי, מריש הוא גריסנא בביתא ומצלינא בבי כנשתא, כיון דשמעית להא דקאמר דוד "ה' אהבתי מעון ביתך" הואי גריסנא בבי כנישתא. ע"כ. הנה לנו גודל ההפסד שהיה לנו עד עתה בהעדר בתי מדרשות ללמוד בהם, כי הפסדנו את "מעון ביתו" של הבורא עולם, ובמדרש איתא עהפ"ס "האלף לך שלמה ומאתיים לנוטרים את פריו" שהלומד בבית המדרש שכרו פי חמש (!) מהלומד בבית, ובאמת שאין בזה כ"כ חידוש, כי ניתן לראות בחוש שה'שקיעות' של הבית מדרש הוא באמת פי חמש מה'שקיעות' בבית.

ג. אח"כ אומרת הגמ' שם: "תניא, רבי אלעזר הקפר אומר, עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנא" "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא", והלא דברים ק"ו, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה (שרצו שתניתן עליהם תורה) נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין

ומרביצין בהן תורה, על אחת כמה וכמה. ע"כ. ויש שם גילוי פלאי במהרש"א, וז"ל: עתידים בתי כנסיות כו' שיקבעו בא"י כו'. על דרך זה יש לכון במזמור "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך" גו' - זה המזמור בגלות נאמר, ששמחתי באומרים לי בית ה' נלך, שהוא בית הכנסת, כאילו עומדות היו רגלינו בבית המקדש בירושלים, ולכך שמחתי בהליכתי לבית הכנסת כאילו באתי למקדש". דהיינו, דוד המלך שמח כמה שמתאפשר לו ללכת לבית הכנסת, כמו שמתאפשר לו ללכת לבית המקדש ממש.

וממשיך המהרש"א לבאר: "לפי שירושלים הבנויה כעיר שחבורה גו', רצונו לומר על פי שאמרו במדרש: "לעתיד יהיה בית המקדש גדול כירושלים שבעוה"ז, וירושלים יהיה גדול ככל ארץ ישראל" וע"ז אמר מה טעם יהיה בית המקדש לעתיד כל כך גדול, לפי שבירושלים הבנויה לעתיד יהיה חבורה לה למקדש יהדיו כל מקומות של בתי הכנסיות שהיו בעוה"ז, ונמצא עתה בגלות שאני עומד בבית הכנסת הרי הוא מקום המקדש גופא דלעתיד.

ועד"ז אמרו פ"ק דברכות תפלתם לא נאמר אלא בבית תפלתי, שהקב"ה מתפלל שם כמ"ש בברכות ששמע רבי ישמעאל כה"ג שהיה הקב"ה מתפלל, יהי רצון מלפני שייכבשו רחמי כו' ומסיים ושמחתים בבית תפלתי דהיינו בבית המקדש שייבנה לעתיד באר"י, דבעוה"ז בגלות הוא יקרא לכל העמים, דהיינו בתי כנסיות שבכל ארץ העמים שיקבעו לעתיד באר"י מחובר לבית המקדש, עכ"ל.

ד. כמה מפעיימים ומרגשים דברי המהרש"א הללו, כי מי יכול לתאר לעצמו איך שבית הכנסת שלו הולך ונהיה משובץ בבית המקדש דלעתיד, ובודאי הצירוף של כל בית הכנסת לבית המקדש דלעתיד יהיה כפי דרגת חשיבותו, כי כמה שזוהרו יותר בכבוד בית הכנסת הזה, בשמירה על דיני ביהכנ"ס לבלי לשוחח בו דברים בטלים, ובהליכה בו ברגש - כדכתי' "בבית אלקים נהלך ברגש" ובאימה - כדכתי' "אשתחוהו אל היכל קדשך ביראתך", ובשמירה על נקיונו וכבודו כדכתי' "כבדו את ה' באורים", כך הוא יצורף לחלקים יותר קדושים בביהמ"ק דלעתיד.

נוכל להציע הצעה יפה, שבכל קהילה יערכו "אירוע" לפני החזרה לבית הכנסת, כדי שלא נחזור לבית הכנסת כבדרך אגב, כאילו לא קרה כלום, ובאירוע ידרשו רבני הקהילה על חשיבותו וכבודו של בית הכנסת, וידונו בו ב"תקנות חדשות" שמקבלים על עצמם בני הקהילה, וכך נוכל לקיים מצות תשובה כהלכתה, שלא יאמר חלילה הקב"ה "לשוא הכיתי בניכם". ובוודאי לפי הערך ורחישת הכבוד שאנו רוחשים לבית הכנסת, כך אנו זוכים שתתקבל דרכו התפילה ביותר, וכך נגדיל את ערכו כדי שיוכל להצטרף בביהמ"ק דלעתיד, לקדש קדשים ממש.

במערות צורים שעמדת, שם קנית...

קושי צער מערה, לכן זכית לכל הודך והדרך, כי זהו גופא הדרך לזכות לדרגות בתורה, ע"י שעמלים ומשברים את הגוף על התורה הקדו, וכך מי שבתוככי המערה הבייתית ימשיך להגות בתורה, למרות אותו "צער מערה" ששרוי בו, הרי שדווקא ע"י זה הוא יזכה לקנות הודו והדרו בתורה.

ג. ויש לעמוד על דקדוק הלשון "במערות צורים" לשון רבים, שהרי היה ראוי יותר לומר ב"מערת" צורים, אחת! ובספרו של הגריא"ז מרגליות זצוק"ל לפיוט "בר יוחאי" עמד בזה, ופירש בב' אופנים, באופן ראשון, שבתחילה ישבו י"ב שנה ויצאו משם, ואח"כ יצאה בת קול ואמרה חזרו למערתכם, וחזרו וישבו שם עוד י"ב חודש, והיה קשה להם י"ב חדשים אלו יותר מכל הי"ב שנים הראשונים שישבו במערה, עד שאמרו על י"ב חדשים אלו שזה כמשפט רשעים בגיהנם י"ב חדש, לכן זה נחשב כאילו היו בב' מערות שונות, בפעם הראשונה והשנייה.

עוד פירש, שרשב"י היה ניצוץ מנשמת משה רבינו, ועל משה רבינו נאמר "ושמתוך בנקרת הצור" ותרגמו במערת טנרא, ובפסחים (נד) איתא שמערה זו היא אחת מעשרה דברים שנבראו בער"ש בין השמשות, וכ"כ הרד"ק (מלכים א' י"ט, ב): "מערה היתה בהר סיני ועליה נא' ושמתוך בנקרת הצור, כמו שתרגם אונקלוס במערת מינרא" עכ"ל. ושם נתגלו למשה כל י"ג מדות הרחמים.

ומעתה יובן שזה היה השורש ל"ג שנות עמידתו של רשב"י במערה, שבהיותו ניצוץ נשמת משה רבינו, אמר אחר צאתו מהמערה שראה שם בעיניו את י"ג מידות של הרחמים מגולפים לפניו ומאירים כאבוקות (נשא קלב, ב), נמצא שרשב"י עצמו הוא שעמד ונתעלה במערות צורים ב' פעמים, ושפיר פייט ר' שמעון לביא "במערות" צורים.

ומתאר שם איך ביום ה' כ' אייר שנת שב"ת, זכה להיות בכפר פקיעין, ולראות שם בעיניו את אילני החרובין הפלאיים גדלים על שפת המערה, וגם את המעיין הגדול היוצא מן המערה כנחל שוטף המשקה את כל הכפר, והמקום ההוא היה מקודם מדבר שמם ממש, ועכשיו הוא כפר פורה נפלא ע"י המעיין השוטף מהמערה, ושתה מן המים והן מתוקים מאד, אשרינו וטוב חלקינו שזכינו לראות מקום קדוש זה שממש יצא אורה לכל העולמות. (וכיום נותרו רק שאריות מן המעיין למטה בכפר, אבל ניתן לראות שם גזעי חרוב אימתניים, בהיקף ועובי לא מצויים).

אשרי מי שיזכה, להבין את גודל ההזדמנות שבמצבינו השתא, להפיק את שלל המעלות שבהיטמנות במערה הבייתית, ובכך לקנות הודו והדרו, ולזכות לבחינת דרגת גילוי אליהו, בחיבור עמוק ונפלא לגמרא, ולתורה הקדו, והלא כך העידונו חז"ל: "אחד בצער כמאה שלא בצער", וכמותם נפסק בשמים, וכמה הכנה לשבועות מונח בזה.

א. חז"ל דורשים את הפס' בישעיה (ב) "ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווו" שבעת שיבא משיח יהיה כזה פחד ואימה בעולם מה' יתב' עד שכולם יברחו למערות ויתחבאו שם, וז"ל חז"ל במדרש הנעלם (זו"ח סוף בלק): "וההוא יומא דיפוק (משיח) יזדעזע כל עלמא דיחשבו כל בני עלמא דימותון, ועל ההוא יומא כתי' (ישעיה ב): "ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה'" דא שכנתא דתירום מההוא זימנא ואילך ומשיח בהדה, "ומהדר גאווו" דא משיח, "בקומו לערוץ הארץ", כדין ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ וגו' (שם יא) דא בשתינ שנין דאלף שתינתא, ויהכון לבתר דיעביד לון קב"ה כמה נסין... (אגב, ענין מה שצויין שישים שנין, באלף השישי, מישך שייכי לשנה זו ממש, כי אנחנו בכפולה ה- י"ג של שישים שנה באלף השישי, י"ג כפול ס', גי' תש"פ).

והנה הברחה העולמית הנוכחית, אל תוככי המערות הבייתיות, והפלת פחד ה' על כל הבריות, הוא מעין חזרה ואימונים למה שיתרחש ביום שיופיע משיח, ואם עד עתה היה נראה לנו קצת מוזר לצייר חזיון כזה, ששבוע מילארדי בני אדם בעולם בורחים למערות בפחד ואימה, עתה זה ממש לא בעיה לצייר זאת, כי אם מפני נגיפון זעיר מקטני חיילותיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה ברח כל העולם, וגם אל הבית פנימה, והגיף דלותיו וחלונותיו, מה יהיה א"כ, ביום שהשכינה תצא על פני כל הארץ, על אחת כמה, שיפול פחד ואימה נוראים, על כל בני העולם.

ב. והנה כאשר הבית נהפך ל"מערות צורים", אזי חל עלינו גדר של "יושבי מערות", וכמו מאליו נעתקים אנו לסוגיות של בעל ההילולא התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכותו תגן עלינו, שנאלץ להסתתר במשך י"ג שנה עם בנו במערה בפקיעין, ושם סבל "צער מערה" עד שכל גופו נתמלא בקעין ונקעין, אולם דווקא מתוך כך זכה לכל הגילויים העצומים בתורה, ונגלה אליו אליהו הנביא ז"ל.

וכבר כתב המהר"ל בספרו "נצח ישראל" (פכ"ח): "דע שאין ספק, כי יש מקומות בעולם מיוחדים לדבר קדושה אלקית ביותר, ובפרט המערה שהיה רבי שמעון בן יוחאי הקדוש נטמן ראוי לזה, ואין ספק שהיה נגלה אליהו להקדוש רשב"י כמה פעמים במערה, והיה גלוי של אליהו נמצא שם בשכבר, גם עתה נגלה שם אליהו. ואין חלוק בין אם היה נגלה לו במראה, או כך נגלה לו בלא מראה. כי פעמים הרבה היה אליהו מגיד דברים לאחד, ולא ידע האדם מאין באו לו הדברים, והיה נדמה לו כאילו הדברים היה לו מעצמו ואינם אלא דברי אליהו שהגיד לו הדברים".

וזהו שמשוררים על רשב"י "במערות צורים שעמדת שם קנית הודך והדרך" כלומר דווקא בגלל עמידתך בתוך

י"ב אלף זוגים'

א. איתא בגמרא ביבמות (סב,ב): שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, וכו' עכ"ל הגמ'. וצריך להבין: א. מהו הדגש שנים עשר אלף זוגים', ב. מה החסרון בלא נהגו 'כבוד' זה לזה. ג. מדוע הדגישה הגמ' שכ"ד אלף התלמידים "היו לו" לרבי עקיבא, וצ"ב.

ונראה דענין 'זוגים' יתפרש לפמש"כ הבעל הטורים בתרומה עהפ"ס הנאמר בכרובים 'ופניהם איש אל אחיו' - כמו שני הברים שנושאים ונותנים בדברי תורה, עכ"ל. ומתבאר שהאופן לשאת ולתת בד"ת הוא בדווקא בצורה שפניהם איש אל אחיו. וכמו שבי' הכלי יקר שם: ולצאת ידי הבריות היו פניהם איש אל אחיו המורה גם אל השלום הניתן לאוהבי התורה והיו יחדיו תואמים בשלום ורעות, עכ"ל. ולכן הדגישה הגמ' שהיו זוגים ומן הראוי היה שיהיה ביניהם שלום ורעות, שיהיו כדוגמת כרובים.

וביאור מה שלא נהגו כבוד זה לזה, יתפרש נמי עד"ז, דכתב בבעה"ט שם: 'כרובים' בגימטריא 'מראה כבוד', והוא ע"פ המבואר בבמד"ר (ד,יג) שהארון היה כנגד כסא הכבוד של מעלה (וכע"ז אי' בתנחומא ויקהל), ונמצא שצורת כל חברותא צריכה להיות כאילו הם משל לכרובים שע"ג כסא הכבוד, ולכן 'כרובים' גי' 'מראה כבוד' שצריך להיות ניכר אצלם כיצד ת"ח מרבים שלום בעולם, וכיון שלא נהגו כבוד זה בזה איבדו את כל ציור הארון. וזה גדר האבילות עליהם, דקשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו, וכאי' נאבדו מאתנו י"ב אלף בתי מקדשות.

ב. ועתה נראה בזה תוספת דרוש נפלא. דהנה בחגיגה (יג,ב) מקשה הגמ' כתוב אחד אומר שש כנפים שש כנפים לאחד, וכתוב שני אומר וארבעה פנים לאחד וארבעה כנפים לאחת להם, ומתרצת הגמ', לא קשיא כאן בזמן שביהמ"ק קיים כאן בזמן שאין ביהמ"ק קיים כביכול שנתמעטו כנפי החיות, ולדעה אחת בגמ' שם, היינו הכנפיים האמצעיות שבהן אומרות שירה, והגר"א אמר לפ"ז וורט פלאי פלאות, דאי' בחז"ל דעל כ"א מהשש כנפיים היה כתוב מתיבות 'ברוך שם כבוד מלכותך לעולם ועד', ונמצא שאחר החורבן חסרו תיבות 'כבוד מלכותך', וזהו שמבקשים בתפילה 'גלה כבוד מלכותך עלינו...' היינו שיושלמו גם ב' הכנפיים הללו. עכ"ד.

ולדרכינו הנ"ל נראה השלמה נפלאה מדברי הגר"א, די"ל דב' כנפי הכרובים בביהמ"ק היו דוגמא לכנפיים האמצעיות של המלאכים, וכאשר נחרב הבית ונתבטלו הכרובים, נתבטלו ממילא גם כנפי המלאכים הנ"ל, ולכן הכרובים בגימטריא 'מראה הכבוד', כיון שבאלו הכנפיים האמצעיות מתגלה 'כבוד מלכותו' של הקב"ה.

ומה שר"ע העמידן באופן של י"ב זוגי, הוא מפני שכל לימוד תושבע"פ חייב להיות באופן של מלחמה, ובדרך של את זהב בסופה, וכדדרשו חז"ל שאפילו האב ובנו הרב ותלמידו בתחילה נעשים אויבים זה לזה ובסופה נעשים אוהבים זל"ז. ונראה דזהו עומק הוורט של החת"ס ד'מחלוקת' גימטריא 'שלום רב', כיון ששלום קר אינו שלום גמור, דאולי אם יתחילו לדבר יכנסו למלחמה, אבל אחרי שמקושרים ביניהם ואעפ"כ נשארים בשלום ונמנעים מכל מריבה ומפשרים בכל מחלוקת, אז דווקא הוי שלום רב, ולכן לשון הפסוק תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בנייך לימודי ה' ורב שלום בנייך, הרי שנזכר בפסוק תיבות 'רב שלום' שעולה בגימטריא מחלוקת כנ"ל, ובזה גופא מרבין שלום בעולם.

ג. ונראה להשלים הפלא ופלא את הוורט של החת"ס בצירוף הוורט של הגר"א, דהנה נתבאר בתחילת דברינו ע"פ הכלי יקר שב' כנפי הכרובים הם דוגמא לשלום בין התלמידי חכמים, ונתבאר שכנפיים אלו הם כנגד תיבות 'כבוד מלכותך' ונפלא שתיבות 'גלה כבוד מלכותך' עולה בגי' במחלוקת', לומר שהמהלך הוא בדווקא באופן של מחלוקת שמביאה לשלום רב. אבל תלמידי ר"ע נשארו במחלוקת ולא נהגו כבוד זה, היינו שלא נתגלה אצלם גילוי כבוד מלכותו של הקב"ה, לא היה אצלם הנהגת 'ורב שלום בנייך' ולכן חל אצלם חורבן וביטול כנפי החיות.

ויוכן נמי הדגש "היו לו" לר"ע, דאמרו חז"ל כל המלמד את בן חבירו תורה כאי' ילדו, ובפס' נאמ' ורב שלום בנייך שכולם נחשבו בני ר"ע, וכאי' איבד כ"ד אלף בנים רח"ל.

ד. וי"ל עוד דזהו שתיקנו הנוסח: גל"ה כבוד מלכותך עלינו, שהוא כנגד ג"ל בעומר המורה על גילוי דבר שהוא סוד, ולכן הכרובים עמדו בקה"ק שהוא מקום המוצפן, ואילו נהגו כבוד זה בזה היה מתגלה כבוד מלכותו עלינו ע"י גילוי ד"ת מהסתר אל הגלוי, וכשמת ר"ע בטל כבוד התורה שהיה דורש על כל קוץ תילי תילים של הלכות, ולכן עקיבה נרמז בס"ת הפסוק: 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', שידע לגלות את האור הזרוע - אור הגנוז - הבוקע מהארון שעל גביו הכרובים, ומבקשים 'גלה כבוד מלכותך עלינו' שבשביל לגלות את מה שצריך לגלות, בעיני כבוד מלכותך, שזהו עבודת ר"ע בגילוי הד"ת לחוץ.

וזהו שמסיים הפסוק 'ולישרי לב שמחה' היינו ל"ב גימטריא כבו"ד, שצריך להיות בבחינת ישרי ל"ב כדי לזכות לגילוי הדברים הגנוזים של תורה לחוץ, ועל כן ימי הספירה הם במנין ל"ב טו"ב כדי להגיע לבחינת ישרי ל"ב שמחה הנ"ל. ובכל שנה מתקנים ענין זה ע"י עבודת הספירה עד שמגיעים לחג השבועות שבו נתקיים בכלל ישראל 'ויחן שם ישראל כנגד ההר' כאיש אחד בלב אחד.

"תורתו" מגן לנו "היא" מאירת עינינו

יוצא שיום סילוקו הוא זמן לאבילות וצער, ולכן קבעו את ההילולא והשמחה על גילוי תושבע"פ בפטירת רשב"י.

א. ומסיים שם רבי צדוק, דזהו דא' (ירושלמי פ"א דסנהדרין) דר"ע אמר לרשב"י דייך שאני ובוראך מכירים את כוחך, דמבואר שלא היה שום אדם מכיר את כוחו רק הקב"ה ורבי עקיבא שהיה שורש תושבע"פ, ובכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם ליזכות לפי כוחו להשיג קביעת הדברי תורה ביום זה בתורה שבע"פ ולכן קבעוהו למועד, עכ"ל.

ב. ואשר מתבאר מדבריו הנפלאים, שעיקר השמחה של ל"ג בעומר הוא בקביעת הדברי תורה שבע"פ בליבות ישראל, ואדרבה כהקדמה לקבלת התורה שבכתב בשבועות, עומד יום ל"ג בעומר כזמן המיוחד לתפיסת התושבע"פ בלבבות ישראל, שמקבלים אז את ההיכוי תימצוי שיהיו הד"ת נחקקים וקבועים בלב פנימה.

ואין לתמוה היאך יתכן שיהיו הד"ת שבע"פ נקבעים בלב כבר ביום ל"ג בעומר אף שהוא קודם לחג השבועות יום קבלת התורה שבכתב. דכן ראינו אצל כלל ישראל במצרים שהגיעו להשגת תושבע"פ לפני קבלת התורה, דהנה בפסח שני אמרו נושאי ארונו של יוסף למה נגרע, ונתחדשה על ידם פרשה שלימה, ואיתא בספ"ק, דכיון שבפסח שני מתחיל השבוע דהוד שהוא כנגד תושבע"פ כנ"ל, ע"כ ביום זה נתחדשה בחינת תושבע"פ, שהוא חלק בתורה שנתחדש מכוח כלל ישראל. ונמצא דעוד קודם מתן תורה, כבר מתנוצץ האור של התושבע"פ.

ואדרבה חזינן דעיקר הכנתנו ליום מתן תורה, הוא באבילות על תלמידי ר"ע שנפטרו בימים אלו, ועיקר האבילות עליהם הוא באיבוד כל התושבע"פ שהחזיקו כל אלו התלמידים, וכמו שאמר הגר"י אברמסקי זצוק"ל שהם אלו שידעו את התילי תילים של הלכות שדרש ר"ע על כתרי אותיות, ובמותם נסתלקו כל התורות הללו לגנוי מרומים, ונמצא דהכנתנו לתורה הוא בהתאבלות על איבוד חלק נכבד בשורש התושבע"פ שנתגלתה אצל ר"ע, וזה גופא ההכנה שלנו לקראת קבלת תורה שבכתב.

והביאור בזה, דכהקב"ה נתן לנו את התורה שבכתב, לא היה זה בכדי שנקריא את הכתוב שם כעוף המצפצף, אלא כדי שנעמיק בפסוקי התורה ונגלה את כל מעמקיה וצפונותיה, ואת כל ההלכות והדינים שחידשו חז"ל בכל הדורות, שלמולם יש רמז וסמך בתורה שבכתב, וכדברי האור החיים הידועים שזהו עיקר עבודת החכמים שבכל הדורות, למצוא את שורש תושבע"פ בתורה שבכתב, וא"כ מוכרח להיות שיקבע בליבותינו אור תורת רשב"י ור"ע שהם שורש התושבע"פ קודם יום מתן תורה. וא"כ אין ביטוי טוב לשמחת הלב הגואה ועולה ביום מופלא רום מעלה זה, מחזיק בתושבע"פ לכבוד ל"ג בעומר...!!

א. השנה ביומא דהילולא דרשב"י בל"ג בעומר, מן הסתם לא יערכו המדורות המסורתיות שכ"כ מעוררות לשמחה, עלינו להקדיש מעט הכנה כדי לחוש התעוררות לשמחה. וראשית עלינו להבין מה באמת העילה לשמחה בהילולא דיליה, הלא חזינן להיפך דפטירת צדיקים הוא סיבה לצער ותענית, דבז' באדר מתענים חב"א קדישא, וכן בר"ה אב אף שהוא ר"ה יש מתענים בו מפני שהוא יום פטירת אהרן הכהן [כדאי בטוש"ע או"ח סי' תק"פ] ותמוה למה כאן ביום פטירת רשב"י קבעו הילולא גדולה.

ועמד בזה רבי צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל, ותירץ דיש חילוק בין צדיקים שהיו משורש תורה שבכתב כמו משה ואהרן שמיתתם גורמת להפסיק את גילוי התורה שלהם, וצדיקים שנהרגו ע"י המלכות, שמיתתם סיבה לאבילות ולתענית מפני שלא מתו על מטתם, לבין צדיקים שהם משורש תושבע"פ, שאצלם יש סיבה מיוחדת לשמחה דווקא בעת הסתלקותם. וכדאיתא במדרש רבה: "ובעלי אסופות אימתי הם נטיעים דברי תורה באדם בזמן שבעליהן נאספים מהם, כל זמן שרבו קיים..." וכך ביום סילוק רשב"י נקבעו דברי תורתו בלב ישראל תלמידיו.

והנה רשב"י היה תלמידו של ר"ע שורש התושבע"פ, ואמר רשב"י לתלמידיו - שנו מידותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של ר"ע (גיטין סזא), ולכן סילוקו היה בספירת הוד שבהוד, ד'נצח' שבימין הוא בחינת תורה שבכתב כדכתי' מימינו אש דת למו, והוד שבשמאל הוא בחינת תושבע"פ, וא"כ הוד שבהוד הוא דרגת רשב"י שאמר על עצמו שהוא 'תרומה מתרומות' רבי עקיבא. ולכן יום סילוקו הוא יום שמחה שאז נקבע בכל ישראל ד"ת שלו כד' המדרש הנ"ל בזמן שבעליהן נאספים מהן.

ובעצם היו צריכים לקבוע את ההילולא אצל ר"ע עצמו שהוא השורש של תושבע"פ, כדמפורש בסנהדרין (פוא) דסתם מתני' ר"מ, סתם תוספתא רבי נחמיה סתם ספרא רבי יהודה, סתם ספרי ר"ש, וכולהו אליבא דר"ע, ופרש"י ממה שלמדו מר"ע אמרום. ומוסיף ר' צדוק דיש עוד רמז לזה שר"ע הוא השורש, במה שאמרו חז"ל (מנחות כטב) דר"ע היה דורש כתרי אותיות, ואי בתנחומא (פר' הוקת) דדברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחבריו וזהו שכתב "וכל יקר ראתה עינו", ויקר רומז לתפילין כדאי' במגילה (טזב) ויקר אלו תפילין שבראש, שהם למעלה על ראשו של האדם כמו כתר, והרי דרשו חז"ל על תפילין למען תהיה תורת ה' בפיך א"כ נרמז בתפילין ענין הכתר של תורה שבע"פ דווקא דהכתר הוא שורש לכל דבר, ולכן בעצם אולי היו צריכים לעשות את עיקר ההילולא ביום פטירת ר"ע, אבל מכיון שהוא היה מהרוגי מלכות א"כ

דבר העורך

למה נגרע

כמה חביבים המצוות על כלל ישראל, שאינם מוותרים אפילו על קוצו של יוד, גם בעידן הקורונה, ואין פוטרים עצמם בטענת 'אנוסים אנחנו' שאין יכולים להתפלל בציבור ולקרוא בתורה, אלא מחפשים ומבררים אופנים בטוחים שמועלים לפי ההלכה, בכדי להתפלל במנין דרך מניני המרפסות, ולקיים את קריאת התורה בכמה אופנים שונים נפלאים כמבואר בתוך הגיליון, וכעין מה שכתוב **בפסוק** (במדבר פרק ט פסוק ז) **לְמָה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת קִרְבִּן ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.**

דבר שפתיים אך למותר, עד כמה צריך בימים אלו להרבות בתפילה ובזעקה לפני מלך רם ונישא, 'אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך, אבינו מלכנו מנע מגיפה מנחלתך'. וכמו שאמרו **בגמ'** (שבת לב.): 'לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה', ועוד מצינו **בגמ'** (סנהדרין מד:): 'לעולם יקדים אדם תפילה לצרה'. ואמרו **בגמ'** (בבא קמא דף צב.) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה.

יהי רצון, שהקב"ה ישלח מהרה רפואה שלימה מן השמים לכל חולי ישראל, החולים שיתרפאו והבריאים שלא יחלו, ובקרוב ממש יוצאינו מאפילה לאורה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אמן.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'קריאת התורה בעידן הקורונה'

קריאת התורה

המשר: בגיליון הקודם הרחבנו את היריעה, אודות המציאות כיום שבעקבות 'נגיף הקורונה' אי אפשר להתפלל כסדר הרגיל בבתי כנסיות, וביארנו את אופני הצירוף למנין, לעשרה הראשונים ולמצטרפים אליהם למנין אחרי שכבר יש עשרה במקום אחד, כגון חולה קורונה או מבודד שמצטרף מביתו למנין המתקיים בכניסה לבנין וכדומה. דינים אלו שייכים גם לגבי קריאת התורה, כדין כל דבר שבקדושה שצריך עשרה, לשיטת הסוברים שאפשר לצרף מרפסות יכולים לקרוא בתורה ולברך, ולשיטת הסוברים שאין לומר חזרת הש"ץ במנין המרפסות, כך גם אין לומר ברכות על קריאת התורה.

קריאת התורה: בגיליון הנוכחי נדון בחלק נוסף שנוגע לקריאת התורה, איך לתת עליות כאשר צריכים לשמור מרחק בין הבעל קורא לבין העולה לתורה, שלא ידביקו זה את זה חלילה, האם יכול לעלות ולעמוד ממרחק באופן שאינו רואה את הספר תורה (ומה הדין כאשר רואה על ידי משקפת), האם נכון הדבר שהבעל קורא יקבל את כל העליות, או שעדיף שאותם מתפללים יקבלו כמה עליות. ומה יעשו כאשר במקום הקריאה אין מספיק אנשים שיכולים לעלות לתורה כמנין העליות שיש בקריאה, האם אפשר לתת עליה לעומדים במרפסת מרוחקת. והאם יכול הבעל קורא לקרוא בספר אחד, והעולה בספר אחר?

להלן נביא כמה אפשרויות לקיום קריאת התורה, שנהגו למעשה בארץ ישראל ובגולה, ואת דעת גדולי ופוסקי הדור שליט"א על כל אופן ואופן, האם ראוי לעשות כן או לא, והאם מותר לקיים קריאת התורה כך, או שיש בכך חשש ברכות לבטלה.

בימים כתיקונם במצב של 'לכתחילה', ודאי שישנם גדרים אחרים כיצד לנהוג בהלכות קריאת התורה בלי צירופים דחוקים, וכל הגיליון עוסק בעידן הקורונה שהוא שעת הדחק ומצב של 'בדיעבד' שההכרח לא יגונה, והפוסקים מחפשים צדדי קולות על ידי כל מיני צירופים, כדי שלא יגיעו למצב שלא ישמרו על כללי הזהירות, ושמה יבואו לידי סכנה, או לא יקראו בתורה בכלל.

עסק התורה בעידן הקורונה

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת
ר' מרדכי ב"ר משה ז"ל
נלב"ע ט"ז ניסן תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה.

הוראת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א
פורסם בזיו העמודים' ניסן תש"פ ירחון מס' 79 עמוד עב

איך יקראו בתורה כשצריך להתרחק שתי מטר

לכבוד הרמ"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

על פי ההוראות, מותר להתפלל בחוץ, ויש להתרחק מכל אדם 2 מטר, ונשאלת השאלה איך וקראו בתורה, כאשר העולה עומד סמוך לבעל קורא:

- ו. נאמרו בזה כמה עצות, וברצוני לשאול איזה היא העצה הטובה ביותר.
 - א. להוציא שתי ספרי תורה, ס"ת אחד על הבימה, ויקרא בו הבעל קורא, ס"ת שני על שולחן אחר, ושם יקרא העולה בלחש.
 - ב. במצב כזה לוותר על קריאה בספר תורה או לא.
 - ג. ימינו מערב שבת את העולים לתורה, וכל אחד יקרא בעצמו את הקריאה שלו, או שששה עולים יקראו כל אחד שלשה פסוקים, וה'בעל קורא' יעלה לשביעי, ויקרא את רוב הפרשה.

תשובה

כל העצות אינם טובות, כי אין ראוי להוציא שתי ספרי תורה, כי בוויין לתורה, שמוציאין שני ספרי תורה, ומברכים על אחד, ואינו מברך על הספר תורה שקרא בו.

גם כשכל אחד יקרא בעצמו, אין זה מתעיל כל כך, כי הרי כתב בשו"ע (א"ח סימן קמ"א ס"ד) אם שי"צ רצה לברך לעצמו ולקרות, צריך שיעמוד אחר אצלו, שכשם שנתנה תורה על ידי סרסור כך אנו צריכים לנהוג בה על ידי סרסור.

העצה היא להוציא שולחן רחב, ויתחלק כל האפשר, גם אם העולה לא יוכל לקרוא יחד עם הבעל קורא, כי מעיקר הדין זה לא מעבך, כמו שפותר לסומא לעלות, וכפרט לשיטת הוורוד שלכתחילה אין ראוי לקרות יחד עם העולה.

1. עליה לתורה בעידן הקורונה...

שמור מרחק: יש שהורו שיעלו לתורה באופן שהעולה עדיין יכול לקרוא את הכתב, וישמרו על כללי הבטיחות כמה שאפשר, יחבשו מסיכה וכו'. בתמונות המצו"ב ניתן לראות כמה רעיונות מקוריים איך לשמור על כללי הבטיחות בעליה לתורה. כגון להניח מחיצה להפריד בין הבעל קורא לעולה, על השולחן חבילת גיליונים לעיטוף הידים בעת אחיזת העץ חיים.

באותו מפלס: יש שהורו שהבעל קורא יעמוד כרגיל סמוך לספר תורה, והעולים לתורה יברכו על התורה ממקומם, בעמידה מרחוק, בלי להתקרב לספר תורה, ויקראו את הקריאה עם הבעל קורא בעל פה או מתוך חומש.

מפלס אחר: אם נניח שנחשב עליה לתורה גם ממרחק, מה הדין כאשר מקבל העליה נמצא במפלס שונה, שעומד במרפסת אחת, והבעל קורא במרפסת אחרת, האם נחשב בכלל עליה לתורה, או דלמא אינו נחשב עליה לתורה והוא בחשש ברכה לבטלה.

נפסק בשו"ע (סימן קלט סעיף ג) שסומא אינו עולה לקרוא בתורה, שאסור לקרוא אפילו אות אחת שלא מן הכתב. ונחלק הרמ"א בשם המהרי"ל שהמנהג שהסומא עולה לתורה, כפי שמותר להעלות לתורה עם הארץ. וביאר המשנ"ב (סימן קלט ס"ק יב) את טעמו של הרמ"א שמאחר וה'בעל קורא' קורא וקריאתו מתוך הכתב ולא בעל פה, אין קפידא אם העולה קורא בעל פה, כיון ש'שומע כעונה'. ומסיים המשנ"ב בשם האחרונים, שהמנהג להקל כדעת המהרי"ל להעלות סומא, אבל לפרשת פרה וזכור נכון שלא להעלותם לכתחילה.

על פי דברי הרמ"א והמשנ"ב הורה הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (במכתבו), כי קודם יש להעלות לתורה את הבעל קורא והעומדים ליד הספר תורה, ואם יש עוד עליות יכולים להעלות גם את מי שנמצא במרפסת אחרת, באופן שהעולה יברך ממקומו, וישמע מהבעל קורא מדין שומע כעונה. והוכיח דבריו ממה שפסק השו"ע (סימן קמג

סעיף ה) לגבי בית הכנסת שיש שם רק אחד שיוודע לקרוא בתורה, יברך ויקרא קצת פסוקים ויברך לאחרים, וחוזר לברך תחילה וקורא קצת פסוקים ומברך לאחרים, וכן יעשה כמה פעמים, כמספר העולים של אותו היום, וכתב שם המשנ"ב (ס"ק לג) שהמחבר לשיטתו אבל לדעת הרמ"א שמתיר להעלות עם הארץ לתורה, אפילו אדם שאינו יודע לקרוא אחרי הקורא, ישתנה הדין ויעלו בכל אופן שבעה אנשים ויברכו, והקורא יוציאם בקריאתו, וכפי שכתב הגר"א (ביאור הגר"א סימן קלט סעיף ג' ד"ה ומהרי"ל).

רק באותו רשות: מאידך לדעת אחד מגדולי הוראה שליט"א והג"ר יצחק מרדכי רובין שליט"א (במכתבו), וכן שמעתי בשם הג"ר אביגדור נבנצל שליט"א שאין להעלות לתורה אדם שנמצא רחוק; א. שאינו נחשב שעולה לתורה כיון שהוא רחוק מהספר תורה, וההיתר בסומא ועם הארץ שייך כאשר עולים לתורה, ויש כאן כבוד התורה כאשר ניגש לתורה ומברך עליה, ופומיה הוא דכאיב ליה שאינו יכול לקרוא, אבל במרפסת מרוחקת אינו בכלל העולים.

ב. בשו"ע (סימן קמא סעיף ב) נפסק שהעולה צריך לקרוא עם הש"ץ, כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, והביאור הלכה (סימן קמא ד"ה לבטלה), מצדד לומר, שהרמ"א סומך על המהרי"ל רק לגבי סומא ועם הארץ, שאם לא יקראום לעולם, איכא כיסופא טובא וגם אתו לאנצויי, אבל בבקי בקריאה חייב לומר עם הש"ץ. והביא את דברי הדרכי משה שנוקט כדעת הבית יוסף בשם הראשונים, שאם אין יכול לקרות עם הש"ץ אי אפשר לתת לו עליה לתורה.

והביא את דברי היעב"ץ (חלק א' סימן עה) שמשביר מדוע סומא אינו יכול לעלות לתורה, שאם יברך על השמיעה בלי קריאה מתוך הספר, יברכו הציבור כולם על התורה, שהכל חייבים בשמיעתה כמו הקורא והעולה בתורה, והסומא פטור ממנה לגמרי, יציבא בארעא וגוירא בשמי שמיא. [אמנם אינו ראיא מוחלטת, שהרי היעב"ץ מבאר את דעת השו"ע מדוע סומא לא עולה לתורה, אך הכרעת הרמ"א והמשנ"ב שסומא כן עולה לתורה. ומכל מקום מסברת הדברים נוכל ללמוד שאי אפשר לתת עליה לעומד ברשות אחרת, וגרע טפי מסומא].

יש לדון כשעומד במרפסת אחרת וקורא עם משקפת האם נחשב עליה לתורה, שמצד אחד הרי קורא ועדיף מסומא, ומאידך אולי לא נחשב עליה כלל.

2. הבעל קורא יקבל את כל העליות

מפני הסכנה: פתרון פשוט, נהגו בהרבה מקומות שהבעל קורא מקבל את כל שבע העליות. ויסוד הדין מפורש בשו"ע (סימן קמג סעיף ה) בית הכנסת שיש שם רק אדם אחד שיוודע לקרוא, יעלה לתורה כמספר העליות באותו יום, ויקרא בכל פעם כמה פעמים ויברך לפניהם ולאחריהם. ובעידן הקורונה שמפני הסכנה אין אפשרות להעלות עוד קוראים, נחשב כמו שאין עוד אחד שיוודע לקרוא, ויקבל הבעל קורא את כל העליות, ויברך בכל עליה לפניה ולאחריה (מנחת אשר לקט שיעורים ותשובות תשובה כו עמוד פג).

צריך סרסור: באופן כזה שהבעל קורא מקבל את כל העליות, יש כמה פרטי דינים שצריך לדעת. טוב שיעמוד אדם [מבני משפחתו, או אדם אחר שיכול להתקרב] בסמיכות לספר התורה בשעת הקריאה, כמבואר בשו"ע (סימן קמא סעיף ד) שאם הבעל קורא עולה לתורה ומברך בעצמו, צריך שיעמוד אחר אצלו, כשם שנתנה תורה על ידי סרסור, משה רבינו דכתיב (דברים פרק ה פסוק ה) אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבֵינֵיכֶם, כך אנו צריכים לנהוג בה על ידי סרסור.

והביא המשנ"ב (ס"ק טז) המנהג על פי מסכת סופרים (פרק י"ד הלכה י"ד), שהגבאי המכונה סגן יעמוד ליד הספר תורה כדי שיהיו שלושה אנשים ליד ספר התורה, הסגן שמצווה לקרות, כביכול במקום השם יתברך, והקורא הוא הסרסור במקום משה, והעולה הוא המקבל בשליחות כל ישראל.

בלי מפטיר: פרט נוסף, באופן שאחד מקבל את כל העליות, אין הוספה של עליית 'מפטיר', שהרי הטעם בעלית מפטיר מפורש בגמ' (מגילה דף כג.), שעיקר המפטיר הוא קריאת ההפטרה בנביא, אלא תקנו שיקרא תחילה בתורה מפני כבוד התורה להראות שהתורה עיקר, ולא יהיה כבוד התורה וכבוד הנביא שוה.

ולפי זה נפסק בשו"ע (סימן רפב סעיף ה) באופן שאין מי שיקרא את ההפטרה אלא רק אחד מאותם שכבר עלו לתורה, אם כבר אמר הבעל קורא חצי קדיש אחרי קריאת הפרשה, צריך המפטיר לחזור ולקרוא בתורה ויברך תחילה וסוף, אבל אם עדיין לא אמר קדיש, יפטיר מי שעלה לשביעי אם הוא יודע לקרוא את ההפטרה.

טעם הדבר מסביר המשנ"ב (ס"ק כח כט), שאם הפסיק בקדיש, הנכנסים לא ידעו שהמפטיר קרא מתחילה בתורה ויש ביזיון לתורה. אבל כשלא היתה הפסקה של הקדיש, לא צריך לחזור ולקרוא בתורה שכן הקריאה של שביעי עד סיום הפרשה עולה גם למפטיר, שהמפטיר עולה למנין שבעה, ואת החצי קדיש יאמר אחר קריאת ההפטרה וברכותיה. עוד כתב המשנ"ב (ס"ק ל), שאם השביעי אינו יודע לקרוא את ההפטרה, ועולה למפטיר אחד מהעולים הראשונים, צריך לחזור ולקרות בתורה את עליית המפטיר.

שכל עולה יכין מראש ויכול לקרוא בעליה שלו, ואם קשה יקרא כל אחד רק 3 פסוקים, ואם גם זה לא אפשרי שהעולים לתורה לא יכולים לקרוא בעצמם, רשאים להוציא שני ספרי תורה והעולה ישתמש בספר אחד, והבעל קורא בספר השני, ואף שלכתחילה צריך לקרוא הבעל קורא והעולה מאותו ספר, וגם אין זה כבוד התורה, מכל מקום בהתגברות המגיפה יש להקל בזה מכורח השעה. ואם לא מסתדר באחת מהדרכים הללו, הבעל קורא יעלה לבדו כל שבעת העליות (עין יצחק אחו"ק תש"פ גיליון 185 עמוד 2). ויש חולקים שאין להוציא שני ספרי תורה וגם שאר העצות אינם טובים, ולכן יוציא שולחן רחב ויתרחקו ככל האפשר וגם אם העולה לא יוכל לקרוא מתוך הספר אינו מעכב ('זוי העמודים' ניסן תש"פ ירחון מס' 79 עמוד עב).

בעידן הקורונה המתפללים שיכולים לעלות לתורה אינם מרובים, וחשוב לציין מה שכתב בשו"ע (סימן קלה סעיף יב) ובמשנ"ב (ס"ק מד), אם יש כמה כהנים וישראל אחד ואין לוי, הישראל קורא ראשון, אבל אם יש שני ישראלים או יותר, יקרא הכהן תחילה וכן יקרא הכהן במקום הלוי, ואחריו הישראלים, ויתר העליות ישלימו בכהנים. ואם יש שני לויים ושני ישראלים קורא כהן לוי וישראל, ואח"כ עוד כהן ולוי וישראל, וכזה קורא שביעי.

בקונטרס באר התורה (בעניני קורונה חלק ב', חלק ד') כתב לדון, האם עדיף להעלות לתורה כהן שנמצא בבידוד ויכול לעלות לתורה רק מהמרפסת משום 'וקדשתו', או שעדיף ישראל שעומד למטה בסמוך לספר תורה, ויכול לעלות לתורה באופן הרגיל? ופשט שלדעת הגר"מ שטרנבוך, עדיף הכהן ממרפסת אחרת, אך לדעת החולקים שמפרסת אחרת לאו שמייה עליה, ואין להעלות סומא רק בשעת הדחק, עדיף ישראל שעומד בסמוך לספר תורה.

יצאנה באמצע המריאה: יש לדון (מ.צ.) במה שמבואר בגמ' (ברכות דף ח.) שאסור לצאת מבית הכנסת כאשר ספר התורה פתוח, משום עוזבי ד' יכלו. מה הדין במנין המרפסות, או מנין בשטח פתוח ענק ברואים זה את זה, האם אסור לעזוב את שטח המקום שאפשר להצטרף שם לתפילה מדין עוזבי ד' יכלו, או דלמא רק בבית אחד שייך דין זה, ואם נניח שיש איסור לעזוב באמצע קריאת התורה במנין המרפסות, האם האיסור שייך רק למתפללי המנין, או גם לעוברים ושבים?

והורה בזה אחד מגדולי הוראה שליט"א שאין איסור לצאת באמצע קריאת התורה במנין המרפסות, ואינו בכלל עוזבי ד' יכלו. ומכל מקום עדיף אם יוכל לצאת רק בין גברא לגברא, ולא באמצע הקריאה.

ולפי זה, בעידן הקורונה כאשר הבעל קורא מקבל את כל העליות, לא צריך הוספה למפטיר, ויאמר חצי קדיש אחרי ברכות ההפטרה, ולפני תפילת מוסף יאמר שוב חצי קדיש כמו בכל שבת.

3. עצות נוספות

כל אחד יקרא עליה אחת: עצה טובה כיצד לקרוא בתורה בלי להצטרך לבני משפחה או לדברים השנויים במחלוקת, באופן שכל אחד שעולה לתורה יקרא את העליה שלו, ויודיעו מראש לכל אחד איזה עליה מקבל וכך יוכל להכין, ולא יצטרכו לעמוד שנים יחד ליד הספר תורה, וכפי שהיה בזמן חז"ל שהעולה לתורה היה קורא. אם קשה להם להכין את הקריאה של כל העליה, אפשר שבתחילה יעלו ששה עולים, וכל אחד יקרא רק שלושה פסוקים. ואחריהם יעלה הבעל קורא, ויקרא כמעט את כל הפרשה בעליה אחת, חוץ מ-18 פסוקים של ההתחלה.

באופן כזה, נוגע מאוד הדין שכתוב בשו"ע (או"ח סימן קלח סעיף א'), הקורא בתורה לא ישייר בפרשה (פתוחה או סתומה) פחות מג' פסוקים, מפני היוצאים. ולא יתחיל בפרשה פחות מג' פסוקים, מפני הנכנסים. ויכון להתחיל בדבר טוב, ולסיים בדבר טוב.

עוד מבואר בביאור הלכה (סימן קלה ד"ה קריאת), בשבת שקוראים שני פרשיות מחוברות, ואי אפשר לתת לכל העולים בפרשה שניה מחמת שיש שם סיום בדבר רע, אפשר להעלות את כל ששת העולים בפרשה הראשונה, והבעל קורא יקבל את עלית השביעי ויחבר בקריאתו את שני הפרשיות, ולמרות שלכתחילה צריך לעבור מפרשה לפרשה בעליה הרביעית, מכל מקום דין זה אינו מעכב.

שני אחים: עצה נוספת, כאשר הקורא נמצא עם כמה מבני משפחתו (שאינן אצלם חשש הידבקות), כגון אב ושני בנים, הבעל קורא ואחיו ואביו יעלו כל אחד כמה פעמים לפי הסדר, כמבואר בשו"ע (סימן קמא סעיף 1) שמעיקר הדין יכולים לקרוא זה אחר זה שני אחים, או אב ובן, והטעם שנמנעים הוא רק משום חשש עין הרע. ובמשנ"ב (ס"ק יח), בשם דרך החיים שאם קראוהו וכבר עלה לא ירד, כי הקפידא הוא רק לכתחילה.

ולפי זה, בעידן הקורונה שכולם יודעים מה הסיבה שעושים כך, הורו הפוסקים שאין לחוש לעין הרע. ויש שחלקו על זה שעדיין יש בזה חשש עין הרע, ועדיף שהבעל קורא יקבל את כל העליות.

שני ספרים: יש שהורו, כיון שהעולה והקורא צריכים להקפיד על כיסוי האף והפה, ושמירת מרחק של 2 מטר, הדרך המובחרת

סיכום הגיליון:

דינים העולים

שעת הדחק: חשוב להקדים, כי חלק מהדינים הללו הינם רק בדיעבד, ובימים כתיקונם אין לסמוך על צירופים כאלו. יש שהורו שיעלה לתורה כרגיל, וישתדל להתרחק ככל האפשר, יש שהורו שיעלה לתורה ויעמדו במרחק אף שאינו יכול לקרוא מתוך הספר, וישמע את הבעל קורא ויכוון לצאת מדין שומע כעונה.

מרפסת: יש שחידשו שאפשר לעלות לתורה מהמרפסת, מדין שומע כעונה כמו סומא ועם הארץ, ויש שנחלקו שאין מועיל, וגרע טפי מסומא לפי שאין כאן תורת עליה לתורה כלל, ועוד שסומא ועם הארץ שאני שאם לא יתן להם לא יקבלו עליה לעולם ואיכא כיסופא טפי.

כל העליות לבעל קורא: הרבה נוהגים למעשה להעלות את הבעל קורא לכל העליות, ומברך תחילה וסוף בכל העליות, ועדיף שיעמוד סרסור בסמיכות לבעל קורא ואם אפשר שיעמדו שני אנשים, (או קרובי משפחה או במרחק קצת), בשבת אין צריך לקרוא שוב פסוקים למפטיר, ויאמר חצי קדיש אחרי ההפטרה וברכותיה. ושוב יאמר קדיש קודם תפילת מוסף כמו בכל שבת.

כל אחד יקרא עליה: עיצה נוספת שכל עולה לתורה יקרא לבד את העליה שלו כמו בזמן חז"ל, ויהיה שבעה קוראים, ואם קשה להם להכין את הקריאה, יעלו כל אחד רק שלשה פסוקים וכל שאר הפרשה יקרא הבעל קורא בעליה שלו.

כמה פעמים: עוד אפשרות, שאותם מתפללים יעלו לתורה מספר פעמים, ואף שהם קרובים אב ובנו או שני אחים, הרי מצד הדין יכולים לעלות ונמנעים משום עין הרע, ובעידן הקורונה לא שייך עין הרע. ויש שהורו שעדיף טפי שהבעל קורא יעלה כל השבע עליות מאשר שיעלו אב ובנו וכדומה, שיש בזה חשש עין הרע.

אם יש כמה כהנים וישראל אחד ואין לוי, הישראל קורא ראשון, אבל אם יש שני ישראלים או יותר, יקרא הכהן תחילה וכן יקרא הכהן במקום הלוי, ואחריו הישראלים, ויתר העליות ישלימו בכהנים. ואם יש שני לויים ושני ישראלים קורא כהן לוי וישראל, ואח"כ עוד כהן ולוי וישראל, וכזה קורא שביעי.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ש"ח מזומן

שאלה: מהם פרטי הדין בשמחת נישואין בל"ג בעומר?

מה מקור וטעם ההיתר לעשות חתונות בלג בעומר, והאם צריך שכל שמחת הנישואין תהיה בל"ג בעומר, או שמספיק שמתחיל ביום, ומסיים בליל ל"ד בעומר?
מקורות: שו"ע (סימן תצג), שו"ת אגרות משה (חלק א או"ח סימן קנט).

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה! ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להיכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 6507823-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 262 על סך 100 ש"ח הבחור החשוב כמר יצחק אונגר הי"ו ישיבת טשכנוב

מדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת הג"ר ישראל משה ב"ר חיים שמעון פינס זצ"ל נלב"ע ט' אייר תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

השו"ת השבועי מ'בית הוראה הילכתא'

שאלה: בעידן הקורונה, כאשר עורכים שמחת 'תנאים', ואי אפשר להזמין לשמחה רק מעט אנשים מחמת סכנת ההידבקות, ובדרך כלל רוב המוזמנים הם בני משפחה וקרובים, מה הדין כיצד ניתן לכתוב ולסדר 'שטר תנאים' כשר?

תשובה: לגבי החתימה של העדים על 'שטר התנאים', יש שהורה שחייבים להביא עדים כשרים, כיון ששטר בלי עדים אינו שטר, וכן לא יועיל שהמוחתינים בעצמם יחתמו על השטר מדין 'כתב יד', כיון שב'כתב יד' החותם יכול לטעון שהשטר כבר פרוע. ויש חולקים שלא חייבים עדים, ומספיק כתב יד של המוחתינים, ואין לחוש בכתב יד לטענת פרוע, כמבואר ברמ"א סימן סט סעיף ב.

לגבי התחייבות של 'ערב קבלן', אם שני המוחתינים שמתחייבים ב'שטר התנאים', מוותרים זה לזה שהתחייבות של ה'שטר תנאים' תהיה בלי ערבות של 'ערב קבלן', ניתן לערוך את התנאים ללא ערב קבלן.

באופן כזה, בנוסח שטר התנאים צריך לכתוב התחייבות ללא ערב קבלן. ניתן לקבל נוסח מתאים, במערכת 'הילכתא', בשליחת בקשה לכתובת המייל המופיע בשולי הגיליון.

לתגובות: ניתן לפנות ל'בית הוראה הילכתא' 02-5350535 שולוחה 1-1.

עדכוני הלכה

שיעור נפלא ומרתק

שיעור הלכתי מרתק ומעניין מפי בעל מחבר ספר נטע רענן הג"ר ראובן נתן נטע לוי שליט"א, בשפת האידיש, בנושא שא גדרי הדין של צירוף למנין לתפילה וקריאת התורה בעידן הקורונה, החלק השני של השיעור עוסק בנושא 'תערובת מצה' ששייכים לשני אנשים והמסתעף.

להאזנה ב'קו הילכתא' 02-5377-085 שולוחה 1.

נושא הגיליון הבא:

שמחת נישואין בל"ג בעומר

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאות הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 108

פרשת אמור

תש"פ

שהה בבידוד בערב פסח אם מותר להסתפר בימי הספירה ♦ **אם מותר להקל בהל' פקוח נפש לצורך פרנסה יותר מלצורך תפלה** ♦ הרב אפרים שפיגלר
ספירת העומר ברכת המזון וקריאת שמע הי מינייהו קודם ♦ הרב שמואל דרזי
מתיחת מפת ניילון בשבת בין העולה לתורה לבעל קורא ♦ הרב אברהם זנגר

הרב אפרים שפיגלר

שהה בבידוד בערב פסח האם מותר לו להסתפר בימי הספירה

כתב הפמ"ג סי' תצ"ג מ"ז סק"א דאותן המותרים להסתפר בימי חוה"מ כבסי' תקל"א י"ל ה"ה בחוה"מ פסח בימי הספירה שרי, הא לא"ה י"ל תרין איסורין רביע עליה, [ומיהו בימי הספירה בחול גמור י"ל דלא עדיף מחוה"מ].

הנה עיקר דברי הפמ"ג הוא דמסתפק אם המותרין להסתפר בחוה"מ מותרין אף בחוה"מ פסח או דחוה"מ דתרי איסורין עליו איסורא דחוה"מ ואיסורא דספירה לא התירו, [וס"ל להפמ"ג דהנהוגים למנות ימי הספירה מפסח, נוהגים אף בדיני האבילות בחוה"מ], וע"ז המשיך הפמ"ג דמ"מ בימי החול של הספירה דליכא תרין איסורי אלא איסורא דספירה לחוד שרי להו להסתפר כי היכי דשרו להסתפר בחוה"מ [סוכות]. ודבריו צ"ב מאי שיאטיה המותרים להסתפר בחוה"מ לימי הספירה, דלענין חוה"מ דאיסורו משום גזירה שלא יכנס לרגל שהוא מנוול, בהנך דלא שייך האי גזירה לא גזרו, והתירו התספורת משום כבוד המועד, אבל בימי הספירה דאיסורו משום אבילות, לא מצינו באבילות שריותא כה"ג.

ולכא' אין כוונת הפמ"ג ללמוד האי שריותא מחוה"מ, אלא כתב מסברא דיליה דלא נהגו איסור תספורת בימי הספירה בהנך דלא היו יכולים להסתפר קודם הספירה, ומה דהזכיר דלא עדיף מחוה"מ נמשך אחר תחילת דבריו דעסק בדין ימי הספירה בחוה"מ וע"ז סיים דבחול לא עדיף מחוה"מ לחוד דשרי, אמנם הביה"ל סי' תצ"ג העתיק רק לסוף דברי הפמ"ג וכתב לשונו 'דלא עדיף מחוה"מ' ומשמע דהיתר דימי הספירה נלמד מחוה"מ, וצ"ב כנ"ל מה ענין איסורא דחוה"מ לאיסורא דימי הספירה דהוא משום אבילות, ובאג"מ ח"ב סי' צ"ו פירש שריותא דהפמ"ג רק בהנך דשערם מגודל ונחלק ע"ד המ"ב.

והנה בעיקר מנהגי האבילות דימי הספירה נחלקו האחרונים אי גדרו כאבילות דתשעת הימים, או דהוא ימים של מיעוט שמחה ולא מדוני אבילות, דבמאמ"ר הביא דנשאל אם יש לחוש למה שנהגו קצת להקפיד שלא לברך שהחינו מפסח עד ל"ג בעומר, והשיב דמיום עמדי על דעתי לא חששתי לזה כי לא מצאתיו בשום ספר ראשון או אחרון ואין ספק שנשתרבב זה המנהג ממה שכתוב בשו"ע לקמן בסי' תקנ"א סי"ז דטוב ליזהר מלומר שהחינו בין המצרים על פרי או על מלבוש, והטעם שבין המצרים אין מברכים שהחינו כתב בשו"ת בנימין זאב בשם אגודה בשם הכל בו משום שאין לומר שהחינו והגיענו לזמן הזה בזמן של צער ואבל וטעם זה שייך גם בזמן של פסח עד ל"ג בעומר שהרי גם הם ימי צער ואבל, ויש מקום לומר אפי' כ"ש שהרי בבין המצרים סובר המחבר שמעיקר הדין אסור בתספורת רק משבוע שחל בו תשעה באב ונשואין מ"ח ואף שהרמ"א כ' שנהגו להחמיר מ"ז בתמוז מ"מ לדעת המחבר אין המנהג כן ואפ"ה כ' המחבר לענין שהחינו שיש ליזהר כבר מ"ז בתמוז א"כ כ"ש בימי הספירה שאסורים בתספורת. אולם המאמ"ר חולק וז"ל; ועכ"ז דעתי נוטה לומר דאין לחוש לו מאחר שלא מצינו כן בשום ספר דא"א דלא לישתמיט שום פוסק ראשון או אחרון לכתוב כן ולכן נראה דאין ללמוד משם לכאן ד"ל דחורבן ביהמ"ק חמיר לן טפי שהרי החמירו שם בכמה דברים כו' ע"ש.

ולכא' הגדר בדבריו דלא שווהו לימים אלו כזמן של אבילות אלא דהנהיגו בו הנהגה של מיעוט שמחה וא"כ אין ענינו לשהחינו דהתם הטעם שלא לומר משום דהזמן הוא זמן של אבילות.

ובמ"ב סק"ב פסק למאמ"ר וכתב דאם נזדמן לו איזה ענין שצריך לברך עליו שהחינו יברך, וציון מקורו למאמ"ר, [ויש שהבינו בכונת המ"ב דנזדמן לו ענין כונתו למבואר ברמ"א סי' תקנ"א דנזדמן לו פרי חדש שיתקלקל אם לא יאכלנו דשרי ליה לאכול ולברך, אבל בלא זה אין לברך שהחינו, אמנם מדציין מקורו להמאמ"ר מבואר דכונתו דאף לכתחילה

שרי לברך שהחיינו כל שנזדמן לו ענין שצריך לחדש הפרי או הבגד.

ועפ"י האמור שפיר יש לפרש קולת הפמ"ג לענין תספורת בהנך דלא היו יכולים להסתפר קודם, דנהי דבאבילות לא התירו כה"ג, מ"מ בספה"ע דאינו מלתא דאבילות אלא משום מיעוט שמחה, ס"ל מסברא דאין להחמיר בהנך, והדמיון לחוה"מ צ"ל דכי היכי דהתם לא החמירו בהנך ואף דהיה מקום להחמיר משום לא פלוג וכדאמרו כל הסריקין מותרין וכו' מ"מ הקלו בהנך דמפורסם אונסייהו, דה"ה כאן.

ויתכן לפ"ז דקטן אף דשרי ליה נמי להסתפר בחוה"מ כמבואר סי' תקל"א סעי' ו' אינו בכלל שריותא דספירה, דגבי חוה"מ טעם ההיתר משום דלאו בר מצוה הוא ואינו בכלל גזירת שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, והאי טעמא לא שייכא גבי ספירה דנוהגין מיעוט שמחה, אמנם לד' החי"א המובא במ"ב סי' תקנ"א סקפ"ב דשרי תספורת לקטן מבין המצרים עד שבוע שחל בו, היה מקום לדון דימי הספירה לא חמיר מהתם, אולם בשו"ת דבר משה סי' ל"ב המובא ברע"א כתב להחמיר בימי הספירה טפי מבין המצרים ע"ש.

ומעתה לענין תספורת למי ששהה בבידוד קודם הפסח, הנה גבי חוה"מ קי"ל סי' תקל"א סעי' ג' ד' דלא התירו אלא אונסים דמתני' אבל שאר אונסים ואף חולה שנתרפא דלא מוכחא מילתא לא התירו, ובגדר מוכחא מילתא נחלקו הראשונים האחרונים אי תלוי באונס המפורסם לכל, או דתלוי באונס המוחלט, והנה אי בעינן לאונס המפורסם אין השוהה בבידוד בכלל זה כיון דאי"ז דבר דאית ליה קלא, אמנם אי תלוי באונס מוחלט וכ"ה הכרעת השעה"צ שם סקל"ז, הרי אונס דבידוד הוא ודאי מוחלט כשאר אונסים דמתני', ולד' הפמ"ג שרי בתספורת.

אם מותר להקל בהלכות פקוח נפש לצורך פרנסה יותר מלצורך תפלה

בימים אלו כאשר הרשויות מאשרים לחזור למקומות עבודה, ומי שאינו חוזר מפסיד את ימי העבודה, ולמרות שהסכנה לא חלפה עדיין לגמרי, יש לברר האם שרי לחזור לעבודה, או דמחובת ונשמרתם להמנע מכך למרות שכרוך בהפסד ממון.

והנידון כפי המציאות כיום שאם מתנהגים לפי כללי הזהירות חשש הסכנה הוא רחוק מאוד, ומ"מ אין הולכין בנפשות אחר הרוב וחיישינן למיעוטא והוראת רבותינו גדולי הדור שליט"א להמנע מלהתקלה אף לצורך תפילה וכדו', האם שרי לאדם להקל בזה לצורך פרנסתו, וכמובן שהדברים נכתבים למראי מקום בלבד, [ובספר משנת פקוח נפש סי' ב' יש הרחבת דברים בזה].

בגמ' ב"מ קב. איתא ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה, לא על שכרו, וברש"י דכל עצמו הוא מוסר נפשו עליו לעלות בכבש גבוה וסיכן עצמו ליפול ולתלות באילן כשעלה למסוק זיתים ומסר נפשו למיתה שמא יפול מן הכבש או מן האילן, וחזינן בקרא דפועל עושה פעולות המכניסים עצמו לסכנה, וצ"ב איך שרי ליה להכניס עצמו למקום סכנה, [ואמנם בר"מ פ"א מרוצח מבואר דאיסורא דמכניס עצמו לסכנה מדרבנן, מ"מ

בקר"ס שם ובלבוש חר"מ סי' תכ"ו סעי' י"א מבואר דאף להר"מ איסורו מדאו' מאזהרה דהשמר לך ושמור נפשך מאוד, אלא דאין לוקין אלא מדרבנן, וכן החת"ס ע"ז ל. נקט דונשמרתם הוא דאו'.

ובשו"ת נוב"ת יר"ד סי' י' עמד ע"ז וכתב דבר חידוש דכל הא דאסור לאדם לסכן עצמו הוא רק שלא לצורך אבל כשעושה כן לצורך פרנסתו התירתו התורה, ועפ"ז התיר להכנס למקום גדודי חיות למי שהוא עני ופרנסתו בצידי חיות, והנה בדברי הנוב"י מבואר דאיירי במקום שהסכנה גדולה ואף הסכנה לפנינו ומ"מ התיר להכניס עצמו לסכנה לצורך מחייתו, והדברים צ"ב איך שרי ליה לסכן עצמו עבור פרנסתו, וכפשוטו צ"ל דאין כוונתו לדרגת סכנה שמחללין עליה את השבת, אלא איירי בחשש סכנה רחוקה דאין מחללין עליו את השבת אלא דמ"מ דינא דונשמרתם הוא אף לענין שלא להכנס לחשש סכנה רחוקה וכמבואר תענית כ., וע"ז קאמר הנוב"י דלצורך פרנסה התירה התורה, וכן הבין בדבריו באג"מ חו"מ ח"א סי' ק"ד. ולפ"ז צ"ל דאף בתולה עצמו באילן איירי בחשש סכנה רחוקה, דאין מחללין עליו את השבת, [ועי' חזו"א חו"מ ליקוטים י"ח ב' שמותר לעלות באילן כיון שזכור בטבעו ליזהר].

ובשו"ת שם אריה סי' כ"ז הרחיב נמי בהיתר זה ומבואר שם הגדר דבדברים שהוא דרך העולם התירה התורה לתלות בטחונו בהקב"ה ולהתנהג במידת שומר פתאים ד' שלא ינזק, והוכיח כן מהא דג' נשים משמות במוך, וכן מהא דשרי להפליג בספינה אע"פ דההפלה בים מקרי מקום סכנה והוא בכלל ד' חייבין להודות, והביאור בזה כמש"כ הקוב"ש כתובות לט. לבאר ענין הנהגת שומר פתאים ד' ומדוע בכל ספק סכנה מחללין עליו את השבת, ולא אמרינן שומר פתאים ד' דהיכא דמתנהג האדם במנהג דרך ארץ ואין חייב להמנע ממנהג דרך ארץ ממילא הוה כאין בידו לשמור את עצמו ואז נשמר מן השמים אבל היכא דבידו להזהר אם לא ישמור עצמו והוא מתחייב בנפשו ולא יהא משומר מן השמים.

אמנם בבנין ציון סי' קל"ז כתב לבאר הענין באופ"א, דבכל הנך אופני דד' נשים משמשות במוך ויורדי הים, חשש הסכנה אינו אלא חשש רחוק ואיכא למסמך על הרוב שלא יארע לו הסכנה, ואף דבנפשות קי"ל דאין הולכין אחר הרוב וחיישינן למיעוטא ה"מ כשהסכנה לפנינו וכגון בגל שנפל ויש שם אדם תחתיו אבל כשאין הסכנה לפנינו אלא דנכנס למקום דיש בו חשש סכנה ע"ז לא נאמר האי כללא, ואיכא למסמך על הרוב, ולדבריו אף גבי פועל הנתלה באילן יתכן דיסוד ההיתר משום דשרי למסמך על הרוב שלא יארע לו סכנה, ואי"ז קולא בפועל לחוד אלא בכל אדם, אמנם באחייעור ח"א סי' כ"ג אות ב' דחה דבריו שהם סברות מחודשות, וע"ע חזו"א אהלות סי' כ"ב סק"ב.

ומעתה כשדנים על הליכה למקום עבודה הכרוך בחשש סכנה, הנוב"י וסיעתו פתחו פיתחא להקל כשהוא לצורך פרנסה, אמנם צריך לידע היכן הוא גבול ההיתר, ומהו שיעור מידת מנהגו של עולם הכלול בהיתר זה, ועי'.

והוסיף להוכיח הדברים מהא דמותר לפרוש בספינה, ואף דההפלה בספינה הוא סכנה וכדאמרו דארבעה חייבין להודות וחד מינייהו הולכי ימים, וע"ש שכתב עפ"ז דלהפליג בספינה שלא לצורך הוא בכלל איסורא דמכניס עצמו למקום סכנה ופלפל בזה בדברי הבבלי מו"ק.

ספירת העומר ברהמ"ז וק"ש הי מינייהו קודם

יש לדון במי שגמר סעודת פת בלילה וקודם שבירך ברכת המזון נזכר שעדיין לא ספר ספה"ע איזה מהם יקדים, דלפ"ר נראה דצריך להקדים ולברך ברכת המזון מב' טעמים, חדא דברהמ"ז היא תדיר טפי מספה"ע דמברכים אותה בכל יום וק"ל תדיר קודם, ועוד דברהמ"ז היא מהתורה וספה"ע בזה"ז לדעת רוב הפוסקים היא מדרבנן וי"ל דהוי כמקודש לגבי דרבנן וק"ל דמקודש קודם, אולם מצינו בשאג"א שכתב לדחות ב' הטעמים הנ"ל, ואדרבה יש מקום לדון לאידך גיסא דספה"ע חשיב תדיר וקודם לברהמ"ז וכמש"ל.

תחילה יש להקדים דברי השאג"א [סי' כ"א] שנסתפק במי שהיה אוכל בלילה ועדיין לא קרא ק"ש של ערבית בזמנה לאחר צאה"כ [כגון שהתפלל עם הציבור מבעו"ל], איזה מהם יקדים ברהמ"ז או ק"ש, וכתב דלכא"ו ברהמ"ז חשיב תדיר טפי דאם אוכל כמה פעמים ביום מברך, אולם דחה השאג"א דדבר שאינו של חובה מיקרי 'מצוי' ואין לו מעלה וקדימה לתדיר וכמבואר בגמ' זבחים צ: דאיבע"ל תדיר ומקודש איזה מהן קודם ומייתי מברייתא דחטאת ואשם קודמין לשלמים ואע"ג דשלמים תדיר ש"מ מקודש קודם, ודחי 'אמר רבא מצוי קאמרת, תדיר קמיבעיא לן מצוי לא קמיבעיא לן', וביאר השאג"א כלומר שלמים לאו תדיר מיקרו שאין תדירתן חובה אלא מצוי מיקרו מתוך שבאים בנדר ונדבה מצויין הן הרבה מחטאת ואשם ואין זה קרוי תדיר, ולפ"ז כתב השאג"א דמהאי טעמא ברכת המזון לאו תדיר מיקרי הואיל ואין תדירתו חובה, דהא אי בעי לא אכיל פת כלל, ואע"ג דלאחר שאכל בעל כרחך מחוייב לברך, הרי שלמים נמי לאחר שנדר ונדב בעל כרחך מחוייב להביאן ולהקריבן מ"מ בתר עיקר חיובן אזלינן והואיל ואין חוב עליו לנדר ולנדב לאו תדיר מיקרו, הכ"נ הואיל ואין חוב עליו לאכול פת שיתחייב לברך ברהמ"ז אע"ג דכשאוכל פת בעל כרחו חייב לברך, מ"מ בתר עיקר חיובו אזלינן ולא תדיר מיקרי, עוד הוסיף השאג"א דאע"ג דאיכא נמי ברכת המזון של חובה כגון של שבתות וי"ט דלא סגי דלא אכיל פת הטעון ברהמ"ז, מ"מ ק"ש תדיר טפי דחובה עליו פעמיים בכל יום אבל ברהמ"ז של חובה אינו אלא בשבת וי"ט בלבד. ולפיכך מסיק השאג"א בנידון הנ"ל דצריך להקדים ולקרות ק"ש קודם שיברך ברהמ"ז משום דק"ש הוי תדיר של חובה וקודם לברהמ"ז שהוא רק בגדר מצוי.

ברהמ"ז מהתורה אם קודמת לספה"ע דרבנן

והשתא נבוא לנידו"ד בברהמ"ז וספירת העומר איזה מהם קודם, וכתב השאג"א [בסי' כ"ב] דלכא"ו נראה דברהמ"ז דהוא דין תורה קודם לספה"ע לדעת רוב הראשונים דהוא רק דרבנן, אולם דחה השאג"א דדין תדיר ומקודש שייך רק בב' מצוות, אבל במצוה ודבר הרשות ליכא דין קדימה דהרוצה להתעסק בדבר הרשות קודם תפילת מנחה רשאי ואין כאן דין תדיר קודם, [א"ה ובביאור הדבר נראה דאין זילותא אלא כשעוסק במצוות ומקדים את המצוה שאינה תדירה, משא"כ כשאינו עוסק בקיום מצוה אין כאן זלזול במצוה], ולפ"ז כתב השאג"א דדברי סופרים קלין משל תורה

והו"ל נגד דבר תורה כדבר הרשות ואין כאן זילותא לד"ת.

ועפ"ז חידש ב' דברים: א' דדברי סופרים תדיר קודם לד"ת דאינו תדיר. ב' מאידך דבר תורה תדיר ודאי לא גרע ממצוה תדירה של דברי סופרים וקודמת לד"ס שאינה תדירה.

ומעתה כתב השאג"א דיש חילוק לדינא בין ברהמ"ז של שבת וי"ט דהיא קודמת לספה"ע כיון דיש נ' שבתות בשנה [א"ה יש להוסיף דבכל שבת ב' סעודות של פת, מיהו יתכן דהשאג"א דן רק על תדירות הימים ולא על ב' פעמים באותו היום וצ"ע], ונמצא דהיא תדיר טפי מספה"ע שהיא מ"ט יום. אולם לגבי ברהמ"ז של ימות החול דאינה חובה כלל אלא רק בגדר מצוי ואין לו שום קדימה על שאינו תדיר וכמש"נ לעיל, והוסיף השאג"א וז"ל ואי משום דברהמ"ז של שבת וי"ט הוי תדיר של חובה, הא לא מהני לברהמ"ז של חול מידי כיון דאינה גופיה אינו תדיר של חובה עכ"ד.

ודבר חידוש הוא דלכא"ו ברהמ"ז של ימות החול הוא אותה הברכה והמצוה של ברהמ"ז של שבתות וי"ט וא"כ למה אין לו מעלה של תדיר לגבי ספה"ע. עוד יש להקשות במש"כ השאג"א דמאידיך בימות החול גם לספה"ע אין דין קדימה לגבי ברהמ"ז אע"ג דספה"ע היא חובה, מ"מ אין דין ומעלת קדימה לדבר שבחובה, וקשה דלמה לא חשיבה ספה"ע כתדיר של חובה לגבי ברהמ"ז של חול וקודם לו מדין תדיר קודם וצ"ע, ולפ"ר דהשאג"א סובר דרק בב' מצוות של חובה איכא דין קדימה אבל אחת מהם אינה חובה ליכא דין קדימה של תדיר והטעם דהמצוה שאינה של חובה חשיבא כמו דבר הרשות דרשאי להקדים לתדיר, אולם זהו חידוש גדול וגם סותר למש"כ השאג"א בסוסי" כ"א דק"ש חשיב תדיר לגבי ברהמ"ז אע"ג שהוא מצוי יותר מ"מ אינו תדיר של חובה והלכך ק"ש קודם יעו"ש, ולכא"ו סותר למש"כ כאן דלספה"ע אין דין קדימה לגבי ברהמ"ז והדברים צע"ג.

העולה מדברי השאג"א בנידון ספה"ע וברהמ"ז דיש חילוק בין ספה"ע בשבת דהתם ברהמ"ז קודמת דהיא תדירה יותר מספה"ע והוא נמי תדיר של חובה, אולם בימות החול איזה שירצה יקדים, מיהו לענין מעשה יעו"ע בסמוך.

התפלל שמו"ע עם הציבור האם יספור עמהם קודם ק"ש

עוד נראה לדון ולהסתפק במי שהתפלל תפילת לחש עם הציבור ועדיין לא קרא ק"ש ויש להסתפק אם יקדים ויספור ספה"ע עם הציבור, או דמחוייב להקדים ולקרוא ק"ש כיון דתדיר קודם, ולפ"ד השאג"א נראה דודאי יקדים לקרות ק"ש משום דתדיר קודם, ואע"ג דספה"ע דרבנן לגבי ק"ש דאורייתא חשיב כדבר הרשות וליכא בזה דין קדימה, מ"מ כבר כתב השאג"א דהא פשיטא דלגבי דרבנן איכא דין קדימה למצוה שהיא תדירה יותר דבודאי לא גריעא מצוה תדירה מהתורה משאר מצוה תדירה דרבנן.

מיהו בנידו"ז יעו"י בדברי אאמ"ר שליט"א בספר שבות יצחק הל' פסח [פרק ל' אות ב'] דמרו"ן הגר"ק שליט"א הביא עובדא ממרו"ן החזו"א ז"ל דהורה לבחור שהתפלל עם הציבור תפילת לחש ועדיין לא קרא ק"ש דיספור עם הציבור קודם ק"ש, וכמו"כ הורה מרו"ן הגריש"א זצ"ל והטעם כתב שם דאם לא יספור עם הציבור יש לחוש שמא ישכת, וכמו שמצינו בשו"ע במי שמתפלל עם הציבור מבעו"ל דמונה עמהם בלא ברכה והטעם ביאר המשנ"ב דהוא צריך למנות עמהם שמא

ברכת בורא נפשות ומעין ג'

ובזה יש ליישב עוד דהנה מצינו לענין קדימה בברכה אחרונה דהפמ"ג בס"י ר"ב ס"א כתב דברכת מעין שלוש קודמת לבורא נפשות מפני שהיא חשובה, והו"ד בבאור הלכה שם, ולכאור' חשיבותה הן מצד עצם הברכה והן משום דלהרבה ראשונים היא מהתורה, ויעו"י בספר שלמי תודה [עניני ברכות עמ' נ"ו] דהביא דברי הפמ"ג והבה"ל והקשה ע"ד מדברי המהרש"ל הנ"ל דכתב דברכת אשר יצר קודמת לברכה אחרונה מפני שהיא תדירה, וא"כ גם בנידו"ד ברכת בני"ר תדירה יותר מברכת מעין ג' ולפי"ז לכאור' צריך להקדים אותה דתדיר קודם ובפרט למאי דקי"ל לעיקר דינא דברכת מעין ג' דרבנן [כלומר ואין כאן נידון משום מקודש כמו שנסתפק הגרעק"א לענין ברהמ"ז וברכת אשר יצר], וכתב דכן שמע ממרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל להלכה דאיזה מהם שירצה יקדים כדמוכח ברעק"א.

אולם יש להעיר על קושייתו דאדרבה בדברי המהרש"ל מבואר דדוקא ברכת אשר יצר חשיבא תדירה מפני שא"א זולתה וא"כ הו"ל כדבר של חובה, אבל ברכת בורא נפשות דאפשר כמה ימים שלא יתחייב בברכה זו וכגון שישתה בתוך סעודת פת או שישתה ביותר משיעור כדי אכ"פ וכדומה, לפיכך חשיבא רק בגדר דבר המצוי וכבר הוכיח השא"ג מהגמ' בזבחים דמעלת תדיר היינו רק בדבר שהוא חובה אבל בדבר שמצוי יותר אין לו מעלת תדיר כלל וכמש"נ, וכיון דברכת בורא נפשות לא חשיבא תדירה לגבי ברכת מעין ג' לפיכך כתב הפמ"ג דיש להקדים ברכת מעין ג' מפני חשיבותה וי"ל דהוי כעין דין קדימה דמקודש.

ובהאי ענינא דברכה שהיא מהתורה קודמת לברכה מדרבנן וזהו דלא כמו שנקט השא"ג הנ"ל דשויים הם, יש לציין דמצינו כן בגליון הגרעק"א על השו"ע ס"י ז' דהביא דברי המהרש"ל הנ"ל דברכת אשר יצר קודמת, וכתב להסתפק במי שאכל לחם דמברך ברהמ"ז שהיא מהתורה וי"ל דדאורייתא לגבי דרבנן מקרי מקודש, וא"כ הו"ל ברכת אשר יצר תדיר וברהמ"ז מקודש דהוא בעיא דלא איפשיטא בזבחים וכתב הרמב"ם דאיזה שירצה יקדים, וציין לדברי הנוב"י וסיים בצ"ע לדינא, ונראה דהגרעק"א והנוב"י פליגי על השא"ג דנקט דאין דין קדימה למצוה שהיא מהתורה, אולם מאידך יש להעיר על המשנ"ב שסתם הדברים ולא ציין לדברי הגרעק"א, ושמא יש ליישב דכיון דאם יקדים התדיר כלומר ברכת אשר יצר ודאי עושה כדן הן לפי הגרעק"א דאיזה שירצה יקדים, והן לפי השא"ג דאין מעלה בדאורייתא לגבי דרבנן לפיכך סתם המשנ"ב דברכת אשר יצר קודמת משום תדיר.

הרב אברהם זנגר

מתיחת מפת ניילון בשבת בין העולה לתורה לבעל קורא

רבים בתקופה זו מחפשים עצה איך להעלות לתורה בשבת ז' קרואים מבלי שהעולה יעמוד סמוך לבעל קורא באשר לפי הוראות הרופאים אין לב' אנשים לעמוד סמוך זל"ז פחות משני מטר משום חשש סכנה של הידבקות במגפת הקורונה

ישכח אח"כ ע"ש, והוסיף הגריש"א זצ"ל דמטעם זה נהגו שלא להפריד ספה"ע ממעריב ואפשר דלפיכך תקנו לספור קודם עלינו ולא רק משום מעלת תמימות כמש"כ המשנ"ב [ס' תפ"ט סק"ב].

ומקור לדבר זה דמותר להקדים את האיננו תדיר כשיש חשש שכחה מצינו בדברי הא"ר [ס' תפ"ט ס"ק כ"א] דהביא דברי המג"א דכתב דמותר לספור אחר צה"כ אפי' לא התפלל עדיין ערבית, והעיר הא"ר דהא ערבית קודם משום תדיר, וכתב ונראה דמירי שאין פנאי להתפלל אז מעריב, מותר לברך על הספירה שלא ישכח, או דטעמו דרגיל לשכוח הספירה לכך יקדימונו בשעה שזוכר כשהגיע ע"כ, ומבואר עכ"פ דברגיל לשכוח יקדים את שאינו תדיר, ועד"ז מצינו בפמ"ג ס' תרע"ט במשב"ז דמן הדין נר שבת קודם לנר חנוכה משום תדיר אלא דיש חשש שישכחו ויקבלו שבת בהדלקה משו"ה מקדימין נר חנוכה ע"ש.

ולפי"ז נראה דגם בנידון דהשא"ג יש להקדים ספה"ע קודם ברכת המזון לא מיבעי בחול דכתב השא"ג דאין קדימה לברהמ"ז אלא אף בשבת דברהמ"ז חשיבא תדיר מ"מ משום חשש דשכחה י"ל דיקדים ויספור ספה"ע, מיהו יש מקום לחלק מסופר עם הציבור בשעת התפילה דהתם תקנו לספור עם תפילת מעריב וצ"ע.

עוד הביא אאמ"ר שליט"א שם דמרן הגר"ח ק שליט"א פירש כוונת החזו"א באופ"א דסבר דאי"ז נחשב להקדמת האיננו תדיר כי הוא ממתין לברכו ואינו עומד עתה לקרות ק"ש עכ"ד. [א"ה עוד יש מקום לדון לפו"ר דכיון דסופר עתה עם הציבור ויש בזה מעלת 'ברוב עם' ואם יקדים התדיר יפסיד מעלה זו לפיכך רשאי להקדים ולספור, ומיהו יותר נראה דתדיר קודם אף בכה"ג דיפסיד מעלת ברוב עם כיון דתדיר הוא דין גמור וילפינן לה מקרא בזבחים פט: וצ"ע], ולפי"ז אין ללמוד לנידון דהשא"ג אברהמ"ז ודו"ק.

דברי המהרש"ל דברכת אשר יצר חשיבא תדיר

והנה במה שהוכיח השא"ג א בדבר שאינו חובה ליכא מעלת תדיר ואין לו דין קדימה כיון דהוא רק בגדר 'מצוי', לפו"ר יש להעיר מדברי המהרש"ל הובא במשנ"ב [ס' ז' סק"ב] דכתב דמי שנתחייב בברכת בורא נפשות ושכח והטיל מים וזכר קודם שבא לברך אשר יצר איזה מהם קודם, והשיב דאשר יצר קודם משום תדיר, ולכאור' תקשי דהא הו"ל רק בגדר מצוי ואין לו מעלת תדיר וא"כ צריך להקדים ברכת בורא נפשות שנתחייב בה תחילה.

אולם המעיין במקור הדברים יראה דקושיא מעיקרא ליתא דיעו"י בשו"ת מהרש"ל [ס' צ"ז] דכתב וז"ל מי שאכל דבר שחייב עליו ברכה אחרונה בורא נפשות, ושכח והלך להטיל מים וזכר קודם שבא לברך, מי נימא בני"ר זמנה קודם כלומר מפני שנתחייב בה תחילה, או אשר יצר, והשיב קי"ל בכל דוכתא תדיר קודם וברכת אשר יצר היא תדיר, משא"כ ברא"א דיכול להיות כמה ימים זולתו דיאכל וישתה בתוך סעודת פת ולפיכך אשר יצר קודם, עוד כתב שם טעם דלברכת אשר יצר אין לה שיעור, משא"כ ברא"א יש שיעור כזית ורביעית ולפיכך ברכת אשר יצר חשובה יותר יעו"ש, וחזינן דהמהרש"ל הוסיף בדבריו דשאני ברכת אשר יצר דכיון דא"א זולתו הו"ל כברכה של חובה ולפיכך יש לה מעלת תדיר לגבי ברכה אחרונה.

והורו גדולי ההוראה לקיים הוראות אלו כפשוטם ולא להקל בהם בשופו"א משום מצות ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

והנה יש שהעלו עצה לתלות מחיצה של ניילון שקוף (כגון מפה חד פעמית שקופה) והבעל קורא יעמוד עם הס"ת מצד אחד של המחיצה סמוך ממש למחיצה והעולה יעמוד מהצד השני ויקרא עם הבעל קורא מתוך הס"ת דרך הניילון.

והנה הוי עובדא, באחד המקומות עשו כן בשבת האחרונה, אולם הניילון לא היה מתוח וכיון שכך נוצרו בו קמטים ולא היתה אפשרות לקרא מתוך הס"ת דרך הניילון, ולכן כל אחד מהעולים מתח בידו את הניילון כדי לראות דרכו. אולם אחד מהת"ח עורר שיש בזה שאלה, כי הניילון היה תלוי בין שני עצים בחצר, וא"כ במתיחת הניילון יש לדון דחשיב כמשתמש בצידי האילן דאסור כמבואר בשו"ע סי' של"ו סי"ג דכל דבר התלוי באילן אסור להשתמש בו (וכן כלכלה התלויה באילן אסור להכניס לתוכה פירות או ליטול מתוכה פירות כמבואר במשנ"ב שם).

והנה בלא נגיעה בניילון פשוט דאין כאן שום איסור, ואע"פ שמשתמשים בניילון כמחיצה כדי שיוכל העולה לעמוד סמוך לבעל קורא, מ"מ הואיל ואינו נוגע בניילון פשוט דלא חשיב שימוש האסור, אבל אם מותח הניילון צ"ע.

ונתעורר נידון בין הת"ח במקום, ויש שטענו דלא חשיב שימוש בניילון הואיל ומטרת המתיחה איננה כדי להשתמש בניילון אלא להיפך, כדי שהניילון לא יעכב מלראות בתוך הס"ת. מאידך גיסא ו"ל דמאחר ולצורך קריאת התורה במצב זה צריכים אנו שהניילון יעמוד במקומו כדי לשמש כמחיצה, הרי המתיחה חשובה כהכנת הניילון לשימוש הנ"ל באופן הראוי והרי זה שימוש בצדדי האילן, ואין לדון את מתיחת הניילון כשימוש בפני עצמו של סילוק הפרעת הניילון מלראות בתוך הס"ת.

והנה אדהכי והכי נפל הניילון מצד אחד והיו צריכים להחזיקו ביד כדי שלא יפול, ובזה בודאי אסור, דהרי הוא משתמש בידים בצדדי האילן כדי להעמידו כמחיצה בין העולה לבעל קורא.

ובספק הנ"ל יש לדון עוד, דהנה מבואר בגמ' שבת קנה. דבצדדי צדדין של האילן דמותר להשתמש בהם (כגון כלכלה התלויה על יתד הנעוץ באילן) זהו רק אם בשימוש זה אינו מניד את האילן, אבל אם הוא מניד את האילן אסור. ובביאור הלכה סוסי" של"ו ביאר דין זה בזה"ל; 'מש"ס משמע דהיכא דמנידו אסור אפילו בלא שימוש, דזה גופא שימוש הוא'. ועפ"ז כתב במשנ"ב שם דאע"פ שמותר לאדם בריא להשען מעט על עץ לפי שאי"ז נחשב שימוש באילן אלא נגיעה בעלמא (כדביאר בערוה"ש שם), אבל אילן חלש שיתנדנד עי"ז אסור, כי זה עצמו חשיב שימוש ע"ש.

ולפ"ז יש לדון דה"נ המנדנד את צדדי האילן הרי זה נחשב כשימוש בצדדי האילן אף אם אין לו שימוש בעצם הדבר, וא"כ מטעם זה יש לאסור בניד"ד.

אולם הנה מסתימת הפוסקים משמע דאין איסור להשתמש בצדדי צדדים של האילן אא"כ הוא מנדנד את האילן עצמו, אבל אם אינו מנדנד אלא את צדדי האילן אין בכך איסור, וא"כ מסתבר דה"נ כשהוא מנדנד בידים את צדדי האילן אין בכך איסור אם אינו משתמש בו שימוש של ממש.

וביאור הדבר שמעתי מהגרש"י גלבר שליט"א דבאמת דין זה דנדנד האילן חשיב שימוש צ"ב, דמהיכ"ת הוי שימוש, אך הביאור בזה הוא דהחילוק בין צדדי האילן לצדדי צדדין הוא, דצדדי האילן טפלין לאילן ולכך דנו חז"ל את המשתמש בצדדי האילן כמשתמש באילן גופא, משא"כ המשתמש בצדדי צדדים לא חשיב כמשתמש באילן, אולם כשמנדנד בכך את האילן הרי זה חשוב כמשתמש באילן אף אם עצם השימוש הוא רק בצדדי צדדים.

ומשום כך לא מצאנו איסור במשתמש בצדדי צדדים אלא כשמנדנד את האילן ולא כשמנדנד את הצדדים, לפי שכל האיסור הוא רק כשהוא נידון כמשתמש באילן גופא.

וכן הא דמותר להשען על האילן מעט באופן שאינו מנדנדו, היינו משום דאע"פ שהוא מקבל תועלת בזה, מ"מ אין התועלת שלו מתייחסת לאילן אלא כמו נגיעה בעלמא, אבל כשהאילן מתנדנד עי"ז הרי זה נחשב כמשתמש בו בידים כדי להשען עליו.

ונמצא לפי האמור דמש"כ המשנ"ב דעצם נדנדו האילן חשיב כשימוש אינו כפשוטו, אלא המכוון רק באופן שיש לו שימוש כלשהו אך שאי"ז נידון כשימוש באילן, ובזה עי"ז נדנדו האילן בשעת השימוש מתייחס השימוש לאילן גופא.

וכן מוכח מדברי הגר"ז סוסי" של"ו, ז"ל; 'מותר להשען באילן בריא אבל בתש אסור מפני שמנידו והרי זה משתמש באילן. מותר ליגע באילן ואסור להנידו מפני שהוא מוקצה ואסור בטלטול' עכ"ל. וצ"ב למה כתב דאסור להניד האילן רק מפני שהוא מוקצה, והלא מקודם כתב דאסור מפני שהוא משתמש באילן. ובע"כ כאמור דרק כשיש איזה שימוש מהני הנדנדו לייחס שימוש זה אל האילן, אבל בנדנדו גרידא אין איסור אלא משום מוקצה. [ואמנם בשו"ת בית יהודה למהר"י עייאש סי' י"א חולק וס"ל דאין איסור לנדנד אילן מדינא לפי שאין איסור מוקצה במחובר כשא"א לטלטלו ממקומו ע"ש, והובא בברכ"י ונהר שלום סוסי" של"ו, והרי מפורש בגמ' דאסור להשתמש בצדדי צדדים כשמניד האילן, ובע"כ החילוק הוא כאמור].

ולפ"ז בניד"ד להצד שנתבאר דלא חשיב שימוש כלל בניילון אלא רק סילוק הפרעת הניילון, אף אם ינדנד עי"ז את האילן גופא אין בכך איסור כאמור. [וראיתי בספר פסקי תשובות סוסי" של"ו שכתב דחבל שנמתח מאילן לאילן ומפריע למעבר, רשאי להרימו בידיו כדי שיוכל לעבור תחתיו רק אם אי"ז פסיק רישא שיתנוענע האילן או ענפיו. אולם לפי האמור עולה דמותר בכל גוונין].

והצעתי הדברים הנ"ל קמי הגרש"י גלבר שליט"א והסכים לכל האמור, ומסקנת הדברים דיש כאן ספק שצריך להתבונן בשיקול הדעת אם מתיחת הניילון כדי לראות דרכו חשובה כהכשר השימוש בניילון כמחיצה ועל כן יש לאסור זאת מדין משתמש באילן או חשובה היא כענין בפנ"ע של סילוק הפרעת הניילון לראיית הכתב בס"ת והרי זה מותר.

והוסיף הגרש"י גלבר שליט"א דאף דבעלמא צדדי האילן הם מוקצה ואסור להזיזם, כגון ערסל התלוי על העץ וכדו', זהו רק בדבר העומד לשימוש האסור, אבל בניד"ד אין הניילון עומד לשימוש האסור כי אם לשימוש המותר לשמש כמחיצה, ואם מותר למותחו בשבת הרי איגלאי מילתא שהוא עומד גם לשימוש זה אשר הוא שימוש המותר, ולכן אין בזה משום מוקצה.

לוח

"כולל ירושלמי"

לוח ללימוד תלמוד ירושלמי
במקביל לסדר הדף היומי בבלי

קו המידע – 043-760-412

מאות לומדים מסיימים בימים אלו מסכת ברכות מן
תלמוד ירושלמי,
בעזי"ת ביום חמישי י"ג אייר תש"פ מתחילים מסכת
שבת.

פירוט התוכנית: כיון שתלמוד ירושלמי הוא פחות דפים מהבבלי, סידרנו
שהלימוד יהיה רק בימות השבוע לא כולל שישי שבת, ובין הזמנים. (מא'
ניסן עד כ"ט ניסן – מט' אב עד כ"ט אב מט' תשרי עד כ"ט תשרי).

ההספק הוא דף ליום כצורת הדף של דפוס וילנא, (ברוב המהדורות של
הירושלמי מצוין בשולי הדף את דפי דפוס וילנא).

כדי להביא את מירב התועלת השתמשנו ברעיון שהגו מכוון "דרכי שמחה"
שההספק יהיה לפי סדר המסכתות שבבבלי, דהיינו ברכות שבת וכו', וסדר
זרעים של הירושלמי ילמד יחד עם סדר קדשים שבבבלי. (כיון שאין
בירושלמי סדר קדשים).

ניתן לקבל את הלוח המלא בדוא"ל - 6566797@gmail.com
כמו"כ ניתן לקבל בפקס ע"י השארת הודעה בקו המידע בשלוחה 9

לוח "כולל ירושלמי" מסכת שבת

ג'	ט"ו תמוז תש"פ	שבת מ"ד	שבת קכ"ג
ד'	ט"ז תמוז תש"פ	שבת מ"ה	שבת קכ"ד
ה'	י"ח תמוז תש"פ	שבת מ"ו	שבת קכ"ה
ו'	י"ח תמוז תש"פ		שבת קכ"ו
ז'	י"ט תמוז תש"פ		שבת קכ"ז
א'	כ' תמוז תש"פ	שבת מ"ז	שבת קכ"ח
ב'	כ"א תמוז תש"פ	שבת מ"ח	שבת קכ"ט
ג'	כ"ב תמוז תש"פ	שבת מ"ט	שבת קל'
ד'	כ"ג תמוז תש"פ	שבת נ'	שבת קל"א
ה'	כ"ד תמוז תש"פ	שבת נ"א	שבת קל"ב
ו'	כ"ה תמוז תש"פ		שבת קל"ג
ז'	כ"ו תמוז תש"פ		שבת קל"ד
א'	כ"ז תמוז תש"פ	שבת נ"ב	שבת קל"ה
ב'	כ"ח תמוז תש"פ	שבת נ"ג	שבת קל"ו
ג'	כ"ט תמוז תש"פ	שבת נ"ד	שבת קל"ז
ד'	א' אב תש"פ	שבת נ"ה	שבת קל"ח
ה'	ב' אב תש"פ	שבת נ"ו	שבת קל"ט
ו'	ג' אב תש"פ		שבת ק"מ
ז'	ד' אב תש"פ		שבת קמ"א
א'	ה' אב תש"פ	שבת נ"ז	שבת קמ"ב
ב'	ו' אב תש"פ	שבת נ"ח	שבת קמ"ג
ג'	ז' אב תש"פ	שבת נ"ט	שבת קמ"ד
ד'	ח' אב תש"פ	שבת ס'	שבת קמ"ה
ה'	ט' אב תש"פ		שבת קמ"ו
ו'	י' אב תש"פ		שבת קמ"ז
ז'	יא' אב תש"פ		שבת קמ"ח
א'	י"ב אב תש"פ		שבת קמ"ט
ב'	י"ג אב תש"פ		שבת ק"נ
ג'	י"ד אב תש"פ		שבת קנ"א
ד'	ט"ו אב תש"פ		שבת קנ"ב
ה'	ט"ז אב תש"פ		שבת קנ"ג
ו'	י"ז אב תש"פ		שבת קנ"ד
ז'	י"ח אב תש"פ		שבת קנ"ה
א'	י"ט אב תש"פ		שבת קנ"ו
ב'	כ' אב תש"פ		שבת קנ"ז
ג'	כ"א אב תש"פ		שבת קנ"ח
ד'	כ"ב אב תש"פ		שבת קנ"ט
ה'	כ"ג אב תש"פ		שבת ק"י
ו'	כ"ד אב תש"פ		שבת ק"א
ז'	כ"ה אב תש"פ		שבת ק"ב
א'	כ"ו אב תש"פ		שבת ק"ג
ב'	כ"ז אב תש"פ		שבת ק"ד
ג'	כ"ח אב תש"פ		שבת ק"ה
ד'	כ"ט אב תש"פ		שבת ק"ו
ה'	ל' אב תש"פ	שבת ס"א	שבת ק"ז
ו'	א' אלול תש"פ		שבת ק"ח
ז'	ב' אלול תש"פ		שבת ק"ט
א'	ג' אלול תש"פ	שבת ס"ב	שבת ק"י
ב'	ד' אלול תש"פ	שבת ס"ג	שבת ק"א
ג'	ה' אלול תש"פ	שבת ס"ד	שבת ק"ב
ד'	ו' אלול תש"פ	שבת ס"ה	שבת ק"ג
ה'	ז' אלול תש"פ	שבת ס"ו	שבת ק"ד
ו'	ח' אלול תש"פ		שבת ק"ה
ז'	ט' אלול תש"פ		שבת ק"ו
א'	י' אלול תש"פ	שבת ס"ז	שבת ק"ז
ב'	יא' אלול תש"פ	שבת ס"ח	שבת ק"ח
ג'	י"ב אלול תש"פ	שבת ס"ט	שבת ק"ט
ד'	י"ג אלול תש"פ	שבת ע'	שבת ק"י
ה'	י"ד אלול תש"פ	שבת ע"א	שבת ק"א
ו'	ט"ו אלול תש"פ		שבת ק"ב
ז'	ט"ז אלול תש"פ		שבת ק"ג
א'	י"ז אלול תש"פ	שבת ע"ב	שבת ק"ד
ב'	י"ח אלול תש"פ		שבת ק"ה
ג'	י"ט אלול תש"פ		שבת ק"ו
ד'	כ' אלול תש"פ		שבת ק"ז
ה'	כ"א אלול תש"פ		שבת ק"ח
ו'	כ"ב אלול תש"פ		שבת ק"ט
ז'	כ"ג אלול תש"פ		שבת ק"י
א'	כ"ד אלול תש"פ	שבת מ"ב	שבת ק"א
ב'	כ"ה אלול תש"פ	שבת מ"ג	שבת ק"ב

יום	תאריך	דף כולל ירושלמי	דף היומי בבלי
ה'	י"ג אייר תש"פ	שבת א'	שבת ס"ב
ו'	י"ד אייר תש"פ		שבת ס"ג
ז'	ט"ו אייר תש"פ		שבת ס"ד
א'	ט"ז אייר תש"פ	שבת ב'	שבת ס"ה
ב'	י"ז אייר תש"פ	שבת ג'	שבת ס"ו
ג'	י"ח אייר תש"פ	שבת ד'	שבת ס"ז
ד'	י"ט אייר תש"פ	שבת ה'	שבת ס"ח
ה'	כ' אייר תש"פ	שבת ו'	שבת ס"ט
ו'	כ"א אייר תש"פ		שבת ע'
ז'	כ"ב אייר תש"פ		שבת ע"א
א'	כ"ג אייר תש"פ	שבת ז'	שבת ע"ב
ב'	כ"ד אייר תש"פ	שבת ח'	שבת ע"ג
ג'	כ"ה אייר תש"פ	שבת ט'	שבת ע"ד
ד'	כ"ו אייר תש"פ	שבת י'	שבת ע"ה
ה'	כ"ז אייר תש"פ	שבת י"א	שבת ע"ו
ו'	כ"ח אייר תש"פ		שבת ע"ז
ז'	כ"ט אייר תש"פ		שבת ע"ח
א'	א' סיון תש"פ	שבת י"ב	שבת ע"ט
ב'	ב' סיון תש"פ	שבת י"ג	שבת פ'
ג'	ג' סיון תש"פ	שבת י"ד	שבת פ"א
ד'	ד' סיון תש"פ	שבת ט"ו	שבת פ"ב
ה'	ה' סיון תש"פ	שבת ט"ז	שבת פ"ג
ו'	ו' סיון תש"פ		שבת פ"ד
ז'	ז' סיון תש"פ		שבת פ"ה
א'	ח' סיון תש"פ	שבת י"ז	שבת פ"ו
ב'	ט' סיון תש"פ	שבת י"ח	שבת פ"ז
ג'	י' סיון תש"פ	שבת י"ט	שבת פ"ח
ד'	יא' סיון תש"פ	שבת כ'	שבת פ"ט
ה'	י"ב סיון תש"פ	שבת כ"א	שבת צ'
ו'	י"ג סיון תש"פ		שבת צ"א
ז'	י"ד סיון תש"פ		שבת צ"ב
א'	ט"ו סיון תש"פ	שבת כ"ב	שבת צ"ג
ב'	ט"ז סיון תש"פ	שבת כ"ג	שבת צ"ד
ג'	י"ז סיון תש"פ	שבת כ"ד	שבת צ"ה
ד'	י"ח סיון תש"פ	שבת כ"ה	שבת צ"ו
ה'	י"ט סיון תש"פ	שבת כ"ו	שבת צ"ז
ו'	כ' סיון תש"פ		שבת צ"ח
ז'	כ"א סיון תש"פ		שבת צ"ט
א'	כ"ב סיון תש"פ	שבת כ"ז	שבת ק'
ב'	כ"ג סיון תש"פ	שבת כ"ח	שבת ק"א
ג'	כ"ד סיון תש"פ	שבת כ"ט	שבת ק"ב
ד'	כ"ה סיון תש"פ	שבת ל'	שבת ק"ג
ה'	כ"ו סיון תש"פ	שבת ל"א	שבת ק"ד
ו'	כ"ז סיון תש"פ		שבת ק"ה
ז'	כ"ח סיון תש"פ		שבת ק"ו
א'	כ"ט סיון תש"פ	שבת ל"ב	שבת ק"ז
ב'	ל' סיון תש"פ	שבת ל"ג	שבת ק"ח
ג'	א' תמוז תש"פ	שבת ל"ד	שבת ק"ט
ד'	ב' תמוז תש"פ	שבת ל"ה	שבת ק"י
ה'	ג' תמוז תש"פ	שבת ל"ו	שבת ק"א
ו'	ד' תמוז תש"פ		שבת ק"ב
ז'	ה' תמוז תש"פ		שבת ק"ג
א'	ו' תמוז תש"פ	שבת ל"ז	שבת ק"ד
ב'	ז' תמוז תש"פ	שבת ל"ח	שבת ק"ה
ג'	ח' תמוז תש"פ	שבת ל"ט	שבת ק"ו
ד'	ט' תמוז תש"פ	שבת מ'	שבת ק"ז
ה'	י' תמוז תש"פ	שבת מ"א	שבת ק"ח
ו'	יא' תמוז תש"פ		שבת ק"ט
ז'	י"ב תמוז תש"פ		שבת ק"י
א'	י"ג תמוז תש"פ	שבת מ"ב	שבת ק"א
ב'	י"ד תמוז תש"פ	שבת מ"ג	שבת ק"ב

ו'	י"ד תשרי תשפ"א	עירובין נ"ד
ז'	ט"ו תשרי תשפ"א	עירובין נ"ה
א'	ט"ז תשרי תשפ"א	עירובין נ"ו
ב'	י"ז תשרי תשפ"א	עירובין נ"ז
ג'	י"ח תשרי תשפ"א	עירובין נ"ח
ד'	י"ט תשרי תשפ"א	עירובין נ"ט
ה'	כ' תשרי תשפ"א	עירובין ס'
ו'	כ"א תשרי תשפ"א	עירובין ס"א
ז'	כ"ב תשרי תשפ"א	עירובין ס"ב
א'	כ"ג תשרי תשפ"א	עירובין ס"ג
ב'	כ"ד תשרי תשפ"א	עירובין ס"ד
ג'	כ"ה תשרי תשפ"א	עירובין ס"ה
ד'	כ"ו תשרי תשפ"א	עירובין ס"ו
ה'	כ"ז תשרי תשפ"א	עירובין ס"ז
ו'	כ"ח תשרי תשפ"א	עירובין ס"ח
ז'	כ"ט תשרי תשפ"א	עירובין ס"ט
א'	ל' תשרי תשפ"א	עירובין ע'
ב'	א' חשוון תשפ"א	עירובין ע"א
ג'	ב' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ב
ד'	ג' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ג
ה'	ד' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ד
ו'	ה' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ה
ז'	ו' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ו
א'	ז' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ז
ב'	ח' חשוון תשפ"א	עירובין ע"ח

ב'	י"ח אלול תש"פ	עירובין כ"ט
ג'	י"ט אלול תש"פ	עירובין ל'
ד'	כ' אלול תש"פ	עירובין ל"א
ה'	כ"א אלול תש"פ	עירובין ל"ב
ו'	כ"ב אלול תש"פ	עירובין ל"ג
ז'	כ"ג אלול תש"פ	עירובין ל"ד
א'	כ"ד אלול תש"פ	עירובין ל"ה
ב'	כ"ה אלול תש"פ	עירובין ל"ו
ג'	כ"ו אלול תש"פ	עירובין ל"ז
ד'	כ"ז אלול תש"פ	עירובין ל"ח
ה'	כ"ח אלול תש"פ	עירובין ל"ט
ו'	כ"ט אלול תש"פ	עירובין מ'
ז'	א' תשרי תשפ"א	עירובין מ"א
א'	ב' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ב
ב'	ג' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ג
ג'	ד' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ד
ד'	ה' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ה
ה'	ו' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ו
ו'	ז' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ז
ז'	ח' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ח
א'	ט' תשרי תשפ"א	עירובין מ"ט
ב'	י' תשרי תשפ"א	עירובין נ'
ג'	י"א תשרי תשפ"א	עירובין נ"א
ד'	י"ב תשרי תשפ"א	עירובין נ"ב
ה'	י"ג תשרי תשפ"א	עירובין נ"ג

הדרן עלך מסכת שבת

לקבלת תלמוד ירושלמי מסכת ברכות ושבת עם ביאור מרן הגר"ק שליט"א בדוא"ל 6566797@gmail.com

שיעורים בירושלמי בטלפון

קו ירושלמי - 03-617-10-87

שיעורי מרן רשכבה"ג הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א - 1

שיעורי הגאון ר' בונים שרייבר שליט"א - 2

שיעורי הרה"ג ר' נתנאל ברדה שליט"א - 11

(שיעורים רגילים - 1 שיעורים קצרים - 2)

שיעורי הגאון ר' מיכל זילבר שליט"א

קול הדף - 02-640-00-00

עברית - 1 שיעורים - 1 שיעורים בירושלמי - 2 לבחירה לפי מסכתות - 2

מכירות מוזלות של תלמוד ירושלמי עוז והדר - 05271-91-580

קו המידע - 043-760-412

1 מידע כללי	2 תוכנית כולל ירושלמי	3 מידע על שיעורים בטלפון
4 שיעורים ברחבי הארץ	5 מידע על טלפונים של רבנים העונים תשובות בהבנת הירושלמי	6 מכירות
7 קביעת חברותות בטלפון	8 מעמד הסיום	9 השארות הודעות

טומאת המת לעזמת מיתת נשיקה

ימי הספירה הם הימים שאנו מנסים לצעוד במשעול בו צעדו אבותינו בני דור דעה היוצאים ממצרים בדרכם אל הר סיני. בימים אלה השתוקקה הרעיה אל הדוד. ועל ימים אלה אמרה "ישקני מנשיקות פיהו" ואומר רש"י:

"ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתר צפונותיה ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו".

רבנו בחיי בהקדמתו לפרושו לפרשת השבוע מדבר על מיתת נשיקה. ואומר כי המתים במיתת נשיקה לא נטמאים ולא מטמאים בטומאת מת, כי אין הם מתים על ידי המשחית שהוא הגורם למתים הרגילים לטומאת המת.

וכך אמר רבנו בחיי:

"מעלת הדבקות הזו היא מיתת נשיקה שהוא הדבקות בשם הנכבד, והיא מעלת החשק שהזכיר דוד ע"ה כי בי חשק ואפלטוהו (תהלים צא, יד), והצדיק הזוכה אל המעלה הזאת אין מיתתו על ידי הכח המשחית כשאר בני העולם. והנה, משה ואהרן ומרים זכו אליה, שהזכיר בהם הכתוב על פי ה', והיא מיתת נשיקה... גם רבינו הקדוש ז"ל זכה אליה לפי שברור הדבר מתוך שנתעלה בהשגת החכמה לא היתה מיתתו על ידי המלאך המשחית, ודרשו חז"ל: בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמה, רבנו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה שלי, יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתך, יצתה בת קול ואמרה יבוא שלום ינוח על משכבו (כתובות קד).

...ואמרו בירושלמי (ברכות פ"ג ה"א) כד דמך רבי יהודה נשיאה הכריז רבי ינאי אין כהונה היום, וטעם הדבר מפני שהכהנים מוזהרין על טומאת המת לפי שהם משרתי עליון מקודשים לעבודתו, וכיון שמיתתו היתה שלא על ידי הכח המשחית אלא על ידי שכינה, לא היתה שם טומאה. ולכך הכריז רבי ינאי אין כהונה היום, לפי שהכהנים נתעסקו בקבורתו ונסתלקה מעליהם תורת כהונה היום. אבל שאר בני העולם שמיתתן על ידי הכח המשחית שהוא סיבת טומאת המת הנה הכהנים מוזהרין מזה שלא יטמאו".

ה"נשיקה" היא "דודיך" הטובים מיין, וכפי שרש"י שדבריו הובאו לעיל מלמדנו הכוונה לסוד טעמי תורה ומסתר צפונותיה". באמת אמרו כי במתן תורה על כל דבור ודבור יצתה נשמתם וזהו שנאמר "נפשי יצאה בדברו" והוא שאמרו למשה "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (שמות כ' ט"ז). וכן אמרו: "אם יוספים אנחנו לשמע את קול ה' אלקינו עוד ומתנו"

(דברים ה' כ"ב). הם נשאבו אל פנימיות התורה וסודותיה כפי שהתגלתה להם במעמד הר סיני כנ"ל. והיה קשה להם לחזור לעולם החומר. ומשחזרו חששו לעמוד בנסיון זה פעם נוספת שמא לא ירצו לחזור ואכן שבו לחיות כאן בעולם. ואולם מאז והלאה הנפש משתוקקת אל דודה ומתגעגעת לאותה "אהבה בתענוגים" של מעמד הר סיני.

זה מה שאירע לנדב ואביהו הם התקרבו לפני ה' ומתו. כי אחר מעמד הר סיני שם נאמר עליהם "ויחזו את האלוקים" (שמות כ"ד י"א) נמשכו אל האור ונשאבו אל הקדושה ומתו באותה נשיקה כמו הצדיקים. וכך כותב האור החיים על מותם של קדושים אלה: "דיבר ה' למשה דרך מיתתן שהיתה על זה הדרך בקרבם לפני ה', פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה, שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבם לפני ה', ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, והבן. ובחינה זו אין מכיר איכותה והיא מושללת ההכרה, לא מפי מין האנושי ולא מפי כתבו, ולא תושג בהשערות מושכל הגשם" (אור החיים ויקרא פרק ט"ז פסוק א').

כך היתה מיתתו של בן עזאי, אחד מארבעת באי הפרדס. עליו נאמר "הציץ ומת" ועליו הכתוב אומר "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו" (חגיגה י"ד ע"ב). גם הוא נשאב אל האור. על רבי עקיבא נאמר כי נכנס בשלום ויצא בשלום. ואמר רבי צדוק הכהן כי גם נפשו של רבי עקיבא השתוקקה אל האור אלא שידע רבי עקיבא שתפקיד האדם לפעול בעולם החומר עד שיתבקש לשיבה של מעלה ו"קשר עצמו בשלשלאות של ברזל" (כלשון רבנו צדוק) אל גופו ועל העולם ויצא בשלום. וכשהגיע זמנו למות אמר שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד ולתלמידיו הסביר שכל ימיו השתוקק לכך. אלא שכל ימיו ידע שעליו לאזוק נשמתו לגופו בשלשלאות של ברזל על מנת למלא תפקידו בעולם ואולם עתה כשסורקים את בשרו במסרקות של ברזל, וממילא תם עדין מילוי התפקיד בעולם, השתחרר מאותן "שלשלאות" ונתן חרות לנשמתו להמריא אל עבר גנזי מרומים. ואמר רבנו צדוק כי לא הרשעים המיתוהו אלא שיצתה נשמתו באחד - במיתת נשיקה הנפלאה הנ"ל. הוא רבי עקיבא שאמר "אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים".

מובן שהכהנים עת נכנסים לבית המקדש מקום השכינה הנעלה מכל טומאה כי שם מקום ה"נשיקה" שם הרי מתו נדב ואביהו במיתת הנשיקה. עליהם להיזהר מכל טומאה כי טומאה בכלל וטומאת מת בפרט ואותה בחינה הן תרתי דסתר

ויפה הדבר שמדגישים שגם רבינו הקדוש עורך המשניות זכה למיתה זו. שהרי רבנו הקדוש השלים את עריכת התורה שבעל פה ששורשה בסיני מקום ש"נפשי יצאה בדברו".

{ אז נדברו }

פרשת אמור תש"פ | עלון מספר: 463 | לסדר: "תספרו חמישים יום"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

המשימה הנוכחית: "עד אשר יצא מאפכם"!!!

במפה הגיאוגרפית של העם היהודי קיימים מ"ב מסעות שמפורטות בפרשת מסעי!!! כל תהליך וכל התמודדות בחיים משוייכת ומסוגלת לאחד מ"ב מסעות שעם ישראל עברו במדבר... וכעת נשאלת השאלה: הקורונה הזו... לאיזה מסע מ"ב מסעות היית משייך אותה?? תעביר לנגד עיניך את המ"ב מסעות ותנסה להגדיר איפה אנחנו ממוקמים? תרשה לי להגיד הרגש: התחושה שלי היא שאנחנו נמצאים **בקברות התאוה!!!** ולמה?? כי הרי מה קרה בקברות התאוה?? עם ישראל התאוה תאוה... ורצו את זה... ביקשו את זה... תבעו את זה... אמר להם הקב"ה: אין בעיה!! אתם כ"כ רוצים?? קחו!!! אבל לא יום אחד ולא יומיים אלא עד חודש ימים... עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרה...

עד לפני חודשיים הסתובבנו בעולם היפה של הקב"ה... התהלכנו בארצות החיים... אבל לא!! לא היינו שבעי רצון!! העדפנו את הקשר המתכתי... התעצבנו וכעסנו למה חוסמים לנו את הצנתוקים... תן לי... אני רוצה להיות מחובר לכל פתרונות התקשורת המתכתיים... אני רוצה כמה שפחות תקשורת בין אישית וכמה שיותר דרך הרשת האלחוטית... אתה רוצה לדבר איתי?? תקשור!!! אני מעדיף לתקשר דרך הרשת... אני הכי זמין במייל... המשפט הזה מוכר לך?? רב מוסר שיחה או שיעור... עזוב... השארתי נגן... מקסימום אני אשמע אח"כ בקול הלשון... גבאי צדקה דופק: מה עם צדקה לעניי השכונה?? עזוב... אני אעשה העברה בנדירים פלוס... ככה דברנו עד לפני חודשיים... לאט לאט גם השרידים אשר ה' קורא שעדיין אין להם מייל... גם הם התחילו להראות סימני שבירה וניתן לומר שבחודשים האחרונים נראה שכבר כולם נכנעים לתקשורת המייל...

אמר הקב"ה? אתם רוצים רשת?? רוצים תקשורת מרחוק?? רוצים לדבר עם הרופא מרחוק??

בבקשה!! אבל עד הסוף!! לא יום... לא יומיים... אלא חודש ימים... עד אשר יצא מאפכם!!!

וכעת זה באמת כמעט יוצא לנו מהאף!!! כן... בינינו... מה התחושה שלנו בימים אלו??

די... אני רוצה להתהלך בארצות החיים!!! תן לי לפגוש בני אדם עם שתי עיניים אף ופה... תן לי לראות בן אדם בלי מסכה... תן לי ללחוץ יד חמימה לחבר שלי (ולא נוהן מושטת)... תן לי לראות את הקרובי משפחה שלי לא דרך הזום... ולא דרך הסקיפ... אני רוצה לדבר איתם פנים אל פנים... **אבל לא!!! סבלנות...** עדיין לא בטוח שזה יצא לנו מהאף לגמרי לגמרי... **צריך שזה יצא לנו מהאף אבל סופית!!!** כן... זו לא בדיחה... קברות התאוה נחשב אחד ממ"ב מסעות... אתה יודע למה?? כי ברגע שזה יצא לעם ישראל מהאף... הם הפנימו שהתאוה הזו לא הייתה במקום!! ברגע שהם הפנימו שזה לא היה כדאי... כעת סיימו מסע חינוכי חשוב!! כעת אפשר להתקדם למסע הבא!! **כלומר ככה:** כשעם ישראל היו בקברות התאוה היה להם שם שיעורי בית מאוד ברורים... כעת אנחנו עסוקים במשימה של-- **יצאה מהאף!!!** אנחנו עכשיו מתבשלים פה בשיטתיות בשביל שהתאוה תצא לנו מהאף... והיא יוצאת ויוצאת ועוד יוצאת... עד שהיא גמרה לצאת לגמרי מהאף... ואז!!!! ברגע שזה יצא לגמרי מהאף... אז לפתע נעלה הענן... יופי... אפשר להתקדם... יצאנו מכאן עם מסר חשוב לחיים... **אותו דבר כאן:** זה לא סוד שבימים אלו כולנו נמצאים באיזה סף שבירה... ש-די... די... יצא לנו מהאף... אין לנו כבר כח ללמידה מרחוק... אין לנו כבר עצבים לשבת מול הפלאפון ולשמוע שיעורים... אין לנו חשק לשבת מול הזום של המחשב... די... די... זה יוצא לנו מהאף... מה עושים שזה יוצא מהאף?? אתה יודע מה עושים?? **ממשיכים!!!** ממשיכים במסירות נפש ועילאית לשבת בהתמדה מול הפלאפון והמחשב והזום... וכעת יש לנו משימה שקוראים לה: **יצאה דרך האף!!!** וככל שזה יותר יוצא לך מהאף... ככה אנחנו מתקרבים יותר לסוף... אנחנו צריכים לצאת מהקורונה הזו עם מסקה ש-די!!! לא רוצה יותר תקשורת מתכתי... אני כבר לא מייחל ובטוח שהאושר הגדול שלי יבא מהמייל... אני כבר לא נושא עיניים לרבנים ושואל אותם: מי יאכילנו רשת?? מי יתיר לנו וואצפ?? לא!! מותר!! די... שבענו תקשורת כזו... יצאה לנו מהאף... ואנחנו מחכים בכליון עיניים מתי יעלה הענן ממסע הקורונה הזו... ונשאיר את ה-3000 דקות חינם עם הקורונה... ואנחנו ממשיכים הלאה אחר עמוד הענן.

קורא יקר: נראה לי שאתה אשם שהקורונה לא נגמרה!!! כי לי זה כבר יצא מהאף... גם לחבר שלי... **ואתה??? כנראה שאתה פה מעכב...** כנראה ש-לך זה עדיין לא יצא מהאף... אז קדימה... תזדרז... בא נחליט שאנחנו מהיום רוצים להכיר אחד בשני פנים מול פנים... בלי מסכות... בלי כפפות... לאהוב אחד את השני באמת!! בלי ססמאות... בא נחליט שאנחנו יכולים להיות שכנים טובים ולחיות בהרמוניה לאו דווקא דרך מנייני המרפסות... בא נחליט שהגיע הזמן שנכיר את השם פרטי שלך לא רק דרך העליה לתורה על הגגות אלא גם כשניפגש במקרה ברחוב... לחייך אחד לשני ולא תחת השפם ולא תחת מסכה... להיות חברים פנים אל פנים... ואתה יודע מה... לאו דווקא חברים... גם אם החלטנו לריב... בא נחליט שמהיום אם יש לך משהו נגדי... אל תשלח את זה ברשת... תתייצב מולי כמו גבר!!! ותגיד לי בפנים מה שיש לך נגדי... אל תהיה **ארוך מכה רעהו ברשת**... אם אתה רוצה לשקר ולומר לא היו דברים מעולם... תשקר במצח נחושה!! תשקר לי בפנים!! נראה אותך... אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו... די לעשות דברים כמחשכים... די לירות באופל לישרי לב... די לתקשורת המתכתי שמתאפשרת מציאות של פתאום יורוהו ולא יראו... הגיע הזמן להיענות לקריאתו של אבינו שבשמים המגיש לפנינו את העולם היפה שהוא ברא ומבקש מכל יחיד ויחיד: "ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הם... תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמיי!!!"

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדירים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם

מחזקת את ידינו...

כמה מילים על העליה לצינו רשבי שלא תתקיים השנה...

בשבוע הבא יחול ל"ג בעומר ויש הרבה הרבה יהודים שלא!!! לא יעלו למירון השנה... וזה קשה... מי שבעניין... מי שמחובר לאורות של מירון זה באמת קשה... אבל זו כעת ההזדמנות להזור על וורט שנכתב כבר לפני שנתיים כאן בגיליון זה... כידוע: הפיוט המפורסם והמושך ביותר בעולם זה הפיוט בר יוחאי שהיבר אותו ר' שמעון לביא...

מה הסיפור שעומד מאחורי הפיוט בר יוחאי?? כמה זכה ר' שמעון לביא שהפיוט שלו מושר במירון מאות פעמים בל"ג בעומר... וכרוב בתי ישראל מדי שבת בשבתו??

אז כידוע: ר' שמעון לביא היה מקובל גדול שהתגורר במרוקו וזו היה הפצו לנסוע לארץ הקודש ולפקוד את ציונו הקדוש של ר' שמעון בר יוחאי... הוא לקח את מקל הנידודים והתחיל במסע ארוך ומפרך... ובאחת התחנות הוא עבר דרך טריפולי שבליוב... ורצה להמשיך הלאה לכיוון ארץ הקודש... **אלא שאז!!!** עצרו אותו תושבי העיר טריפולי והפצירו בו שיאשר שם... לתקן את ענייני השחיטה והמקואות וכו' וכו'... ואז הוא חישב חשבונו של עולם!! מה רצון ה'?? מצד אחד אני כ"כ כוסף ומשתוקק להגיע לצינו הקדוש של רשבי... ומצד שני יש פה קהילה קדושה שצריך לדאוג להם להיות כמו יהודים?? **היות ועושים מה שצריך!!** החליט ר' שמעון לביא להישאר שם... ולגנוז את הכיסופים שלו להגיע לרבי שמעון... ולמה?? כי... כי עושים מה שצריך!! לא עושים מה שמרגש... עושים מה שצריך!! אותו ר' שמעון לביא אמנם נשאר בטריפולי אבל השיר שלו לא מפסיק להתנגן במירון... מאז ששמעתי את הסיפור הזה... כל פעם שאני שומע את השיר בר יוחאי... זועק מהניגון הזה: עושים מה שצריך!! אני הוספתי לעצמי עוד בית נוסף לפיוט בר יוחאי... אם יש כאלו שהוספו ואשרי הנוסעים על ציונך... אז אני הוספתי ואשרי העושים מה שצריך... (אני חלש בהרואים...) **אתה יודע למה???**

כי לפעמים כששרים בר יוחאי נכנסים לכאלו אאורות... ושוכחים שבסופו של דבר עם כל הכבוד לאורות... ועם כל הכבוד **לאשרי הנוסעים על ציונך... עדיין אשרי העושים מה שצריך.**

יהודי לא חי לפי אורות... אלא לפי מה שצריך!! ואם הרבש"ע השנה לא רוצה שניסע למירון... אז אנהנו בחברה טובה... אנהנו בחברתו של ר' שמעון לביא... עושים מה שצריך!!

לא לחינם הוסיפה "אשרי הנוסעים על ציונך" זה לא מגיע מר' שמעון לביא... בטח שלא... כי הוא שר "ואשרי העושים מה שצריך" והשנה אנהנו זוכים להיות איתו!!!

עוד מילה אחת: יש כאלו שרק מדמיינים את הצינו הקדוש ריק ושומם בל"ג בעומר... הם מתחילים לבכות... זה ממש מדכא לחשוב על זה... **אבל לא!!!** דווקא רשבי יודע הכי טוב להיות לבד!! רבי שמעון הוחבא 13 שנים במערה מפני הגזירה... **שם!! דווקא שם** למד סתרי תורה אדונו בר יוחאי... רבי שמעון יודע איזה עוצמה יש בעבודת ה' לבד!! ר' שמעון יודע שאת ההתעלות הגדולה ביותר רוכשים דווקא בשקט של הבידוד...

אם כבר יש משהו שצריך לרחם עליו זה אנתנו!!! אנתנו שהתרגלנו שכל התעלות רוחנית מוכרחת להיות המונית... כל תפילה מעומק לב צריכה להיות מלווה בהמון המון סחף היצוני ופרסומת של אלעס גוט... מה יהיה איתנו?? **אנתנו צריכים לשקוע ברחמים עצמיים...** מאיפה אנתנו נשאב רגשות רוחניים בלי הגלגלי עזר של השירים וההגברה והמלא מלא אוטובוסים והחניונים והריקודים?? רבי שמעון... אתם הייתם במערה שתיים עשרה שנים ולא פגשתם אף אחד... וזה לא היה חסר לכם... ואנתנו היינו במערה חודש וחצי... תקשרנו עם כל העולם דרך הפלאפון... דרך הזום... ועם כל זה אנתנו כבר יוצאים מדעתנו!!!

הליגער ר' שמעון בר יוחאי: תתפלל עלינו שנהיה קצת יותר פנימיים... שנסתדר עם עצמנו... שיהיה לנו **מה לעשות עם עצמנו...** שלא נפחד להיות קצת עם עצמנו...

כן!! זו היעקה הגדולה ביותר שאנתנו צריכים להתפלל עליה... **יש יסוד מבהיל מהמהר"ל!!** זה וורט מיוחד לכבוד פסה שני... המהר"ל שואל: בפסח מצד אחד אנתנו יושבים בהסיבה כדרך בני הורין... ומצד שני תוך כדי אנתנו אוכלים לחם של עוני?? זה סתירה!! איך להם עוני הולך יחד עם בן הורין?? אומר המהר"ל יסוד עצום: **עניות--- ובן הורין זה משהו שהולך ביחד!!! ולמה??**

פשוט מאוד: קח יהודי מודרני שגד בבני ברק בתקופה הזו... מדובר בבן אדם שרגיל לצאת לחופשות בחו"ל... למסעדות... לפארקים... לסופי שבוע... לנסיעות... להופעות... לקניות... תחשוב איזה סאת ג'ונן עברה עליו בתקופה של הקורונה?? כל הרשימה הזו הייתה סגורה!! הוא הרגיש כאריה בסוגר... לעומת זאת חבר שלי האברך הבני ברק... כל הרשימה הזו בכלל לא מוכרת לו... הוא למד להיות ממה שיש בבני ברק... (הדבר היחיד שמציק לו בחיים זה שלפעמים הוא רואה פרסומות בעתון על הנפשים ועל הבילויים יש לו מחשבות זרות... אולי אני מפסיד משהו... אבל ברגע שהגיעה הקורונה ושערי בני ברק ב"ה ננעלו על מנעול וברח... והווי!! עכשיו הוא נהיה בן הורין מושלם... הדבר היחיד שהפריע לי בבני ברק זה הציצה מבני ברק... עכשיו שסגרתם את הציצה... עכשיו אני לגמרי רגוע... הה לי טוב בבני ברק...) כן... זו לא בדיחה... שני האנשים האלו גרים בבני ברק!!

אחד הרגיש השנה בליל הסדר השתא עבדו!!! והשני הרגיש בן הורין... **מה התבדל??** זה שלמד להיות עם הא לחמא עניא... עם מה שיש... הוא בן הורין מושלם!! גם אם תנעל אותו בבני ברק... יש לו פה את ה"הא לחמא עניא" שאף אחד לא יכול לקחת לו את זה... לעומת זאת מי שהתרגל לשאוב את הקורת רוח שלו מכל מיני דברים סביבתיים... הוא תלוי בהם... הוא עבד שלהם... ואם משהו חסר הוא מרגיש מוחנק... הנה לך העבד במיטבו... לכן אומר המהר"ל: **הלחם של בן הורין זה דווקא לחם עוני!!** ככל שאתה מתרגל להסתדר עם המינימום שבמינימום ככה אתה יותר בן הורין... **היסוד הזה מאוד מאוד נחוץ לנו לעברת ה'!** אם אנתנו צריכים כ"כ הרבה גלגלי עזר וכ"כ הרבה היצוניות בשביל לשהוט מאיתנו קצת רגש של ידידישקייט אנתנו נורא מסוכנים... אנתנו ממש עבדים נרצעים... אדרבה!!! השנה ה' נתן לנו הזדמנות להיות בני הורין!!! תהיו בבית... תהיו מבודדים... בלי רעש... בלי אורות... בלי מודעות ענקיות... ותנסו להיות באורות לבד!! בלי עזרה מבחוץ... תנסו להגיע לאורות של רשבי בלי ניגוני מירון... בלי כל הקאצ'קראי... הקב"ה רוצה פעם אחת להטעים אותנו באורות האמיתיים שהיו לרשבי בעצמו... רשבי היה לבד לבד במערה... ושם היו לו אורות!!! אורות עצמיים... אורות של בן הורין... אורות שלא תלויים בשיר שבדיק עכשיו התזמורת שרה... ולא תלוייה בכמה אני קרוב לצינו... לא תלוייה בכלום!!!

מתחילה ונגמרת בי!!! **אין לו בן הורין אלא מי שיושב ועוסק בתורה...**

פרוייקט סידור 12.000 חברותות

אם תשים לב: חז"ל מדגישים שלר"ע היו 12.000 **זוגות** תלמידים... לא עשרים וארבע אלף תלמידים!! אלא שתיים עשרה אלף **זוגות**. מה זה **הזוגות** האלו??

ר' עזריאל טאבור זצ"ל אמר לי וורט על דרך הדרש: כידוע: הגדלות העצומה של רבי עקיבא הייתה שהוא היה שילוב גמור בין "עול תורה" ל"עול מלכות שמים"!!

מצד אחד ר"ע היה מוסר התורה בה"א הידיעה... כל כולו תורה... גדול בתורה... כל חייו הוא עסק בהרבעת תורה... מקהיל קהילות רבים בעסק התורה...

ואילו מצד שני רבי עקיבא הוא אבי תורת "עול מלכות שמים"!!! הוא זה שלימד אותנו ש"כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד", הוא זה שכל ימיו היה מצטער על אותו פסוק ואהבת את ה' אלוקיך מתי יבא לידי ואקיימנו... וכידוע: עול תורה ועול מלכות שמים זה שתי ממלכות שונות!!! כמובן שאת שניהם אנחנו חייבים... אבל זה שתי בתי מדרשות שונים... שתי סגנונות שונים...

יש אחד שלפי התכונות שלו שייך בעיקר לעול תורה... ויש אחד אחר שלפי התכונות שלו שייך בעיקר לעול מלכות שמים... ור"ע היה מחנך בשני חדרי שיעורים כאחד!!!!

בחדר שיעורים אחד הוא עסק בנגעים ואהלות ודרש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות... ואח"כ בחדר שיעורים השני הוא מסר איך מקבלים באהבה את הקורונה ואיך לומדים לצחוק מול שועל שיוצא מקודה"ק

ורבי עקיבא היה מסדר חברותות!!!! והוא היה תמיד משלב תלמיד מעול תורה שיהיה בן זוגו של תלמיד מעול מלכות שמים... ששניהם יתחככו אחד בשני... התלמיד של עול תורה יחכים את חברו מעול מלכות שמים מהתורה שהוא קיבל מר"ע... והתלמיד מעול מלכות שמים יחכים את התלמיד של עול תורה מעומ"ש שקיבל מר"ע...

דא עקא!!!! שלא נהגו כבוד זה בזה!!! עול מלכות שמים ועול תורה הם כאלו ניגודים קוטביים! שמאוד קשה להם לנהוג כבוד זה בזה... מאוד קשה לשלב אותם ביחד... רוצה דוגמא קלאסית???

הנה... אם שמת לב... בעלונים האחרונים שיצאו בתקופת הקורונה... אני כל הזמן מקפץ בין שתי גישות... פעם אחת יש מאמר ידידותי... שהכל טוב... ואבא שבסמים בסה"כ מזמין אותנו לחדר יחוד... ומצד שני יש מאמר חפ"ק... כמה אנתנו לא בסדר... כמה אנתנו רעים וחסאים לה' מאוד... ונו נו נו... מהר לחזור בתשובה... אתה קולט שיש פה סתירה???

הנה לך התחככות בין עול תורה לעול מלכות שמים!!

זה מסובך מאוד!!!! (איך משהו אחד שאל אותי: עשרים וארבע אלף תלמידים מתים לר"ע מול העיניים... איפה ר"ע?? למה הוא לא מדבר?? למה הוא לא דופק על השלחן ואומר: רבותי... לחזור בתשובה?? מה התשובה?? רבי עקיבא זה עול מלכות שמים! רבי עקיבא מקבל באהבה... הוא לא דופק על שלחנות... מצד שני: ס"ס ר"ע הוא מוסר התורה... ופתאום... כשהוא מגיע לאותם חמשה תלמידים שבדרום... הוא פתאום כן ממקד אותם בשפראח של עול תורה... תדעו לכם שכל אלו מתו בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה.)

והעבודה שלנו זה כו לנהוג כבוד זה בזה!!!

כן להתאמץ לתמרן בין שתי ההנהגות הכ"כ שונות... זה לא קל!!! זה שתי בתי מדרשות שונים!! זה שתי פרשיות בק"ש... אבל מה נעשה שאת שניהם אנתנו צריכים לקרא כל יום... אז השבוע נסכם את סוגיית הקורונה בשתי מאמרים... המאמר בדף 6 ידבר בשפה של עול תורה... (אודות החפ"ק של החיזוק הנדרש) ואילו המאמר בדף 3-4 ידבר בשפה של עול מלכות שמים... **הרחבת העניין בדף 3-4 ובדף 6**

משהו שם מבפנים מבעבע... רוחש.. מתבשל..

בימים אלו כולם מצטטים את דברי הרמח"ל המבהילים במאמר הגאולה שמדבר על החלונות הקטנים שהולכים ונסתמים... וברגע שהם יסתמו לגמרי אז יפתח השער הגדול של הגאולה... וכלל ישראל מבינים שהכוונה היא לבתי כנסיות... ושוב: אם הלב של היהודים ככה מרגיש... אי אפשר להתווכח... אם אינם נביאים הם בני נביאים הם...

אבל!!! חבל שנעצרו כאן... הרמח"ל שם באותו מאמר אומר עוד כמה דברים הרבה יותר רלוונטים בעבורינו... דווקא המשפט הזה שכולם כעת מצטטים... דווקא זה משפט **שפחות נוגע אלינו!!!** זה יותר מדבר בייחס לקב"ה... מה **הוא** יתברך עושה בעולמו... איפה העולם אוהז במסלול שהקב"ה כעת מכין בעולמו... זה אמנם מאוד מרתק אבל פחות נוגע אלינו... הרמח"ל שם **כדרכו** ממשיך הלאה... ומבאר מה זה אומר **לנו!!!** איפה זה מתורגם **אצלנו** לעבודת ה'??? (כידוע: אצל הרמח"ל יש כלל ברזל: כל ספירה וכל מושג בתורת הנסתר מוכרח להיות מתורגם לעבודת ה'... כל הספר מסילת ישרים מבוסס ומקביל לספרים אחרים של הרמח"ל ששם זה קבלה גמורה ואילו כשזה מגיע למסילת ישרים זה מתורגם לספר הדרכה בעבוידה...) אז כן... הקב"ה סוגר חלונות קטנים... בשביל לפתוח שער אחד גדול... **הלאה... מה זה אומר לנו? מה זה נוגע אלינו???**

אז ברשותך קורא יקר: אני רוצה להביא לפניך כאן פרק מתוך הספר "ואהבת" שבס"ד עומד לצאת בשבועות הקרובים... בפרק הזה מובא הרמח"ל הזה שכולנו מדברים עליו... אבל עם השלכה ישירה אלינו...

ובכן: הרמח"ל ב"מאמר הגאולה" מפרט את כל התהליכים והשלבים שיהיו לקראת הגאולה העתידה, ועיקרי הדברים שנכתבו שם שהגאולה מתחלקת לשני חלקים הנקראים: **"פקידה"!!!-!!-**

"זכירה"
פקידה זה כמו השלב הראשוני ביציאת מצרים... שהקב"ה **"פוקד..."** יש כאן התעוררות רצון מצידו של הקב"ה לגאול את ישראל, אבל תכל'ס, מעל פני השטח זה עדיין לא מגיע לידי ביטוי... ואדרבה!!! מבחינה מסוימת אפילו נהיה יותר גרוע... על משקל 'תכבד העבודה על האנשים...' יש קורונה... בתי כנסיות נסגרים... חלונות קטנים נסתמים... כעת בשטח לא רואים שום שינוי לטובה... אלא רק לכיוון ההפוך... אבל עמוק עמוק מבפנים!!! במקום פנימי בלב!!! מורגשת איזושהי תסיסה... איזושהי התעוררות שמימית לגאולה!!!

עד כאן בשלב של **הפקידה...** אבל אח"כ!!! אחרי השלב של **הפקידה** אז מגיע שלב ב' של **הזכירה** שזה כבר הגאולה בפועל... כאן משה כבר מגיע לפרעה ומתחילים עשרת המכות... ובגאולה העתידה זה מתבטא בזה שהקב"ה מלביש בגדי ישועה ובא מאדום חמוץ בגדים וכו' וכו'... וכאן מתחיל התגלות הגאולה בפועל... זה כבר **זכירה!!!** -גאולה **בפועל!!!**

אבל עכ"פ לפני **הזכירה** יש שלב של **"פקידה"!!!** פקוד פקדתי!!! **וכאן אנחנו אווזים!!!**

הרמח"ל כבר לפני יותר משלוש מאות שנה בירר לנו שאנחנו כבר אווזים בשלב של ה'פקידה'!!! כלומר: זה עדיין לא זכירה... עדיין לא רואים התגלות בפועל (זה כבר נידון לזכות... האם להתייחס לעשרות שנים האחרונות כהתגלות בפועל או אדרבה ולא יניכס לה...) אבל מה שבטוח... בדורנו... אנחנו בטח נמצאים כבר עמוק עמוק בשלב של **ה'פקידה'!!!**

פקידה זה עיבור... יש משהו שכבר מתחיל להתרקם אבל עדיין לא הוכר... זה בשלב ראשוני שאף אחד עדיין לא יודע על קיומו...

מוסיף הרמח"ל ואומר: שזה מה שכתוב בשיר השירים: **"דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו"!!!** מעי!!! המעיים המו עליו... מעיים זה ביטוי למשהו פנימי... זו התעוררות שמגיעה מתדר פנימי עמוק עמוק... כי כעת זה לא מגיע לידי ביטוי חיצוני... אלא רק פקידה...

כלומר: עם ישראל בשלב זה אמנם מקבלים איזה ברק של הארת גאולה... אבל ההארה הזו מתגלה אצלם בתדר פנימי מאוד... משהו נסתר שמתגלה מתוך המעיים כביכול... מרגישים את הבטן...

וכאן השאלה הנשאלת: מה... מה בכלל הרעיון של ה'פקידה' הזו?

אם הקב"ה באמת רוצה לגאול אותנו... אז למה זה צריך להגיע בשני שלבים? למה צריך **פקידה** ואח"כ **זכירה**??? ובכלל למה **הפקידה** הזו צריכה להגיע בתדר כ"כ עמום ולא ברור... דרך המעיים כביכול??? אם הקב"ה באמת רוצה משהו... ש... שידבר בצורה ברורה??? למה אני צריך 'להרגיש' את המעיים... ואז להתחיל לנחש מה עובר עליהם... ואז... אז להתחיל לנחש שמשוה פה מתחיל לרוחש מבפנים???

השאלה הזו היא לא סתם שאלה תאורתית... היא שאלה מהותית על המצב שלנו כיום... אנחנו נמצאים כעת בעיצומה של **פקידה!!!** כולנו הרגשנו שמשוה קורה... משהו פה מתבשל לקראת הגאולה... **השאלה היא: מה זה השלב ביניים הזה???** אם הקב"ה רוצה לגאול אותנו... אז קדימה... שלוש ארבע ו... שיביא משיח ונסיים את הסיפור... למה יש את המצב ביניים המעורפל הזה שכ"כ מוכר לנו... שיש קורונה זה מריח גאולה... יש צרות זה נשמע פעמי משיח... יש איומים זה מצלצל גוג ומגוג... מה זה הלוט בערפל הזה?? למה זה ככה??

זו שאלה מאוד נחוצה!! כדי לקרא את המפה!!! כדי להבין מה מוטל עלינו בתקופה הזו... כן משיח ולא משיח... **מה ה' רוצה פה???**

הביאור בזה הוא כך:

כל זמן שאנחנו בגלות!!! העסק שלנו עם הקב"ה נסוב סביב **עול תורה!!!** בעול תורה יש תדר מאוד ברור!!! יש תורה ברורה!!! יש תרי"ג מצוות ברורים!!! יש שר ועונש!!! **והקב"ה מדבר ב ר ו ר ! !** יש לנו פרשה שניה של ק"ש שהיא הפרשה של **עול תורה** ושם הכתובת רשומה על הקיר... אם תקיימו מצוות ה' יהיה לכם טוב ואם לא תשמעו בקול מצוותי יהיה לכם רע... אין פה מה להסתבר... אין פה מה **לא** להבין... בכל מה שנוגע לעול תורה יש מסמך מאוד

ברור שקוראים לו תורה!!! דודי **לא צריך** לשלוח ידו מן החור ולא צריך שיהמו מעי עליו... הכל מונח על השולחן בצורה הכי ברורה... אש שחורה ע"ג אש לבנה...

כל זה כשזה נוגע **לעול תורה!!!** כל זה כשזה נוגע לקידושין... לתנאים... לאירוסין... כאן מדברים ברור... כאן יושבים המחוננים עם זכרון דברים על השלחן ומסכמים מראש מה החתן מתחייב ומה הכלה מתחייבת... יש עדים... יש קנין... והכל שריר וקיים... עד כאן **עול תורה!!!**

אבל ברגע שזה מגיע **לעול מלכות שמים???** כאן זה כבר כבר נוגע בנימים מאוד עדינים ורגישים... כאן זה כבר לא "תנאים"... כאן הקב"ה פונה לכלה ואומר לה... פתחי לי!!! אני מחכה לחדר יחוד!!! וחדר יחוד זה התכלית הסופית של כל הקידושין... זה התכלית של עול תורה...

דא עקא!!! ש'פתחי לי' הזה חייב להגיע מצידה של הכלה!!! וזה לא יכול להגיע מצידו של הקב"ה... חתן לא יכול לאיים על הכלה בתשעים ושמונה קללות שתראה להתאחד איתו...

זו נכונות שיכולה להגיע רק מצידה... חסד נעורייך!!! אהבת כלותייך!!!

ותכל'ס... הכלה לא מבינה עניין... ואני ישנה... לא נרמזת...

והקב"ה מחכה ומחכה ליוזמה מצידה של הכלה- כנסת ישראל... שתבא... שתראה... שתביע נכונות להיכנס תחת כנפיו של החתן קוב"ה... והיוזמה הזו בוששת מלבא... ואז הקב"ה מתחיל לשלוח רמזים עדינים עדינים... והמסר עובר בתדר מאוד מאוד עמום ודק... **ולמה???**

כי יש פה קונפליקט!!! מצד אחד הקב"ה רוצה להעביר פה איזשהו מסר לכלה... שתבין עניין... אבל מצד שני **אסור** שזה יגיע מצידו יתברך... לכן זה נעשה מתחת השלחן... הקב"ה רומז איזה רמז עמום...

אבל להבין?? להבין מה הוא רומז? את זה אנחנו מוכרחים להבין לבד!!! ולכן 'דודי שלח ידו מן החור' ורק 'מעי המו עליו'!!! רק המעיים מרגישות שמשוה פה רוחש מבפנים... אנחנו מרגישים שיש פה איזה התעוררות של גילוי רצון... יש פה משהו שמבעבע... רוגש... רוצה משהו... מה בדיוק?? לא... לא ברור... זה כבר השיעורי בית שלנו לזהות מה... מה... מה טאטע זיסער רוצה שנבין...

וכאן!!! במקום הזה אנחנו אווזים בימים אלו!!!

יש עול תורה... בתי המדרשות מלאים... כלל ישראל משתדלים לעשות רצון ה'... מדקדקים קלה כבחמורה... היהדות החרדית משגשגת... הכלה משתדלת לעמוד בכל תנאי הכתובה שבעלה הציב לה בקידושין... אבל עדיין החתן שולח ידו מן החור של המנעול והוא רומז ש... ש... שמשוה עיקרי עדיין חסר... **ומעי!!! מעי המו עליו!!!**

אני מרגישה שאבא שבשמים רוצה משהו... ואני לא מצליחה להבין מה...

אני מכוין את התנועה... אני מחליט לאיזה קהילה אני שייך ומי החברים שלי ואיזה חברותא אני מזיז... אבל כשזה מגיע לבית... פה והקב"ה מנהל לנו את החיים... הקב"ה מצמיד לנו דמויות שזה שלך!!! זה הילדים שלך... זה הבן זוג שלך... וזה מה שיש!!! אי אפשר להחליף חברותא כל תחילת זמן... את זה תעשה בבית מדרש... שם אתה יכול להזיז קירות... אבל בבית? פה זה עול מלכות שמים!!! פה הקב"ה מעמיד אותך מול נתונים עובדתיים!!! זה מה שיש... וכעת תקבל אותי!!! לכן דווקא הבית זה המקום להשראת שכינה יותר מבית המדרש!!! הבית זה המקום שבו יש לנו את האפשרות לתת לקב"ה את המושכות ולקבל אותו!!! וכמובן... באותה מידה גם לא...

זה!!! זה מה שהקב"ה רצה מאיתנו בימים אלו... תן לי!!!

תן לי את המושכות... תן לי לנהל אותך... אני רוצה אותך גם פה!!! לא רק בכלל... לא רק בשטוב... לא רק מול חברי הקהילה... שם אתה בעל הבית... שם אתה יכול להכתיב את הלוח זמנים... שם אתה קובע את התכנים... אבל בבית?? שם אני הבורא קובע את הסדר יום!! שם אני רוצה שתקבל אותי! שתתן לי לנהל אותך...

זה פקידה!!! זה מה שקורה בתקופה הזו! הגאולה עדיין לא הגיעה... "זכירה" בפועל עדיין לא הופיעה... אבל מה יש?? יש פקידה!!! מה זה פקידה?? הקב"ה שולח רמזים עדינים... אני בא... תצאו לקראתי... תקבלו אותי... זכרתי לך עבר חסד נעורייך אהבת כלולתייך... ואני מזמין את זה גם כשיו... לך אחרי במדבר בארץ לא זרועה... תקבל אותי ותן לי לנהל לך את החיים... זה!!! כמדומני שזה המאמר האחרון שאני כותב בסגנון הזה פה באז נדברו... כפי שהקדמתי בפתח הגיליון צריך לנהוג כבוד זה בזה... גיליון אז נדברו בתכנים שלו מסווג ל"עול תורה"!!! ואילו התוכן של מאמר זה מסווג ל"עול מלכות שמים"!! בעזה"ש בשבועות הקרובים יצא אי"ה ספר "ואהבת" שבו ירוכזו תכנים של עול מלכות שמים... כן... אנחנו לא אוהזים שם... גם כותב השורות לא אוהז שם בכלל... **אבל לפחות לנהוג כבוד!!!** לדעת שיש כזה דבר... וצריך להיאחז בזה לכה"פ כשהקב"ה מזמין את במפורש... בקורונה הקב"ה הזמין כתר!! בפירוש הקב"ה הזמין עול מלכות שמים! א"א היה להימלט מזה... כולנו תקווה שבתי המדרשות יפתחו עד מהרה וכולנו נזכה לחזור לזמן קיץ ב"עול תורה"!!! אבל לא נשכח את השטייגן הגדול שעשינו ב"זמן" קורונה... ששם למדנו פרק חשוב בעול מלכות שמים...

כולנו מחכים ל"ג בעומר!!! היום הגדול שאנחנו לא נאמר תחנון משני סיבות: סיבה אחת של עול תורה- על התורה הנפלאה שהשאיר לנו רשב"י ביום הזה... והסיבה השניה: עול מלכות שמים... על אחרון תלמידי ר"ע שהסתלק ביום הזה... ורבי עקיבא למרות ועל אף המשיך לתת כתר לקב"ה והעמיד לנו שוב את התורה והחזיר עטרה ליושנה...

מובל לפי המצב הנתון והמשנתה... **גבר משתגע מכאלו דברים!!!** אישה לא... גבר כן... **אתה יודע למה?**

כי בגדול יש חלוקת עבודה בין גבר לאשה...

האיש מופקד על **עול תורה!!!** והאישה מופקדת על **עול מלכות שמים!!!**

עול מלכות שמים זה בידך אפקיד רוחי... לתת לרבש"ע לנהל לך את הסדר יום... אשה מובנית לזה... בכל האישיות שלה היא בנויה להיות מקבל... מעצם טבעה היא מוכנה לשינויים והתפתחויות שלא תלויים בה... (אם תשים לב: אישה יכולה לעבוד בתור מזכירה... גבר לא... למה? כי רק אישה מוסגלת לקבל 15 פקודות שונות בחצי שעה שמסתובבות סביב אותה נקודה... גבר צריך יעד ברור שצריך לכבוש אותו ואכ"ל...) אשה מובנית לקבלת עול!!! וכל מה שנדרש ממנה זה לקחת את זה כמובן **לעול מלכות שמים...** אבל גבר??? גבר זה עול תורה!!! לגבר יש משימות! והוא צריך לבצע אותם!!!

דא עקא!!! שגם גבר שמופקד על עול תורה גם הוא צריך לקבל על עצמו עול מלכות שמים... אז פעמיים ביום נוי... זה לא נורא... אני עוצם את העיניים לחצי דקה... עוזב את השטח לשבריר של עשר שניות... קורא קריאת שמע מהר... ומיד פותח את העיניים... בבהלה לבדוק שהכל ממשיך להיות בשליטה... אבל!!! מה קורה אם פתאום הגיעה הקורונה והקב"ה פתאום רוצה ממני עול מלכות שמים **א ר י כ ת א ל!!!**

הקב"ה מכניס אותנו למסלול של עצימת עיניים... תשחרר אחיזה... אני מנהל את העולם... תעצום את העיניים ואל תשאל מה יהיה ואיפה הסוף כי אין לך שום קצה חוט לדעת איפה יגמר הסיפור הזה... תכנס לבית ותן **ל** לנהל לך את הסדר יום... שב בבית כמו אשתך ותזרום עם הפקודות שאני נותן לפי נתוני השטח שמשתנים מרגע לרגע... רגע אחד צריך לסדר את זה... ורגע שני להגיד לזה... **וקשה!!! קשה לגבר לחיות במצב של עול מלכות שמים!!!** קשה לנו לשחרר אחיזה!!! קשה לנו לתת לרבש"ע לנהל אותנו... **זה טבעי!!! זה נורמלי!!! זה הטבע שלנו!!!**

בן אדם שרגיל להיות חרד להספיק ק"ש ותפילה... בן אדם שחשוב לו להבין סוגיה עד הסוף ולהקפיד על כל נושא הלכתי ולמצות אותו עד הסוף... ופתאום הקב"ה אומר לו... תשחרר... תן לי... תן לי לנהל אותך... **זה ממש דבר והיפוכו!!! אבל צריך לדעת שיש כזה תפקיד!!!**

ואם כבר הגענו לכאן... אז עוד כמה מילים ברחל בתך הקטנה: בחידר של הבן שלך וגם בסמינר של הבת שלך... יש **ועדת קבלה!!!** לא כל אחד יכול להתקבל... שלחת כמה חברים מהקהילה שיתפסו את העיניים לידיים והם **יתלטו** מי יתקבל ומי יהיה החבר של הבן שלך... כל זה טוב ויפה במסודות... שם המושכות בידיים שלך... **אבל בבית שלך??** מישוהו שאל אותך איזה ילדים יהיו לך? ה' קבע עובדות בשטח והעמיד לך ילדים... ילד אחד יותר צדיק וילד אחד קצת פחות... גיס אחד פרומער... וגיס אחד עם סמארטפון... **אתה קולט את האבסורד???** דווקא בבית שלך שאתה כ"כ מרגיש בעל הבית... דווקא שם הקב"ה שם אותך בפינה והוא יתברך מכתוב את הסדר יום... כל זמן שזה מחוץ לבית... כאן יש עול תורה!!! כאן אני הנהג...

הקב"ה פונה לכלתו ואומר לה: קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך... משהו חסר לי... את עושה הכל... (המאמר הזה לשם שינוי מדבר על החרדים לדבר ה' שבאמת מדקדים קלה בכחמורה עם כל הלב והנשמה) ובכל זאת קומי לך... לכי לך... אני רוצה משהו שונה... משהו אחר... **אבל מה???** **אני לא מבין!!!** אה... אתה בטח רוצה שאני אתחזק בעוד חיזוק בשמירת הלשון? אולי למצא עוד איזה סעיף קטן במ"ב שכנראה צריך להתחזק בו... **מה???**

הקב"ה שולח ידו מן החור של הדלת... מתי תביני... אני לא רוצה כלום...

אני בסה"כ רוצה אותך!!! **רוצה שתקבלי אותי!!!** אני לא תמיד מחפש יעדים נקודתיים... אני רוצה בסה"כ דבר אחד! **אותך!!! תקבלי אותי!!!** אל תברחי ממני... תהיי איתי... אם לא היינו בסדר במשהו נקודתי ברוחניות... יש לרבש"ע מספיק דרכים איך להעביר לנו את המסר... ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים, יש גדולי ישראל שאומרים לנו איזה דרך תשכון אור... והם מדברים ברור!!! אומרים בדיוק מה רצון התורה, ומי שרוצה יודע לנהוג ע"פ רצון התורה... ולא אלמן ישראל...

אבל עדיין... אותו עובד ה' בן עליה מרגיש עמוק בתוך הלב איזה משהו שחסר... כן... אני כבר עושה הכל... אני לומד... מדקדק בכל מה שצריך... אבל עדיין משהו שם מבעבע במעיים... אני מרגיש שמהו חסר בתקשורת שלי עם אבא שבשמים... אני מרגיש שה' רוצה ממני משהו **יותר!!!** ואני לא מצליח לזהות מה... אה... אתה לא מצליח לזהות?? אם הקב"ה לא מדבר ברור... זה הוכחה שיש פה איזה הבנה שחייבת להגיע ממך!!! כנראה שזה סוג דבר שלא יכול להגיע מהחתן... אלא חייב להגיע מהכלה!!! ומה זה?? אני איתך!!! אני מקבלת אותך! אני אחת איתך!!!

גברים יקרים: שישאר בינינו... בא נסכם את התקופה האחרונה... אנחנו מקפלים כעת יותר מחדש וחצי שהיינו בבית... לא בבית הכנסת ולא בבית המדרש ולא בשטיבל... ותסכים איתי שזה היה מתסכל למדי...

מה כ"כ מתסכל להישאר בבית כל היום עם האשה והילדים...??

בא ננסה לנתח יחד... למה זה היה כ"כ קשה לנז'?

תרשה לי להצביע על ההנהקודה אני חושב שעיקר התסכול הוא שאני **גבר!!!** ולגבר בדרך כלל יש תכניות! (ולא משהו כעת מה התוכן והרמה שלהם... אבל-) בדרך כלל לגבר יש יעדים מסוימים שהוא מציב לעצמו... יש לי היום תכנית לעשות את זה ולסמן וי על זה... אבל כשנמצאים כל היום בבית עם המשפחה... שם אין תכניות!!! אין סדר יום!!! לבית יש דינמיקה משלו... הסדר יום זורם לפי נתונים שמשתנים כל רגע נתון... כל פעם מישוהו אחר קופץ לך על הראש... פעם האישה רוצה ככה ופעם ככה... אתה יושב וכל הזמן מובל לפי המצב הנתון... פעם צריך להעסיק אותו... ופעם צריך להרגיע אותו... ופתאום צריך לסדר את הבית... ובקיצור: אתה

קרבן תודה... בשילוב קרבן פסח שני... בשילוב זמירות שבת...

השבוע זכיתי לעלות לירושלים... להשתתף בזבח תודה שהקדיש יידי ר' חצקל שבחג הפסח האחרון היה מורדם ומונשם במשך שבועיים בעקבות הקורונה וב"ה ישלח דברו וירפאם ויסלט משחיתותם ויודו לה' חסדו... ויזבחו זבחי תודה... לגדול הנס החליטו בני משפחתי וידידיו של ר' חצקל להקדיש עשרה גולים לקרבן תודה ולהזמין חמש מאות איש למסיבת הודיה ענקית להודות לה' כי טוב... (ולזעוק לפניו באותו מעמד על החולים שעדיין שוכבים במצב קשה... יתן ה' וישלח להם מהרה רפואה שלימה) המדהים הוא שר' חצקל הפסיד קרבן פסח... ולכן הוא **בלאו הכי** עולה לבית המקדש להקריב פסח שני!!!! והוחלט שבשילוב הפסח שני שלו אנחנו נעשה מסיבת קרבן תודה... **אתה מבין את הצחק שיש פה??**

בקרבן תודה יש עשרה חלות **חמץ!!!** בפסח לא מקריבים קרבן תודה... ואילו כאן ר' חצקל הולך לשבת יחד איתנו בליל שבת הקרוב... הוא יאכל קרבן פסח על מצות ומרורים... ואנחנו נאכל קרבן תודה שהוא חמץ גמור... הדבר הנוסף שכ"כ לא שגרתי פה... שיש פה בן אדם שיושב מולנו ואוכל קרבן פסח תוך כדי כשהוא מוקף בחמש מאות איש... **בקרבן פסח רגיל אין כזה דבר!!!** קרבן פסח שמגיע בזמנו צריך להיאלץ בחבורה אחת... וצריך שיהיה מחיצות... סמילא בקרבן פסח אחד אין יותר מחמישים איש... (גם האדמו"ר הגדול ביותר שמסיבים על שולחנו מאות אנשים... את הקרבן פסח הוא אוכל בחבורה המצומצמת שלו...) אבל כאן זה פסח שני... ובפסח שני אין דין של חבורה... וחמץ ומצה עמו בבית... ר' חצקל ישב ויאכל קרבן פסח... ומיד אח"כ הוא יתיישב איתנו ויאכל קרבן תודה... כולנו כ"כ מרוגשים לראות את ר' חצקל שלפני פחות מחודש היה בין חיים למוות ולראות אותו עכשיו יושב יחד איתנו ועוד מסוגל לאכול כזית צלי בתוך כדי אכילת פרס... רק לראות את זה הלב גואה ורוגש להודות לה'... **יש לציין שהרבה עקשן היה סביב הפסח שני הזה...** זה היה בבחינת צחוק עשה לי אלוקים... הרבה שאלות בלימוד נשאלו סביב הפסח שני הסגוני הזה... אל תשכח שהשנה זה בדיוק יוצא בשבת... אז שחיתת הפסח שני הייתה ביום ששי בצהריים!!! והצליח חייבת להיות לפני שבת... אז פתאום התעוררנו להסתפק: הרי המשנה בשבת אומרת: ש"משלשין את הפסח בתנור עם חשיכה"!!! כלומר: לא חוששים שמא בני חבורה יבואו לחתות... ולמה? כי בני חבורה זריזין הם... השאלה היא: מה קורה בבני חבורה של פסח שני?? האם שלעפרתם כאלו שנדחו לפסח שני יכולים להיקרא בשם זריזים?? (לא כולם היו חרדים ומונשמים בפסח ראשון) **עכ"פ הייתה שמחה גדולה...** ישבנו בצוותא לסעודת שבת... ובהתחלה כיבדנו את המעמד... סו"ס אצל ר' חצקל עכשיו זה פסח... אז שרנו שירים של פסח... ר' חצקל עשה לעצמו ליל הסדר שלם... (יש להסתפק האם יש דין ד' כוסות וכו' בפסח שני...) ואז!!! כשהוא הגיע להלל הגדול... אז אנחנו הצטרפנו אליו תרתי משמע!!!! אצלו הלל הגדול זה (בין הייתר) מדין ליל הסדר!!! אבל אצלנו הלל הגדול זה להודות לה' על המקיץ נרדמים והמשיח אלמים והמתיר אסורים והמפענע נעלמים...

את שירי שבת לבגתיים לא שרנו... כי צריך להזדרז!!! גם קרבן פסח של ר' חצקל... וגם הקרבן תודה שלנו יכול להיאכל רק עד חצות... אל תשכח... יש פה עשרה גולים שצריכים להיגמר עד חצות... הגיעו חצות... הגיעו סדרנים מיוחדים ואספו את הנותר של הקרבן תודה מהשלחנות... כן... צריך לשמור אותם עד יום ראשון בבוקר... ואז אנחנו נזכר במצות עשה של שריפת הנותר!!! אבל כשהם הגיעו לשלחן של ר' חצקל... רצתי מהר לר' חצקל והזכרתי לו שלא יתן להם!!! כן... לא בריא לעררב נותר של שאר קדשים עם הנותר של קרבן פסח... כי בקרבן פסח יש לאו מיוחד של שבת עצמם... והלאו הזה נשאר גם בנותר... אז הנותר של קרבן פסח צריך תשומת לב מיוחדת!!! יש פה הלכת מיוחדת שאין בכל נותר של קרבן פסח אחר...

ואז!!! לאחר חצות... לאחר שכל הנותר הורד מהשלחנות... לאחר שנעשו בדיקה קפדנית שלא נשאר שום חתיכת בשר בשום מקום... (מחר בבוקר זו שאלה של כרת בדיוק כמו חמץ בפסח... בחור ישיבה שביום ששי גנב מהמטבח חתיכת בשר תודה שיהיה לו למחר בבוקר אחרי ותיקין הוא חיוב חטאת בשוגג וכרת במזיד...) כעת החליפו ספה... ואז ר' חצקל הניח על השלחן חבית יין גדולה של מעשר שני... ואז הוא הביא סייף והתיז את הראש של החבית!!! ואין בזה בעיה של "פתיחת בקבוקים" כי הוא לא עשה פתח... אלא שבר את הפתח כדי להבהיר לציבור שיש פה עין יפה... אנחנו גומרים את החבית הזו היום... (כן... אם בימינו מותר לעשות חור בבקבוק יין ואח"כ לפתוח אותו... הייתר הזה נובע מהברייתא: "מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסיף ומניחה לפני האורחים... שבת קמו"); **עמד שם אחד המשרתים ומזג לכל הציבור במיומנות... שלישי יין ושתי שלישי מיים...** (רבא עקב אחרי המשרת שהוא לא מניח את המים ע"ג הקוקוס כדי שיחמו ולא פורס סודר ע"ג המים גזירה שמא יסחוט... עיין ריש פרק במה תומנין...)

ואז התחילו השירות והתשבחות... אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה... רוח הקודש נשפכה שם כמים... פתאום הכל נהיה סובן... כל הקורונה קיבלה מיסוד אחר... משתתפי הסעודה שזכו להתקדש באכילת שלמים ולחמי תודה... וכעת זכו לסעוד את הלב ביין של מעשר שני... ועוד בשילוב של הליגע שבת קודש נפשי חולת אהבתך... השילוב של כל הקדושות האלו ביחד רוממו את הציבור כולו עשרה טפחים מע"ג הקרקע...

ואז בבת אחת תורצו כל השאלות... כן... בחודש האחרון התעוררו כל מיני שאלות בחלל העולם... פרק ע"ג בתהלים: ואני כמעט נטיו רגלי כאין שופכו אשורי... כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה... שתו בשמים פיהם- נשמות ערב רב מדברים סרה בה' ובתורתו... הנה... תראו דווקא אתם הכי נגועים בקורונה ואחוז ההדבקה אצלכם הכי גבוה... ואז באסת היו רגעים מסוימים בחודש האחרון שהגיעו מחשבות... אך ריק זיכיתי לבבי וארחץ בניקיון כפי... ואחרי כל מה שאני עובד ה'... בכל זאת "ואני נגוע כל היום... נגוע בקורונה... ותוכחתי לבקרים- כל בוקר מודיעים לי עוד כמה חרדים נוספים נדבקו... ואילו דווקא רשעים ושלי עולם... דווקא הם השגו חיל... המחשבות האלו הציקו הרבה בחודש האחרון... כן... אנחנו נמצאים בעולם של הסתרה... אנחנו בעיצומה של עבודה... אבל בכל זאת!!! **עד אבא אל מקדשי קל אבינה!!!** ברגע שמגיעים לבית המקדש פתאום הכל נהיה סובן... הפזל מתחבר ואתה מבין איך שהכל מוביל לטוב גמור... **ר' חצקל עמד וסיפר בדמעות על כל הניסים והנפלאות שה' גמל איתנו והעמידו מחליו...**

ואז הגיע תורו של הגיס ר' יצחק... והוא הפתיע את הציבור וסיפר שבשעות הקשות שנאבקו על חייו של ר' חצקל... עמדתי וחשבתי מה אני יכול לעשות למענו... לרפואתו... חשבתי אולי להקדיש את ערכו!!! לומר: ערך ר' חצקל עלי... ואז אני אשלם למקדש חמישים שקל למקדש לרפואתו!!! אבל אז חשבתי לעצמי... הרי טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה סאלף עולות וכו'... אז החלטתי!!! ו... ואז השתרר שקט מופתי...

החלטתי להחרים מאתיים דונם משדה אחוזה שלי לכהנים!!! מתוך כוונה לקרא לכמה כהנים תלמידי חכמים שיבואו לפאר את העיר שלנו... ולהוסיף עוד קול תורה בבית מדרש שלנו לרפואת גיסי היקר... סיים ר' יצחק בדמעות ואמר: ברגע שנדרתי את זה... לא חלפו עשר דקות ושמענו שהגיס ר' חצקל התעורר לחיים... אני חושב שבזכות התורה ולומדיה ינצל הפרס... כן... בזמן האחרון מרוגש בישוב שלנו הצורך להתחזק בתורה ואין לך חיזוק גדול מלעשות פרגמטיא לח"ח ולהכניס כהנים לישוב שלנו.

נסודה למחשבה:

כולנו מחכים כבר לחזור לשגרה... לחזור ללימודים... לבית הכנסת... השבוע התעוררה לי פתאום מחשבה קטנונית ומטפשית... חשבתי לעצמי: בעצם טוב שאנחנו טיפ טיפה מתעכבים ולא חוזרים עדיין... ולמה?? כי יצאנו מהלימוד בתאריך י"ח באדר... ואם נחזור עכשיו אז כשהנכד שלי ישאל אותי: סבא... כשהיה קורונה... כמה זמן היה חופש?? אני אצטרך להגיד לו חודש ועשרים ושש יום... זה מסובך... עדיף שזה יהיה מספר עגול... נחכה בסבלנות עוד שבוע כדי שנוכל להגיד שזה היה בדיוק חודשיים!!! כשהנכדה שלי תבחן בתו"י ותהיה שאלה: כמה זמן היה הקורונה?? היא לא תצטרך לאמץ את הזכרון... היא תוכל להגיד חודשיים... ולא תצטרך להגיד חודשיים פחות שלושה ימים...

אז זהו שלא!!!!!! אז זהו שלא!! אז זהו שלא!!!

אצל הקב"ה אין תאריכים עגולים... אין שעות יפות... ואין התעכבויות מיותרות משיקולי תפאורה... אם המשיח עדיין מתעכב זה לא בגלל שהקב"ה מחכה לאיזה תאריך מוצלצל...

ולמה לא?? כי הקב"ה הוא אבא שבשמים!!! ובשביל אבא שבשמים כל רגע לראות בסבל של הילדים שלו זה אין סוף!!! הקב"ה לא ממתין רגע אחד לישועתם של ישראל... זו האמונה שלנו!!!! אין סתם סבל... הרי בקורונה הוו למילים היה קשה... השאלה כמה... כל אחד עבר את הקורונה בקושי אחר... יש כאלו שחוו פיטורים... יש כאלו שחלו או שאחד מבני המשפחה חלה... יש כאלו שהתמודדו עם משפחה גדולה וצפויה... בקיצור: כל אחד עבר את הקורונה אחרת! לאחד זה היה קשה יותר ולאחד פחות... ומה אתה חושב?? כל פרומיל קושי מחויב אצל הקב"ה לפרטי פרטים!!! אין אצל הקב"ה עסקאות חבילה... אין חבילה אחת שקוראים לה קורונה שכל מי שעבר אותה מסוגל לתיקו קורונה... לא!!! זה נכון אולי במשרדי הממשלה... זה נכון אולי ביחס לכל מיני אישורים...

אבל אצל הקב"ה לכל אחד יש את ההתמודדות שלו... ותחשוב: כמה סבל עם ישראל עבר בתקופה האחרונה!!!! כל אחד והמוניטור האישי שלו... אין דבר נעים ממך ואין נסתר מנגד עיניך הכל גלוי וידוע לפניך... והקב"ה רצה פה משהו... וגם אם בגיליון או נדברו יש מאמר חפ"ק מה להתחזק כתוצאה מהקורונה כדי שלא נצא ממנה בידיים ריקות...

דבר אחד בטוח!!! בידיים ריקות לגמרי בודאי לא נצא... סוף סוף עברנו משהו... סוף סוף לכל אחד מאיתנו היה קשה והכל ממנו יתברך לטובה... או משהו טוב בודאי יצא מהקורונה הזו... האם אנחנו נראה את זה בשטח?? לא בטוח!!! הנסתרות לה' אלוקינו...

אבל מה שבטוח בתור יהודים האמונה שלנו היא ששים דבר לא סתם... ואם בסה"כ היה לנו קשה בקורונה הזו!!! אז הקב"ה עושה עם הקושי הזה משהו... הקושי הזה לא נעלם בתהום הנשיה... אלא הוא מחושבן לפרטי פרטים... שים לב: אני כעת לא מדבר על מצוות... לא נדבר כעת על ההשתדלות להמשיך ללמוד תורה ולקיים מצוות למרות הכל... עזוב... אני מדבר עוד לפני כן! על עצם הקושי!!! יהודי הוא מוכנה שמתרגמת הווה לנצח... ואם המכונה הזו עברה איזה תהליך קשה... התהליך הזה מוביל לאיזשהו דבר טוב... בתוך הקושי עצמו זה לא כ"כ מנחם... אבל לאחר מעשה... במבט לאחור... צריך לדעת שעשינו פה משהו... בעצם לא אנחנו... הקב"ה עושה עם זה משהו... והוא מסתדר עם זה לבד... גם אם אנחנו לא מבינים איך בדיוק...

מאמר אחרון- אודות חפ"ס החיזום...

בשבוע שעבר כבר התחלנו לפרט כאן את רשימת הקבלות שאנשים העלו מה מתאים לקבל בשביל לצאת מהקורונה ולא!!!! לא בידיים ריקות...

גם השבוע נכתוב עוד שתי נקודות למחשבה...

--- אחד מהסודאים הציע להתחזק בלימוד המוסר!!!!

כן... השבוע ראיתי את זה בחוש... בשבוע האחרון הפסקתי לשמוע את הקו החרדי של משרד הבריאות... (לא בתור חיזוק... אלא פשוט נמאס לי... ד"ר... כמה אפשר לשמוע קורונה קורונה...) פתאום מצאתי את עצמי יוצא מהבית בלי מסכה... פתאום התחלתי לזלזל בכל הכללים... הייתי מופתע מעצמי: בדיוק אני שעד כה כ"כ שמרתי על הכללים... הלכתי למבוגרים והתריתי בהם שיפסיקו להסתובב בחוץ... פתאום שכחתי הכל...? איך זה קרה לי?? מה התברר??? שפשוט שכחתי... שכחתי שיש קורונה...

לא!!! לא באמת שכחתי... אבל זה כבר לא עומד לי בראש... תנחש למה? כי עד היום הייתי שומע כל יום כמה פעמים את הקו הזה והוא היה פשוט מטפס לי את זה לראש... וברגע שהפסקתי לשמוע יום יומיים שלוש... זהו... הקורונה יצאה לי מהראש.

הנה לך דוגמה עדכנית לחלוטין!!! על אותו משקל: יראת שמים... בטחון בה... עבודת המידות זה משהו שצריך טפסוף!! החדרה!! הטמעה!!! השקאה!! כל יום שוב ושוב... אם לא מטפטים את זה כל יום... אז גם את הקורונה שהוציאה לכולנו קרניים... את הטקטיקה הזו כולם מבינים!!! הפוליטיקאים מבינים את זה... התקשורת יודעת את זה... וגם חנות מחסני חשמל שרוצה אותך בתור לקוח... יודעת טוב מאוד לשגע אותך עם פרסומות יום יום כי זה הדרך היחידה להיכנס לתודעה... ענף השיווק והפרסומות מבינים את זה מצוייני!!! ויש רק דבר אחד שהוא לא צריך שיווק והחדרה... הוא חודר מעצמו... מה

הזנה?

היהדות שלי!! היראת שמים שלי... זה משהו שנפתח כמו דלת אוטומטית.

אה... על מי אתה בדיק עובד...??? מה זה הניתוק הזה?? שיהיה ברור: מי שלא מטפח יום יום את החיבור שלו לעבודת ה' עם הלב... שידע לו שהוא מנותק לגמרי!!! לא חצי... לא רבע... אלא לגמרי מנותק... אין בלי מוסר!! (עכשיו מה זה מוסר? זה עוד סיפור... זה כבר שיעורי בית שלך)

עוד מילה אחת: כשמפתלים את רוב האנשים מכוונים במילים "והאר עינינו בתורתך..." אני משום מה... יש משפט אחר שהרבה יותר תופס אותי שם. "ותו בלבנו (בינה) להבין ולהשכיל!!!" האם פעם הבנת מה כתוב במשפט הזה?? רבש"ע... תעזור לי שאני אבין ענייני!!! הייתי בחור אלטער בשידוכים... הרבש"ע רצה ממני משהו... ועוד התעכבתי ועוד התעכבתי... כי הרבש"ע חיכה שאני אבין עניין... ויש אנשים שתקועים ככה שנים עם כל מיני קשיים ובעיות בחיים כי הם צריכים להבין עניין... ברגע שהם בינו עניין הכל יסתדר... ולכן אצלי התפילה "ותו בלבנו להבין ולהשכיל" זו זעקה אימה!!! רבש"ע: קשה לי... אני תקוע בחיים באיזושהי נקודה... (כל אחד תקוע במקום שלו) וזה הרי לא סתם... אתה רוצה ממני משהו... אתה רוצה להוביל אותי לאיזושהי מסקנה... אתה רוצה להתקדם איתי לאיזושהי הבנה שממנה נוכל להמשיך הלאה יותר טוב... ועד שאני לא נבין אנחנו נשאר פה תקועים... אז גיוואלד!!!! תן בליבי... תן לי קצה חוט שאני אבין עניין... תסכים איתי שזו צעקה נוראה!!!!

הדעקה היא למי שלא לומד מוסר... היא קול קורא במדבר!!! עד שאתה בכלל מבין שהקב"ה רוצה ממך משהו... וגם אז... מה? מה יכול להיות?? אתה לא יודע מאיפה אפילו להתחיל לחפש... אין לך קצה חוט... מי אני... מה אני... מה יכול להיות... אבל מי שלומד מוסר הוא לומד לפתח חיישנים... הוא מאוד מהר מבין עניין... הוא מהר מאוד מזהה שה' רוצה ממנו משהו... והרבה יותר קל לו לפתוח את המפה של עבודת ה' שלו... ולהצביע איפה נמצא המוקש שבו צריך להתחזק... ממילא הוא גומר עניינים הרבה יותר מהר... (זה הפשט הפשוט בפסוק: "היה אמונת עיתך חוסן ישועות... יראת ה' היא אוצרו... כשיש לאדם יראת שמים הוא מזהה תמיד שהעיתים הקשים שלו מגיעים כדי לעורר אותו... הוא מבין עניין וידע מיד מה לתקן... וזה חוסן ישועות שלו... הוא חוסן המון בירוקרטיה... חוסן המון זמן מתמשך עוועדע שהוא יבין עניין... ענין ישעיה ל"ג ר"ש"י פירוש אחר)

קעת נעבור לעוד נקודה למחשבה... היות וכולנו מתגעגעים כבר לחזור לבתי כנסיות שכבר לא ראינו אותם חודש וחצי... יש נקודה מעניינת לציין: שהיום בו גורשנו רשמית מבית הכנסת היה א' בניסיון!!!

וביום הזה בדיוק!!! מת המלך אחז שנקרא שמו אחז בגלל שהוא אחז בתי כנסיות ובתי מדרשות ונעל אותם שלא יוכלו ישראל ללמוד תורה... וביום הזה הוא מת ובנו הצדיק חזקיהו המלך עמד במקומו ובאותו יום הוא פתח את בית המדרש לרווחה ומימן מכיסו הפרטי את השמן ואת התאורה ללימוד התורה בלילות... (וגם את שערי בית המקדש הוא פתח ביום זה כמובן בדברי הימים ב' כ"ט) והנה... אלפי שנים לאחמ"כ בדיוק ביום הזה שוב חזרו אחורה... בדיוק ביום הזה- א' בניסן... שוב נאחזו ונעלו בתי הכנסיות ובתי המדרשות... הלא דבר הוא...??

ושמעתי מפי מו"ר שליט"א: שכידוע אישיותו של חזקיהו המלך הייתה שנויה במחלוקת... לא כולם "התחברו" אליו... ולמה?? כי חזקיהו המלך היה כל כולו תורה... ותורה זה משהו שהולך רק עם צניעות ופשטות... חזקיהו לא ראה צורך לעשות אירועים ראוה מרשימים... מלך בדרך כלל עושה מידי פעם כל מיני אירועים כאלה עוצמתיים... איזה דינר רציני... או איזה מפגני כח כדי להראות נוכחות... לתת לעם קצת סומק בלחיים... שירגישו רוח גבית... ואת ה"חסורה" הזו חזקיהו המלך לא סיפס... אדרבה... הוא היה חי בפשטות ואוכל לירא ירק בסעודה... הוא לא ניסה להנהיג נשיאותו ברמה ולא ניסה להרתיע את האויב בכח או בבלשטה... הדבר היחיד שהוא נן עשה... הוא פשוט נעץ חרב בבית המדרש ואמר: רבותי!!!!

זה זה!!! כל העוצמה מתחילה ונגמרת פה!! מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרבה!!! אל "תבנו" עלי... תדעו לכם שהכל מתחיל ונגמר בעמל התורה שלנו... אם נעסוק בתורה ה' יציל אותנו ואם לא זה... שום דבר אחר לא יעזור לנו...

והיו כאלו שהפריע להם הרכרוכיות הזו... איפה העוצמה... אנחנו חלמנו על מנהיג כריזמטי... שיאיה מנהיגות... שישדר עוצמות...

הם קינאו בפסח בן רמליהו... פסח- היה מלך ישראל באותם ימים... והוא היה באמת

מנהיג ביד רמה... כשפסח בן רמליהו היה עושה איזה דינר... זה היה אירוע מושקע... היו "מריצים" שם ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה... תזמורת 24 כלים... במת כבוד ענקית... נסיעות חינוס... אצלו ראיית מלכותיות... אצלו ראיית מנהיגות... היה לו הופעה... הציבור אהב את זה... החבברה נהנו... הרגישו פטריסיות... זה היה מלך לעניין... אבל חזקיהו המלך?? גארנישט... אברך צנוע... יושב ולומד... חי בפשטות... מי שהיה רואה אותו ברחוב לא שם עליו... כולם ידעו מראש: ברגע שחזקיהו נהיה מלך של חזקיהו של האירועים והמופעים המרשימים האלו... הכל הולך לממן את "שמנו של חזקיהו" לממן תאורה ותקציב הכרחי לעוד עמל תורה ולעוד צורב תורה שיצטרף ללמוד... הדבר הזה הפריע לשבנא וסיעתו!!! ואז הגיע הנבואה של ישעיהו: "יען מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו", אומר רש"י: "ברצו להסיר את מלכות בית דוד בימי אחז לפסח בן רמליהו וכאן ניבא על שבנא וסיעתו שרצו למרוד בחזקיהו שמאסו בו, על שראוהו שלא היה בוחר בשולחן מלכים אלא אוכל ליטרא ירק ועוסק בתורה, וראו את פסח בן רמליהו אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה והיו מליצין על חזקיהו ואומרין זה הגון להיות מלך: אמר להם הקב"ה: אתם מחפשים עוצמה?? אתם מואסים בעדינות ובצניעות של חיי תורה שהולכים בנחת ובפשטות?? אין בעיה!!! אני אביא עליכם את מלך אשור... שהוא באמת עוצמה... עוצמה של רוע ופורענות... אין כאן המקום... עיין שם באריכות... הנבואה הזו נאמרה על היום שבו אחז מת!!! על אותו יום שהיו כאלו שרצו למנוע שחזקיהו לא יהיה מלך במקומו... והקב"ה לא נתן להם... ובסוף חזקיהו כן נהיה מלך ודלתות בית המדרש נפתחו לרווחה!!!

עד כאן מה שקרה בא' בניסן לפני הרבה שנים... וכעת נחזור לא' בניסן שלנו... בא' בניסן שלנו קרה דבר הפוך!!! דלתות בית הכנסת ננעלו!!!

מי יודע... אולי זה קצת קשור... אולי גם אנחנו קצת מאסנו בחזקיהו...

חזקיהו חייך אותנו לתורה מתוך פשטות וצניעות!!! להתמקד במה שצריך... להוציא כסף על מה שצריך באמת להוציא ולא על תפאורה ואירועים ראוותניים... ומשהו קרה לנו!!! משהו זז לנו טיפ טיפה בנושא הזה... קצת איבדנו את הכיוון בנושא הזה... בתקופות האחרונות זה התחיל לצוץ... אבל זה התחדד והגיע לידי ביטוי בצורה הכי בולטת ומדאיגה בסערת המצינוגים... נהייתה מין תחושה כזו שכל מקום תורה צריך להיאבק על דעת קהל... כאילו מדובר פה באיזה חברה עסקית שצריכה לשמור על הלקוחות שלה... ברגע שמישהו אחד עשה מצינוג... אז נהיה לחץ פנימי שגם אנחנו חייבים לעשות מצינוג... אחרת לא יראו אותנו ואנחנו נאבד "לקוחות"... ובינינו... אחרי שנכנסו כבר לקחת זהו כבר אי אפשר היה לעזור את הכדור שלג הזה... כן... אחרי רשת-רשת כוללים זה עשתה מצינוג וגם הקהילה הזו... אז באמת גם הקהילה שלנו חייבת לעשות... אבל רגע... בא נעזור לרגע את כל המחול שדים הזה... רגע רגע... מה זה הסהוריריות הזו?? מה... אנחנו חברה יצוגית?? אנחנו מכבי ומאחדת?? אותם אני מבין... שם זה עניין ריוחי שצריך לריב כאן על דעת קהל... אבל כשיש לנו עסק עם רשת ישיבות פה... ורשת כוללים שם... וקהילה פלונית... על מי אנחנו בדיק רבים?? ואת מי אנחנו בדיק צריכים להרשים?? אנחנו לא חברה עסקית!!! יש לנו עסק עם תורה!! ותורה נקנית בצניעות ורק בצניעות!!!

אתה רוצה עוצמה?? אתה מחפש אירועים מרשימים?? לך לפסח בן רמליהו... שם יש אוכל טוב... שם כל יומיים יש סיבה למסיבה ומחשלים שם ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה... אבל תורה!! זה תורה נאמר "הוצע לכת עם אוקיך"!!! תורה נקנית בהסתפקות במוטע...

אנחנו צריכים לחזור ולרצות את חזקיהו המלך הצנוע והפשוט... אנחנו קעת מתגעגעים לא לבית הכנסת המרשים והגדול... אלא למגע העדין של הפרוכת... לסטנדר הפשוט בבית הכנסת שבו עמדתי ושפכתי צקון לחשי לפני אבא שבשמים... לשם אני רוצה לחזור... אנחנו לא מתגעגעים לאירועים האדירים של סיומי הש"ס שאירעו לפני כמה חודשים... אנחנו מתגעגעים לשיעור הדרך היומי הקטן והשגרת... עם הכמה יהודים שביחד רוצים להתחמם לאורה של תורה... את חזקיהו הזה קצת שכחנו... קצת איבדנו אותו... וכעת בתקופה זו כולנו חזרנו לנקודת איפוס!!! כל האירועים המרשימים כבר נשכחו מאיתנו ממזמן... וכעת הגיע הזמן לחזור לבית הכנסת מהמקום הצנוע שבזה... האמיתי שבזה... אני מתגעגע לכולל שבו אוכל לשבת וללמוד תורה ולחזור ממש הבייתה מידי ערב עם כל מה שלמדתי... יש לך מושג איזה עוצמה מקופלת מאחורי דמות של אברך שחוזר לביתו לאחר יום של לימוד התורה?? שום מפגן מרשים לא יוכל לבטא את העוצמה הזו... ושוב צלם חרדי לא מבין בכלל איזה מעמד מרשים קורה כאן מתחת לאפו...

---יתן ה' ונזכה לקראת י"ד באייר... שכידוע מובא בזוהר הקדוש שאז יש "תרעין פתיחין"!!! יפתח לנו לרווחה השערים של בתי כנסיות ובתי מדרשות... ותעמוד לנו זכותו של אותו חזקיהו המלך שהקהיל את כל עם ישראל לעשות קרבן פסח... אבל הוא לא הסיפק לעשות פסח ראשון (כי אחז מת בא' בניסן... ועד שטיהרו את המקדש מכל הע"ז) ועד שנטהרו הכהנים והלוויים ועד שהלכו לטוהרים להודיע לכל ישראל שיבואו להקריב) לכן הוא נאלץ לדחות לפסח שני!!! וגם כשהגיע פסח שני... עדיין עם ישראל לא היו מספיק בקיאים בכל ההלכות החמורות של קרבן פסח... ולא מספיק נזהרו בענייני טומאה וטהרה... ועל זה כתוב "כי התפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד... וישמע ה' אל יחזקיהו וירפא את העם" (ד"ה ב' ל') חזקיהו פונה לקב"ה ואומר: מה אפשר לעשות... עם ישראל השתדלו... רצו... התאמצו להכין לך עוגה מושקעת... אבל עם כל הרצון הטוב העוגה יצאה לא מי יודע מה... וה' קיבל את זה!! ה' ראה את הרצון הטוב... וירפא את העם... קיבל אותם... אותו דבר אנחנו!!! כולנו עברנו את התקופה של הסורונה... כולנו רוצים להתחזק... מנסים להשתדל להתקדם עם משהו... מה הלאה?? ה' הטוב יכפר בעד!!! ויטוים בנו "וירפא את העם"!!!! אמר.

התפקיד שלנו, ועבודת ד' של כל אחד בימי המגיפה

שיחה שנמסרה לבני הישיבה

ע"י המחנך הרב יחיאל יעקובסון שליט"א

ראשית כפי שכבר דיברנו בעבר, שבעצם התפקיד שלנו בתור עובדי ד' בעולם הזה, הינו, להכיר ולחיות ולתפוס ש'אין עוד מלבדו', כלומר, שהעולם מתנהל בצורה של העלם, ופעמים רבות ניתן לחשוב שהדברים מתנהלים מעצמם, אך היות ואנחנו יודעים ש'אין עוד מלבדו', הרי שמאומה לא מתנהל מעצמו, אלא הכל הקב"ה מנהל,

ובבחינת וידעת היום והשבות אל לבבך, אנחנו צריכים לתפוס ולחיות כך, - וממילא, על אחת כמה וכמה, בתקופה שבה אנחנו נמצאים.

ובמסגרת הזו, אנחנו נלמד בעיון, מה שנוגע למצב שבו אנחנו נמצאים כעת, מה ההשקפה התורנית כלפי הזמן המתאגר שבו אנו נמצאים, הן מבחינת כללי הזהירות, והן מבחינת הבנייה והעבודה האישית שלנו, מה נדרש מאיתנו - מה ד' שואל מעמך, ובכלל איך בתקופה הזו אנחנו יכולים לעבוד את ד' בשמחה, ונבהיר את הדברים אחד לאחד,

הנקודה הראשונה שצריך לדעת היא, לגבי כללי הזהירות שנדרשים מאיתנו, היות ואנחנו יודעים ש'אין עוד מלבדו', ממילא המצב והמגיפה והנגיף שמסתובב הינם רצון ד', - כך הקב"ה רוצה כעת שתהיה שעת מגיפה, וכל מה שאנחנו רואים שמתחולל בעולם, כאשר כל מוסדות תבל נופלים, - זה רצון ד', וכל ההשתדלות שנעשית וכל כללי הזהירות שנדרשים, זהו גם רצון ד',

ממילא, כאשר אנחנו נזהרים מאוד לקיים את כל הוראות משרד הבריאות, אין הפירוש הוא שאנחנו 'עובדים' את משרד הבריאות, אלא אנחנו עובדים את ד', - הקב"ה מראה לנו במציאות מה הוא דורש מאיתנו, וכללי הזהירות הן עבודת ד' הנדרשת בימים אלו, - הקב"ה רצה שיהיה נגיף בעולם, והקב"ה רוצה שאנחנו נקיים את כללי הזהירות הנדרשים, שזו ההשתדלות הנדרשת, - זו עבודת ד' שלנו, ואותה צריך לעשות בשמחה ככל עבודת ד',

בנוסף לכך, ידוע בספרים, שעניין המגיפה בא לתקן את הנושא של 'בין אדם לחברו', וגם כאן עוד לפני לימוד הנושא בעיון, חשוב לזכור, - אנחנו מצווים לפי כללי הזהירות בעת הזו, להתרחק מהשני, - חשוב מאוד שכאשר אנחנו מתרחקים עקב כללי הזהירות, אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר לעצמנו, שההתרחקות איננה כדי לא להינזק כביכול החבר שלי יכול להזיק לי, ולכן אני מתרחק ממנו, אלא המחשבה צריכה להיות, שאני מתרחק כי אני לא רוצה להזיק לו,

וההסבר בזה הוא, שהיות והנקודה המרכזית במגיפה היא 'בין אדם לחברו', אז הרי ברגע שאני מתרחק מהשני מחובת כללי הזהירות, ואני עושה זאת מתוך מחשבה שהחבר יכול להזיק לי, - אזי אני מפתח בליבי שגאה כלפיו, היות ואנחנו יודעים שאדם נפעל כפי פעולותיו, ואחרי הפעולות נמשכים הלבבות, ממילא הריחוק עקב סכנת ההדבקה מייצר אצלי רגש של שגאה כלפי החבר, וזה כמובן ההיפך מהנקודה שבה צריך להתחזק בשעת המגיפה, ולכן העצה היא, שכאשר שומרים על המרחק מהחבר, המחשבה היא, שאני שומר מרחק ממנו, כדי ש'אני' לא יזיק לו, ובכך אני עושה איתו חסד, - כלומר, בעצם שמירת המרחק, אני מחזק בליבי את מידת החסד בין אדם לחברו,

וממילא כאשר אני מכוון לשם זה, אז אני מקיים מצוות חסד, וגם בונה בתוכי את מידת החסד,

א"כ ראשית נזכור את שני הכללים האלו :

1. כל כללי הזהירות, הם עבודת ד', ואנחנו עושים אותם בשמחה כמו כל עבודת ד', - זה מה שד' רוצה מאיתנו בימים אלו,
2. כאשר אנחנו מתרחקים אחד מהשני, אנחנו מכוונים לשם חסד, כי אנחנו לא רוצים ח"ו להזיק,

וכעת ננסה להעמיק מעט בעניין המגיפה, נלמד את היסודות התורניים שלה, ולהבין מהי התפיסה התורנית שצריכה להיות לנו בימים אלו,

ראשית, צריך לדעת שהמגיפה מגיעה לעולם, כאשר היחיד מאבד את הייחודיות שלו, כפי שהזכרנו כפי בעבר בסוגיית היחיד והיחוד, כאשר אדם מבטל את האישיות שלו, ונהייה חלק מהכלל, גרגיר בדייסה הכללית, נהייה משועבד לכלל, - כאן המגיפה מגיעה לבודד את האדם, ולהזכיר לו, 'אתה ייחודי', ואתה צריך לשמור ולבנות את הייחודיות שלך, ונסביר,

קראנו לא מזמן בתורה בפרשת כי תשא, "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם. זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל וגו'". אומרים חז"ל שהקב"ה הראה למשה מתחת כסא הכבוד, כמין מטבע של אש, ואמר לו, 'זה' יתנו, - חז"ל למדו זאת מהמילה 'זה', שכידוע בכל מקום שכתוב 'זה' הכוונה המחשה, כמו שראינו גם בפרשת החודש, "החודש הזה לכם ראש חדשים", אומרים חז"ל משה התקשה בקידוש הלבנה, הראה הקב"ה הראה למשה את הלבנה בחידושה,

כאמור, גם כאן הקב"ה המחיש למשה, והראה לו כמין מטבע של אש, - ונשאלת השאלה, מה נתקשה משה בטיב המטבע של מחצית השקל?, ובנוסף לכך, נשאלת השאלה, מהי המחשה של מטבע של אש, הרי אם המטרה הייתה להראות לו איזו מטבע צריכים כלל ישראל להביא עבור מחצית השקל, אזי היה צריך להראות לו מטבע רגיל, ולא מטבע של אש, שהרי כלל ישראל לא הביאו מטבע של אש.....? ובכלל מדוע חז"ל מדגישים שהקב"ה הראה לו זאת 'מתחת כסא הכבוד'.....?

אלא הביאור בזה הוא, כפי שמבארים רבותינו, שמשה רבינו התקשה במצוות מחצית השקל, איך שייך להגיד על מטבע 'זה' יתנו, כלומר, הרי המילה זה באה להדגיש 'זה המיוחד' ולא אחר, וזה הרי ההיפך הגמור מהעניין של מטבע, שהוא טבע - המכנה משותף, שהרי המטבעות כולם אותו דבר, ואין הבדל חיצוני ביניהם, - ההבדל היחיד הינו הערך הפנימי שבהם, א"כ מה שייך לאמר על מטבע 'זה המיוחד' אותו ייתנו?,

לכן הקב"ה הראה לו מתחת כסא הכבוד 'מטבע של אש', - כלומר, האש בוערת על ידי שהיא מכלה את השובב אותה, - האש מכלה את החומר, והופכת אותו לחומר בעירה וכך היא בוערת ועולה,

הראה הקב"ה למשה, מטבע של אש, להמחיש לו שזו מטרת המטבע במחצית השקל, לקחת דבר שכל כולו חומרי, וכולם סוגדים לו, דווקא את הדבר הנמוך ביותר, לחבר אותו לקב"ה ולייצר ממנו עולם הבא, להפוך אותו לקודש הקודשים, לעבודת המשכן, - וזה בעצם שיא החיבור שמים וארץ, שזה עיקר התפקיד שלנו בעולם, לחבר שמים וארץ, לתפוס ולחיות שאין עוד מלבדו, והכל מתחבר למלכות שמים, וככל שאנחנו מחברים חלק נמוך יותר לעבודת ד', אז מתגלה יותר מלכות שמים בעולם, שאנחנו לוקחים את הדבר הכי נמוך והכי רחוק מעבודת ד', ואותו מחברים לשרת פני ד',

המטבע כאשר הוא משרת את החומר, אז אין לו שום צורה וייחודיות, - אך כאשר אנחנו הופכים אותו למשרת מלכות שמים, אז בעצם ייצרנו כאן ייחודיות, ממילא מתאים להגיד 'זה ייתנו',

כך למשל אנחנו מוצאים שכאשר אדם מחלל מעשר שני על מטבעות, אז הוא איננו יכול להחליט לקחת מטבעות אחרים במקום מטבעות אלו, משום שהקדושה חלה על הטבעות שעליהם חילל, כך גם בצדקה ובהקדש, - משום שהקדושה הפכה את המטבע למיוחדת, יש לה ייעוד - ערך עליון, המטבע נהפך מדבר הנמוך ביותר שכולם סוגדים לו, לדבר שמשרת את מי שמעל כל העולם, הוא משרת פני א-ל,

ולכן חז"ל מדגישים שהקב"ה הראה למשה 'מתחת כסא הכבוד', להגיד לנו, שדווקא משום שמטבע הוא מסמל את החלק הכי נמוך, משום כך כאשר מחברים אותו למלכות שמים, הוא מגיע למקום הכי גבוה, מתחת כסא הכבוד,

ובאמת, גם כאן כדאי לשים לב, שכאשר נותנים צדקה, לחשוב שאני לוקח את המטבע שהיא מסמלת את החלק הנמוך ביותר בבריאה, והופך אותה למצווה, - זה מאוד מוסיף בכוונת המצווה,

ומכאן אני רוצה להסביר איך זה קשור למגיפה, - התורה אומרת לנו, שאם 'סופרים' את כלל ישראל, אזי העונש הוא מגיפה, ומכיוון שכך, כאשר סופרים את בני ישראל, התורה מדגישה שוב ושוב, 'במספר שמות', וכפי שהזכרנו בעבר, שהלשון הזו מוזרה מאוד, וההדגש הזה שחוזר על עצמו שוב ושוב בכל הפרשה, בהחלט דורש הסבר, שהרי מספר ושמות אלו שתי דברים שסותרים אחד את השני, - שם זה מסמל את הייחודיות, ומספר מסמל את המכנה משותף,

וכבר הסברנו בעבר, שכל אחד בתוך כלל ישראל, יש לו תפקיד ייחודי בגאולת העולם, וממילא כאשר סופרים את כולם, והופכים את כולם לחלק מהכלל, ומבטלים את הייחודיות של כל אחד ואחד, ועל זה מגיע עונש מגיפה,

והסיבה לכך היא, משום שהמגיפה פוגעת בגוף האדם, הנגיף איננו מבדיל בין אנשים, הוא פוגע בגוף כמו בכל בעל חיים, - ולכן ברגע שמתייחסים לאדם כמו בעל חיים, ולא בעל ייחודיות אז מגיע נגיף שמחסל את כולם, ופוגע בחלק החי שבאדם, בתור צורת של 'צרת הכלל',

וממילא המטרה היא שהאנשים יתרחקו זה מזה, וכל אחד יישב בדד בביתו, ויחשוב ויבנה מחדש את הייחודיות של עצמו, - כל אחד מאיתנו בעצם צריך להפוך עצמו ממצב של חסר ערך וייחודיות, שזה המצב של המטבע, למצב של משרת פני א-ל, יש לך מטרה וייחודיות, אתה ייחודי, אין לך תחליף, ויש לך תפקיד ייחודי שניתן רק לך, ורק אתה יכול למלאות את החלק הזה בגאולת העולם, ובחיבור שמים וארץ, - ממילא מובן היטב מהו התיקון של מטבע למגיפה,

ולענייננו, המגיפה באה כאשר בני אדם מאבדים את הייחודיות שלהם, ונהפכים להיות מספר, משועבדים לחומר, ולכלל, למה יאמרו וכד', - ולכן כאן התיקון לתפוס שאנחנו אמנם חלק מהכלל, אבל אנחנו מיוחדים, כל אחד ואחד הוא מיוחד, והוא נבנה ע"י הכלל, ולא משועבד לכלל,

ע"י הכלל אני נהיה אדם יותר טוב, אדם שמעניק לכלל, בעל מידות ובעל חסד, - ובצורה הזו אני לא מאבד את עצמי כלפי הכלל, אלא להיפך, אני בונה את האישיות המיוחדת שלי ע"י הכלל,

הקב"ה ברא את העולם 'לא תוהו בראה אלא לשבת יצרה', האדם חייב להיות בחברה, והוא יכול להתקדם ולהיבנות 'רק' ע"י החברה, ורק ע"י זה הוא יכול להתקדם ולהיזדבק בו יתברך, כפי שכבר דיברנו בעבר רבות, שראשית בן אדם לחבירו, ואח"כ בן אדם למקום,

אדם שיכבד אדם אחר, אז הוא בעצמו ירגיש את הכבוד וייחודיות של עצמו, - כפי שמסביר המהר"ל את המשנה איזהו מכובד המכבד את הבריות, - מדוע מי שמכבד את הבריות הרי הוא מכובד, משום שכאשר הוא מכבד את הבריות בגלל שהם בריות, כלומר, הוא בכל אחד את המיוחדות שבו, בהכרח שהוא רואה את המיוחדות של עצמו,

ממילא החוק הוא שכדי להיות יותר טוב, אני צריך להיטיב עם החבר, וע"מ שנוכל לבנות את האישיות שלנו, ונוכל להיבנות מהתקופה הזו של המגיפה, ולעבוד את ד' הצורה הנכונה בתקופה זו, - זה רק ע"י חיזוק בין אדם לחברו,

איך אנחנו עושים זאת? אז קודם כמו שפתחנו, שכאשר אנחנו שומרים על כללי הזהירות, אנחנו עושים זאת מתוך מחשבה לעשות חסד עם השני, מתרחקים כדי שח"ו לא נזיק לו,

ובנוסף לכך, אנחנו יכולים לכבד ולהעריך ולהוקיר את הסביבה הקרובה שלנו, הורים, ילדים, בין בני זוג, בין אחים, זה האתגר שלנו, ובכך אנחנו בונים את עצמנו, ועובדים את ד' נכון בבחינת מה ד' שואל מעמך בתקופה זו, - כך נבנה דווקא בתקופה זו אישיות של עובד ד',

בנוסף לכך עוד כמה הערות לגבי התקופה,

החובה על כל אחד ואחד מאיתנו בעת צרה, כפי שכתוב ברמב"ם, וזה להלכה, - אדם חייב לקבל ע"ע קבלה קטנה, מזערית, משהו שנעמוד בו גם אחרי שהקורונה יעבור מהעולם, - כי אם יעבור הקורונה, ואנחנו נישאר אותו דבר, אז נפלנו!! לא יכול להיות שאנחנו נראה כזה נענוע מן שמיא, ואנחנו נמשיך את חיינו כרגיל, - כל אחד צריך לקבל משהו קטן מזערי, ולהחזיק בזה, שזה יהיה חלק ממנו,

ובנוסף לכך, מאחר ונראה שבתי הכנסת נסגרים, ולא נוכל להתפלל במנין, או לכל הפחות גם אם נתפלל במנין זה יהיה רק בשטח פתוח, ובצורה מצומצמת לפי הכללים הנדרשים עקב המצב, אנחנו צריכים לזכור שגם אם אנחנו מתפללים ביחידות או בחצר וכד', כדי שהתפילה תהיה תפילה ראויה, אנחנו צריכים לחשוב כאילו אנחנו נמצאים בבית הכנסת כרגיל, והציבור מסביבנו, - אז התפילה שלנו תהייה איכותית יותר, וגם מכוח המחשבה הזו שאנחנו מתפללים יחד עם כלל ישראל, יש לזה השפעה גם כלפי שמיא, שהתפילה תתקבל כתפילה בציבור,

כמו"כ, ישנו דבר נוסף שהוא ממש חובה באופן כללי, ובפרט בימים אלו, - 'סדר יום', אם אנחנו לא רוצים להתפרק, אנחנו חייבים לייצר לעצמו סדר יום, מתי אנחנו קמים בבוקר, ולעמוד על כך, זמן תפילה, זמן אכילה, זמן לימוד, זמן משחק, זמן עזרה בבית וכו', - חשוב שיהיה לנו הכל בצורה מתוכננת, משום שבלי סדר יום, הכל מתפרק,

לסיכום הדברים המעשיים שנוגעים לנו למעשה:

1. כל ההשתדלויות שלנו בכללי הזהירות, זוהי עבודת ד' שלנו בימים אלו, ונעשה זאת בשמחה,
2. כללי ההרחקות מהסביבה, אינם ע"מ להתרחק, אלא לשמור לא להזיק, ולקיים מצוות חסד עם החבר, אנחנו מיטיבים עם הבריות.
3. המגיפה באה לעורר אותנו לבנות את הייחודיות שלנו, שהיא נבנית ע"י עשייה בין אדם לחבירו, כאשר הבסיס הוא הסביבה הקרובה בבית, התקופה הזו מלאה אתגרים עבורנו, נזכור לקבל קבלה קטנה, שתהפך להיות חלק מאיתנו,
4. בעניין התפילה לחשוב שאנחנו חלק מהציבור ומתפללים יחד עם הציבור עם כלל ישראל, למרות שאנחנו בבית, ומתפללים ביחידות,
5. חובה לקבוע סדר יום, זה הדבר שישמור עלינו לבל נתפרק בתקופה מאתגרת זו,
6. אפשר בקצת שימת לב, להיבנות הרבה מקצת קושי בתקופה זו, וזה שווה את המאמץ!
- 7.

תוספת שבת

זמני הדלקת נרות שבת מוקדם פרשת אמור
ירושלים: 6:49 מוקדם: 6:39
בני ברק: 7:04 מוקדם: 6:54
מודיעין עילית: 6:59 מוקדם: 6:49

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

דברי חיזוק נפלאים בענין כבוד השבת וסגולתה הנלמד מתוך מעשה דרשב"י

מפי הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

מתוך הספר הנפלא על שבת קודש 'שבת בשמחה'

החידוש הנורא של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל
לגבי היציאה מהגיהנום

בחורף תשס"ו זכתה שכונת רמת אלחנן לארח בקרבה את מרן ה'אילת השחר' זצ"ל, שבא להביע את הערכתו לתושבי השכונה על שקיבלו עליהם להקדים את זמן קבלת השבת ב-10 דקות, ועמדו בכך. לא קל היה לאנשי הקהילה לשמור על התקנה, ולמרות זאת התחזקנו בכך, אמר רבינו המרא דאתרא למרן הגרא"ל, וציין שמדובר בקהל גדול של אנשים נשים וטף, שכולם מקדשים שם שמים באהבה ומקבלים את השבת בזמן שנקבע על ידי הרבנים. מרן ה'אילת השחר' בירך את הקהל בחום רב, ואמר שראויים הם לברכה על כך, ושהשבת שהיא מקור הברכה מברכת בעצמה את כל מי שנזהר בשמירתה. מלוויו של הגרא"ל סיפרו שראש הישיבה היה נרגש בבואו לרמת אלחנן, ולמרות היום הקשה והעמוס שעבר עליו באותו יום בו התקיימה העצרת, והגם שהיה עייף ותשוש באופן מיוחד, הטריח את עצמו להגיע לשכונה, וזאת כדי להביע בכך את הערכתו והוקרתו למאות המשפחות המקיימות את תקנת הרבים מדי שבת בשבת. העצרת ההיא נקראה לציין מלואות שנה לתקנה של גדולי ישראל על הקדמתה של קבלת שבת ב-10 דקות לפני הזמן המקובל בבני ברק. מאז שהוכרו על התקנה, הקפידו תושבי רמת אלחנן לקבל את השבת 10 דקות לפני הזמן, וגם צופרי השבת בשכונה מופעלים בזמן זה. מיד לאחר הפעלת הצופרים, אפשר לראות כבר את כל התושבים מגיעים בהמוניהם אל בתי הכנסת, ופותחים בתפילת מנחה. אין ספק שחיזוק זה מעורר סניגוריה גדולה על קהל-הקודש, שכן באמת הדבר אינו קל, וכרוך בחיזוק תמידי, מדי שבוע בשבוע. הדבר גרם חיזוק רב בכל ענייני השבת, ואי-אפשר שלא לציין שגם בשכונות אחרות בבני ברק, ובארץ כולה, קיבלו על עצמם את התקנה הזו.

החילוק בין בבל לשאר המקומות

הננו מביאים כאן קטעים מתוך דברי מרן ה'אילת השחר' זצ"ל, שנאמרו בעצרת ההתעוררות בבית הכנסת המרכזי. כפי ששמעתי - אמר הגרא"ל - במשך השנה שעברה כיבדו כאן את השבת, לכן נרחיב קצת במעלת המכבד את השבת. הנה הגמרא במסכת שבת (קי"ט א') אומרת: 'בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי, עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין (מה) היא הזכות שבגללה התעשרו?' 'אמר לו, בשביל שמעשרין, שנאמר עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר (התורה מעידה שע"י שמעשרים מתעשרים). שבבבל במה הן זוכין (היות ובבל אינה חייבת בתרומות ומעשרות, במה הם זוכין)? אמר לו,

בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכין, אמר לו, בשביל שמכבדין את השבת'. נמצא שכשיש לאדם עשירות, על-כרחך יש לזה סיבה. אין עשירות סתם! לכן הסביר רבי ישמעאל כי בארץ ישראל זכו לכך בזכות המעשר, ובבבל בשביל שמכבדין את התורה, ובשאר ארצות בזכות שמכבדין את השבת. והחילוק בין בבל לשאר מקומות הוא, משום שבבבל יש תורה ויש תלמידי חכמים, ובשאר ארצות שאין שם תורה ואין תלמידי חכמים, לכן שאל במה זוכין, ואמר לו בשכר שמכבדין את השבת.

ממשיכה הגמרא ואומרת, 'דאמר רבי חייא בר אבא, פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא, והביאו לפניו שולחן של זהב משויי ששה עשר בני אדם (שהיה השולחן כבד כל-כך, שנצרכו ל-16 בני אדם כדי לשאת אותו), ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו, וקערות וכוסות וקיתונות וצלוחיות קבועות בו, ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים, וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה, וכשמסלקין אותו (בגמר הסעודה) אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. אמרתי לו (לבעל הבית), בני, במה זכית לכך? אמר לי, קצב הייתי, ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת (הוא כיבד את השבת, ולכן זכה לכזו עשירות מופלגת). אמרתי לו אשריך שזכית, וברוך המקום שזינך לכך'. רואים כמה גדולה היא מצוות כיבוד השבת, שהרי יש הרבה מצוות גדולות בתורה, כמו מצות ציצית, מצות תפילין, ועוד, ובכל זאת חז"ל לא אומרים שהן מביאות לעשירות. ואע"פ שבדרך כלל הקב"ה לא משלם שכר בעולם הזה, אלא הצדיקים מקבלים את השכר לעולם הבא, וכאן ג"כ בודאי שמקבל שכר גם בעולם הבא, אבל משמע כי אפילו שמקבל גם בעולם הבא, זוכה גם בעולם הזה לשכר גדול. עשירות מופלגת שכזו לא יכולה לבוא על האדם אלא בזכות שמכבד את השבת.

עוד ראיתי שהחפץ חיים מביא בספר 'שם עולם' (חלק א', סוף פרק ד') בשם גדול-הדור אחר, שרוצה לחדש חידוש גדול מאד. הרי ידוע ומפורסם הוא שאדם ששמר שבת, אפילו אם יש לו ח"ו עבירות שצריך לקבל עליהם גהינום, בשבת הוא אינו נמצא בגיהנום. ועד כמה ששמר יותר על השבת, כך מתחשבים בו בענין הגיהנום. ולמשל, אדם שהקדים לקבל את השבת שעה קודם, אזי משעה לפני שבת כבר אין לו גיהנום. ומצטט החפץ חיים מגאון אחד חידוש גדול עוד יותר, והוא, שהחישוב בשמים נעשה משעה שהתחיל לעסוק בצרכי שבת, ואפילו ביום שישי בבוקר, יוצא מהגיהנום. החידוש שבכך הוא, משום שבפשטות אנחנו היינו מבינים שרק הזמן הקרוב לשבת,

דואג לשבור את הברז, לקלקל את מכונת הכביסה, ואולי גם את מערכת התאורה, ודואג להכניס מקלות בגלגלים. - ברגעים אלה פותח היצה"ר את המשרד הראשי שלו. דווקא אז הוא מפעיל את כל פקידיו.

בודאי! דווקא עכשיו!

אלה הרגעים של היצר הרע, בהם הוא מפעיל את כל כוחו, ועלינו להתחכם נגדו ולהיות ערוכים למלחמה זו. לדעת שאם הוא מפעיל שרירים, הרי שגם לנו ניתנו כוחות מתאימים מלעילא, כדי שיהא סיפק בידינו להשתלט ולהתגבר עליו. לא סוד הוא שבנושא זה אין כל הבדל בין ימי הקיץ לימי החורף. כמו שבימים הקצרים, כששבת-קודש פורסת את כנפיה כבר בשעה 4, נכנסים הכל ללחץ רק ברגעים האחרונים, כך בימי הקיץ, וגם בעת הפעלת שעון הקיץ, כשהשבת נכנסת יותר מ-3 שעות מאוחר יותר, מתמהמהים הכל עד לרגע האחרון, ורק אז מסדרים את הבית ומתארגנים לקבלת שבת.

מצווה הבאה בעבירה

ומאידך, בימי הקיץ קיימת סכנה נוספת המורגשת בעליל בבתי עמך ישראל. בשעות הארוכות של אחר-הצהרים בימי ששי יש ההולכים לחלץ את עצמותיהם ברחיצה בים, כדי להבריא את הגוף העמל במשך ימי השבוע על התורה ועל העבודה. אבל מי אמר שצריך לחזור מהים באוטובוס האחרון? איזה היתר יש להיות בין אלה 'הסוגרים את הים'? והמראה הזה חוזר על עצמו מדי יום שיש של ימות הקיץ; בשעה שבבתיים רבים כבר נפרסה המפה הצחורה, והילדים כבר לבושים בכגדי השבת ומוכנים לקבל את פני שבת-מלכתא, באותם רגעים יש רבים העושים דרכם מחופי הים לבני ברק! במקרה הטוב הם יגיעו לביתם מחצית השעה לפני השבת, ואז לא יותרו גם על טבילה במקווה. בוודאי - כבודה של השבת הוא זה... ואל בית הכנסת הם יגיעו רק בדקה האחרונה, ואולי מאוחר יותר, וזה במקרה הטוב...

הבה נחשב חשבונו של עולם:

האם לא כדאי לצאת מוקדם יותר, ולשוב הביתה שעתים-שלוש לפני כניסת השבת, להתכונן היטב בכל הפרטים הנצרכים לקבלת שבת, להספיק אפילו לחטוף תנומה קלה, ולהגיע לבית הכנסת ערים ורעננים, שמחים ומאושרים במתנה הטובה שהעניק לנו בורא עולם, אותה נתן רק לנו ולא לגויי הארצות? ישמש לנו הסיפור המופלא שהובא לעיל על ריפוי של הילד ע"י שמירת השבת - לתמרור ולמופת, וילמדנו עד כמה יש להתחזק בקבלת שבת בזמן, ולא להכנס חלילה לספיקות כלשהם. אם בכוחה של השבת לרפא חולים כאלה שגם גדולי הרופאים אמרו להם נואש, בודאי שיש בכוחה להביא בכנפיה רוב טוב ואושר בכל העניינים. כל השבת נראית אחרת אם פורסים את המפה כבר בשעת חצות. והרווח הוא לא רק בענין המפה. אווירה של קדושה תעטה על כל בני המשפחה שישתו לרוויה ממזימה המטוהרים של שבת המלכה.

הדברים בעלון נלקחו מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכתו ובאדיבותו של הרב משה מיכאל צורן

יכול להיחשב כבר כשבת, ולכל היותר מפלג המנחה אפשר להבין שנחשב כמו שבת, אבל ביום שישי בבוקר? אבל הגאון ההוא אומר שאפילו בבוקר של יום שישי, כיון שהתחיל להכין צרכי שבת, כבר לא יהיה לו גיהנום. והחפץ חיים מביא את זה, ומשמע שזה דבר המתקבל על הדעת, אפילו שלא מצינו סימוכין לכך בגמרא ולא במדרשים, בכל זאת מעצם העובדה שהחפץ חיים, רבן של ישראל, מביא את דבריו של אותו גאון, משמע שהוא סובר שהדברים נכונים.

לפי זה, אדם שיש לו עבירות, והוא צריך להיות בגיהנום, ואולי אפילו שנים עשר חודש, בכל זאת כיון שמיום שישי בבוקר החל לעסוק בצרכי שבת, לא יהיה לו גיהנום מהזמן ההוא! עד כדי כך! 'ואתם יודעים מה-זה לא להיות בגיהנום מיום ששי בבוקר?!' - אמר מרן הגרא"ל. ולא מצאנו דבר זה בשאר מצוות, ומוכח מכאן שמצוות השבת היא מיוחדת מאוד.

מה הניח דעתו של רשב"י ביציאתו מן המערה?

עוד מצינו במסכת שבת (ל"ג ב') שהגמרא מביאה את הסיפור עם רבי שמעון בן יוחאי שהיה במערה שתיים עשרה שנה, יחד עם בנו רבי אלעזר, וכשיצאו ראו אנשים שזורעים, התפלאו כיצד מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, וכל מקום שנתנו בו עיניהם, מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם. חזרו רשב"י ובנו למערה, וישבו שם שנה נוספת. והנה, לאחר מכן נחה כבר דעתו של רבי שמעון, אבל כנראה שלא לגמרי, והנה לפתע הוא רואה יהודי זקן רץ עם שתי חבילות הדסים לכבוד שבת, כדי להריח בהם. שאל אותו רשב"י מדוע הוא זקוק לשתי חבילות, והשיב - אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, ראה כמה מחבבין ישראל את המצוות, ואז נחה דעתם. אם נתבונן בדבר נראה שרשב"י לא התפעל מיהודי המניח תפילין, או ממי שלובש ציצית; מה גרם לו להתפעלות? - יהודי המחבב את השבת. כשראה את היהודי המעניק שימת-לב מיוחדת לכבודה של השבת, היה זה בעיניו של רשב"י כל-כך שווה-ערך עד שנחה דעתו. לפי זה, איזה אושר יש לאדם כשנותנים לו אפשרות לעסוק בדבר כה יקר כמו כבוד השבת! אושר שבאמת אי-אפשר לתארו! ועוד זוכים בשל כך לעשירות מופלגת!

למה דווקא לפני כניסת השבת החליט הילד

להפוך את כל הבית?

אינספור מאמרים נכתבו כבר בענין שמירת השבת, והחובה המוטלת על כל בעל-בית לדאוג לסיים את כל המלאכות בביתו זמן-מה לפני כניסת השבת, כדי לא להכנס חלילה לספק-ספיקא של חילול שבת. והנה, לא פעם נשמעות טענות כמו "למה בדיוק עכשיו נשבר הברז", או "למה דווקא לפני כניסת השבת החליט הילד להפיל את הבקבוק ולשברו לרסיסים ולהפוך את כל הבית?"... צריך לזכור שיש יצר-הרע מיוחד הפועל דווקא ברגעים קדושים אלה ומשתדל בכל יכלתו להחטיא את שומרי השבת, על ידי שהוא מעמיד עליהם עבודות של הרגע האחרון. כאן הוא

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324gail.coa לשמייעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדדים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040.

הפרשה המחכימה

**פירושים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מנשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשת אמור התש"פ גליון 123**

דוגמא אישית

שאלה: מה היא הדרך המעולה ביותר לחינוך הבנים?

א. ויקרא כא, א: "אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אל'הם. פירש רש"י (ומקורו ביבמות קיד. ותורת כתנים כאן) "אמור אל הכהנים – (למה כפל ואמר) 'אמור ואמרת', (כדי) להזהיר גדולים על הקטנים". ובפשטות הכוונה כי לא רק 'אמור' שיאמר אל הגדולים, אלא 'ואמרת', שיגידו זאת גם לקטנים שלהם. אך אפשר שיש כאן רובד נוסף "להזהיר גדולים על הקטנים", הכוונה שלצורך שהקטנים באמת ישתפרו ויתחנכו כראוי, אין מועיל רק לומר להם, אלא יש "להזהיר את הגדולים על הקטנים", כלומר להזהיר את הגדולים שאם רוצים להשפיע על הקטנים, עליהם להתנהג טוב בעצמם, ואז ממילא הקטנים יושפעו לטובה. **וכן** מוכרח מהלשון, וכפי שהעיר הגרמ"ש שפירא זצ"ל (ראש ישיבת 'באר יעקב'), שלא משמע בפסוק שמוזהיר על הקטנים, שהרי לא כתוב כאן קטנים. אלא פירש שבאמת התורה לא צייתה בזה את הקטנים, אלא הציווי לגדולים שיקיימו את דיני התורה 'בעבור' חינוך הקטנים, שכאשר האב מקפיד לקיים את דיני התורה בשלימות, ומשמש כדוגמא טובה לבן, הדבר משפיע מאוד לטובה על הבן, ש'פעולות' האב משפיעות על הבן יותר מכל ה'דיבורים' והתוכחות שהאב מוכיח לבנו. וזהו שאמרה תורה "אמור ואמרת", לזרו למי שיש לו בנים, לקיים את דיני התורה בדקדוק, לא רק מחמת עצם חיובו לקיים את דיני התורה, אלא גם כדי שיוכל לחנך את בניו, שאם הוא לא יקיים כראוי את דיני התורה, בניו ימשיכו חלילה בדרכו וגם הם לא יקפידו כראוי על דיני התורה ולא יעזור מה שיאמר להם לקיים את התורה. אבל כאשר הוא מקיים בדקדוק, משפיע הדבר אף יותר מכל שיחות המוסר שיתן לבנו.

וכן לומדים זאת מאברהם אבינו, כי בעת שבאו אליו שלשה מלאכים כתוב (בראשית יח, ט) "ואל הבקר רץ אברהם, ויקח בן בקר רך וטוב, ויתן אל הנער וימחר לעשות אותו", ופירש רש"י שהנער זה ישמעאל, ונתן לו כדי לחנכו במצוות. וקשה, שאם בא לחנך את ישמעאל, מדוע הוא בעצמו רץ, ולמה לא שלח את ישמעאל להביא את בן הבקר. אלא מסבירים כי בעצם מה ש"אל הבקר רץ", בזה עצמו חנכו במצוות, כי כאשר הבן רואה את אביו רץ לדבר מצוה מתוך התלהבות וחביבות למצוה,

נכנסים בו רגשות הקודש, ואף הבן ינהג כמועשה אביו. וזהו מה שאמר עליו הקדוש ברוך הוא (שם פסוק יט) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", וקשה שהרי לא מצינו שאברהם כתב איזו 'צוואה' לבניו אחריו, אלא הפשט הוא שעצם התנהגותו בקיום המצוות בחביבות, על ידי הדוגמא האישית, זה עצמו הצוואה שגרמה לבניו להמשיך את דרכיו הנפלאים. והשפת אמת הוסיף, כי "יצוה את בניו" הוא מלשון צוותא, כלומר שעשה את המצוות בצוותא עם בניו, ובכך גרם שאף הם ימשיכו את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. **ובבאר** הפרשה רמז זאת בדברי חז"ל (בבא קמא צו:): שאמרו 'איזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקנה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר', ובא לומר שאי אפשר שיהיה לזקן מטבע אחד, ולבחור מטבע אחר, כי לא שייך שהאב ידרוש מבנו דברים שאינו עושה בעצמו, אלא באותו מטבע של זקן וזקנה קיימים כנגד הבחור ובתולה, ללמד כי כמו שיתנהגו הזקן וזקנה כך יתנהגו גם הבחור ובתולה דהיינו הדורות הבאים. (ולכן היה זה דוקא מטבע של אברהם אבינו, משום שהוא בעצמו נהג כך, שעל ידי הדוגמא אישית פעל כצוה לבניו אחריו, כאמור כאן).

וכן ידוע שה'דוגמא אישית' שהאדם מתנהג בביתו, הוא הדבר המשפיע ביותר על בני הבית, ככתוב (דברים יא, יט) "ולמדתם אותם את בניכם, לדבר בם, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", ופירשו שאין כוונת הפסוק רק לצוות על האב שילמד את בנו באופן שיהיה "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך", אלא הוא גם ציווי על האב בעצמו, כי הדרך המעולה ביותר של "ולמדתם אותם את בניכם" הוא באופן של 'דוגמא אישית', על ידי שהבנים רואים שהאב מדבר בדברי תורה "בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", ממילא הוא מראה להם שהתורה היא הדבר החשוב ביותר, שאינו חפץ לעוזבה אף לרגע. הרבה צעקות ודרשות אינן עוזרות לחנך, כמו 'דוגמא אישית' אחת. **וכן** פירש החתם סופר את הפסוק "ושננתם לבניך ודברת בם", וקשה, וכי משננים קודם שלומדים, אלא שבשביל ללמד את בנו יש לאדם להראות דוגמא אישית, וכך יתפרש הפסוק "ושננתם לבניך", וזאת

כל הזמיות שמורות טל 02-5864229 דוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM המעוניין לקבל עלון כל שבוע במייל, ישלח למייל

כיצד? על ידי "ודברת במ".¹ **וכן** אמרו (סוכה נ:): 'שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה, כלומר מה שמדבר התינוק בחוץ, הוא ממה שקלט מדבריהם ומעשיהם של אביו או אמו. ולכן ההתחלה הראשונה לחינוך בניו הוא על ידי חינוך עצמו, וממילא תהיה לו השפעה טובה על ילדיו.

ולכן אם רואים בני הבית על דברים מסויימים שהם חשובים לאביהם והוא עומד עליהם, ובאמת אכפת לו מהם, גם אשתו ובני ביתו יעשו רצונו, בפרט אם מחנכם לכך כראוי בצעירותם, אז ימשיכו להתנהג כך בבגרותם, ויתקיים בו הכתוב (משלי כב, ו) "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה".

תשובה: הדרך המעולה ביותר לחינוך הבנים, היא הדוגמא האישית, והיא מועילה יותר מאלף תוכחות ושיחות מוסר.

מעלת דברים קטנים

שאלה: האם צריך לתת יחס לדברים קטנים?

ב. ויקרא כא, א: "אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם". פירש רש"י (ומקורו בתורת כהנים, וביבמות קיד). "אמור אל הכהנים – (למה כפל ואמר) 'אמור ואמרת', (כדי) להזהיר גדולים על הקטנים". (וכן מצינו ברש"י שמות כ, י וביקרא יז, יב. והנה ביבמות ריש קיד: עשו צריכותא מדוע הזכיר זאת דוקא לגבי דם, שדצים וטומאת כהנים. ועיין בגור אריה את א שהאריך בזה מאוד). ויש שפירשו בדרך דרש שבא להזהיר את הגדולים בדעתם על הדברים הקטנים, כלומר שבכוחם לבחון את הפרטים הקטנים. והאדם נמדד דוקא בדברים הקטנים שאין בני האדם משגיחים בהם, משום שאדם גדול יודע להיזהר אף באלו. וזהו שמספרת הגמרא (בבא בתרא י: ופסחים ג.) שרב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי עלה לשמים וסיפר שראה עולם הפוך, עליונים למטה ותחתונים למעלה.² והשיבו לעומתו: עולם ברור ראית. כי כל אחד בנסיונו, ולכן אפילו שבעולם הזה היה למשל 'ראש ישיבה' גדול, אבל יתכן שלא בזה בזה היה נסיונו בעולם הזה, כי בדברים אלו פשוט שהיה עליו להצליח, וכל נסיונותיו היו דוקא אם יתנהג כראוי גם בדברים קטנים.³

וכן מצינו אצל גדולי ישראל שידעו להתייחס ולהחשיב כל מיני דברים שניראו כפעוטים, ובפרט דברים הנוגעים לאחרים. ובעלי המוסר אמרו ש'אדם גדול' הוא מי שידע להעריך דברים

קטנים.⁴ וזהו שמצינו (שמו"ר ב, ב) שהקדוש ברוך הוא בחן את הצדיקים אם יכולים להיות מנהיגים על ידי מרעה הצאן, את דוד המלך בדק בצאן, ומצאו רועה יפה, שהוציא את הקטנים לרעות, כדי שירעו את העשב הרך, אחר כך את הזקנים (כדי) שירעו את העשב הבינוני, ואחר כך את הבחורים (כדי) שיאכלו את העשב הקשה. אמר הקדוש ברוך הוא: מי שידוע לרעות את הצאן כל אחד כפי כוחו, ירעה את עמי ישראל. ואף את משה רבינו בדק בצאן, פעם ברח ממנו גדי ורץ משה אחריו עד שהגיע למקום שהיתה שם בריכת מים ועמד הגדי לשתות, משהגיע אליו משה, אמר: לא ידעתי שרצת מפני היותך צמא, מסתמא אתה עייף ולכן הרכיבו על כתיפו והלך. אמר הקדוש ברוך הוא: הואיל ויש לך רחמים לנהוג את צאנו של בשר ודם,

כך תרעה את צאני – ישראל (ובשמות ב, יא 'נושא בעול עם חבירו', ושם ג, א 'מבחן הצדיקים' כתבנו בזה). **גם** הגמרא (בבא בתרא י: ופסחים ג.) מספרת שרב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי עלה לשמים וסיפר שראה עולם הפוך, עליונים למטה ותחתונים למעלה. והשיבו אביו: עולם ברור ראית. ופירשו התוספות (בבא בתרא שם ד"ה עליונים) בשם רבינו חננאל שקיבל מהגאונים רב מפי רב, שראה את שמואל הרב של רב יהודה יושב כתלמיד לפני רב יהודה תלמידו, משום שפעם באה אשה לפני שמואל בעת השיעור וצווחה לפניו על עניוּתה, ושמואל לא השגיח בה, אמר לו רב יהודה תלמידו: וכי רבינו לא חש לפסוק (משלי כא, יג) "אוטם אונו מזעקת דל, גם הוא יקרא ולא יענה", ולכן בשיבה של מעלה נעשה רב יהודה הרב ושמואל רבו נעשה התלמיד. ויש בזה חידוש עצום (כמו ששמעתי מהגר"מ אורחי שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת ישראל'), כי אף שאפשר ששמואל רבו לימדו את כל התורה, ואילו רב יהודה לימד את רבו הלכה אחת בלבד. אבל היא הלכה שתופסת את מהותו של האדם, ובפרט רב ומנהיג, שעם כל עיסוקיו הרבים, יודע להקשיב גם לכל יחיד ויחיד. וזהו גם בכלל האמור שאדם גדול יודע לתפוס ולהתייחס לדברים קטנים, ולכן בבית דין של מעלה שמו את מי שהיה נחשב כאן 'תחתונים' שהוא 'תלמיד' ל'עליונים' שהוא ה'רב', כי שם מעריכים את מי שידוע להשגיח גם על פרטים קטנים. **תשובה:** אדם גדול יודע להעריך גם דברים קטנים.

כיבוד מעמד הקדושה

שאלה: כיצד מוטל על בן תורה לכבד את מעמדו חרם?

ג. ויקרא כא, א-ב: "אמור אל הכהנים... לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו". בדרך רמז יש לפרש שהכהנים אלו הם 'בני התורה' העומדים בבית ה' בלילות, וכלשון הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה וזיבל) ש"לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש... אשר נדבה רוחו אותו" נחשבים

⁴ להלן (סוף דברים ח"ג קהלת ג, טו-ז) 'מעלת הקצת בחתונות' הרחבנו שגם הרואה שלא יוכל לקיים את המצוה בשלימותה, ישתדל לפחות לקיים את חלקה (ולא יזלזל בשום חלק ולו הקטן ביותר מן המצוה), בפרט שאפשר שלבסוף תתקיים בידו גם כל המצוה. והבאנו שם כיצד ידע הגדול ר' בענגיס זצ"ל להעריך רגעים פעוטים אשר בצירוף כולם הספיק לגמור ש"ס שלם.

¹ כעין זה ביארנו הכתב סופר ובקול יהודה (להגד"י צדקה, בראשית יז, יט), וכמו שהבאנו בדברים (שם 'דוגמא אישית') ובשמות (כו, כ 'דוגמא אישית').

² כעין זה אמר רבי שמעון בר יוחאי ביום פטירתו לרבי אלעזר בנו שלא תיזכר בעולם הזה (בזהר חדש (בראשית כד): ובהשקפתו הוזהר ח"ג שט: השיך לאורא וזטא שבפרשת האזינו (רפז): הובא שאמר לו שלא יקבר עמו אלא לאחר זמן (שהרי היה כמה שנים בעליית הגג כמובא בבבא מציעא פד). ויש גורסים שהוסיף לו: בני, לא תיזכר בעולם הזה, כלומר אפילו שכאן חברך פודשים מנך, אבל בעולם הבא מקומך ומקומי כבודך, ומעלתך גדולה אף יותר מרבי פנחס בן יאיר, אף על פי שבעולם הזה לא נראה כן]. ואמר רב בישיבה של מעלה: מי שהוא גדול בעולם הזה – הוא קטן בעולם הבא, ומי שהוא קטן בעולם הזה הוא גדול בעולם הבא (וזהר ח"ג קסת).

³ כמו שהרחבנו לעיל (בראשית א, ב 'מעלת המתאמץ'. ושם בנדפס מחדש ג, ז 'הבנת החסון הרוחני'. שמות כא, א-ד 'ניצול הזמן בעמל איש'. ושם בנדפס מחדש ו, טו 'ניצול הכוחות') ולהלן (דברים ח"א א, יג-יד 'גייעת התורה') ועוד.

בכללם להיות נחלת ה' (כמו שהרחבנו בדברים ח"א י, ט 'נחלת הלוים'), שיש עליהם לשמור על קדושתם ומעמדם, ולא לצאת לכל דבר כי אם לשארו הקרוב אליו, כלומר שלא יצא מבית המדרש וילך לכל מקום שמזמינים אותו, אלא לדברים דחופים כמו שמחות של קרובי משפחה שמחוייב לבא וכדומה. ואף שהולך לצורך מצוה, אבל הרי 'תלמוד תורה כנגד כולם' (פאה א, א), ואין למעלה ממנו⁵, ולכן אין מתבטלים ממנו אלא למצוה עוברת (שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים).

פעם דיבר הגר"י צדקה זצ"ל (ר"י 'פורת יוסף' ומח"ס 'קול יהודה') במורת רוח על שבחורי ישיבה מזלזלים בעצמם, והולכים לכל מקום שקוראים להם, כגון לחתונות קרובים וכדומה. ואמר בנחישות: "בן ישיבה הוא כמו מלך, ומלך שומר על כבודו ואינו הולך לכל מקום שיקראוהו". וכפי שסח פעם הגר"ש טנא זצ"ל: "איני מבין כיצד מסוגל בחור ישיבה להסב במסיבת אירוסין וסעודת חתונה וכדומה, מנין שואב הוא שעה של קורת רוח בעולם הזה בשעה שהש"ס טרם שגור על פי"ו!" (ובבחי' הלכות יו"ד סא, א וספנו). ועל הגר"א וסרמן זצ"ל (ראש ישיבת ברנביץ' ובעל 'קובץ הערות' ועוד) מסופר שהודיעוהו שנולד לו בן, והלך לשאול את פי החפץ חיים זצ"ל אם ללכת לברית, השיבו החפץ חיים בתמיהה: וכי אתה המוהל שהנך צריך ללכת?...⁶

ישנם סבורים שכל פעם שחסר אנשים למנין של 'שבע ברכות' או מנין בבית אבלים, ניתן ללכת לישיבה הסמוכה ולסחוב' כמה בחורים או אברכים כדי להשלים מנין, 'להם יש זמן' – הם טוענים, אבל אנשים עובדים הלא עסוקים יותר לפרנסתם ואין להם זמן לדברים כאלו. אבל יש להם טעות חמורה, דוקא הם אלו שמעמידים ומקיימים את העולם, וממילא כל רגע ורגע קשה לעולם בלעד, וצריך לחשוב פעמיים אם להוציאם מהחזקת העולם. ומי שלא חושב כך זה גובל לפעמים באפיקורוסות ח"ו, שאינו מאמין במאמר הכתוב שכל העולם עומד ומתקיים עליהם (סנהדרין ט:), אם לא שהיא מצוה עוברת שאז הדין נותן שצריך להתבטל בעבורה (מפני שיעקר לימודה הוא לצורך קיומה, כמבואר במאירי במועד קטן דף ט). היתכן שלעובדים לפרנסתם אין זמן לרגע, ואילו לבן תורה שמחזיק את העולם יהיה לו זמן, אתמהה?!⁷ ומסופר שבחור אחד שאל את ראש

הישיבה כיצד יִשָּׁב וילמד בשעות הערב, הלא מוצף הוא בכל כך הרבה הזמנות לשמחות, השיבו ראש הישיבה: וכי בהמה אתה שנקנית במשיכה על ידי ש'קורא לה, והיא באה' (קידושין כב: ובבא בתרא עה:)... לא צריך ללכת לכל חתונה שמזמינים אותך.

וזוהו שהמשיך הכתוב (פסוק יב) "ומן המקדש לא יצא, ולא יחלל את מקדש אלקיו, כי נזר שמן משחת אלקיו עליו", וכך צריך להרגיש בן תורה, שהוא משרת בבית המלך, ונזר אלקיו עליו, וישתדל להימנע מלצאת משם כמה שאפשר.

והואיל והמשיך הפסוק (פסוק יח) "כל איש אשר בו מום לא יקרב", ופירש בספר החינוך שאין ראוי לבעל מום לגשת למקום השלימות. אם כן, בני התורה משרתי ה' היושבים בבית ה' בתי כנסיות ובתי מדרשות, צריכים גם זהירות גדולה שלא להיות בעלי מום, אלא עליהם להשלים את עצמם במידותיהם כפי יכולתם. **וכן** מבואר בווהר (הקדמת תיקוני הוהר ג: שמות פר' פקודי רלו. ויקרא פרשת אמור צ: צא. והוא חלקו בשערי קדושה למהרח"ו) שצריך האדם להסיר מלבו כל מחשבות רעות, שהם קליפות רעות השורים בבן אדם, ועליו לתקן בעצמו מקום וך ונקי להשרות שם את ה' יתברך. לפי שכל אבר שהוא פגום בחטא שעושה האדם, אין הקדוש ברוך הוא שורה שם, ככתוב "כי כל איש אשר בו מום לא יקרב", וכל הפוגם במצוה אחת – כאילו פשע בדיוקן המלך.

תשובה: על לומדי התורה להכיר במעלתם שהם משרתים בבית ה', ומלבד שצריכים להשלים את עצמם בשיא המעלה, לא יצאו לכל דבר אלא למוכרח ביותר.

תשובה קודם הלימוד

שאלה: מהו הענין לשוב בתשובה קודם שלומד תורה?

ד. **ויקרא כא, יז:** "איש איש בוזרע אהרן אע"ר יהיה בו מום, לא יקרב...". מזה למד בספר 'ראשית חכמה' (שערי תשובה ב, כד-כה) שלא יתקרב האדם לתורה קודם שישוב בתשובה, כי אם מסריח הוא בצואת עוונותיו, היאך יתקרב אל המלך. אדרבה, המלך יתרחק ממנו. ולזה נתכוין רבי יהודה בר אלעאי באומר (שבת יא): 'אשרי מי שעמלו בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו', דהיינו שהעוסק בתורה נקי מחטא ועוון, שאז המלך משתעשע בו ובתורתו. **וכן** מבואר בווהר (פרשת נשא קכג). שישנם שלשה מדרגות של תשובת בני אדם, א' רשע גמור שחטא כל ימיו, ומששב ומתחרט על עוונותיו, לא עושה טוב ולא רע, שאף שהקדוש ברוך הוא ימחול לו אבל לא יזכה לתשובה עליונה. ב' אדם שאחר ששב מחטאיו ונתכפר לו, הולך בדרך המצוות ועוסק בהם בכל כוחו ביראה ובאהבה להקדוש ברוך הוא, והוא זוכה לתשובה תחתונה. ג' מי שלאחר ששב בתשובה, עוסק בתורה ביראה ובאהבה להקדוש ברוך הוא, שלא על מנת לקבל פרס, שהיא התשובה המעולה ביותר.

⁵ הן מצד קדושתה, שבעבורה נבראו שמים וארץ והוא מעמיד את העולם (נדרים לב: וכמו שהרחבנו בבראשית א, לא 'תכלית הבריאה'), ולכן היא מגינה ומצילה אפילו בזמן שלא עוסק בה, מה שאין כן מצוה שמגינה רק בשעה שעוסק בה (סוטה כא:). והן מצד שכרו, כמו שפירש הגר"א (שנתן אליהו פאה א, א בפירוש הארץ) שבתלמוד תורה יש מצוה בפני עצמה בכל תיבה ותיבה שלומד, מה שאין כן בשאר מצוות שכולה היא מצוה אחת.

⁶ **כמובן** שזה לא דבר שנוגע לדרגות של ימינו, ובפרט אם מתבטל גם לדברים אחרים, לא יכול להצטדק ולהימנע מללכת בדיוק למצוה זו, אבל מזה נקבל מושגים שלשמחות של אחרים בודאי שצריך לחשוב פעמיים קודם שיוצא מבית המדרש.

⁷ **גם** כשכא פעם לישיבת 'כפר סבא' אחד מהתושבים וביקש שיבואו בחורים לשמור על המת עד ההלויה, ניגש אליו ראש הישיבה הגרא"ל שטיינגן זצ"ל ואמר: וכי הבחורים הם בטלנים שצריכים לעשות זאת? אתה תסגור את המכולת שלך ותשמור, אבל הבחורים באים ללמוד תורה בלבד. וגם לאחר שנים רבות כשמסר שיחה בישיבתו 'ארחות תורה' דיבר בגנות תופעה זו: דעת בעלי בתים היא שניתן להעזר בבחורי ישיבה לצורך השלמת מנין בבית האבל, אולם זה נובע מהשקפה קלוקלת. האם יעלה על

דעתם להשלים מנין על חשבון עבודתם כמוכרים או כפקידים? ואם כן מדוע הם חושבים שתורה אפשר לבטל בשביל הדבר הקטן ביותר? 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' (אבות ג, ב)... ויש לדעת שאחרי התרשלות אחת בתורה נגרת בעקבותיה התרשלות נוספת, ומרפיון אחד יכול להדרדר מהתורה לגמרי, עכ"ד.

ומוכח כי מלבד מה שהתשובה העיקרית היא עסק התורה באהבה וביראה, שעל ידה זוכה לתשובה המעולה, עוד צריך שקודם שיעסוק בתורה יקדים לשוב בתשובה, כאומרו במעלה העליונה שלאחר שמתחרט מעוונותיו ויעשה תשובה יעסוק בתורה, ומשמע שקודם החרטה והתשובה אין תורתו רצויה ומקובלת, כאומרו (תהלים ג, טז) "ולרשע אמר אלקים, מה לך לספר חוקי?".

והטעם כי המלא מסרחון עוונותיו, אין תורתו עושה נחת לבוראו, כי בעסק התורה, האדם מושך את השכינה עליו, ולכן דוקא בהיותו נקי מחטא, השכינה מוצאת אצלו כסא ומושב לשבת ולנוח כאדם היושב בכסא מתוקן כראוי, שנוח לשבת עליו. וכך צריכה התורה להיות נקיה, כדי להיות כסא מתוקן לשכינה שתשרה בו. אבל אם האדם מלוכלך בכתמי עוונותיו, אין התורה שורה בו כי לה ולשכינה אין כסא לשבת עליו, כי כל חטא יהיה "קוץ מכאיב וסלון ממאיר" (ע"פ יחזקאל כח, כד) ליושב על הכסא. **וכמו שנפסק** (ברכות כה. ושולחן ערוך או"ח עט, א) שבמקום עם ריח רע אסור לעסוק בתורה ובתפילה, וצריך להרחיק ארבע אמות ממקום שכלה הריח, כך העוסק בתורה ויש עליו טומאת עוונותיו (שהעוונות נקראים צואה ככתוב בישעיה ד, ד "אם רחץ ה' את צאת בנות ציון"), כל הקדושים העליונים מתרחקים ממנו, עכ"ד. ועל בעל 'קצות החושן' מסופר שהיה משתפך בלילה ובוכה באומרו: "ולרשע אמר אלקים, מה לך לספר חוקי" (וכבר כתבנו על כך בבראשית כד, טז בנדפס מחדש 'חשש הנגיעה', כיצד יתכן שהצדיקים הגדולים חשדו את עצמם בכך).

גם הגר"ח מוולאז'ין (נפש החיים' ד, ז) כתב שקודם הלימוד ולפעמים אף באמצע צריך להרהר בתשובה, כדי לערב יראת שמים בתורה. וזה לשונו: "ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו יתברך שמו בטהרת הלב ביראת ה', ולהיטהר מעוונותיו בהרהורי תשובה, כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה בדיבורו ורצונו יתברך שמו... **וכן** באמצע הלימוד, הרשות נתונה להאדם להפסיק זמן מועט, טרם יכבה מלבו יראתו יתברך שמו שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה', כמו שאמרו רז"ל עוד (שבת לא.) משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור של חטים לעליה וכו', אמר לו: עירבת לי בהן קב חומטין (אדמה מלוחה השומרת על החיטים שלא יתליעו)? אמר לו: לא, אמר לו: מוטב אם לא העלית (שהואיל ויש חשש שהחיטים יתליעו – אין תועלת שהעלית). ומדבר על אמצע העסק בתבואות חכמת התורה, שראוי גם כן לערב בתוכו יראתו יתברך, כדי שתתקיים תלמודו בידו... רשאי האדם להפסיק ולבטל זמן מועט מהלימוד, להתבונן מעט ביראת ה', ואינו חושש בזה משום ביטול תורה כיון שהוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה".

והנה ישנם שהביאו רק את הענין שאם לומד בחטאו – התורה לא מקדשתו, כלשון הרמח"ל (דרך השם, ח"ב ב, ו) "התנאי השני (הצריך להתלוות לתלמוד) הוא תיקון המעשה, כי הנה מי שירצה להמשיך השפעה, ראוי שיהיה הוא הגון ומוכן להמשיכה. אכן (אבל) אם הוא מטמא את עצמו באשמות ופשעים, ומרחיק (את

עצמו מבוראו (על ידי חטאיו)... ודאי שיאמר בו (תהלים ג, טז) 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' וגו'. וכן אמרו חז"ל (חולין קלג.) כל המלמד לתלמיד שאינו הגון כאילו זורק אבן למרקוליס. והנה איש כזה, ודאי שתורתו לא תמשיך מן ההשפעה שהזכרנו (שם) שום מדרגה כלל"⁸. **אולם** בספרים מבוואר שלפעמים כשאדם רשע לומד, לא רק שאינו מתקדש, אלא גם נותן בזה כח לכוחות הטומאה, וכעין מאמר רבא (שבת פח.) 'למיימינים בה (התורה נעשית) – סם החיים, למשמאילים בה – (התורה נעשית) סם המות' (ובמק"א הבאנו אופן כיצד כוחות הרע נהנים מתורתו ומצוותיו של הרשע).

וכתב ב'ראשית חכמה' (שער התשובה ג, מב) "בלי ספק שאם (עבר עבירות שמגיע עליהם יסורים, כגון שעבר על לאו של לשון הרע, כעס וגאווה ו) לא באו עליו יסורים, ידע שהקדוש ברוך הוא שונאו ושומרו לפקוד הכל ביחד לגיהנם. ולכן צריך לקבל עליו יסורין קשין, ואף על פי שיהיה בהם ביטול תורה ותפילה, כי טוב מעט תורה בנקיון הנפש מזוהמת ריח רע העוונות, יותר מלהרבות תורה והנפש מלאה זוהמא, ועליו כתוב 'ולרשע אמר אלקים, מה לך לספר חוקי' (תהלים שם)". **אלא** שכתבו בספרים שאם רצונו לשוב בתשובה, לא ימנע עצמו מללמוד משום העבירות שעדיין לא שב עליהם כראוי, וכן יכול ללמד תלמידים בעלי עבירות, כיון שהם על דרך המלך שרוצים להתקרב אל ה' והמאור שבה מחזירים למוטב' (וכעין מה שהבאנו בהערה 8). וגם במעלות התורה (לרבי אברהם אחי הגר"א) כתב "איתא בספר ראשית חכמה כשאדם עוסק בתורה, השכינה עומדת נגדו ואומרת... אשריך אם תזכרני. וגם מי שהוא שקוע בעמקי תהום מרוב עוונותיו, ואחר כך הוא לומד תורה הקדושה, על ידי זה הוא עולה ממעמקי התהום, כמובא בגמרא (ברכות כב.) אין דברי תורה מקבלין טומאה, והיא מכפרת על כל עוונותיו, ומביא (את) האדם לידי מידות טובות... וזה נקרא יציאת מצרים לגבי האדם, במה שזוכה על ידה לצאת מחשיכה לאורה, ובכל פעם הוא עולה ממעמקי התהום לשמי מרום... ואם כן כמה מחוייב האדם, לשבח לאדון הכל על זה, ומכל שכן שלא לעזובה... ואם פורש ממנה, יתאמץ לשוב אליה מיד ולא יבוש... והיא תטהרנו מכל טומאה, כמו שארז"ל (ברכות טז)... (שדברי תורה) מעלים את האדם מידי טומאה לטהרה... דברי תורה שורפות כל מידות רעות שבאדם שנמשלו לקוצים".

תשובה: יש ענין לשוב בתשובה קודם שלומד תורה, כי מלבד מה שהלומד ברשעותו אין התורה משפיעה עליו ומקדשתו, אלא גם יכול להוסיף חליצה לכוחות הרע.

[לרפואת אשתי החשובה לאה בת רחל, נא להתפלל או להתחזק בכל דבר תורה ומצוות ששייך]

⁸ **אלא** שסיים: "ואף על פי כן, רז גדול גילו לנו חז"ל, שאילו לא היו הרשעים עוזבים את תלמוד התורה, סוף שהיו חוזרים למוטב, כי אף על פי שאין בכוחם להמשיך שום המסך מלפניו יתברך כמו שכתבנו, (מכל מקום) כבר דברי התורה בעצמם מקודשים ועומדים מצד עצמם, עד שבהתמיד העסק בהם, יגיע מהם פעם אחר פעם קצת התעוררות, וכמו דמות הארה קטנה שבקטנות, אל העוסק בהם, שסוף סוף תגבר עליו ותחזירה למוטב. והוא מה שאמרו חז"ל (מדרש איכה פתוחא, ט) 'הלוא' אותי עזבו ותורתו שמרו, שהמאור שבה מחזירן למוטב'. ואמנם פשוט הוא שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול, או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אלא שיתעסק בה לפחות כמי שמתעסק בשאר התכונות".

לענין הלכה

הערות מעשיות בזהירות מחילול השם

גליון 263

גליון זה מודפס לעורר לב המעיין בלבד ולא לסמוך עליו למעשה

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (פ' אמור כב:לב)

עניני חילול השם

כתב השל"ה יומא (פרק דרך חיים תוכחת מוסר אות קצ"ז) "מצאתי כתוב, אלו שבע דחיות שמנו חכמינו ז"ל, שבועת שקר אחת דוחה מאה זכיות. **חילול השם אחד, דוחה מאה תפילות.** ביזוי אחד של תורה, דוחה מאה שמחות. נבלות פה אחת, דוחה מאה הבטחות. גזילה אחת, דוחה מאה ברכות מחלוקת אחת, דוחה מאה פרנסות. לשון הרע אחד, דוחה מאה תשובות, עד כא"י.

חילול השם

איתא בגמ' דף פו "מי שיש חילול השם בידו אין כח בתשובה לתלות ולא ביהו"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת" ובגדר חילול השם **פ' רש"י** (שם) חוטא ומחטיא אחרים.

דהיינו לגרום זלזול וחלישות בקיום התורה והמצוות אצל אחרים.

עוד איתא בגמ' (יומא שם) היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאתרי. רבי יוחנן כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ותפילין (וי"ג תפילה).

ואדם חשוב יש איסור חילול השם גם בדברים המותרים מן הדין, כיון שמצוי שאחרים לומדים ממנו. וזה 'היכי דמי חילול השם' וכי' (ע' להלן).

דרגות של חילול השם

1) חילול השם בחטא בינו לבין עצמו: איתא בס' חפץ חיים (פתיחה - לאוין סע' ו) "ועובר נמי המספר והמקבל בלאו "דלא תחללו את שם קדשי", אחרי שאין בזה תאוה ולא הנאה גשמית, שעל ידי זה יתגבר יצרו עליו, על כן נחשב העון הזה כמדרד ופריקת עול מלכות שמים בעלמא, ומחלל שם שמים בזה.

עוד מצינו גמ' ברכות דף יט: המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק מ"ט אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד' כל מקום שיש **חילול השם** אין חולקים כבוד לרב, שבכל חטא יש בזה חילול השם. (אפילו אין אחרים יודעים ממנו).

עוד איתא באבות: כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי.

2) חילול השם שאחרים לומדים ממנו:

בגדר חילול ד' פ' רש"י (יומא פו) חוטא ומחטיא אחרים. ומשמע שאם עובר עבירה ואחרים לומדים ממנו להקל במצוות התורה, יש בזה חילול השם. עוד איתא בגמ' ברכות לה: כל הנהנה מעולם הזה בלא ברכה חבר הוא לאיש משחית וכי' ופ' רש"י לפי שהוא מיקל רואים אחרים ולמדין ממנו לעשות כן ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה, וכי' לירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל, כך הוא חוטא ומחטיא. (שם לא הוזכר שזה עוון חילול השם, אבל נקרא חוטא ומחטיא שאחרים לומדים ממנו להקל).

עוד ע' במשנה ברורה (ס' רעו ס"ק י"א) באינו יהודי שעושה מלאכה עבור ישראל וז"ל "ואם האיני יהודי עושה בעל כרחו חייב לגרשו מבתו מפני חילול השם שיחשדהו שעושה האיני יהודי בשליחותו כיון שהוא בבית ישראל". דהיינו אפילו שזה מותר מן הדין, אבל מביא חשד על עצמו שעושה איסור יש בזה חילול השם.

3) חילול השם באדם חשוב: עוד כתב החפץ חיים (שם בפתיחה) "אם הוא איש חשוב שהכל מסתכלין על מעשיו, בודאי מתחלל השם על ידי זה".

אפילו דבר שמוותר מן הדין: ראה בדברי החפץ חיים (באר מים חיים שם) כתבו כולם הרמב"ם הסמ"ג והחינוך והספר יראים שאפילו דבר שהוא מותר מן הדין אך לעיני ההמון נראה דבר זה לאיסור עובר בזה על ל"ת דאורייתא של ולא תחללו את שם קדשי שאין כח לא בתשובה לכפר ולא יסורין למרק ולא ביהו"כ אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר וגלה וגו' עד תמותו. כי על ידי שאדם חשוב עובר על התורה נעשה שם קדשו יתברך ותורתו חולין אצל ההמון..

וכן איתא בגמ' יומא (שם) אביי אמר כדתניא ואהבת את ד' אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה בריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה או להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר "ויאמר לי אתה ישראל עבדי ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דברו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו או לו לפלוני שלמד תורה או לא לאביו שלמדו תורה או לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלן מעשיו וכמה מכווערים דרכיו ועליו הכתוב אומר "באמור להם עם ד' אלה ומארצו יצאו".

וכיוצא בזה כתב הרמב"ם בהל' יסודי התורה (פ"ה הי"א) או שדיבורו אינו בנחת עם הבריות ואינו מקבלן בספר פנים יפות, אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים אלו ע"ש.

איסור לבנות בית הכנסת בשבת משום חילול השם: כתב המשנה ברורה בשם המג"א (ס' רמד ס"ק יג) דאין להתיר לבנות בית הכנסת בשבת בקבלנות, כי בזמננו שאין האומות שכנינו מניחים לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם איכא חילול השם אם נניח אנחנו לעשות ביום שבת ויום טוב.

חשש שיתבטל המצוה לגמרי: ומכל מקום כתבו כמה אחרונים, דאם יש חשש חס ושלום שיתבטל הבנין בית הכנסת לגמרי, מותר להניח לאינו יהודי לבנותו כשהוא בקבלנות, ובלבד שיהא מפורסם לכל שהוא בקבלנות עכ"ד.

חשש זלזול יום טוב שני: כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד ס' עב) שוחטים היוצאים לשחוט בחוץ לארץ בעיר של גויים ואין שם ישוב ישראל, אין רשאים לעשות מלאכתם בפרהסיא ביום טוב שני של גליות, משום חילול השם, כיון שדבר כזה עלול להתפרסם מיד במקום ישוב יהודים שבאותה מדינה, ויש בזה זלזול חמור ביום טוב שני. ועוד, שיש לחוש שמא יאמרו הנכרים שיודעים שיום טוב שני של ישראל הוא, שישראל מזלזלים ביום המקודש להם, ויש בזה חילול השם.

אדם חשוב ששכח ספירת העומר: וכעין זה כתב הגר"ש וואזנר זצ"ל (בשו"ת שבט הלוי ח"ג ס' צו וח"ד ס' קנו בהע' לס' צו) בענין רב שרגיל לספור ספירת העומר בבית הכנסת בקול רם, שגם אם שכח לספור יום אחד, מ"מ רשאי להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, משום שאם לא יוכל להמשיך ולברך יגרם בכך בזיון לכבוד התורה וכבוד הציבור, ובשעת הדחק אפשר לסמוך על הפוסקים שאין ספירת העומר מעכבת מיום זה על חבירו. (וכן ע' בשו"ת תשובות והנהגות מה שכתב בזה).

חילול השם לגרום חשד באינו שומר תורה ומצוות: ה"ה מצינו

באינו שומר תו"מ, כתב בשו"ת שבת הקהתי (ח"ג סי' של"ח) דמי ששכר אחד לשמור הילדים שלו בשבת ולא עלתה על דעתו איסור של שכר שבת דיש להתיר ליתן שכר שבת למנוע חילול השם דאם לא יתן לו שכרו יחשוב החילונוי דהדתיים הם גנבים ועושי שכר שכיר ויש להתיר איסור שכר שבת משום שלא יהיה חילול השם ח"ו ע"ש.

ועוד יותר מזה מצינו דכתב הגר"ש זצ"ל אויערבך זצ"ל בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' לה) באדם שאינו שומר תורה ומצוות שאם יש חשש שעל ידי זה שיציעו לו לברך יפגע וישנא לומדי תורה, מותר לכבדו באכילה ושתיה, כדי שלא יכשל בעבירות חמורות יותר על ידי שנאתו [אכן סיים שהדבר צריך הכרע] וכעין זה בס' פאר הדור ח"ג עמ' קצה בשם החזון איש. ע"י סי' 187.

וזאת הברכה פ"כ עמ' 187.
4) חילול שם שמים ברבים: עוד כתב החפץ חיים שם "ועל אחת כמה וכמה אם היה העברה זאת ברבים, בודאי שהחטא גדול עד מאד, שנקרא מחלל שם שמים ברבים". ובבאר מים חיים שם כתב "ודע דעוון חילול השם אין שיעור לעונשו כמפורש בקידושין בסוף פרק קמא (דף מ' דאם היתה שקולה מכרעה), שאם היו עוונותיו וזכויותיו מחצה על מחצה וחילול השם בכלל מכרעה לכך חובה".

לא לשלם מיסים

שמענו בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל שמלבד הטעם של דינא דמלכותא דינא, יש להיזהר לשלם מיסים משום דאם לאו עלול להיות חילול השם, דהדבר עלול להתפרסם.

מצוה שתתבטל לגמרי משום חשש חילול השם

מצוה שאין אפשרות לעשותה בלא להיכנס לחשש חילול השם, כגון בניית בית הכנסת בעיר בשבת ע"י נכרי, כתב המשנה ברורה (רמד ס"ק יג הו"ד לעיל) בשם אחרונים שצריך לעשותה, אבל צריך לפרסם כמה שאפשר שזה דרך קבלנות שלא היא חשש חילול השם". דהיינו צריך לצמצם החשש חילול השם כמה שאפשר.

ולענין מעשה דבר זה מסורה לגדולי וחכמי הדור, מתי צריך לעשות מעשה מצוה אף דיש בזה חשש חילול השם אם יתפרסם. ועכ"פ צריכים להשתדל לצמצם החשש חילול השם כמה דאפשר.

דוגמאות של חשש חילול השם

מבואר לעיל דאף דבר שמותר מן הדין יש בזה משום חילול השם אם אחרים לומדים ממנו לזלזל במצוות. וכן דברים שיש בהם סרך איסור כגון איחור לתפילה, זלזול בקדושת בית הכנסת, פיזור וחסרון כבוד ספרים, עישון, ת"ח שמתקוטט ואינו מדבר בנחת עם הבריות, תפילה בציבור בשעה מאוחרת ובמקום רבים. ועכ"פ דברים אלו יש להתחזק בהם שלא יגרם חשש חילול השם על ידו (או לעשות בצנעה).

זלזול בהוראות הרשויות מחמת מחלת הקורונה

כמו כן אם אחרים רואים שמקילים בשמיעת ההוראות, עלול לגרום בזה חילול השם שאחרים ילמדו ממנו להקל במצות 'ונשמרתם'.

לבישת מסכה בשבת ברשות הרבים

כתב מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שמותר ללבוש מסכה ברשות הרבים בשבת.

וכתב הגר"מ רובין שליט"א (פ' שמיני תש"פ) בענין יציאה בשבת עם מסכה וכפפות - מצינו בגמ' ובפוסקים כמה אופנים שמותר לצאת בהם בשבת עם דברים שאינם הלבוש הבסיסי של אדם אך מ"מ נחשבים הם כלבושו כיון שמטרת לבישתם היא להגן על האדם, וכגון דברים שבאים להגן על האדם מצער

א לא להתבייש באופן שעושה רצון ד'

איתא ברמ"א ריש או"ח (סי' א) ו"לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת הבורא יתברך". ובמשנה ברורה (סי' ה) ועכ"פ לא יתקוטט עמהם, מפני שמדת העזות מגונה מאד ואין ראוי להשתמש ממנה כלל אפילו בעבודת השם יתברך, כי יקנה בנפשו להיות עז אפילו שלא במקום עבודתו יתברך ע"ש ובבה"ל. ועי' בפמ"ג (א"א או"ח סי' א) ס"ק ב' בבאור דברי הרמ"א (בוודאי אם אפשר לעשות עבודת בוראו בצנעה ולא בפני המלעיגים או בפני חשובים גדולים טוב יותר, מיהו בפני ביונות שילמדו ממנו י"ל טוב לעשות בפניהם שילמדו ממנו לעשות כמוהו. אך יכוון לבו לשם שמים ולא להתפאר חלילה (משנה ברורה שם ס"ק ו').

הגוף², ומטעם זה גם לבישת מסכה בזמנו מוגדרת כמלבוש, כיון שמטרת לבישתה כפולה, הן לשמור על האדם שלא ידבק מחולי הקורונה והן שלא ידבק אחרים. ובכלל זה לבישת כפפות שמטרתם להגן על האדם, ולכן מותר לצאת עם מסכה וכפפות גם במקום שאין בו עירוב שמתוקן כדין. ויש להקפיד בכל משך הליכתו לא להסיר את הכפפות מידיו ושהמסכה תכסה את פיו, וראה הערה³. (עיי' בגליון ילמוד ולקיים על הדף היומי פ' אמור (שיצא לאור בקרוב בס"ד)).

לבישת מסכה משום חשש חילול השם

לבישת מסכה לחולי קורונה שנרפאו בס"ד: ולפי זה יש לעיין בחולי קורונה שכבר נרפאו ולבוש מסכה רק כדי שלא יזלזלו אחרים בהוראות, וזה כדי למנוע חילול השם, שאנשים לא ילמדו ממנו לזלזל בהוראות, ויבאו להקל במצות 'ונשמרתם', ואין סברא שהמסכה מגינה על האדם מצער הגוף, אם מותר ללבוש ברשות הרבים.

ויש עצה ללבוש צעיף בדרך מלבוש (מוקד העירוב).

והשיב הגר"צ קוק שליט"א שמותר ללבוש מסכה מחשש חילול השם, דיש לדמות זאת לשו"ע (ש"א, כ"א) "יוצאים בשק ויריעה וחמילה פירוש בגדים גסים" ופירש המ"ב "מפני שדרך הרועים לצאת בהם מפני הגשמים. וכיון דחשיב מלבוש להני לכן מותר גם לכל אדם לצאת בהם אפילו שלא מפני הגשמים".

לתרומות הערות והארות, 0533-163-916 נא להשאיר הודעה (מ. הרסקין מודיעין עלילת)

ניתן לקבל הגליון במייל g089285647@gmail.com

לרפואת הרב חזקיהו רפאל אפרים בן שרה לאה בתושח"י

לע"נ הרב הגאון

ר' משה מנחם ב"ר יהודה אריה טבאל זצ"ל

מסר נפשו על החדרת מצוות התלויות בארץ

בבית המדרש להלכה בהתישבות

נלב"ע ליל ש"ק קודש ח' אייר תש"פ

² עיין תוס' שבת דף ס"ד ע"ב ד"ה ובמוך, וכן הוא בר"ן שם, ועיין שו"ע סי' ש"א ס"ג ובמשנ"ב שם ס"ק נ"א דכיון שכוונתה להינצל מצער הגוף אפילו אם ניצלת ע"י זה גם מטינוף הוא דרך מלבוש כשאר מלבושים שהם עשירים להגנת הגוף ומותר. [אין נידו"ד שייך להיתר יציאה במוך וספוג שעל גבי המכה שמבואר שם סכ"ב דמותר לצאת בהם, דשאני התם שהיתר הוא מפני שהם מרפאים הו"ו כמו תכשיט].

³ לדעת הרופאים לבישת המסכה מגינה בעיקר על האחרים אמנם מועילה אף למי שלובש אותה, ואף את"ל שבפועל זה לא עוזר לאדם שלובש אותה, מ"מ שרי לצאת בה בשבת, והטעם דכיון שלפי מהשבתו של הלוש הדבר בא להגן עליו ממילא חשיב דרך מלבוש.

⁴ ואף ההולך בדרך ואינו מתכנן מראש לפגוש אנשים מ"מ כתב שמותר לו לצאת עם מסכה על פניו, דכמו שמותר לזב לצאת במוך שלו אף אם רק חושש שמא יטנף גופו, דסו"ס חשיב מלבוש, ה"נ כיון שלובש את המסכה מחשש שמא ידבק הוא אצלו דרך מלבוש ושרי.

⁵ מצינו בפוסקים בכמה מקומות שאסרו לצאת עם בגדים מסוימים כאשר יש חשש דילמא יוריד אותם מעל גופו ויבוא לטלטל אותם ד"א ברה"ר, ולכן כתב השו"ע סל"ז שאף שמותר לצאת בשבת עם כפפות, מ"מ יש מי שמחמיר להצריך שיתפרם מער"ש במלבושיו ע"י"ש, וסיים השו"ע שראוי להושי' לדבריו. וכתב ע"ז המשנ"ב ס"ק קמ"א ועכשיו נהגו להקל, ואפשר משום כיון שלהרבה פוסקים אין לנו רשות הרבים דאורייתא בזמן הזה ולא שייך לגזור בזה, וסיים המשנ"ב דמשמע מדברי האחרונים דאף שאין למחות ביד המקילין, מ"מ ראוי לבעל נפש להחמיר על עצמו. ויש להוסיף שכיון שבדרכי אין מצוי אצלנו רה"ר דאורייתא אלא כרמלית, ובפרט במקומות שיש בהם עירוב אלא שמחמירים שלא לטלטל, בכה"ג יש להקל.

⁶ וז"ל הגר"ש אלישיב זצ"ל בשיעור שבת פרק תולין (קמ"ז), (ב' האולייין מביאין בלוי נשים לבי בני נסדיני נשים העשויים להסתפג) ובלבד שיתכסה בהן ראשו וזונו. למדנו מכאן שכשמוציא דרך מלבוש מותר אע"פ: א] שלא צריך הבגד לעצמו. ב] אפילו שלובש על בגד אחר דהא בודאי לבשו תחת סדיני הנשים בגד שלהם.

וכ"כ הגר"ש אלישיב זצ"ל (קובץ תשובות ה' מ"ט עמ' פ"א) "והנה מהא דקיי"ל דתכשיט או בגד לאחד יש לו דין בגד לכו"ע. ומשום האי טעמא שנינו (נדרים נ"ה ב') "הרועים יוצאין בשקין שמתכסים בהן מפני הגשמים ולא הרועים בלבד כו' אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהו"ה ואף בלא גשמים מותרים לצאת בהן בשבת כמ"ש הרא"ש (פ"ו דשבת סי' י"ח. שו"ע סי' ש"א סעיף כ"א).

חסד ואמת

הספד על הגאון רבי אברהם ישעיה הבר זצ"ל

אחי ורעי בני הישיבה.

יש כמה סוגים של חובות בחובת ההספד לפי דרגת החכמה והעומק שיש למבינים להכיר ולהבין את הערך של הנפטר, לא אוכל לדבר בבחינות אלו אלא אדבר כאחד מבני הישיבה, כאשר היינו יחד בזמן משותף בשעות הלילה סמוך לתחילת הישיבה, ואומר את ההרגשה שלי כידיד מאחר ואין אפשרות לתפוס את כל ההיקף של האישיות של האדם המופלג הגאון ר' ישעיה זצ"ל.

הגמ' אומרת במועד קטן (טו:) בחיוב של כפיית המיטה על המת "דמות דיוקני נתתי בהן, ובעונותיהם הפכתיה, כפו מטותיהן עליה". מה יכול להיות יותר 'דמות דיוקני', מדמותו של ר' ישעי'.

אמרו חכמים שיש חיבה מיוחדת לאדם של 'חביב אדם שנברא בצלם', אך בצלם יתהלך איש', יש הרבה דרגות בצלם אלוקים של האדם, איך הוא מבטא דוגמא של מעלה, וחז"ל אומרים שבוכים על האי שופרא דבלי בארעא, לכל אדם יש את ה'שופרא' דיליה שבו הוא מבטא את הצלם אלוקים, ולימדונו רבותינו הרמח"ל ולמעלה ממנו שהמידה הראשונה שבה ברא הקב"ה את העולם היא להיטיב לברואיו. היה לנו אדם שהיה כל כך עמוק וחזק בענין ההטבה. ראינו את ה'האי שופרא' של ר' ישעיה, כמה קשה לחשוב שלא נזכה לראות את החיוך של ר' ישעיה, איך קיבל כל אדם בסבר פנים יפות. לפעמים יש אדם שכחלק מהתפקיד לייעץ לבחורים עליו לקבל אותם בסבר פנים יפות, אבל אני הייתי מרגיש את הקבלת פנים שלו לכל אדם מצד החשיבות שהוא מחשיב כל אדם שנברא בצלם. איזה חשיבות ויקרות הוא נתן לכולנו, יחס שמורה על ההכרה שבצלם אלוקים עשה את האדם.

יש כאן דבר עמוק מאד, הח"ח כותב (אהבת חסד ח"ג פ"א) על מעלת הכנסת אורחים שאמרו חז"ל "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה", דאינה רק לאנשים רעבים וצמאים הזקוקים לאכילה ושתייה, לא רק זה נקרא הכנסת אורחים אלא הכנסת אורחים מתקיימת אף במה שאדם מקבל את חבירו בשמחה, מאיר לו פנים ונותן לו את המקום הראוי, את החשיבות והיקרות שהוא מייחס אליו. וזה היה מונח בהקבלת פנים של ר' ישעיה תמיד.

היה בר' ישעיה מידת תקיפות אמיתית על דבר אמת, יש הרבה אנשים שעברו יסורים וראו את אותם טיפולים שהיו צריכים לעבור, והבינו את חשיבות הדבר, אבל מידת האמת של ר' ישעיה גרמה שאם הוא ראה דבר חשוב שיש בו הצלת נפשות, הוא התמסר לזה כמה שיוכל כפי כוחו - לתת מתנת חיים לאנשים. וזה לא היה רק בעניני הרפואה אלא גם בדברי תורה היה לוקח כל דבר עם כל העוצמה ועם כל הכוח של הבנת הדברים.

סיפר לי אברך שלמד בישיבה שכאשר הגיע הועד הראשון להתחלת פרשת השידוכים, באו אל ר' ישעיה שהיה מבין וחכם גדול בענינים אלו לקבל ממנו הדרכות איך להתנהל בכל עניניהם. הוא אסף אותם ואמר להם שאינו רוצה לומר להם מאומה אלא פתח להם גמרא ולמד איתם חצי עמוד גמרא (שבת לג.) "בעוון נבלות פה צרות רבות, וגזירות קשות מתחדשות וכו'" וחזר וכפל את הדברים וזה כל מה שאמר עם כל העוצמה שלו, והסביר בכל חום ליבו - אתם נכנסים לשידוכים תדעו כמה להיזהר מניבול פה, כמה זה חמור - מעמיקים לו גהינם.

אנשים רגילים לחשוב שאיש של חסד ושל הטבה הוא איש רך שסובר ומקבל כל דבר, אך זה היה היפך מציאותו של ר' ישעיה. היתה לו בהירות ועמקות והבנות בכל הדברים שעשה, ומצד שני היה איש חסד שאין כדוגמתו. איש אמת עם כל העוצמה ומצד שני איש חסד מופלג - איך מבנים את השילוב הזה? אנשים שיש להם תקיפות הדעת, איך מוצאים כח להכיל את שיחו ושיגו ואת כל משבריו וגליו של כל אדם ואדם, לתת לו מקום ולהקשיב לו באמת, איך זה הולך ביחד?

חשבתי לומר שאיש החסד האמיתי הוא מי שמהווה 'דמות דיוקני' של הקב"ה. החסד של הקב"ה אינו ח"ו מתוך חולשה, אלא אדרבה ימינו של הקב"ה היא זו שמורה על מידת החסד, הימין היא המקרבת, ההטבה האמיתית של האדם אינה מגיעה מתוך חולשה אלא מתוך שמבין את הערך האמיתי של צורת אדם שהוא צלם אלוקים. יש לו כבוד אמיתי אל כל הנבראים ולכן הוא הולך ונותן להם חיים ברוחניות וחיים בגשמיות ובכל דבר שאפשר.

את היסוד הזה רואים בספר תומר דבורה של הרמ"ק, בו הוא מבאר איך כל המידות של האדם צריכות להיות מכוונות כדמות קונו, ועל זה יסד את כל הדרכת המוסר. המידה העליונה ביותר להיות מטיב בדומה לבוראו - להיות סבלן ומטיב לכל אדם, ואומר הרמ"ק (סוף פרק שני) עצה כיצד לנהוג במידה שהיא כל כך עליונה, להשפיע טובה לאנשים מבלי להתעייף ולהאיר פנים לכל אדם וז"ל "ועוד מצאתי משקה טוב מאד... והוא שירגיל עצמו בשני דברים: הראשון הוא, לכבד הנבראים כולם, אחר שיכיר בהם מעלת הבורא אשר יצר האדם בחכמה, וכן כל הנבראים חכמת היוצר בהם, ויראה בעצמו שהרי הם נכבדים מאד מאד, שנטפל יוצר הכל החכם הנעלה על כל בבריאתם, ואילו יבזה אותם, ח"ו, נוגע בכבוד יוצרם... וזה שכתוב 'מה רבו מעשיך ה', לא אמר 'גדלו' אלא 'רבו', לשון 'רב ביתו' - חשובים מאד 'כולם בחכמה עשית'. השני - ירגיל עצמו להכניס אהבת בני אדם בלבו, ואפילו הרשעים, כאלו היו אחיו ויותר מזה, עד שיקבע בלבו אהבת בני אדם כולם". מי לנו עוד אנשים כאלו, שיודעים לכבד כל אדם, איש אשר "לא בזה ולא שיקץ ענות עני ובשועו אליו שמע", איש שיודע לראות את הערך של כל אדם. עוד מהדהדת הזעקה של ר' ישעיה שדרש בעת שנכנס לשיבה, איך צריכה להיות הנאמנות בין אדם לחבירו, עד כמה צריכים להיות שייכים זה לזה כמו שאומר רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ג) שממצוות עשה החמורות ומן העיקרים הנדרשים מהאדם, הוא מה שנאמר "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד", הקב"ה דורש מן האדם לא רק את המעשים עצמם אלא גם את אהבת החסד. מאיזה לב נובע החסד ומאיזה יחס הוא מגיע. ואשר על כן "חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו אם דל ואם עשיר". וזה התקיים אצלו בין דל ובין עשיר בכספים ובין דל ובין עשיר שבדעת, ובין אלו שיש בהם שאר מצוקות שבגופן.

כמה היינו כולנו יקרים ומכובדים אצל ר' ישעיה, כמה הוא ראה והפנים עם כל העוצמה שלו את 'חביב אדם שנברא בצלם', את הימין של החסד. החסד של בעל חסד ענק כמו ר' ישעיה אינו יכול להיות של רך לבב אלא של מי שתופס את הדברים חזק עד הסוף ודבק בהם. בדמותו ראינו התאמה גמורה בין החסד לאמת ששניהם נובעים מאותה הנקודה, שהוא דומה לבוראו.

כך מבואר בחפץ חיים שכדי לכבד את הקב"ה כאן בעוה"ז יש את מצות הכנסת אורחים שגדולה מקבלת פני שכינה, אם מבינים שיש לכבד את ברואי של הקב"ה בגלל השורש שלהם שלכך יש לכבד כל אחד ואחד שיש לו צלם אלוקים. ולכן אומר הרמ"ק שיש לראות כן אצל כל אדם, ואפילו הרשעים יאהב אותם בלבו, ויאמר: 'מי יתן ויהיו אלו צדיקים שבים בתשובה ויהיו כולם גדולים ורצויים למקום'. אדם מבין את השורש יודע שבעצם כולם שייכים למקום הזה.

לכן, אנו כולנו צריכים להתעורר בדרכים אלו, ובפרט בימי ספירת העומר שמתו בהם תלמידי רבי עקיבא. תלמידי ר"ע היו בדרגה גבוהה הם היו חריפים ומופלגים כמו שקבלו מרבי עקיבא רבם¹, אבל נסתלקו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. ואיך יתכן שהיו כ"ד אלפי תלמידים בלי מידות, אלא שמתוך תוקף התורה, למדו לא נכון ח"ו ולפי ערכם אירע להם מה שאמרו בגמ' "לא זכה נעשית לו סם מיתה" (יומא עב:).

ומי יכול ללמד אותנו מה נקרא לכבד את כל הנבראים כולם ולראות את ערך כבוד הבורא בכל אדם ואדם, ומי ילמדנו איך לאהוב את כל הנבראים, זה היה בשבילנו ר' ישעיה. אנחנו צריכים להתחזק בעצמינו להתהלך בדרכיו וככל שמוסיפים תורה ומוסיפים בעצמה של אמת, כך מבינים את השורש האמיתי של "חביב אדם שנברא בצלם" ועד כמה כל אדם הוא יקר וחשוב לפני הקב"ה. וכמה שאפשר לשקוד על תקנת חבירו, ולקבל את פני כל אדם כקבלת השכינה. ונזכה באמת שאותם הפנים המאירות החביבות והחשיבות שנתן לכולנו, יהיה למליץ יושר על המשפחה היקרה, על כל בני הישיבה ועל כלל ישראל, ושהקב"ה יאיר לנו פנים ויאמר לצרותינו די, ובילע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים במהרה בימינו. אמן.

¹ וכמו שנראה ממעשה שהביאה הגמ' במנחות (סח): "יתבי רבי טרפון וקא קשיא ליה: מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם? אמר לפני יהודה בר נחמיה: לא, אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט, תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט? שתק רבי טרפון, צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה. אמר לו רבי עקיבא: יהודה, צהבו פניך שהשבת את זקן, תמהני אם תאריך ימים. אמר רבי יהודה ברבי אלעאי: אותו הפרק פרס הפסח היה, כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו: יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי: נפטר והלך לו".

ארגון 'לב ישעיהו'

נטפי געגועים אחרי מיטתו של איש החסד המופלא

הגאון רבי אברהם ישעיה הבר זצ"ל

מרבני ישיבת נתיבות חכמה

מייסד ויו"ר ארגון "מתנת חיים"

מאת אחיו יבדלחט"א

הרה"ג רבי אהרן הבר שליט"א

אצל ר' שעי' בשבת [תבררו ב'נוה ירושלים' אצל מאות הבנות שעברו עיצוב רוחני בסעודות שבת וחג על השולחן הטעים הזה]. בבוקר בעת התפילה בבית הכנסת כשהחזן ניגש לעמוד ומכריז 'שוכן עד מרום' וכנהוג הרבה מהמתפללים לא הדביקו את הקצב ועסוקים בצמצום הפער, לא היה מענה מהקהל, אני

הקטן יושב ליד ר' שעי' ושומע אותו מזמזם את הניגון בקול רם, למרות שגם הוא עדיין לא אחז עם החזן, הבנתי מיד: ר' שעי' היה זה ששם לב למבוכה של החזן כאילו אף אחד לא משתתף בתפילתו וכדי לתת לו תחושה טובה עשה 'כאילו' הציבור איתו, מה נדרש בשביל כך? רק שימת לב ויכולת להרגיש את האיש האחר, מה הוא חווה. אם יש לך מהתכונה

עם ראש הישיבה הגאון רבי דניאל וולפסון שליט"א

הזו הפתרון הוא כבר קל.

זה לטעמי היה האח הפלאי שלי לב ענק שידע להרגיש באמת את כל מי שעמד מולו!

כמה מילים על הארגון המופלא שאין לו משרד אך היה פעיל 50 שנה 24 שעות ללא מזכירות.

אחי ר' שעי' התפרסם בכל רחבי תבל עקב הארגון המופלא 'מתנת חיים' דומה שאין צורך לספר עליו, אך מה שאתם לא יודעים זה שמאחורי מתנת חיים עמד ארגון סודי לא ידוע ולא מוכר שפעל מחוץ לאור

הזרקורים - ארגון 'לב ישעיהו', במשך כל השנים היה ר' שעי' כתובת לכל מיני וסוגי הצרות של כל מיני וסוגי אנשים החל ממעוכבי שידוך או כאלה שאינם מעוכבים אבל צריכים קצת הדרכה בנבכי הענין, המשך בעשרות או מאות זוגות מעוכבי ילדים שמצאו בו כתובת להתמצא בנבכי הצרה הזו וכמובן יעוץ רפואי על הדרך בתחומים שלא היה אמור להבין בהם לכאורה.

מה היה הבסיס של כל זה? תחת

איזה כותרת הוקם הארגון הסודי הזה?

הסוד הוא: איכפתיות! מישו חי כאן על ידי וגם לו יש לב, מעניין מאד מה הוא מרגיש?

אספר זכרון רחוק שנשאר לי מימי ילדותי, התארחתי

וזו הסיבה שהאהבה אליו חוצה מגזרים בצורה מדהימה שאין לה אח ורע, כי הוא לא רק פתר לכמה מאות אנשים את צרתם אלא הוא נגע בלבבות של כל מי שפגש בו ולו לדקות ספורות.

סיפר תושב השכונה: דיברתי איתו פעם אחת בחיי, אך כששמעתי על מצבו הרפואי הרגשתי שאני מתפלל עליו כמו על אחי.

עוד סיפור מופלא: מישהו מהמשפחה לא הספיק לערוך פרוזבול בערב ראש השנה וכבר מתקדש היום, טלפון לר' שעי' אולי תוכל לסדר פרוזבול, מנסה לארגן עוד שני אנשים אבל האחד מתחמק, נמצא מישהו אחר אבל אז הוא שואל את המתחמק מה הסיבה שלא רצית להצטרף? התשובה היתה השלישי שהיה אמור להיות איתנו מסוכסך איתי כבר 7 שנים. עוד באותו ראש השנה ר' שעי' הלך אל שניהם ונערך מו"מ מהיר לשלום שהסתיים בטוב ולמחרת בצום גדליה לחצו ידיים.

פלוגי נאלץ לשנות את מסלול חייו והפך מאברך לאיש עסקים בשל קשיי הפרנסה, הוא החליט שמעתה יקבע את מקום תפילתו בבית כנסת אחר המכיל בין שורותיו גם אנשי עמל. היעדרותו לא היתה בולטת מספיק אבל בליל שבת אחרי התפילה דפיקות בדלת, שעי' נכנס ואיתו אחד מחשובי המתפללים: מדוע אינך מגיע לבית הכנסת? החלטתי לעבור לקהילה אחרת הוא עונה, אתה חייב לחזור, ושתדע שכל עוד אינך מתפלל בבית הכנסת שלנו אני גם לא מתפלל שם!

דבר ראשון שים לב מה קורה מסביבך, מי נמצא ומי לא, ודבר שני לטרוח לשאול מישהו מדוע פלוגי כבר לא מגיע לבית הכנסת, ואח"כ כששומעים את התשובה לא להניד ראש ולהמשיך הלאה אלא לחשוב כיצד לפתור את הבעי' של השני.

לר' שעי' היה איכפת!

כמה קל להציל חיי אדם וכמה סיפוק יש לתורם הכליה, כולם יודעים לספר שר' שעי' חלה ונזקק לטיפול דיאליזה ומשם הכל התחיל.

אבל היו לצערנו חולי כליות רבים בעבר וגם הם הוצרכו לטיפול דיאליזה, ההבדל הוא שכשר' שעי' שכב בדיאליזה הוא הביט סביבו וראה שלידו נמצא ג"כ מישהו בדיאליזה ומאד מענין מה עובר עליו ולא רק מה עובר עליו בעצמי, וכשנמצא בס"ד מזור למחלה שלי עדיין מטריד אותי מה יהיה עם פלוני שהיה לידי איך הוא יצא משם בריא.

איכפתיות מהזולת! זו הנקודה העיקרית! כל השאר אלה הם פירות ותוצאות של אותה איכפתיות!

הארגון המופלא 'מתנת חיים' ימשיך ביתר שאת בעז"ה! רעייתו הרבנית שתחי' שתמיד עמדה לימינו, תמשיך את דרכו עם כל תעצומות הנפש שבה.

אבל מי ימשיך את ארגון 'לב ישעיהו'? מי ישים לב למצב רוחם של הסובבים, מי ינחם נערים צעירים במצוקותיהם, מי יאזין לרחשי ליבם של הבחורים המבוגרים, מי ידריך זוגות הצועדים בשביל הגישה לחיים, מי ינתב את אלו שהסתבכו בנפתולי החיים?

החסר הזה עצום ועדיין לא ניתן לכמת אותו, אין ברירה זה מוטל על כולנו!

אבא יבדלחט"א דיבר על קברו הטרי של אחי ר' שעי' במלאות השבעה וקרא בקול רם: עלינו להמשיך את דרכו, ולכן על כולנו להתחיל בלימוד הלכות הנוהגות בין אדם לחבירו, אנו לא בקיאים בהלכות הללו ואנו פוגעים באיסורי תורה ממש מחוסר ידיעה, למשל יש איסור לא תונו איש את עמיתו כלומר מי שאומר לחבירו דברים המצערים אותו עובר על לאו, כמה לאווים אנו עוברים מחוסר ידיעה.

בואו נקח יוזמה להקים מסגרות ותוכניות לימוד שיחזקו את הנושא הזה שהוא היה ליבת התופעה המדהימה שגילם ר' שעי' במסכת חייו.

כשאחרים מתעסקים בחידות...

אתה תוציא את החידו"ת שלך!

בצוף הוצאה לאור ערוכים להמשיך
לתת את השירות הטוב ביותר
לכל עמלי התורה שמנצלים את
תקופת הקורונה כדי להגדיל תורה.

אנחנו כאן בשבילך.

*מכתב היד
ואז לספר המהודר*

התקשר עכשיו כדי לקבוע פגישה טלפונית
ולצאת לאור: 02-6504055

www.tzufbooks.co.il | zuf@zuf.co.il

הפצה

הדמטה

עיסוד

הנהי

עריכה

הקלרה